

VERNE GYULA
A ROBINSONOK ISKOLÁJA

REGÉNY

FRANCZIÁBÓL FORDITOTTA: VISI IMRE

TARTALOM

ELSŐ FEJEZET.

A melyben az olvasó, ha kedve szottyán, szigetet vásárolhat a Csendes-Óceánon.

MÁSODIK FEJEZET.

Hogy liczitálták egymást túl a sanfranciskói Kolderup W. Vilmos és a stocktoni Taskinar J. R.

HARMADIK FEJEZET.

Hollaney Fina és Morgan Godfrey beszélgetése zongorakiséret mellett.

NEGYEDIK FEJEZET.

A melyben Artelett T. urat annak rendje és módja szerint bemutatjuk az olvasónak.

ÖTÖDIK FEJEZET.

A melyben az elutazás előkészületei folynak s végtére az elutazás is szerencsésen megtörténik.

HATODIK FEJEZET.

A melyben az olvasónak alkalma van egy új személyiséggel megismerkedni.

HETEDIK FEJEZET.

Amelyben látni fogja az olvasó, hogy Kolderup W. Vilmos aligha fizette hiába a biztosítási díjat hajójáért.

NYOLCZADIK FEJEZET.

A melyben Godfreynek nagy oka van tünődni az utazási mánia következményei felett.

KILENCZEDIK FEJEZET.

A melyben bebizonyul, hogy Robinsonnak lenni nem könnyökig tejjel.

TIZEDIK FEJEZET.

A melyben Godfrey úgy tesz, a mint bármely más hajótörött ember az ő helyében tett volna.

TIZENEGYEDIK FEJEZET.

A lakás kérdését, úgy a hogy lehet, megoldják.

TIZENKETTEDIK FEJEZET.

A mely egy pompás és szerencsés villámcsapással végződik.

TIZENHARMADIK FEJEZET.

Godfrey a sziget más pontján újra füstöt lát.

TIZENNEGYEDIK FEJEZET.

A melyben Godfrey talál valamit, a minek mind ő, mind társa nagyon megörül.

TIZENÖTÖDIK FEJEZET.

A melyben az történik, a mi minden, akár igazi, akár képzelt Robinson életében legalább egyszer meg szokott történni.

TIZENHATODIK FEJEZET.

A melyben olyasmi történik, a minek nem szabad meglepni az olvasót.

TIZENHETEDIK FEJEZET.

A melyben Tartelett tánczmester ur puskája valósággal csodát tesz.

TIZENNYOLCZADIK FEJEZET.

A melyben egy vad ember erkölcsi és szellemi neveléséről van szó.

TIZENKILENCZEDIK FEJEZET.

A melyben a már is veszedelmes állapothoz még újabb bonyodalmak járulnak.

HUSZADIK FEJEZET.

A melyben Tartelett minduntalan s mindenféle hangváltzatban csak azt hajtja, hogy haza szeretne menni.

HUSZONEGYEDIK FEJEZET.

A mely Karéfinotunak egy igen meglepő megszólalásával végződik.

HUSZONKETTEDIK FEJEZET.

A mely úgy végződik, hogy a sok mindenféle, a mi megmagyarázhatatlannak tetszett, mind magyarázatra talál.

ELSŐ FEJEZET.

A melyben az olvasó, ha kedve szottyan, szigetet vásárolhat a Csendes-Óceánon.

- Egy sziget eladó, készpénzen, árverési költségek hozzászámításával, a legtöbbet ígérőnek, s a legnagyobb ajánlattevőjének. Ki ad többet? - Így hirdette, kiabálta, mondogatta mondókáját, lélegzetvételre is alig hagyva magának időt, Felporg Dean végrehajtó-biztos ezen az árverésen, mely ily sajátságos körülmények közt ment végbe.

- Egy sziget eladó! Sziget eladó! - ismétlé még rikoltóbb hangon Gingrass, a kikiáltó föl s alá járva a nagy, s valóban izgatott tömeg között.

Mert egész tömeg volt az, a mely a Sacramento-utca 10. szám alatt levő árverelő csarnok rengeteg nagy termében zsibongott. Nem csupán Kalifornia egyes államainak, Oregonnak, Utahnak, amerikai polgárai voltak köztük, hanem voltak francziák is, kik itt a népességnek körülbelől egy hatodát teszik; aztán mexikóiak, hosszú köntösükben, khinaiak, széles ujjú lebernyegekkel, hegyes saruikkal, sipkájukkal fejük bubján, aztán voltak Óceániából kanakok, sőt a legvadabb vidékekről ide került u. n. fekete lábu, nagy hasu s laposfejű indián törzsbeliak is. Siessünk elmondani, hogy e jelenet a kaliforniai államok fővárosában, San-Franciskóban folyt le, de nem abban az időben, a midőn az új bányák kiaknázása a világ minden részéből oda vonzotta az embereket, nem 1849-től 1852-ig. San-Francisko ekkor már nem az volt, a mi eleinte; valóságos karaván-serail, szálló, vendégfogadó, hol egy éjszakát eltöltöttek az ügyesbajos emberek, kik a Sierra-Nevada nyugati oldala aranytermő vidékei felé siettek. Nem; a hajdani ismeretlen Yerba-Buenából történetünk idejében már vagy husz év óta a maga nemében egyedül álló város alakult, melynek vagy százezer lakosa van, mely két halom aljában épült, s bár közvetlen a parton nem volt számára elég fensik, mindazonáltal a mögötte elterülő magaslatok utolsójának beépítésével csakhamar elérhet odáig; szóval e város leverte Limát, Santjagót, Valparaisot, minden nyugati versenytársát s minden amerikai előtt a «Csendes-tenger királynéja», a nyugati part dicsősége lett belőle.

E napon, - május 15-én - még hideg volt. A sarkvidéki áramok közvetlen hatásának kitett e vidéken május első napjai körülbelől olyanok, mint Közép-Európában márczius utolsó napjai. E nyilvános terem légkörében azonban nem dideregtek az emberek. A csöngetyű folytonos csöngése szerfölött sok embert csöditett össze, s valóságos hőség izzasztotta veritékesre a homlokaikat, melyeket kívül a hideg ugyancsak gyorsan fölszántott volna.

Nem kell azonban hinni, hogy ez a sok tolongó ember mind azért jött az árverelő terembe, hogy vásároljon. Sőt azt merném mondani, hogy csupa kíváncsi ember volt mind, a ki csak ott volt. Ki is lett volna olyan bolond, ha mindjárt elég gazdag lett volna is rá, hogy megvegye a Csendes-tenger egy szigetét, a melyre nézve a kormánynak az a furcsa ötlete támadt, hogy eladja, vagy elárverezteti. Az általános nézet tehát az volt, hogy a kikiáltási árat senki sem fogja megajánlani, s hogy egyetlen vállalkozó sem fog akadni, a ki kapjon a mézes madzagon. Pedig a kikiáltót ugyancsak nem lehetett hanyagsággal vádolni, ordított az torka szakadtából, igyekezett neki lovalni az eleve nem nagy vásárlási kedvet tanusító közönséget.

Nevettek rajta, de nem hajtottak rá.

- Egy sziget eladó! Sziget eladó! ismételte Gingrass.

- De nincs vevő, - felelé egy írlandi, - kinek zsebéből nem hogy egy szigetre, de egy zsemlyére való is alig tellett volna.

- Sziget eladó, - kiabálta Felporg Dean, az árverelő biztos, - a melynek holdja nem kerül többé hat dollárnál.

- S a mely nem fog hozni egy nyolczad perczentet sem a befektetett tőke után, - vágott vissza neki egy testes bérlő, ki a mezőgazdasági kérdések dolgában igen járatosnak látszott.

- Sziget eladó, melynek körülete hatvannégy mértföld, területe százhuszonötezer hold.

- De legalább biztos alapon nyugszik-e az a sziget? - kérde egy mexikói, a ki - a pálinka régi barátja lévén - maga sem állt valami biztosan a lábán.

- Sziget, valóságos szűz erdőkkel, - ismétlé az árverelő - rétségekkel, hegyekkel, vizesésekkel!

- Ki áll jól érte? - kérde egy francia, a ki nem nagy hajlandóságot mutatott, hogy a mézes madzagot lenyelje.

- Én! - felelé a biztos, a ki sokkal régebben gyakorolta mesterségét, hogysen a közönség tréfáin felboszankodjék.

- Két évre?

- Egész a világ végéig.

- Miért nem mindjárt azon is tul!

- Szigetet vegyenek, teljes tulajdonjoggal! - kezdé ujra a kikiáltó. - Szép sziget, a melyen nincs semmi kártékony állat, se vérengző vad, se ártalmas rovar.

- Hát madár? - kérde egy kíváncsi.

- Hát féreg? - toldta hozzá egy másik.

- Sziget eladó! Ki ad többet érte? - ismétlé legszebb hangján Dean Felporg. - Fel, polgártársak! Kinek van bátorság a zsebében? Kinek kell egy egész jó karban levő sziget, a Csöndes-oczeánon, az oczeánok oczeánján. Az ára tizenegyszázezer dollár. Annyi mint semmi. - Van-e vevő tizenegyszázezer dolláron? - Szólt valaki? - Ön szólott uram?... Avagy tán ön amott, a ki úgy mozgatja a fejét, mint valami porcellán mandarin? ... Sziget eladó! Tessék egy sziget! Kinek kell egy sziget?

- Lássuk a tárgyat! - kiáltott egy hang, mintha valami képről vagy himzésről lenne szó.

Az egész terem kacajba tört ki, hanem azért a kikiáltási árt nem ígérte meg senki.

Pedig, ha az árverés tárgya nem is mehetett kézzől-kézre, a sziget térképét rendelkezésére bocsátották a közönségnek. Az árverelők előre tudhatták, mihez tartásuk magukat a föld eme, dobra került pontját illetőleg.

Voltak fölvételek helyrajzi, talajminőségi, vízrendszeri, éghajlati, közlekedési tekintetben, s így minden eleve és könnyen volt megtudható. Nem árultak hát zsákban macskát s az olvasó el fogja nekem hinni, hogy az eladott dolog minémüségé tekintetében csalás nem foroghatott fönn. Különb is az Egyesült-Államok összes városaiban - és kivált Kaliforniában - annyi újság (napi lap, heti lap, havi folyóirat, havonként kétszer megjelenő szemle, értesítő, hirdető vállalat) hónapok óta reá irányozta a közönség figyelmét erre a szigetre, melynek árverelését a kongresszus külön szavazata engedélyezte.

A *Spencer-sziget* volt ez, mely a san-franciskói öböltől nyugat-dél-nyugatra fekszik, a kaliforniai száraz földtől négyszáz hatvan kis mértföldnyire az északi szélesség 32° 15', s a greenwichi délkörtől nyugatra a 142° 18' alatt.

Lehetetlen egyébiránt elszigeteltebb, minden kereskedelmi és tengerészeti mozgalmon jobban kívül eső helyet képzelni; ámbár a Spencer-sziget aránylag nem feküdt valami nagyon messzire s ugyyszólván még az amerikai belső tengerhez tartozott. De ott a rendes áramok, a mint észak felé, majd meg dél felé tartanak, a maguk irányán kívül hagynak némely csöndes vizü részeket, melyek sokszor Fleureiu forgója név alatt ismeretesek. Ebben a határtalan víztükörben, melynek semmi határozott áramlása sincs, emelkedik a Spencer-sziget. Ennélfogva mentül kevesebb hajó megy el mellette. A Csendes-tengeren átvezető hajóutak, melyek az újvilágot az ó világgal összekötik, akár Japán, akár Khina legyen is végcéljuk, mind inkább délre vágják keresztül e világtájat. A vitorlás hajók végtelen szélcsendre akadnának a Fleuriu forgóján, a gőzösöket pedig, melyek a legrövidebb utat szokták választani, mi sem vonja arra felé. Sem vitorlás hajók, sem gőzösök nem vesznek tehát tudomást a Spencer-szigetről, mely úgy áll ott, mint a Csendes-tenger vizalatti hegységei valamelyikének elszigetelt hegycsúcsa. Valóban, oly ember számára, a ki a világ zaját kerülni akarja s nyugalmat és magányt óhajt, kívánni sem lehetne jobb helyet, mint ezt a tengerparttól pár száz mértföldnyire fekvő szigetet. Valami önkényes Robinson vágyai eszményképére találhatna benne. Csakhogy előbb meg kell adni az árát.

De hát miért akarták az Egyesült-Államok eladni ezt a szigetet? Pusztá szeszélyből talán? Nem. Egy nagy nemzet nem tehet semmit se szeszélyből, mint valami magánember. Az eladási határozat oka a következőkben rejlett: A Spencer-sziget, izolált helyzetében, már réges régtől fogva hasznavehetetlen állomásnak tetszett. A gyarmatosítás megkísértése nem vezetett volna gyakorlati eredményre. Katonai tekintetben semminő érdek nem kapcsolódhatott hozzá, mert mint katonai állomás csak a Csendes-tenger teljesen elhagyatott részei fölött uralkodhatott volna. Kereskedelmi tekintetből sem lehetett rá reflektálni, mert terményei nem érték volna meg a költséget, a mibe az ut kerül, oda meg vissza. Javító gyarmat alapítására meg nagyon is közel volt a parthoz. Ennélfogva emlékezetet meghaladó időktől fogva elhagyatott volt a hely; s így a kongresszus, a mely csupa «kiválóan gyakorlati» emberekből alakul, elhatározta, hogy árverésre bocsátja a szigetet, persze annak kikötésével, hogy a vevő csak amerikai polgár lehet.

Azonban az árát sem szabták kicsire. Egy millió százezer dollár volt a kikiáltási ár. Ha valami pénz-társaság alakul, s részvényekre alapítva az veszi át ezen sziget értékesítését, annak gyerekség lett volna ez a vételár; s ha a sziget kihasználása nyereséggel kecsegtetett volna, bizonyosan akad is ilyen társaság; de hát, ismételjük, biz ez a sziget nem kecsegtetett semmiféle nyereséggel s ahhoz értő emberek nem becsülték többre az Egyesült-Államok ezen kiszögellő pontját, mint valamely az északi sarkvidék területén fekvő szigetekeskét. Magános emberre nézve pedig ez a kikiáltási ár már jelentékeny volt. Gazdag embernek, véghetetlenül gazdag embernek kellett lenni, hogy valaki csupa kedvtelésből adhassa ezt a sok pénzt, mely nem kamatozhat, legfőlebb egy negyed krajczárt forintja után. Még fokozta az üzlet előnytelen voltát, hogy a fizetésnek készpénzben s azonnal a vétel után kellett történni, s még az Egyesült-Államokban is ritka az olyan ember, a kinek tizenegyszázezer dollár költő pénze legyen a zsebében, a mit megfontolás és a visszaszerzés reménye nélkül a vízbe dobhasson.

A kongresszus pedig el volt határozva, hogy ez áron alul nem adja el a szigetet. Egy millió százezer dollár! Egy czenttel sem kevesebb! Máskülönben a Spencer-sziget az Egyesült-Államok tulajdona marad.

És valószínű volt, hogy csakugyan az marad, mert nem lehetett föltenni, hogy akad vállalkozó, a ki elég bolond lesz ezt az árt megfizetni.

Különben még az is ki volt az árverelési föltételek közt kötve, hogy a tulajdonos, ha ugyan akad valaha, nem lesz a Spencer-sziget királya, hanem köztársasági elnök. Nem lesznek tehát jobbágysai, csak polgártársai, a kik azon kötelezettséggel, hogy mindig megújítják a megbízást, meghatározott időre elnökükké választják. Mindenesetre tilos lesz tehát neki mint uralkodónak lépni föl. Az unió nem tűri királyság alapítását amerikai vizeken, bármily kicsiny legyen is ez a királyság.

Ez a kikötés is alkalmas lehetett, hogy elidegenítsen a vásárlástól egy-egy nagyralátó milliómost, egy-egy dúsgazdag nábobot, kinek tán kedve lett volna versenyezni a Sandwich, a Marquise, a Pomotu-szigetek vagy a Csöndes-Óceán más szigeteinek vad királyaival.

Ezért-e vagy más okból, elég az hozzá, hogy vevő nem jelentkezett. Az idő telt, a kikiáltó már egészen elfuladt, a biztos is már rekedtre kiabálta magát, a nélkül, hogy egyetlen oly főbolintást vett volna észre, a minők megfigyelésében az ily tisztes ügyvivők oly nagy mesterek; szóval az árt még nem ajánlotta meg senki.

A míg az árverelő kalapács egyre dobolt, a nép és a tömeg sem pihent. Élcz élczet ért, s minden tréfa körutat tett a teremben. Voltak, a kik két dollárt ígértek a szigetért, beleértve a költségeket. Mások azt akarták, hogy előbb megnézik a szigetet, csak aztán üssék el.

S egyre hangzott a kikiáltó szava:

- Sziget eladó! Sziget eladó!

Vevő pedig nem volt.

- Jót áll-e ön érte, hogy van a szigeten arany? - kérdé Stumpy, a merchant-utczai fűszerárus.

- Azért nem állok jót, - felelé komolyan a biztos, - ámbár meglehet, hogy van, s az állam a vevőnek minden jogot s így az arany kiaknázását is átengedi.

- De van-e legalább tűzhányó hegy? - kérdé Oakhurst, a montgomery-utczai korcsmáros.

- Nincs, dehogy van tűzhányó, - felelé Felporg Dean; - ha az is lenne, úgy drágább is lenne.

Végtelen kacaj fogadta e választ.

- Sziget eladó! Sziget eladó! - orditá Gingrass, kinek tüdeje teljesen hiába fáradozott.

- Csak egy dollárral, csak fél dollárral, csak egy czenttel ígérjenek többet a kikiáltási árnál, azonnal leütjük a szigetet! - mondá még egyszer a biztos. - Először! Másodszor!

Teljes csönd.

- Ha senki nincs, a ki a kikiáltási árt megadja, az árverés eredménytelenül fog bezárulni! Először! Másodszor!

- Egy millió kétszázezer dollár.

Ez a négy szó mint megannyi revorverlövés hangzott végig a termen.

Az egész tömeg egy pillanatra elcsöndesedett s úgy fordult oda a vakmerő ember felé, ki ezt az összeget kockáztatni merte.

Kolderup W. Vilmos volt, San-Franciskóból.

MÁSODIK FEJEZET.

Hogy licitálták egymást túl a sanfranciskói Kolderup W. Vilmos és a stocktoni Taskinar J. R.

Volt egyszer egy ember, a ki rendkívül gazdag volt s ugyan úgy számolhatta milliókban dollárait, mint a hogy mások ezekben számítják. Ez az ember *Kolderup W. Vilmos* volt.

Gazdagabbnak mondták a Westminster herczegnél, a kinek nyolczszázezer livre évi jövedelme van, s a ki e szerint ötvenezer frankot költhet napjában, vagyis harminczhat frankot minden perczben, - gazdagabbnak mint a nevadai Jones szenátort, a kinek harminczhat millió járadéka van évenként, - gazdagabbnak még Mackaynél is, kinek két millió hétszázötvenezer livrenyi évi járadéka van, a miből minden másodpercze két frank és néhány centime jut.

A Rothsildekről, a Van der Biltekről, a Northumberland hercegekről, a Stewartokról, a hatalmas kaliforniai bank igazgatóiról s más ó- és újvilágbeli pénzhatalmasságokról, az ily apró milliomosokról, a kiknek Kolderup W. Vilmos urnak módjában lett volna alamizsnát osztogatni, - azokról nem is beszélünk. Adhatott volna nekik egy milliót, a nélkül, hogy magát zavarba hozta volna; mint a hogy egy magunkféle ember egy-egy kaputos koldusnak adhat egy forintot. Kalifornia legelső bányáinak kiaknázásában szerezte e tiszteletreméltó vállalkozó kiszámíthatatlan nagyságu vagyona szolid alapját. Ő volt fő szövetségese és üzlettársa Sutternek, a kapitánynak, kinek földjén 1848-ban az első ércztelepet fölfedezték. Ez időtől fogva, szerencséje és esze segítségével, részes és érdekelt volt a két világ minden nevezetesebb vállalatában. Merészt hozzáfogott a legkülönbözőbb kereskedelmi és iparvállalati üzletekhez. Tőkéivel legalább száz gyárat tartott működésben, s azok gyártmányait tulajdon hajói hordták szét a világ minden részébe. Gazdagsága tehát nem pusztán arithmetikai, hanem geometriai arányban növekedett. Róla is, mint a «millionáriusokról» rendesen, azt mondták, hogy nem is tudja, mennyi a vagyona. Az igazság azonban az volt, hogy ő az utolsó dollárig tudta, csakhogy nem dicsekedett vele.

Azon időtájban, a melyben mi - azon tisztelettel, a minőt egy ily jelentékeny társadalmi tényező megérdemel - őt olvasóinknak bemutatjuk, Kolderup W. Vilmos urnak a földgömb legkülönbözőbb pontjain kétezer kereskedelmi irodája volt; amerikai, európai s ausztráliai hivatalaiban nyolczvanezer embert tartott alkalmazva s levelezőinek száma háromezrezer volt; ötszáz hajóból állt kereskedelmi flottája, mely szüntelenül az ő üzleti érdekében bódorgott a tengeren, s csak postaköltségekre és bélyegekre egy millió forintot adott ki évenként. Szóval ő volt a gazdag Friskó dicsősége és büszkesége. Kalifornia fővárosát, San-Franciskót az amerikaiak ugyanis egész családias névkurtitással kedélyeskedve Friskónak nevezik.

Kolderup W. Vilmos árverelési ajánlata tehát a legkomolyabb ajánlat volt, a mit egyáltalában várni lehetett. Ennélfogva, a mint a «licitáció» közönsége észrevette, ki ígért felül a Spencer-sziget árára százezer dollárt, ellenállhatatlan izgalom vett rajta erőt, a tréfálkozás megszűnt, a szójátékok s rossz élczek egyszeribe csodálkozó közbeszólásoknak adtak helyet s a teremben nemsokára fölzendült az ilyenkor szokásos «hurra» is.

Azután mély csöndesség következett e zajongásra. Minden szem kitágult, minden fül kihegyeződött s mi a magunk részéről, ha ott lettünk volna, lélekzetünk vételét is visszatartottuk volna, csak hogy mitse veszítsünk el az izgalmas jelenetből, melynek okvetetlenül ki kell fejlődni, ha valami más vállalkozó is akad, kinek kedve támad versenyre szállni Kolderup W. Vilmostal.

De valószínű volt-e ez? Sőt egyáltalában lehetséges volt-e?

Nem! Először is elég volt rá nézni Kolderup W. Vilmosra, hogy az ember meggyőződjék, hogy ez az ember, a hol az ő pénzemberi fölénye van szóban, nem fog engedni soha.

Nagy, erős, széles fejű és vállu, jól tagbaszakadt, izmos, nem minden neszre megijedő férfiú volt. Tekintete jóságtól s határozottságtól ragyogott, de egyuttal azt is elárulta, hogy szemeit a maga jószántából nem igen szokta lesütni. Szürkülő hajzata ugyanoly bozontos és gazdag üstököt képezett koponyája körül, mint akár fiatalága első éveiben. Orra egyenes vonalai mértani pontossággal kirajzolt derékszögű háromszöget képeztek.

Bajuszt nem viselt. Amerikai modorban kétfelé választott szakáll, az állon erősen kiborotválva s felső végein egész az állkapocs kulcsontjáig, föl a szem alá hatolva volt arcának disze. Fogai fehérek voltak s egyenletes rendben álltak finom metszetű és alaku ajkai mögött. Azon valódi commodore-arczok közé tartozott, a melyeket erősebbé tesz a vihar, s daczra készítet az orkán. Nincs is az az égi háboru, mely e főt meghajlitotta volna, oly hatalmasan állt a nyakán, mely mintegy támasztó oszlopul szolgált neki. Ebben az árverelő küzdelemben tehát, minden ajánlat, mely őt újabb ígéretre ösztönzi, legalább is százezer dollár jelentőségével birt.

Nem lehetett ellene harcolni.

- Egy millió kétszázezer dollár! Egy millió kétszázezer dollár! - ismétlé a becselő biztos, oly ügynök sajátos hangján, a ki látja, hogy erőlködése haszonnal fog járni.

- Tizenkétszázezer dollárral már van vevő! - kiabált Gingrass, a kikiáltó.

- Bárki egész nyugodtan többet is ígérhet, - mormogá Oakhurst, a korcsmáros, - Kolderup W. Vilmos nem fog tagítani.

- Különben is tudja, hogy senki sem mer vele kikötni! - felelé a merchant-utczai fűszeráros.

Ismételt pisszegések figyelmeztették a két tisztelt üzletembert, hogy maradjon szépen csöndességben. Mindenki hallani akart. Mindenkinek szive hangosan dobogott. Akad-e oly merész hang, mely válaszol Kolderup W. Vilmos hangjára. Ő, a szemre-főre büszke, nem is moccan. Ugy állt ott, oly nyugodtan, mintha ez az egész ügy nem is érdekelné. De szemei, a mint szomszédai megfigyelhették, mint két pisztolyecső álltak kiszégezve, készen elsülni, és dollárokkal tüzelni, ha kell.

- Senki többet? - kérdé Dean Felporg.

Senki nem szólt.

- Először! másodszor!...

- Először! másodszor! - ismétlé Gingrass, a ki nagyon hozzá volt szokva a biztossal való ilyenféle felelgetéshez.

- Akkor le fogom ütni!

- Le fogjuk ütni!

- Egy millió kétszázezer dollárért, úgy a mint van és virul, a Spencer-szigetet.

- Tizenkétszázezer dollárért a Spencer-szigetet!

- Tetszett hallani és megérteni uraim?

- Nem fogják megbánni?

- Tizenkétszázezer dollárért a Spencer-szigetet!

A jelenlevők görcsös idegességgel vették már lélekzetüket is. Vajjon a következő másodperczben nem akad-e vállalkozó, a ki többet ígér?

Felporg, a biztos, jobb kezét kinyújtva asztala fölött, elefántcsont kalapácsát forgatta ujjaival. Egy ütés, egyetlen egy; s a sziget oda van ítélve.

A közönségre nem gyakorolt volna nagyobb hatást s benyomást akár Lynch híres törvényének gyakorlati alkalmazása sem.

A kalapács lassan leereszkedett, már majdnem érintette az asztalt, aztán megint fölemelkedett, egy pillanatig tétozáni látszott, majd egyet kanyarodott a levegőben, mint a kard, mielőtt csapásra készülne vele, aztán hirtelen lecsapott...

De mielőtt az ütés megtörtént volna, ezek a szavak hallatszottak:

- Egy millió háromezer dollár!

Az első «oh!» amely e szavakat követte, a csodálkozás általános «oh!»-ja volt; a második, nem kevésbé általános «ah» már az elégedettségé. Tehát még is akadt valaki, a ki többet ígért. Lesz hát küzdelem.

De ki volt az a vakmerő, a ki szembe mert szállni dollárokkal küzdeni Kolderup W. Vilmosmal San-Franciskóból?

Taskinar J. R. volt, Stocktonból.

Taskinar J. R. is gazdag volt, de még vastagabb volt, mint a minő gazdag. Négyszáz kilenczven fontot nyomott.

A chikagói kövérek kiállításán és versenyén csak azért nem nyerte el az első díjat, mert nem engedték befejezni ebédjét s ennek következtében vagy egy tized fontot veszített.

Ez az óriás, a kinek külön készített székekre volt szüksége, hogy rengeteg személyét leültesse, Stocktonban lakott, a San-Joachim mellett. Kalifornia egyik legfontosabb városa ez, egyik központi lerakódó hely a déli bányákra nézve, Sacramento vetélytársa, a melyben az északi bányák termékeit hordják össze. A kaliforniai gabonát is igen nagy mennyiségben hordták itt össze s rakták hajókra.

De nem pusztán a bányászat és a gabonakereskedés volt az, a mi Taskinar J. R.-nek módot nyújtott rengeteg gazdagságra tenni szert, hanem különösen a petróleum, mely mint valami ujkori aranyfolyam folyt be pénztárába. Azonfölül pedig nagy játékos volt, szerencsés játékos s a «poker», a nyugat-amerikaiak rouletteje, mindig kegyes volt iránta az ő teljes számaival. De bármily gazdag volt is, kellemetlen ember volt, a kinek nevéhez nem szívesen fűzték oda a «tiszteletre méltó» jelzőt, mely pedig oly általános használatban van ezen országban. Mindent számba véve, az volt ő, a mit Amerikában jó harczi ménnek neveznek, s a mi alatt azt értik, hogy az illető nehéz körülmények közt mitől sem riad vissza, még a revolvertől sem.

Bármint volt is, annyi bizonyos, hogy Taskinar J. R. különös gyűlölettel viseltetett Kolderup W. Vilmos iránt. Irigykedett rá vagyonáért, helyzetéért, tisztelt voltaért. Lenézte, mint a hogy egy óriás hustömeg lenézhet oly embert, a kit joga van magához képest soványnak tekinteni.

Nem először történt, hogy a stocktoni kereskedő pusztá versengési hajlamból el akart kaparintani a san-franciskói kereskedő orra elől egy vagy más, jó vagy rossz üzletet. Kolderup W. Vilmos lelkemélyéig ismerte őt s minden találkozásuk alkalmával kétségbeejtő megvetést tanusított irányában.

Az utolsó siker, melyet Taskinar J. R. nem bocsátott meg ellenfelének, az volt, hogy őt tulajdon magát megbuktatta az utolsó törvényhozási választásoknál, s hogy daczára erőfeszité-

seinek, fenyegetéseinek, rágalmainak, - azt a sok ezer dollárt nem is említve, a mit korteseire hiába pazarolt - Kolderup W. Vilmos ült ő helyette a sacramentói törvényhozó testület padjain.

Taskinar J. R. tehát - hogy hogy nem, nem tudnám megmondani, - értesült Kolderup W. Vilmos abbeli szándékáról, hogy a Spencer-sziget vásárlójaként föllép. Tudta, hogy e szigetnek ő ép oly kevés hasznát fogja venni, mint ellenfele. De nem törődött vele. Új alkalom volt ez harczra kelni, küzdeni, s tán győzedelmeskedni: Taskinar J. R. tehát nem szalaszthatta el azt.

Ezért jött volt Taskinar J. R. az árverelő csarnokba, e kíváncsi tömeg közé, mely nem is sejtette szándékát; ezért látta el magát minden eshetőségre «fegyverekkel» s jól fölszerelt ütegekkel; ezért várta be, mielőtt munkához látott volna, hogy ellenfele többet igérjen a kikiáltási árnál, bármilyen magas legyen is az.

Végére Kolderup W. Vilmos csakugyan megtette a kikiáltási áron felül álló ajánlatát.

- Egy millió kétszázezer dollár!

Tehát Taskinar J. R., abban a pillanatban, a melyben Kolderup W. Vilmos már végleg azt hitte, hogy a szigetet csakugyan leütik az ő javára, stentori hangon következő szavakkal tudatta a közönséggel, hogy ő is itt van:

- Egy millió háromszázezer dollár!

A mint mondtuk, e szavakra mindenki feléje fordult:

- A kövér Taskinar!

E név járt szájról-szájra. Igen, a kövér Taskinar! Jól ismerték őt! Termetessége nem egy czikk tárgyául szolgált az Egyesült-Államok különböző lapjaiban. Nem tudom melyik matematikus azt is kiszámította, hogy teste elég jelentékeny test, hogy bolygónk forgását befolyásolja s figyelmet érdemlő mértékben zavarólag hasson az égi világrend elemeinek egymáshoz való viszonyára.

De ebben a pillanatban nem Taskinar J. R. fizikai alkata volt az, a mi érdekelhette a terem közönségét. Sokkal izgatóbb, jelenség volt az, hogy most ime nyilvános és egyenes mérkőzésbe mert bocsátkozni Kolderup W. Vilmossal. Hősi mérkőzésnek ígérkezett ez, a melyben dollárokból áll a töltés, és én nem tudom, hogy a két «bajnok» közül melyik mellé sorakoztak volna inkább a szakértő és műkedvelő fogadni szeretők. Hisz rengeteg gazdag volt e két halálos ellenség közül mind a kettő. A diadal tehát csak becsvágyuk s koczkáztatási hajlandóságuk mekkoraságának kérdése volt.

Az első, gyorsan elnyomott izgatottságból keletkezett moraj után újra mély csend állt be az egész teremben. Meg lehetett volna hallani, ha egy pók fonta volna hálóját.

Az árverező biztos szakította meg ezt az egész közönségre nehezedő csöndet.

- Egy millió háromszázezer dollár a Spencer szigetért! - kiáltott, helyéről fölemelkedve, hogy jobban figyelemmel követhesse az árverés egyes mozzanatait.

Kolderup W. Vilmos Taskinar J. R. felé fordult. A jelenlevők hátrább vonultak s átengedték az előtér a két ellenfélnek. A stocktoni és a san-franciskói ember egymás szeme közé nézhetett tehát, végig mérhette, lenézhetette egymást, s ha az igazat meg kell mondanunk, meg is tette. Egyik sem sütötte volna le tekintetét a másik előtt, semmi áron.

- Egy millió négyszázezer dollár, - szólt Kolderup W. Vilmos.

- Egy millió ötszázezer! - válaszolá Taskinar J. R.

- Egy millió hétszázezer!

Nem emlékezteti ez az olvasót annak a két glasgowi iparosnak esetére, kik abban versenyeztek, melyik emeli közülök magasabbra gyára kéményét, kockáztatván még valami katasztrófát is? Csakhogy itt a kémények aranyfalakból voltak ám rakva.

Taskinar J. R. árverési ígéretei után Kolderup W. Vilmosnak mindig némi időre volt szüksége, ajánlatát újból megfontolni, mielőtt ismét ígéretet tenne. Taskinar ellenkezőleg úgy csapott le nyilatkozataival, mint valami bomba, és mutatta, hogy neki egyetlen pillanatnyi meggondolásra sincs szüksége.

- Egy millió hétszázezer dollár! - ismétlé az árverelő biztos. - Rajta uraim!... Ki ad többet?... Valóságos potom ár ez. Ki ad többet?...

S elragadtatva hivataloskodása megszokott sodra által, az érdeemes Felporg hozzá tette:

- A keret is többet ér ennél az árnál uraim!

- Egy millió hétszázezer dollár! - ordítá Gingrass, a kikiáltó.

- Egy millió nyolczszázezer dollár - felelé Kolderup W. Vilmos.

- Egy millió kilencszázezer, - felelét Taskinar J. R.

- Két millió! - vágott vissza Kolderup W. Vilmos azonnal, ez uttal nem várva semmit.

Arcza egy kissé elhalványodott, mikor ajkai e szavakat kiejtették, de egész magatartásán olvasható volt, hogy el volt határozva, abba nem hagyni a küzdelmet.

Taskinar J. R. meg egészen neki volt hevülve. Rengeteg arcza azokhoz a vasuti korongokhoz hasonlított, melyek vörösre világítva a vonatok megállására szolgálnak figyelmeztető jelül. Ellenfele azonban alig látszott figyelembe venni ezt a jelet s minden valószínűség szerint még inkább fokozta a gőzt.

Taskinar J. R. érezte ezt. A vér egész gutaütéssel fenyegető rohamokban szökkent arczába. Husos ujjával, melyek drága gyémántos gyűrűkkel voltak megrakva, idegesen babrált óralánczán, mely a maga nemében szintén igen nehéz és drága láncz volt. Ellenfelére nézett, aztán egy perczre behunyta szemeit, de csakhamar, még mérgesebben nyitotta ki, mint bármikor.

- Két millió ötszázezer dollár! - szóla ezután, remélve, hogy e hirtelen ugrás által lehetetlenné tesz ellenfelének minden további ígéretet.

- Két millió hétszázezer! - válaszolá Kolderup W. Vilmos.

- Két millió kilencszázezer!

- Három millió!

Ugy van ugy! Kolderup W. Vilmos San-Franciskóból három millió dollárt ígért.

A taps már-már kitört. De csöndre birta a hallgatóságot az árverelő biztos hangja, a ki az utolsó ajánlatot ismételte s kinek kezében ideges rángatózással önkénytelenül reszketett a fölemelt kalapács. Azt lehetett hinni, hogy Felporg Dean, bármennyire megszokhatta is már az árverések meglepetéseit, a mostaninak jelenségeivel szemben nem tud már nyugodt maradni.

Minden tekintet Taskinar J. R. felé irányult. E természetes egyéniség érezte e tekintetek súlyát, de még jobban érezte azon három millió súlyát, a mely szinte összemorzsolta őt. Beszélni akart, bizonyára azért, hogy többet igérjen, de nem tudott. Fejét akarta mozgatni s így megértetni magát... Azt sem bírta.

Végtére azonban mégis meg tudott szólalni. Hangja gyöngye volt, de elég érthető arra, hogy kötelező legyen.

- Három millió ötszázezer dollár! - Ez volt a mit mondott.

- Négy millió dollár! - felelé Kolderup W. Vilmos.

Ez volt az utolsó csapás. Taskinar J. R. le volt verve.

Az árverelő biztos kalapácsa egy csapásra leütött a márvány asztalra.

A Spencer-szigetet négy millió dollárért odaitélték Kolderup W. Vilmosnak San-Franciskóból.

- Boszut állok érte! - suttogá fogai között Taskinar J. R.

S gyűlölettel teljes tekintet vetve legyőzőjére, visszatért az Occidental-szállodába.

E közben háromszoros riadallal fölzendült a «hurrah» és «a hipp» Kolderup W. Vilmos fülébe; a jó amerikaiak elkisérték egész a Montgomery-Streetig s annyira lelkesedve s magukon kívül voltak, hogy még a Yankee-Doodle-t énekelni is - elfeledték.

HARMADIK FEJEZET.

Hollaney Fina és Morgan Godfrey beszélgetése zongorakiséret mellett.

Kolderup W. Vilmos visszatért Montgomery-utczai palotájába. Ez az utca San-Francisko Regent-Streetje, Broadway-ja, Boulevard des Italien-je, sugárutja. E nagy vonal mentén, mely a rakodó partjaival párhuzamosan vonul végig a városon, van minden mozgalom, forgalom és élet; sokféle közuti vasut, lovak vagy öszvérek által vontatott kocsik, a kőgyalogutakon az ügyes-bajos emberek tolakodó raja, a kik sietnek a gazdagon fölszerelt raktárakba; még tömegesebb volt a tolongás a «bar»-ok ajtaiban, a melyekben kaliforniai különös italféléket mérnek.

A friskoi nábob palotáját hiába próbálnók meg leírni. Sok milliója volt, tehát fényűző volt. Több kényelem, mint izlés; kevesebb művészi, mint gyakorlati érzék jellemezte e palotát, annak bizonyosságul, hogy végre is nem mindenkinek lehet meg mindene.

Érje be az olvasó azzal, ha megtudja, hogy e palotában volt egy pompás elfogadó szalon, s ebben a szalonban egy zongora, a melynek akkordjai a palota enyhe légkörében gyorsan terjengtek szét, ép abban a perczen, a midőn a dúsgazdag Kolderup oda belépett.

- Helyes! - szólt Kolderup. - Hát itt vannak mindketten! Csak pár szót szólok pénztárnokomnak, azután beszélgethetünk.

És dolgozó szobája felé sietett abból a célból, hogy elintézzé azt a csekély dolgot a Spencer-szigetre vonatkozólag, hogy aztán ne kelljen többé arra is gondolnia. Ez ügy elintézése pedig egész egyszerűen annyiból állt, hogy rendeletet adott ki némely tárczaérték értékesítésére, hogy az új szerzemény árát kifizessék. Négy sor váltóügynökéhez elegendő volt, s a kérdés meg volt oldva. Aztán Kolderup W. Vilmos ur más «kombinációval» szándékozott bajlódni, mely egész másképen feküdt a szívében.

A szalonban ez időszertint ketten voltak: egy ifju meg egy leány; a leány zongorája előtt; az ifju félig egy pamlagra dőlve, s mélán hallgatva a hárfaszerű hangokra, melyek a kedves leány ujjai nyomán hangzottak föl a hangszerből.

- Hallgatsz-e ide? - kérdé a leány.

- Hogyne?

- Hallgatsz, de nem hallasz!

- Hogyne hallanám, a mit játszol, Fina! Soha nem játsztad még jobban az *Auld Robin Gray* fölött való eme változatokat.

- Hisz' nem az Auld Robin Grayt játszottam, Godfrey, hanem a *Happy moment*-et...

- No lám! pedig én azt hittem, Fina! - válaszolá Godfrey közönyös hangon, melynek jelentőségét nehéz lett volna félremagyarázni.

A fiatal leány fölemelte két kezét, kiterjesztett ujjait egy pillanatra ott tartotta a levegőben a zongora felett, mintha valami akkordot lenne szándéka rajta megütni. Azután, egyet fordítva zongoraszekén, pár perczig mozdulatlanul maradt s úgy nézett Godfreyre, a ki nagyon igyekezett tekintetével kikerülni az ő tekintetét.

Hollaney Fina Kolderup W. Vilmos keresztlánya volt. Ő volt az, a ki mint árvát gondosan fölneveltette, feljogosította, hogy leányának tekinthesse magát, s őt mint atyját szerethesse. És a leány ezt meg is tette.

Fiatal teremtés volt, «csinos külsejű», a mint mondani szokás, s a mellett megjelenésében bájos, s tizenhatéves szőke leány volta daczára egész lényében oly határozott, mintha legalább is barna lenne, a mely határozottság szemei kékes-fekete fényében tükröződött. Nem mulaszt-hatjuk el, hogy liliumhoz ne hasonlitsuk, mert ezt a hasonlatot ez amerikai jobb társaságban a jó nevelésű hölgyek jelképezésére elmaradhatatlanul alkalmazzák; hanem mondhatjuk talán, hogy ő, oly lilium volt, a mely valami biztos alapu, szolid támfához van erősítve. Az ifju missnek tagadhatatlanul igen melegen érző szive volt, de volt a mellett igen gyakorlati esze, s nagyon számbavehető egyéni belátása is, mely őt állt, nehogy jobban elmerüljön vagy elmélyedjen álmaiba, vagy illúzióiba, melyek korával s nemével járnak, mint a mennyire helyes. Mert hejh, az álmok igen rendén való dolgok, mikor alszik az ember; de mikor ébren van, akkor nem azok. Pedig ő ebben a pillanatban nem aludt, sőt egyáltalán nem is gondolt rá, hogy aludjék.

- Godfrey? - szólalt meg újra.

- Fina? - válaszolá az ifju.

- Hol jársz te mostan?

- Hol járok?... Hát itt ülök... melletted... e szalonban...

- Nem!... nem én mellettem, nem e szalonban ülsz te most Godfrey! Te jársz, messze... nagyon messze... a tengeren is túl jársz te most. Ugy-e bár?

És keze gépileg a zongorát keresve, ujjai önkénytelen egy elaprózott hetedütemű akkord változataiba merültek, a melynek buskomorsága oly sokat mondott, s a melyet Kolderup W. Vilmos unokaöccse valószínűleg egyáltalán nem értett meg.

Mert hát e fiatal ember, kit rokonsági kötelékek kapcsoltak a gazdag és szerencsés vállalkozóhoz, már ilyen volt. A sziget megvásárlója nőtestvérének fia volt, s Morgan Godfrey is, mint Fina, apátlanul s anyátlanul maradván, sok év óta már nagybátyja házában nevedett, kinek az üzleti elfoglaltság eddigelé még egyetlen percnyi időt sem engedett, hogy összeházasításukra gondolhasson.

Godfrey akkor huszonkét éves volt. Neveltetése be volt fejezve, de ő azért teljesen tétlen szellem maradt. Az egyetemen letette a vizsgálatokat, megnyerte a különböző fokozatokat, de okosabb nem igen lett tőlök. Az élet mindenfelé tárt kapuval, könnyen járható ösvényekkel kínálta. Mehetett jobbra, mehetett balra, mindenütt biztos helyre volt érkezése, s a szerencse kedvezéseire föltétlenül számithatott.

Külsejében egyébként választékos, finom, izléses embert mutatott; soha nyakkendőjét gyűrűbe nem szorította, se ujjaira, se kézelőire nem rakott rá oly töméntelen hiábavaló czifraságot, mint honfitársai legtöbbje szokta.

Remélem, senkit nem fogok meglepni, ha kimondom, hogy Morgan Godfrey és Hollaney Fina egymásnak voltak szánva. Lehetett-e ez másképp? Észszerűség, illendőség, szokás egyformán ezt tanácsolta. Aztán Kolderup W. Vilmos is úgy akarta. Hisz így minden gazdagságát egyesítve biztosíthatta annak a két lénynek, a kit az egész világon legjobban szeretett; azt nem is említve, hogy Fina tetszett Godfreynek és Godfrey sem volt ellenszenves Finának.

Már csak könnyebb számvitel okáért, s így kereskedelmi szempontból is tanácsos volt e frigy. Születésük óta ugyanis külön lap volt nyitva az ifju részére a Kolderupház főkönyvében, és

külön lap a leány részére; most hát nem volt más hátra, mint a két lap számait összegezni, s egy másik lapon mint a két hitestárs számláját folytatni. Az érdekes kereskedő bizton remélte, hogy ez minden fönnakadás nélkül meg fog történni, s hogy a két számadás mérlege - minden számvetési hiba vagy kihagyás nélkül - vágni fog egymással.

Pedig valami hiba vagy kihagyás, a mint vesszük, mégis csak volt a számvetésben; a mi azonnal kiderült, mihelyt a próbára került a sor.

A hiba az volt, hogy Godfrey nem érezte még magát teljesen érettnak a házasság magasztos kötelességeire; a kihagyás, hogy kihagyták a számításból, hogy erre gondoljanak.

Godfrey ugyanis, bevégezvén tanulmányait, valami koraérett unottságot s gyűlöletet kezdett érezni a világ és élet iránt, a melyben ő neki nem hiányozhatik semmi sem, s így nem tűnhetik föl kíváncsnak semmi sem, a melyben e szerint nincs keresni valója semmi sem. Akkor kapott erőre benne az a gondolat, hogy bejárja a világot. Ugy kezdte észrevenni, hogy már mindent kitanult, csak az utazást nem. Az ő és új világ neve alatt ismeretes kontinensekből igazában ő nem ismert csak egyetlen pontot, San-Franciskót, a hol született, a hol nevelkedett, a honnét soha nem távozott, legfőlebb csak álmában. De, kértem én, mit ér az olyan ifju kívált ha amerikai, a ki még csak a földtekét sem kerülte meg kétszer vagy háromszor? Csak mihaszna ember válhatik az ilyenből! Hisz ha sorsa valami hosszabb fáradsággal járó utazás eshetőségeit találná később reá mérni, tapasztalás hiján a legnagyobb zavaroknak lehetne kitéve. Egyáltalán nem nézhet nyugodtan az élet élébe az, a ki nem kóstitolta meg egy kevéssé az utazás kalandjait. Szóval, a fiatal ember neveltetésének teljes befejezéséhez szükséges az, hogy néhány ezer mértföldet bejárjon a földtekén; hogy lásson, kutasson, figyeljen és tanuljon.

Igy okoskodott Godfrey, s már vagy egy év óta egész bolondulásig belemélyedt a mindenféle utazási munkákba, melyeknek ez idő szerint oly bőviben vagyunk, és az olvasmány csak fokozta e részbeli szenvedélyét. Marco Polóval fölfedezte a Mennyei Birodalmat, Kolumbuszsal Amerikát, a Csöndestengert Cook-kal, s a déli sarkot Dumont-d'Urville-lel. S megfogamzott benne a gondolat, hogy elmegy mindenhová oda, a hol e híres utazók ő nélküle jártak. Őszintén szólva nem drágállotta, volna, ha néhány évi világszerte való kóborlást pár küzdelemmel kell is megfizetnie gonosz indulatu tengeri rablók ellen, vagy hajóösszeütkezéssel sik tengeren, sőt akár hajótöréssel pusztá partvidéken, ha mindjárt ott Selkirk vagy Robinson Crusóé életére lenne is kárhoztatva. Robinson! Hogy ő belőle Robinson lehessen! Melyik fiatal képzelet nem álmodozott erről De Foë Dániel vagy De Wiss képzelt hőséinek kalandjait olvasva, a melyeket Godfrey is gyakran, szinte talán tulságos sokszor olvasott.

Kolderup W. Vilmos tulajdon s legsajátabb unokaöccse ezen a ponton volt abban a pillanatban, a mikor nagybátyja arra gondolt, hogy őt, a mint mondani szokás, a házasság lánczaival lebilincseli. Arra pedig, hogy Finával, mint Morgan Godfreynével utazzék, arra gondolni sem lehetett. Olyan uti terv az, a melyet az ember vagy egymagában hajt végre, vagy nem hajt végre.

Aztán meg, ha ebbéli kedvtelését végrehajtotta, azt hitte magáról, hogy alkalmasabb is lesz a házasság komoly kötelezettségeinek elvállalására. Megalapíthatja-e egy nő boldogságát oly férfi, a ki előzőleg se Japánban, se Khinában, de még csak Európában sem volt? Nem! bizonyára nem!

Ezért volt Godfrey szórakozott miss Fina közelében; ezért volt közönyös, mikor az szólt hozzá, ezért süket, mikor azokat a dallamokat játszá neki, melyek régebben elbájolták s elragadták.

Fina, okos és megfontolt leány létére, csakhamar észrevette ezt. Méltatlanul rágalmaoznók őt, ha azt mondanák, hogy ez észlelet nem okozott lelkében egy kis bánkódással vegyes boszúságot. De hozzá lévén szokva, hogy mindent, a mi történik, pozitív oldaláról fogjon föl, csakhamar eljutott a következő okoskodáshoz:

- Ha már minden áron utaznia kell, jobb, ha utazik, mielőtt megházasodott, mint azután...

S ezért fordult Godfreyhez a következő, igen jellemző, bár egyszerű szavakkal:

- Nem! Te nem vagy most az én közelemben... Te a tengereken is túl jársz.

Godfrey fölkel. Néhány lépést tett a szalonban föl és alá, reá sem nézve Finára, s megállapodva mutatójával önkénytelenül, öntudatlanul, elmélázva megütötte a zongora egy billentyűjét.

Egy dörgő bé-mol «dé» volt, a mit megütött, jóval alantabb a rendesen használatos közép-oktávánál, szóval igen siralmas hangjegy, a mely mintegy felelni látszott helyette.

Fina megértette s minden további részletes és kinos vita helyett, ép oda akarta vezetni jegyesét börtöne falához, kijelentve neki, hogy ő a maga részéről nyugodtan fogja látni, sőt segíteni fog benne, hogy rést törhessen azon, s elmenekülhessen oda, a hova szeszélye, vágya vonja; - a midőn egyszerre megnyílt a szalon ajtaja.

Kolderup W. Vilmos lépett be rajta, egy kissé elfoglalva, mint rendesen. Kereskedő volt ő egész lényében, a ki, alig hogy elvégzett egy üzletet, hozzá fog rögtön a másikhoz.

- Nos tehát, - mondá, - most nincs egyéb hátra, mint meghatározni a napot.

- A napot? - felelé megdöbbenve Godfrey. - Miféle napot, ha szabad kérdezni?

- Kettőtök esküvőjének napját! - válaszolá Kolderup W. Vilmos. - Magatoktól is tudhattátok volna, hogy nem az én esküvőm napjának meghatározásáról beszélek.

- Pedig az talán sürgősebb lenne! - szóla Fina.

- Hogyan?.. Mi az? mit jelentsen ez? - kérdé bátyjok. - Lezárjuk a régi számadásokat, ugy-e bár?

- Vilmos bátyám, - válaszolá a fiatal leány, - nem egy esküvő napjának megállapítása vár ma mi reánk, hanem egy elutazás napjának megállapítása.

- Elutazás napjának megállapítása?

- Ugy van. Godfrey elutazásának megállapítása, - folytatá Miss Fina, - mert ő, mielőtt megnősülne, szükségét érzi, hogy egy kicsit megjárja a világot.

- El akarsz távozni... te? - kiáltá Kolderup W. Vilmos, oda sietvén a fiatal emberhez, s megragadván karját, mintha attól tartana, hogy e haszontalan ifjú, unokaöccse létére, menten megszökik előle.

- Ugy van, Vilmos bátyám, - felelé bátran Godfrey.

- És mennyi időre?

- Tizenhét hónapra, vagy legfőlebb két évre, ha...

- Ha...

- Ha ön oly szives lesz és megengedi, Fina pedig oly jó lesz, és vár reám addig.

- Hogy rád várjon addig? Nézze meg az ember a vőlegényét, a kinek nincs sürgősebb dolga, mint megszökni! - kiáltott fel Kolderup W. Vilmos.

- El kell ereszteni Godfreyt, - felelé az ifjú leány. - Én komolyan megfontoltam a dolgot, keresztapám. Fiatal is vagyok, aztán meg, a mi fő, Godfrey úgy szólva még nálamnál is fiatalabb. Az utazás majd megöregíti s én azt hiszem, nem szabad utjába állnunk hajlamainak. Utazni akar, hát hadd utazzék. Azután majd érezni fogja a nyugalom szükségét s visszatérte után mindig meg fog engem találni.

- Hogyan? - kiáltott fel Kolderup W. Vilmos. - És te szárnyára bocsátod ezt a jó madarat?

- Igen, arra a két esztendőre, a melyet kért.

- És várni fogsz reá?...

- Vilmos bátyám, ha várni nem tudnék reá, nem is szeretném.

Ezt elmondván, Miss Fina visszatért zongorájához, s ujjai lehet, hogy akarva, lehet hogy öntudatlanul, egész lassu tempóban játszani kezdték a «Vőlegény búcsuja» című, akkor igen divatban levő darabot, mely azon fölül a helyzethez, el kell ismerni, nagyon is illett.

De Fina, tán a nélkül, hogy tudta volna, az eredetileg felső «á-ból» irt darabot, alsó «á»-ból játszotta el. E szerint a dallam egész érzelmessége átalakult s az ifjú leány keblében küzdő indulatokat egész hiven fejezte ki.

Godfrey zavarban volt s nem szólt egy szót sem. Nagybátyja megfogta a fejét s oda fordítván a teljes világosság felé, vizsgálni kezdte az arcát. E módon kérdést intézett hozzá, a nélkül, hogy beszélt volna hozzá, s amaz felelt reá, a nélkül, hogy ajkai megnyiltak volna.

S a «Vőlegény búcsujá»-nak keservei egyre szomoru viszhangokat vertek föl a szobában. Kolderup W. Vilmos végre egy fordulót tevén a teremben, visszatért Godfreyhez, a ki helyén állva maradt, mint a bűnös szokott bírása előtt.

- Tehát csakugyan komolyan beszélsz? - kérdé emeltebb hangon.

- Egész komolyan! - felelé miss Fina, a nélkül, hogy abba hagyta volna a játékot, mig Godfrey csak fejével bólintott jóváhagyólag válasz gyanánt.

- All right! - felelé Kolderup W. Vilmos, különös tekintetet vetvén unokaöcsésére.

Aztán mintha hallani lehetett volna, a mint e szavakat morzsolta el fogai közt:

- Utazni akarsz, mielőtt elvennéd Finát? No megállj! Majd megutaztatlak én öcsémuram!

Még két-három lépést tőn a teremben, s aztán karjait keresztbe fonva megállt Godfrey előtt.

- Hová akarsz menni? - kérdé tőle.

- Mindenhová.

- És mikor akarsz indulni?

- A mikor ön akarja, Vilmos bátyám.

- Ugy hát csak mentül előbb.

Ez utolsó szavakra Fina hirtelen abba hagyta a játszást.

Balkezének kis ujjá egy felső «g»-t érintett volt, de az ütem nem hallatszott a hang tonikáján. Félhangon, az úgynevezett «sensible»-n állt meg, mint a Hugonották Raoulja, a midőn Valentine-nel való duettje után elrohan.

Lehet, hogy Miss Fina szíve kissé nehéz volt, de abbeli elhatározása, hogy ennek szóval nem ad kifejezést, szintoly rendíthetetlen volt.

Kolderup W. Vilmos erre, reá sem nézván Godfreyre, közeledett a zongorához.

- Fina, - szóla komolyan, soha sem szabad megállni a «sensible»-en.

S hüvelykujjával, tetőirányosan reá bökvén az egyik billentyűre, egy hatalmas, természetes «egész» g-ét hallatott vele.

NEGYEDIK FEJEZET.

A melyben Artelett T. urat annak rendje és módja szerint bemutatjuk az olvasónak.

Chateaubriand Paristól Jeruzsálemig rajzolt uti vázlatában beszél egy kis emberről, a ki «hajporozta magát, s a régi divat szerint fésülködött, almazöld kabátot, gyapot-ujjas mellényt, muszlén kézelőt és harisnyát viselt, s egy könnyű hegedű nótái mellett divatos tánczokra oktatta a vad embereket.»

A kaliforniaiak nem voltak vademberek, hanem azért Artelett T. ur, kit tréfásan Tartelettnak nevezgettek, tánczmester volt a javából Kalifornia fő- és székvárosában. Nem fizették ugyan óráit, mint a Chateaubriand által megénekelt kartársának és elődjének, hódbőrökkel meg medve-sonkákkal; - hanem dollárokkal. Midőn tanítványaihoz szólt, nem mondta: «most önökön a sor vad urfiak, most meg önökön vad kisasszonykák», és erre nagyon jó oka is volt, lévén azok mind igen civilizált teremtések; s ha Tartelett dicsekedésének hinni lehetett, civilizációjukban neki magának nem kis része volt.

Hősünk abban a pillanatban, melyben bemutatjuk olvasóinknak, negyvenöt éves, nőtlen férfiú volt. Ezt megelőzőleg valami tiz évvel azonban szó volt arról, hogy a házasság rabigájának veti magát alá egy, már azon időben érett koru hölgy szép szemei kedvéért.

Abban az időben, s ép ebből az alkalomból, felszólították, hogy írjon «egy pár sort» kora, személyisége, állása, viszonyai felől. Elmondjuk, hogy mit felelt. Ez fel fog bennünket menteni attól, hogy mi rajzoljuk meg arczképét, külső és belső mivoltában.

1835 július 17-én reggel negyed négykor született.

Magassága öt láb, két hüvelyk, három vonal.

Vastagsága, a csipőkön fölül mérve, pontosan két láb és három hüvelyk.

Sulya, mely tavaly óta hat fonttal gyarapodott, százötvenegy font s két lat.

Feje hosszukás.

Hajzata homlokán gyér s szürkülő gesztenyeszin; homloka magas, arcza tojásdad, színe pirosló.

Szemei szürkébe játszó barna szemek, látó képességük kitünő; szemöldei és pillái világos barnák; szembogarai kissé elbujnak szemöldei alá.

Orra közép nagyságu s bal orrluka táján egy kis bibircsó disziti.

Arcza sima.

Fülei nagyok és laposak.

Szája közép nagyságu és rossz fogak nem csufítják.

Kicsiny s kissé előrenyuló szájszélét vastag bajusz disziti; gömbölyű állán sokszínű szakáll tarkállik.

Nyakát egy kis szépség-szemölcs különbözteti meg holmi közönséges nyaktól.

S végre, ha fürdőben van, mindenki meggyőződhetik, hogy bőre fehér, bársonyos bőr.

Életmódja nyugodt és rendes. Egészsége nem vas egészség, mindazonáltal - hála érte nagy mérsékletének - jó gondját tudta viselni születésétől kezdve. Orrcimpái igen könnyen ingerlékenyek; ennek köszönheti, hogy a burnótozás rossz szokását soha nem sajátította el. Szintoly kevéssé él szeszes italokkal, kávéval, likőrrel, tiszta borral. Szóval életrendében gondosan kerül mindent, a mi kártékony visszahatást gyakorolhatna szervezetére. Gyöngé sör, vizes bor: ezek az italok; azok, melyeket ő veszedelem nélkül élvezhet. Elővigyázatosságának köszönheti, hogy teljes világéletében soha nem szorult még orvosra.

Mozdulatai finomak, léptei élénkek, jelleme őszinte és nyílt. A lovagiasságban a tulságra is hajlandó, s eddigelé abbéli félelme tartotta vissza a házasságtól, hogy nem akarta koczkára tenni egy gyöngéd lény sorsát.

Ez volt Tartelett önéletírása, de bármely csábitónak kellett is feltűnnie ama bizonyos koros hölgy szemeiben, a tervezett frigy meghiúsult. A tanár ur tehát nőtlen maradt, s folytatta leckéit a tánczból és a testtartásból.

Ez időtájban e czimen szerzett magának bejárást Kolderup W. Vilmos palotájába; a hol, időmultával, mikor már tanítványai kezdtek szárnyai alól kinőni, lassan-lassan az ötödik kerék szerepébe találta bele magát a nagy kereskedő-ház személyzetében.

Mindent összevetve, gyöngéi daczára is igen derék ember volt ő. Tanítványai ragaszkodtak hozzá. Szerette Godfreyt, szerette Finát, s ezek is rokonszenveztek vele. Ennélfogva nem volt nagyobb ambíciója, mint hogy megértesse velük művészete minden csinját-binját, s a jó testtartásra nézve kifogástalan tökéletességű két lényt faragjon belőlük.

Nem is gondolná az olvasó, hogy Kolderup W. Vilmos ép ezt az urat, Tartelett tanárt szemelte ki, hogy unokaöcsésének tervezett utazása alatt társa legyen. Volt oka azt hinni, hogy Tartelettnak nem kis része van abban, hogy Godfreyben az utazás eme mániája fölébredt, mert a tökéletesedéshez ő is szükségesnek tartotta a világ bejárását. Kolderup W. Vilmos tehát elhatározta, hogy együtt járhatja be velük a világot. Másnap, ápril 16-án, értesítette a tanárt, hogy szívesen látná őt dolgozó szobájában.

A nábob kérése parancs volt Tartelettnak. A tanár tehát eltávozott szobájából, s ellátta magát apró hegedűjével, melyet bizvást zsebhegedűnek lehetne nevezni, mert minden eshetőségre készen akart lenni; föllépetett a palota nagy lépcsőjén, szabatos és méltóságos lépésekkel, a mint már az egy tánczmesterhez illik; kopogott a dolgozó szoba ajtaján, aztán félig meghajtott testtel, gömbölyűre hajlitott karokkal, mosolygó ajkkal belépett rajta s miután lábait félhosszuságukban egymás előtt keresztbe tette, kecsesen megállapodott a harmadik pozícióban, bokáit egymáshoz értetvén, lábujjait pedig kifelé tartván.

Bárki más Tartelett tanár uron kívül, ha az ingatag egyensúly ily helyzetében kellett volna megállapodnia, arra teljesen képtelen lett volna, ő azonban nem is érezte ezen állás nehézségét.

- Tartelett ur, - szólt Kolderup W. Vilmos, - azért hívtam önt, hogy egy ujságot közöljek önnek, a mely, nem kételkedem, nem fogja önt meglepni.

- Állok rendelkezésére, - felelé a tánczmester, ámbátor Kolderup W. Vilmos még semmit sem mondott.

- Unokaöcsém házassága egy évi vagy tizenhét hónapi haladékot szenved, - szólalt meg újra a nagybátya - és Godfrey, saját kérelme folytán, elmegy bejárni az uj- és ó-világ különböző államait.

- Uram, - felelé Tartelett, - tanítványom Godfrey dicsőségére fog szolgálni az országnak, mely születni látta és...

- És a mesternek is, a ki táncolni tanította s a jó testtartáshoz szoktatta, - felelé a kereskedő oly hangon, a melyből az ártatlan Tartelett nem érezte ki a gunyt.

Sőt ellenkezőleg, kecses bókra hajtván derekát s huzván lábait, főhajtással üdvözlé e mondásért Kolderup W. Vilmos urat.

- Én azt gondoltam, - szólalt fel újra ez, - hogy önnek mindenesetre fájdalmas lesz elválni tanítványától.

- Az elválás mindenesetre fájdalmas lesz, - felelé Tartelett, - de mégis, ha meg kell lenni...

- Nem kell meglenni, - felelé Kolderup W. Vilmos, sűrű szemöldeit összébb vonva.

- Hogyan! - kiáltott fel Tartelett.

Némileg zavarba jöven, egy kevésbé hátrafelé bokázott, illetőleg lábait a harmadik pozícióból a negyedikbe rakta; aztán két lábát mintegy egy lábnyi szélesre rakta egymástól, az utóbbit tán úgy, hogy maga sem tudta, mit csinál.

- Mondtam, hogy nem kell meglenni, - ismétlé a kereskedő rövidre fogott hangon, a melynek kifejezése kizárta az ellenmondásnak még csak gondolatát is; - én azt gondolom, hogy kegyetlenség lenne elválasztani egymástól ily mestert s ily tanítványt, a kik annyira egymáshoz vannak teremtvé...

- Pedig... az utazás... bizon bizon... - felelé Tartelett, ki még mindig nem értette teljesen a dolgot.

- Az utazás, - szólt újból Kolderup W. Vilmos, - nem csak öcsém tehetségeit fogja új világításban feltüntetni, hanem a mester tehetségeit is, kinek ő korrekt testtartását köszönheti.

E nagy gyermeknek soha eszéágában sem fordult még meg, hogy jöhet idő, a melyben el kell hagynia San-Franciskót, Kaliforniát, Amerikát s a tengereken kalandozni más világrészekbe. Hogy is támadhattak volna ily gondolatok oly ember agyában, ki inkább foglalkozott a táncz, mint a földrajz tudományával s ki tizmértföldnyi távolnál tovább nem ismerte tulajdon lakó helye kerületét sem. És most azt ajánlják neki, vagy inkább azt tudatják vele, hogy akár tetszik, akár nem, ki kell vándorolnia, s saját személyén kell elviselnie az általa növendékének ajánlott utazás minden terhét és kellemetlenségeit. Volt e kijelentésben bizonyára olyasmi, a mi megzavarhatott egy oly kevésbé szolid agyvelőt mint az övé, s a szerencsétlen Tartelett egész életében most érzett először harminczöt évi gyakorlat által megerősített lábizmaiban önkénytelen reszketést.

- Talán tán - szólt, igyekeztén ajkaira visszavarázsolni a tánczmesteri mosolyt, mely eltűnt onnan - talán tán nem is vagyok én arra való, hogy...

- Ön arra való! - felelé Kolderup W. Vilmos, a ki nem volt az az ember, a kivel disputálni lehet.

Még kevésbé lehetett pedig Tartelettnak az ajánlatot visszautasítani. Nem is gondolt ő arra. Mi volt ő a házban? Valami. Lapda, csomag, szállítmány, melyet oda tehettek, a hova akartak! De azért ez a dolog mégis zavarólag hatott rá.

- És mikor kell indulni? - kérdezte, igyekeztén akadémiai állást foglalni el egész testével.

- Egy hónap múlva.

- És mit határozott Kolderup ur? - melyik viharos tengerre fog növendékemet és engemet vinni életünk viharos hajója?

- Először a Csöndes-tengerre.

- És a földgolyó mely pontján tehetem aztán ismét először szárazföldre lábaimat?

- Uj-Zéland szárazföldre teheti először is a lábát, - felelé Kolderup W. Vilmos. - Azt tapasztaltam, hogy az ujjélandiak nem elég gömbölydeden tartják karjaikat. Ön majd rátanítja őket...

Ekkép történt meg, hogy Tartelett ur lett Morgan Godfrey utitársává kiszemelve.

A kereskedő egy szeme pillantása megértette a tánczmesterrel, hogy a kihallgatás véget ért. Visszavonult tehát, de annyira meg volt zavarodva, hogy távozása és a kecs, a melyet e nehéz és fontos társadalmi mozzanat fogantatásában rendesen kifejteni szokott, most igen sok kívánni valót hagyott. Először történt életében, hogy elfeledkezve művészete legelemibb szabályairól, lelke nagy zavarában és elfogultságában Tartelett ur - befelé fordított lábakkal távozott a szobából.

ÖTÖDIK FEJEZET.

*A melyben az elutazás előkészületei folynak
s végtére az elutazás is szerencsésen megtörténik.*

Nem is volt kérdés tárgya többé. Azon párosával való hosszú utazás előtt, melynek házasság a neve, s mely átvezet az egész életen, Godfrey el volt határozva megkerülni az egész világot, - a mi néhanapján sokkal veszedelmesebb. De arra számított, hogy utjából egész megállapodottan tér haza; ifju most, visszatérése után férfiú lesz. A kinek módja volt szemlélni, itélni, összehasonlítani. A kinek alkalmá volt kíváncsiságát, tudvágyát kielégíteni. Azután nem fog más várni rá, minthogy nyugodalmas, otthonülő ember legyen, a ki boldogan él a hitvesi tűzhely mellett, s a kit semminő kísértés nem csábít el attól többé soha. Igaza volt-e vagy nem? Valami jó irányu s érthető leczkének nézett-e elébe? A jövőre bizzuk, hogy e kérdésre helyettünk feleljen.

Azt azonban ismételjük, hogy Godfrey el volt ragadtatva.

Fina aggodalmaskodott, lelki küzdelmeket állt ki, de nem mutatva mindebből semmit, bele látszott nyugodni a kényszerű elválás és várakozás ezen éveibe.

Tartelett tanár, ő, a ki ugy hozzá volt szokva, hogy a táncz legkülönbözőbb fordulataiban is megtartsa teste egyensúlyát, elveszítette szokott biztosságát s hiába igyekezett azt visszanyerni. Tulajdon szobája padlóján is tántorgott, mintha már valamely hajó födélzetén vagy kabinjában lenne, a melyet föl-alá dobál a hullámtorlás és a szélvihar.

A mi Kolderup W. Vilmost illeti, mióta határozata e részben megtörtént, kevésbé volt közlékeny, különösen unokaöccsével szemben. Ajkai összeszorításából, szemeinek pillái alatt félig lehunyásából azt lehetett kiolvasni, hogy valami rögeszme vert gyökeret fejében, a hol rendesen nagy kereskedelmi spekulációk tervei forrongtak.

- Ugy! te utazni akarsz, - mormogá néha fogai közt, - utazni akarsz, a helyett, hogy megházasodnál, a helyett, hogy itthon maradnál, a helyett, hogy egész nyugalmasan boldog ember lennél!... No jó, hát csak utazzál!

Az előkészületekhez azonnal hozzá láttak.

Mindenekelőtt az uti terv kérdése merült fel, vitatott meg és lett eldöntve.

A felett kellett első sorban határozni, hogy Godfrey délnek, keletnek, vagy nyugatnak induljon-e el.

Ha délnek megy, a «Panamából Kaliforniába és Brit Kolumbiába» járó, továbbá a «Southampton-Rio-Janeirói teherszállító» társaságok közt válogathatott, a melyek segítségével Európába juthat.

Ha keletnek indul, a nagy Pacific-vaspálya pár nap alatt elviheti New-Yorkba, s onnan a «Cunard», «Inman», «Fehér csillag», «Hamburg-Amerikai» vagy «Franczia-oczeántuli» czimű tengeri hajózási vállalatok közül bármelyik átviszi az ó-világ partjaira. Ha nyugatnak óhajtott volna menni, az «Aranykor» óczeántuli gőzhajó társaság segítségével könnyen eljuthatott Melbourneba s onnan az «Ausztráliai keleti gőzhajó társaság» hajóival a suezi csatornához.

Az utazási eszközök közt tehát válogathatott, s hála mindezek számtanilag pontos, összevágó és összekombinált működésének, a világ megkerülése ma már nem egyéb, mint egyszerű kéjutazási séta.

De a friskói nábob leendő örökösének utazása nem ily módon volt végbemenendő.

Nem! Kolderup W. Vilmosnak kereskedelmi czélokból egész hajóhada volt vitorlás és gőzerőre épült hajókból. Azt határozta tehát, hogy ezek közül egy «az ifju Morgan Godfrey rendelkezésére bocsáttatik», mintha csak valamely vérbeli hercegről lenne szó, a ki élvezet hajhászás czéljából utazik, - atyja alattvalóinak költségén.

Rendeletei folytán az «Álom» nevű, hatszáz tonnás és kétszáz lóerejű gőzös azonnal hozzálátott a készülődéshez. Az ut intezőjéül Turcotte kapitány volt kiszemelve, egy valóságos tengeri medve, a ki bejárta már a világ minden tengerét, minden irányban. Jó és merész tengerész volt, ki hozzá szokott a hullámveréshez, a viharhoz, az örvényekhez; s ötvenöt éves létére kitöltötte már tengeri szolgálatának negyvenedik évét. Oda állni a kormány mellé, s így nézni szemébe minden vésznek, pusztá játék volt e bátor «matróz» előtt, kit nem próbált és viselt meg soha semmi, csak a «szárazföldi betegség», a midőn t. i. pihenni volt kénytelen. Hozzá szokva ahhoz, hogy folyton valamely hajó födéletén legyen, az is szokásává vált, hogy egyre lóbálja magát jobbra, balra, előre, hátra, mintha a szárazföldön is vernék a hullámok és ingatná a szél.

Egy kormányos, egy gépmester, négy fűtő s tizenkét matróz, egészben véve tizennyolcz ember volt kiszemelve a hajó személyzetéül, a mely, ha óránként nem is tehetett hosszabb utat nyolcz (angol) mértföldnél, nem volt hijában más, kitűnő tengerészeti tulajdonságoknak. Igaz, hogy gyorsasága nem volt elég nagy, hogy nekivágjon a hullám-torlásnak, mikor a tenger viharos; de viszont a hullámtorlás nem csaphatott össze fölötte, a mi - el kell ismerni - elég kárpótlás a gyorsaságban való fogyatékoságért, kivált mikor az ut nem sietős. Továbbá el volt ez a hajó látva vitorlás készülékekkel is, s kedvező szél esetén, ötszáz négyszögyardnyi vitorlavászna kifeszítésével, gyorsaság tekintetében is pótolni lehetett hiányait.

Egyébiránt pedig nem kell azt hinni, hogy e hajó utja kizárólag kényutazás jelentőségével bírt. Kolderup W. Vilmos sokkal praktikusabb ember volt, hogysem ne igyekezett volna más tekintetben is hasznosítani ezt a járművet, mely 15 vagy 16 száz nagy mértföldnyi utra indult meg a világ minden tengerén keresztül. Elindulásakor üres volt ugyan, de nem volt nehéz a rendes vizvonalban tartani az által hogy «water-ballast»-jait (viz terhelőit) megtöltötték vízzel, a melyeket aztán annak rendje és módja szerint ki lehetett üríteni, ha arra szükség leendett. Tudniillik az volt a szándék, hogy a hajó utközben tölti meg ezeket a hombárokat, és sorba járja a gazdag kereskedő telepeit, egyiket a másik után, mintha csak egyik vásárról a másikra menne. Nem kellett tőle tartani, hogy Turcotte kapitány ekképen be ne tudja hozni az ut költségeit. Morgan Godfrey szeszélye egyetlen dollár költséget sem szabad volt, hogy okozzon a háznak, hisz az az új házaspár új főkönyvi lapjának szolgált volna terhére! Szolid kereskedő házakban az ilyesmit el szokás kerülni.

Mindezt azokban a hosszú s nagy titokban tartott összejöveteleken állapították meg, melyek Kolderup W. Vilmos és Turcotte kapitány közt lefolytak. S úgy tetszett, hogy ez első tekintetre oly egyszerűnek látszó ügy rendezése nem megy valami könnyen, mert a kapitánynak sokszor el kellett látogatni a kereskedő irodájába. Mikor onnét kijött, élesebben látó szemek, mint azokéi voltak, a kik a palotában laktak, azonnal észrevették volna, hogy arcza különösen neki van hevülve, hogy haja ég felé van borzolva, mintha lázas kézzel bolygatta volna azt valaki át meg át, szóval, hogy egész lénye zavartabb, felindultabb, békétlenebb, mint rendesen. Különös hangú kitöréseket is hallhattak volna, a melyek arra szolgálhattak bizonyítékul, hogy e tanácskozások nem folytak le vihar nélkül. Abból magyarázható ez, hogy a kapitány, a maga cziczomátlan nyíltságával, nagyon szembe tudott szállni Kolderup W. Vilmossal is; a ki eléggé szerette s becsülte, hogy megengedje neki az ellenmondást.

Végtére is úgy látszott, hogy minden rendbejött. Ki engedett, Kolderup W. Vilmos-e, vagy Turcotte kapitány, nem tudnám megmondani, mert nem ismerem vitatkozásuknak még csak tárgyát sem. Mégis inkább arra lennék hajlandó fogadni, hogy a kapitány engedett.

Bármint is történt, elég az hozzá, hogy mintegy nyolcz napnyi tanácskozás után a kereskedő és a tengerész nyilván egyetértésre jutottak; de Turcotte azért egyre ilyesmit dörögött fogai közt:

- Százezer ördög és hajófenék! Soha se lássak több hajót, ha csak valaha is gondoltam, hogy én, Turcotte, még egyszer ilyesmibe is vágom a fejszémet.

E közben a hajó fölszerelése gyorsan, rohamosan haladt, s kapitánya sem hanyagolt el semmit, hogy a hajót, melynek «Álom» volt a neve, oly állapotba hozza, hogy már június első felében tengerre szállhasson.

A san-franciscói tengeröblbe sok mindenféle hajó jár, sok mindenféle országból és világból.

Ennélfogva a tengerparton készített szabályos rakodók már évek hosszú sora óta nem lettek volna elégségesek a kereskedelmi árucikkek betározására s kitározására, ha a mérnökök több pótkikötő létesítésével nem segítettek volna a dolgon. Vörösfenyő oszlopokat vertek ugyanis a vízbe, s rájuk vastag deszkákkal beborított állványt raktak. Minden ily térfoglalással kisebbitették az öbölben a tengert; de az öböl rengeteg nagy. Így aztán gerendákból és deszkákból valóságos rakodó telepeket nyertek magán a vizen, a melyek mellett a két óceán gőzösei, a kaliforniai folyók gyors hajói, minden ország járművei, az amerikai partok evezős hajói nyugodtan s teljes rendben foglalhattak állást, a nélkül, hogy egymást agyonnyomták volna.

Az ily mesterséges kikötők egyikében, a Warf-Mission-utca végén, volt vizrebocsátva Turcotte hajója.

Semmit sem mulasztottak el, hogy a Godfrey megutaztatására kiszemelt gőzös a legjobb viszonyok közt indulhasson el. Fölszerelés, élelmi készlet, minden, a leggondosabb tanulmányozás alá vettetett. A hajókötelek kifogástalanok voltak, a kazán páratlan, a gép hatalmas. Esetleges használat s a szárazfölddel való összeköttetés fentartása céljából még egy gőzcsónakot is csatoltak a hajóhoz, a mely gyors volt s elmerülhetetlen, s utközben nagyon hasznos szolgálatokat tehetett.

Szóval, június 10-re körülbelül minden készen volt. Nem volt más hátra, mint a tengerre szállás. A személyzet, melyet Turcotte kapitány a vitorlák kezelése vagy a gép vezetése céljából a hajóra állított, valódi válogatott hajósokból állt, a kiknél jobbakat találni az egész kikötőben bajosan lehetett volna.

A hajó fenekét az élő állatok egész sereglete foglalta; el, köztük agutik, bárányok, kecskék, baromfiak; az élelmezésről ezenfelül az által is gondoskodva volt, hogy a legjobb minőségű huskivonatokkal megrakott egész ládákat vittek magukkal.

A mi az utvonalat illeti, melyet az «Álom» követendő volt, ez bizonyosan hosszú tanácskozás tárgya volt Kolderup W. Vilmos és kapitánya közt bizalmas együttlétük alatt. Most csak annyit lehetett e felől bizonyosan megtudni, hogy az első megállapodási hely Auckland lesz, Uj-Zéland fővárosa; kivéve az esetet, ha az ellenséges szelek tulságos befolyása által okozható köszénhiány kényszeríteni találja a hajót, hogy fűtő anyag beszerzése végett betérjen vagy a Csendes-tenger valamely szigetének öblébe, vagy Khina valamelyik kikötőjébe.

Mind e részlet különben édes-kevésé érdekelte Godfreyt, a kire nézve csak az volt a fő, hogy végre valahára tengerre jusson; s egyáltalán nem érdekelte Tartelettet, a kinek fölbolygatott lelke előtt mind túlzottabb színben tűntek föl a tengeri ut veszedelmei.

Még csak egy formalitás teljesítése volt hátra: a fotográfiák formalitásaé.

Vőlegény-ember nem indulhat el hosszú utazásra, hogy az illendőségnek eleget ne tegyen az által, hogy elviszi magával megkerülni a világot annak az arczképét, a kit szeret; - s ott ne hagyja nála viszonzásul a magáét.

Godfrey tehát, utazó öltözetben, kiszolgáltatta magát Stephenson és társa fényképész uraknak a Montgomery-utczában; és Fina, rendes utczai öltözkéiben, szintén a napra bizta, hogy bájos, bár egy kissé megsomorodott vonásait az ügyes fotográfusok lemezén megörökítse.

Ekkép az együttlével bizonyos neme biztosított.

Fina arczképének külön, diszes hely jutott Godfrey utazó kabinjában; Godfrey arczképének viszont az ifjú leány szobájában kerestek megfelelő alkalmas pontot.

Tartelett ur nem volt ugyan vőlegény s egyáltalán rá sem gondolt, hogy azzá legyen, mindazonáltal illendőnek találták, hogy ő is megörökíttesse magát elindulása előtt. De bármekkora volt is a fényképészek ügyessége, nem sikerült nekik róla megfelelő képet felvenni. A lemezen, akárhány fölvételt próbáltak is, mindannyiszor csupa zavaros foltok mutatkoztak, a melyekből vajmi nehéz lett volna fölismerni a táncz és testtartás eme nagynevű mesterét.

Ennek oka az volt, hogy a lefényképezendő - minden előleges figyelmeztetés daczára, a melylyel a fényképészek, követve e részben a világszerte minden fotográf teremben kezdettől fogva uralkodó szokást, egyáltalán nem fukarkodtak, - nem maradt nyugodtan a helyén s állásában.

Erre más módszert kísérlettek meg, gyorsabb, hirtelenebb «pillanat» alatt megörökítő eljárással. Nem használt. Tartelett izgett-mozgott, hánykolódott és lóbálózott, mint akár az «Álom» kapitánya.

Le kellett hát mondani arról, hogy e nevezetes férfiú képének hű mását megőrizték. A mi helyrehozhatatlan szerencsétlenség leendett az utókorra, ha - a mire szörnyűség még csak gondolni is - az ó-világ felé tervezett ut helyett Tartelett utja abban a más világban talált volna végződni, a melyből nincs többé visszatérés.

Junius 9-én minden rendben volt. Az «Álom» már csak a fűtésre várt.

Előrelátólag fölszerelt s kiállított írásai, távozási engedély, hatósági bizonyítvány, biztosítási kötvény, mind készen állt; s a Kolderup-ház könyvvivőse két nappal előbb mindent a maga helyére szállított.

Magán e napon nagy bucsu-ebéd volt a Montgomery-utcza Kolderup palotájában. Godfrey szerencsés utazására s pontos hazatérésére ittak.

Godfrey ellen nem lehetett panasz, hogy eléggé meg ne lett volna hatva. Fina elszántabb s nyugodtabb volt, mint ő. Tartelett ur pedig pár pohár pezsgőbe temette rossz sejtelmét, a minek hatása alól nem tudott szabadulni egész az elutazás perczéig. Kicsinybe mult ennek folytán, hogy ott nem hagyta hegedűjét, melyet abban a perczben vittek utána, a mikor már felszállóban volt az «Álom»-ra.

Az utolsó istenhozzád elhangzott a földélzeten, az utolsó kézszerítés megtörtént a hajóhídon; aztán a gép néhány lökést adott a hajónak, mely erre elindult a parttól.

- Isten veled Fina!

- Isten veled Godfrey!
- Vezéreljen az ég! - tevé hozzá nagybátyjuk.
- Vezéreljen, ám, még pedig vissza! - mormogá fogai közt Tartelett tanár.
- S egy pillanatra se feledd el, Godfrey, - szólt újból Kolderup W. Vilmos, - a jeligét, melyet az «Álom» visel.

Confide, recte agens!

(Ha jóban jársz, ne csüggedj!)

- Soha sem feledem el, Vilmos bátyám! Isten veled Fina!
- Isten veled Godfrey!

A gőzös egyre távolodott; a zsebkendők lobogtak, a mennyire csak a kikötőből el lehetett látni a hajóig, sőt kissé még azon túl is. Nem sokára a san-franciscói öbölből, mely a legnagyobb a világon, kijutottak, s az «Álom» a Golden-Gate nevű szoroson haladt; aztán kifutott a Csendes-tenger vizére, ki tudja, mely megpróbáltatások elé.

HATODIK FEJEZET.

A melyben az olvasónak alkalma van egy új személyiséggel megismerkedni.

Az utazás megkezdődött. S ez magában véve - azt az olvasó is be fogja látni - nem volt valami nehéz dolog.

Tartelett, a tudós tánczmester, e részben tagadhatatlanul fején találta a szöveget, midőn czáfolhatatlan logikával minduntalan ezt ismételgette:

- Minden utazás annak rendje és módja szerint kezdődik. Az azonban már más kérdés, hogy hol és hogyan végződik.

A Godfrey által elfoglalt hajókabin az «Álom» hajóteste derekán arra a hátulsó négyszögre nyílt, a mely ebédlőül szolgált. Fiatal utasunk abban lehető kényelem felett rendelkezett. Fina arc képe számára szobája legjobban megvilágított deszkafalán választott ki helyet. Egy alvó fülke, egy öltöző, pár szekrény, ruhája és fehérneműje számára, egy karosszék, a melyre leülhetett, egy asztal, a melyen dolgozhatott: ugyan mire lett volna ezenfölül még szüksége a mi huszonkét éves utazónknak? Ily körülmények közt kész lett volna akár huszonkétszer is körülutazni a világot. Hiszen a gyakorlati bölcsélet azon időszakát élte ő most, a melyben jó egészség, jó kedv irányadók az emberre. Oh fiatal emberek, utazzatok, ha módotokban van, ha pedig nincs módotokban... akkor is utazzatok.

Tartelett azonban egyáltalán nem volt jókedvű. Kabinja, növendéke kabinja szomszédságában nagyon szűknek tetszett előtte, ágya nagyon keménynek s a hat rőfnyi terület, melyet az egész kabin elfoglalt, nagy mértékben elégtelennek, hogy abban ismételhesse lejtéseit s ütemes lépéseit. Utazó minéműsége tehát nem feledtette el vele tánczmesteri voltát? Nem. Neki az már vérében volt, s ha eljő valaha az idő, a melyben Tartelett örök álomra fogja fejét lehajtani, lábai akkor is kecses vonal szerint fognak nyugodni, s sarkait bizonyára az első pozíció követelményeihez képest fogja egymáshoz szorítani.

Az étkezés együttesen szokott történni; Godfrey és Tartelett egymással szemben foglaltak helyet, míg a kapitány és hadnagya a lógó hajóasztal egy-egy végén ültek. Ez a rettenetes «lógó hajóasztal» elnevezés sejtetheti már az olvasóval, hogy e közös étkezéseknél a tánczmester helye nem egyszer üresen maradt.

Elutazáskor ama igen szép, juniusi időben kedvező északkeleti szél fújt. Turcotte kapitány tehát felvonathatta a vitorlákat, s így fokozhatta az «Álom» gyorsaságát, a mely különben is jól lévén ellátva elindulása előtt, nem lóbálózott tulságosan. Aztán meg, a hullámverés hátulról érintvén és hajtván, hánykódása egyáltalán nem volt fárasztó, bántó.

Nem ily körülmények közt szokott történni, hogy a hajók utasainak orra megnyulik, szemeik megüvegesednek, homlokuk veritékes és arcuk szintelen lesz. A hajón való utazás tehát eddigelé egészen elviselhető volt. Békén haladtak egyenest délnyugat felé a sima tengeren, alig-alig érezve, hogy tengeren haladnak s az amerikai tengerpart nem sokára eltűnt a szem elől s a szemhatárról.

Két nap alatt semmi nevezetesebb eset nem fordult elő utazás közben, legalább olyas nem, a mit érdemes volna elmondani. Az «Álom» útja szerencsés volt és kedvező. Ez az utazás tehát, legalább kezdetén, szintén szerencsésnek ígérkezett, jöllehet Turcotte kapitány néha-néha oly aggodalmas nyugtalanságot árult el, a melyet nehéz lett volna eltitkolni. Mindennap, mikor a nap a délkört elhagyta, pontosan és körülményesen megvizsgálta a hajó helyzetét. - Ilyenkor aztán rendszerint az volt a szokása, hogy a hajó hadnagyát bevitte szobájába s ott ketten titkos

konferenciát tartottak, mintha valami fontos és komoly eshetőséggel szemben kellene megállapodásra jutniok. Godfrey nem lévén járatos hajózási dolgokban, alkalmasint észre sem vette ezt a jelenséget; de a kormányost s a hajó néhány értelmesebb és gyakorlottabb matrózát ugyancsak meglepte az.

E jóra való emberek el nem tudták gondolni, hogy mit jelenthet ez; főleg, midőn mindjárt az első héten, kétszer vagy háromszor, éjnek idején, a nélkül, hogy bármi kényszerítő ok e tekintetben fenforgott volna, az «Álom» kormányja jelentékenyen más irányba csavartatott, s csak reggelre igazítottatott ismét vissza. A mi érthető lett volna egy tisztán vitorlás, s így a légáramlat behatásainak kitett hajóval szemben, de teljesen megmagyarázhatatlan volt egy gőzösön, melynek módjában volt nagy körben kimért vonalakat követni, s a vitorlákat teljesen leszerelni, ha a szél kedvezőtlenre talál fordulni.

Junius 12-dikén reggel váratlan incidens történt a fedélzeten. Turcotte kapitány, hadnagya és Godfrey ép a reggelihez akartak ülni, midőn szokatlan láрма hangzott feléjük a hajóderékről. Majdnem ugyanabban a perczben fölnyílt az ajtó s az első matróz jelent meg a hajószalon küszöbén.

- Kapitány! - szólt.

- Mi baj? - felelé élénken Turcotte, mint afféle tengerész, a ki mindig készen várja a vihart.

- Fogtunk egy... khinait! - szólt az első matróz.

- Egy khinait?

- Azt. Egy valódi khinait. Véletlenül akadtunk rá. Hajónk fenekén!

- Hajónk fenekén! - kiáltá Turcotte kapitány. - Ezer ördög és tengeri vihar; gondoskodjatok róla, hogy mentül előbb a tenger fenekére kerüljön.

- Meglesz! - felelé az első matróz.

S a kitünő férfiú, azzal a megvetéssel, melyet minden kaliforniainak érezni kell a Mennyei Birodalom minden fia irányában, a legtermészetesebbnek tartotta ezt a rendeletet és semmi kifogásolni valót sem talált végrehajthatósága iránt.

Azonközben Turcotte kapitány fölkel; majd Godfrey és hadnagya kíséretében eltávozott a hajószalonból, s megindult az «Álom» fődélzetének eleje felé.

S ott csakugyan volt egy khinai, a kit két vagy három matróz szorosan fogva tartott, s - mivel egyáltalán nem akart belenyugodni helyzetébe, - meg is taszigált hatalmasan. Harminczöt és negyven év között levő ember lehetett, értelmes ábrázattal, jól megtermett alkattal, életvidor vonásokkal, bár kissé lankadt arczczal a hajófenéken, e rosszul szellőzött helyen való hatvan órai időzés következtében. Sötét rejtekében tisztán a véletlennek volt köszönhető, hogy fölfedezték.

Turcotte kapitány azonnal intett embereinek, hogy bocsássák el a szerencsétlen betolakodót.

- Ki vagy te? - kérdé tőle.

- A nap egy fia.

- S mi a neved?

- Seng-You, - felelt a khinai, kinek neve, a Mennyei Birodalom nyelvén, annyit jelentett, mint: A ki nem él...

- És mit csinálsz itt a hajón?

- Hajózom! - felelé egész nyugodtan Seng-You, - s önnek olyan kevés bajt okozok, a mint csak lehet.

- Igazán? kevés bajt? Szép tőled... A hajó fenékre pedig úgy-e bár az elutazás pillanatában rejtetted magad?

- Biz az úgy történt, kapitány.

- Azért úgy-e, hogy ingyen vitesd át magadat Amerikából Khinába, a Csendes-tenger másik partjára?

- Ha önnek nincs ellene kifogása...

- De hátha *van* kifogásom ellene, sárga bőrű barom; hátha arra talállak kérni, hogy légy oly szives és uszva juss el Khinába: mi lesz akkor?

- Meg fogom próbálni, - felelé mosolyogva a khinai, - de több mint valószínű, hogy utközben bele fáradok.

- Magam is azt hiszem, s ennél fogva, ördögadta... Johnja,¹ meg foglak tanítani, hogy máskor ne próbálgasd megtakarítani az uti költséget.

És Turcotte kapitány, a ki sokkal dühösebb volt, mint a mennyire az a körülményekből természetesen következett, már-már rendeletet adott ki, hogy vessék a tengerbe, midőn Godfrey közbelépett.

- Kapitány! - szólt Godfrey Turcottehoz, - egy khinaival több az «Álom» földézetén, annyi, mint egy khinaival kevesebb Kaliforniában, a hol úgy is elég van.

- A hol nagyon is sok van! - válaszolá Turcotte kapitány.

- Valóban, nagyon is sok van, - felelé Godfrey. - Nos hát, ha ez a szegény ördög a maga fejétől úgy határozott, hogy San-Franciskót felszabadítja ott való jelenlététől, ez már magában némi szánságot érdemel. Shangainál szépen dobjuk hát ki a partra, s ne is szóljunk többet felőle.

Midőn Godfrey azt mondta, hogy Kaliforniában nagyon is sok khinai van, úgy beszélt, a hogy minden kaliforniai hazafi beszélni szokott. Annyi bizonyos, hogy a Mennyei Birodalom fiainak beköltözése már-már nagy veszedelemmé vált a Far-West országaira nézve. Elég meggondolni, hogy Khinában 300 millió khinai van, míg az Egyesült-Államokban csak harmincz millió amerikai. Kalifornia, Alsó-Kalifornia, Oregon, Nevada törvényhozásai, de sőt maga a kongresszus is többször foglalkoztak ez új epidemia betörésének kérdésével, a melyet a yankeek az igen jellemző «sárga dögvész» néven neveztek el.

Ezen időben már pusztán Kaliforniában több mennyei birodalombeli bevándorlott volt ötvenezer. Az aranyásásban igen iparkodó nép volt ez, s azonfölül rendkívül béketűrő; egy kanál rizs, egy csipet thea, egy szemnyi ópium elég táplálkozására, s ennél fogva nagyon és szükségkép leszállítja az amerikai benszülött munkások munkájának a bérét. Ennél fogva kénytelenek is voltak - ellentétben az amerikai alkotmánynyal - őket külön törvények alá vetni, bevándorlásukat szabályozni, s attól tartva, hogy hátha még a kongresszusban is eltalálnák nyerni a többséget, megvonták tőlük a polgárjog szerzésére való lehetőséget. Egyébként is rosszul bánnak velők, akár az indusokkal s négerekkel; minek következtében ők maguk, mintegy igazolandó a «dögvészterjesztő» nevét, melylyel őket megtisztelik, ghettoszerű telepeket alkotnak maguknak, melyekben gondosan őrzik és ápolják mennyei birodalombeli életmódjukat és szokásaikat.

---

¹ Az amerikaiak közönségesen e névvel illetik a khinaiakat.

Kalifornia fővárosában a Sacramento-utca felé szorította őket a más fajbéliéik akarata, s amaz utca városrésze csakugyan az ő jelvényeikkel és lámpáikkal van ékesítve. Ezerszámra találkozhatni velük, a mint széles ujjú lebernyegeikben, szögletes sipkájukban e felálló orru saruikban dolguk után baktatnak. - Itt üzik jó részt fűszerkereskedő, kertész, vagy mosó és fehérítő mesterségüket, és szolgálnak, mint szakácsok; ha csak azon drámai szintársaságok sorába nem tartoznak, melyek khinai darabokat adnak elő a san-franciscói francia színpadon.

És - semmi okunk sincs rá, hogy eltitkoljuk, - Seng-You ép egy ily különös összeállítású társaság tagja volt, a melynek sorában ő az első komikus szerepkörét töltötte be, ha ugyan az európai színpadokon használt ezen elnevezés alkalmazható bármely khinai művészre. A khinaiak ugyanis annyira komolyak, még midőn tréfálnak is, hogy Bret-Harte, a kaliforniai regényíró, azt mondja, hogy ő sohasem látott még khinai színészt nevetni, de sőt még annyira sem tudott menni, hogy megkülönböztesse, hogy az előadott darab tragédia-e vagy komédia.

De azért Seng-You mégis komikus volt. A színi évad bevégezödvén, sikerben gazdagon, pengő pénzben azonban nem annyira gazdagon; azt gondolta, hogy ő bizony eleven mivoltában, s nem hullává merevedve tér vissza hazájába.² Ezért csempészte be magát, egész találomra, de bátran, az Álom fenekére.

Élelmi szerekkel el lévén látva, abban reménykedett, hogy észrevétlenül fogja megtehetni e pár heti utat, s aztán megint észrevétlenül kilopózkodhatik onnan, mint a hogy jött.

Megpróbálta. Büntette semmiesetre sem volt halálos büntett. Ennélfogva Godfreynek tökéletesen igaza volt, midőn érdekében beavatkozott, s Turcotte kapitány, a ki sokkal jobb szívű ember volt, mint a minőnek mutatta magát, minden sok habozás nélkül beleegyezett, hogy nem dobhatja bele Seng-Yout a Csöndes-tengerbe.

Hajó-fenéki rejtekébe sem kellett többé visszabujnia, mindazonáltal a földélzeten sem sokat lábatlankodott. Flegmatikus, rendes, kevésbé közlékeny ember létére gondosan kerülte a matrózokat, kik örökké szitkozódtak ellene, s a saját magával hozott élelmiszerekből élt. Mindent összevéve, elég sovány volt arra, hogy ha súlyát mint fölösleges terhet vették is számításba, az Álom hajózási költségei ne tulságosan növekedjenek általa. S így, ha Seng-You ingyen utazott is, utazása azért aligha került egyetlen krajczárjába Kolderup W. Vilmos pénztárának.

A hajón léte azonban mégis egy megjegyzést provokált Turcotte kapitány részéről, a melynek értelmét valószínűleg alig értette más, mint hadnagya.

- Utunkban lesz ez az átkozott khinai, majd rá kerül a sor, hogy... De elvégre is, ő lássa...

- Miért lopta fel magát az Álomra! - felelé a hadnagy.

- Hát csak azért, hogy Shangaiba jusson! - válaszola Turcotte. - Az ördög vigye a Mennyei Birodalmat fiastul, mindenestül.

---

² A khinaiak szokása, hogy - bárhol vannak is - hazájukban temettetik el magukat. Külön hajók vannak, melyek kizárólagos rendeltetése, hogy ily tetemeket szállítsanak.

HETEDIK FEJEZET.

*Amelyben látni fogja az olvasó, hogy Kolderup W. Vilmos
aligha fizette hiába a biztosítási díjat hajójáért.*

A következő napokon, június 13-án, 14-én és 15-én, a légsulymérő lassan, de folyton, emelkedés és megállapodás nélkül süllyedt; a mi arra mutatott, hogy valószínűleg a «változékony» alatt, az eső és szél közt egyrészt s a vihar közt másrészt fog megállapodni. A szél is észrevehetőleg élesbedett s délnyugatra fordult. Ez kedvezőtlen fordulat volt az «Álom»-ra nézve; igen erős hullámverés ellen kellett most már küzdenie, a mely előlről fordult neki. A vitorlákat be kellett tehát vonni s belészorítani ponyvatokjaiba, s a haladásban csak a gép segélyére szorítkozni; de abban is óvakodni az erős gőztől, nehogy a jármű váratlan bajnak tegye ki magát.

Godfrey jól állta ki a hányattatás és meghimbálás eme megpróbáltatásait. Még csak jó kedvét sem veszítette el, egyetlen percze sem. A derék fiu nyilván nagyon szerette a tengert.

De már Tartelett ur, szegény, ő már egyáltalán nem szerette a tengert, s a tenger sem szerette őtet. Látni kellett volna a jó testtartás szerencsétlen tanárát, hogyan tartotta most a testét; s a híres tánczmestert, mennyire a művészet minden szabályát megsértő módon tánczolt mostan. Ebben a folytonos rázkódásban, mely egész bordáiig megreszketteté a gőzöst, valósággal képtelen volt kabinjában maradni.

- Levegőt! Levegőt! - sóhajtozott.

S nem távozott többé a földéletről. Egy hullámverés, s ő a hajó egyik oldaláról a másikra lódult. A hajó hátuljának egy emelkedése, és ő előre zuhant, hogy csakhamar onnan újból visszadobassék. A korlátba kapaszkodott, az árboczok kötelékébe fogózkodott s oly állásokat engedett meg magának, melyeket a modern choreográfia elvei a legkiméletlenebbül elítélnék! Ah! hogy, nem adatott meg neki az isteni adomány, hogy szárnyra kelve, vagy legalább valami léggömbbe kapaszkodva eltűnhessen innen, s megszabadulhasson e mozgó deszkák örökös egyensúly-változásának kínzó hatásától. Valamely híres tánczos őse azt mondta volt, hogy csak azért nem szánja reá magát, hogy újra reá lépjen a világot jelentő deszkákra, mert nem akarja megszégyeníteni társait. Ő, Tartelett, a világ minden kincséért sem kívánczolt volna vissza ezekre a deszkákra, a melyekről azt gondolta, hogy menten mindenestül a tenger mélyére süllyednek.

Micsoda gondolat is volt az attól a dúsgazdag Kolderup W. Vilmostól, hogy őt erre a szerepre szánta!

- Soká tart még a rossz idő? - ezt a kérdést napjában huszszor is megtette Turcotte kapitánynak.

- Bizony a légsulymérő nem valami biztató! - válaszolá következetes egyformasággal, szemöldökeit lánczokba szedve, a kapitány.

- De ugy-e bár nem sokára megérkezünk?

- Meg bizony, nem sokára, Tartelett ur... Nem sokára! Már fele uton vagyunk!

- Csak azt szeretném tudni, - ismétlé hátrahőkölve s megint előrebukva a szerencsétlen tánczmester, hogy - miért nevezik ezt a tengert Csendes-oczeánnak.

El kell még mondanunk, hogy Tartelett tanár ur nem csupán a tengeri betegségtől szenvedett, hanem látván a végtelen tajtékzó hullámokat, melyek fölcsapongtak az «Álom» felső árboczáig, hallván a folytonos gőzeresztésből származó füttyülést, a mit az okozott, hogy el kellett kerülni a megfeszített gőzerő alkalmazásából keletkezhető veszedelmeket; érezvén, hogyan dobálja gyöngé lapda módjára egyik vízhalomról a másikra a gőzöst a szél - egyuttal a félelem is bántotta.

- Nem! lehetetlen, hogy még sokáig így tartson! - ismétlé minduntalan álmatag tekintetét növendékére irányozva.

- Csöndesen, Tartelett! - felelé Godfrey. - A hajó elvégre is, azt hiszem, azért készül, hogy a tengeren legyen. Mint mindennek, ennek is megvan hát a maga oka.

- Én pedig azt mondom, hogy nincs.

S elkeseredésében nem tudott egyebet tenni, mint elővenni mentő készülékét, és felölteni. Ezentul éjjel-nappal szorosan keblére öltve viselte azt. Aranyért le nem tette volna egy pillanatra sem. Ha a tenger egy-egy rövidke időre nyugtot hagyott neki, sietett a készüléket tőle telhető fujtatással szélesebbre fujni. Mindazonáltal, állandóan úgy találta, hogy nincs abban elég levegő.

Elnézést kérünk az olvasótól Tartelett eme magatartását illetőleg. A ki nem szokott a tengerhez, annak lényét egészen megzavarják, lelkét irtózatba ejtik e hatalmas jelenség apróbb tünetei is; Tartelett pedig akaratlan utazó létére, mint az olvasó előtt tudva van, addig mig e hajóra nem szállt, még csak a san-franciscói öböl csöndes vizein sem járt soha. Innen magyarázható, hogy a szél bekövetkezése felforgatta valóját, a hajó hánykódása megrettenté lelkét, s a ki elfogulatlanul vizsgálja a dolgot, még csak rossz néven sem veheti tőle.

Az idő e közben egyre rosszabbra fordult s komolyan tartani lehetett, hogy valóságos tengeri vihar kapja közre utjában az «Álmost», mit a tengerparti táviró részéről bizonyára jeleztek volna is neki, ha a tengerpart látó távolában haladt volna.

Nappal a hajót rendesen igen nagyon reszkettette a hullámverés; ámbár nem használt, csak lehető kevés gőzerőt használtak, hogy gépe föl ne mondja a szolgálatot; mégis megtörtént, hogy a víztömeg gyors színvonal-változása közben a gép csavarkereke majd le, majd föl jutott a vízből. Ebből az származott, hogy a mélyebb vizekbe hányatás pillanatában oldalai rettentéseket ütöttek, máskor pedig dereka a rendes elmerülési vonalon messze felül kiemelkedett a vízből, a mi a hajó egész szerkezetét megrontással fenyegette. Tompa dörrenés hangzott ilyenkor az «Álom» hátulsó részén, úgy hogy a gép szellentyűit egészen megindította a lökés, oly erővel, mely felett a gépmester csak nehezen birt uralkodni.

Godfrey azonban észlelt valamit, a minek a magyarázatára nem jött rá azonnal. Azt kezdte ugyanis észrevenni, hogy a hajó hánykódása éjszakának idején sokkal kevésbé erős, mint nappal. Arra vonhatott-e ebből következtetést, hogy ilyenkor a szél szelidült, s hogy nap lementé után csöndesedés állt be a természetben?

A junius 21-ről 22-re virradó éjjel oly feltűnő lett ez a dolog, hogy szükségesnek látta személyes tájékozást szerezni a felől, a mi történik. A nap éppen kiváló rossz lefolyású volt; a szél erősen dühöngött, s egész valószínűtlennek tetszett, hogy éjszakára az oly hosszú órákon keresztül szeszélyesen felkorbácsolt tenger nagyhamar elpihenjen.

Godfrey tehát éjfél felé fölkel, meleg ruhát rántott magára s fölsietett a födélzetre.

A hajólámpa világított elől. Turcotte kapitány a hajó tisztí hidján állt.

A szél hevedése nyilván nem engedett. A hullámverés azonban, a melynek szemben kell énie az «Álomot», szerfelett megcsökkent; szinte egészen megszűnt.

Tekintetét a gőzös kéménye felé irányozva, a melyet egészen körül fogott a fekete füst, Godfrey úgy vette észre, hogy e füst, a helyett, hegy előről hátra szállana, hátulról előre uszik, s ugyanazt az irányt követi, a melyet a hajó.

- Megfordult volna a szél? - kérde magában.

S egész boldogan e gondolatban, fölment a hid lépcsőjén, s közeledett a kapitányhoz.

- Kapitány! - szólt hozzá.

Az, fülig vízmentes köpenyében, nem is hallotta őt jönni s az első pillanatban nem tudta eltitkolni, hogy nagyon kellemetlenül esik neki, hogy itt látja.

- Ön az, Godfrey ur, és itt - a hidon?

- Én vagyok kapitány, s azt jöttem kérdezni...

- Mit jött kérdezni? - vágott közbe élesen a kapitány.

- Hogy fordult-e a szél?

- Nem, Godfrey ur, nem fordult meg... s fájdalom inkább attól tartok, hogy viharra fog fordulni.

- Pedig most a szél irányában haladunk! - felelé a füstre mutatva.

- A szél irányában... igen... a szél irányában! - szólt, ez észlelet által szemmel láthatólag zavarba hozva a kapitány. - Ez igaz, - hanem mondhatom, hogy akaratom ellenére történik.

- Mit mond ön?

- Azt értem ez alatt, hogy nem akarván kockáztatni a hajó biztonságát, tágitanom kellett az előbbi iránytól s mennem, a merre a szél fú.

- De hisz ez végtelenül kellemetlen. Hisz ez rettenetes késedelemmel fog járni! - szólt Godfrey.

- Bizony ez kellemetlen, magam is azon a nézetem vagyok, - felelé Turcotte kapitány; - de reggelre kelve, ha a tenger egy kissé csillapodik, fel fogom használni a legelső alkalmat, hogy újra nyugatnak fordulhassak. Kérem tehát önt Godfrey ur, menjen kabinjába. Bizzék csak bennem. Próbáljon aludni, a míg a szél mentén haladunk. Most nem dobál egy a hajó!

Godfrey jóváhagyólag bólintott, s még egy utolsó aggodalmas tekintet vetvén a tornyosuló felhőkre, melyek irtózatossággal rohantak az égbolton, lement a hidról, be kabinjába, s ott csakhamar elaludt.

Másnap június 22-én reggel, ámbár a szél jelentékenyen nem enyhült, az «Álom», mint Turcotte kapitány előre mondta volt, újra a helyes irányban haladhatott.

A nyugati irányban való hajózás nappal, a kelet felé hajózás éjjel ezután még negyvennyolcz óráig tartott; de a légsulymérő kezdett hajlandóságot mutatni az emelkedésre; a hánykódás vesztett gyakoriságából s remélni lehetett, hogy a rossz idő az északi tájakon kezdődő szelekkel véget ér. - Csakugyan így is történt.

Június 25-én, reggel nyolcz óra tájban, midőn Godfrey a földélzetre ment, kellemes éjszakeleti szellő hajtotta szét a felhőket; a nap sugarai, megtörve a hajóköteleken, vidáman tüzték a földélzetre.

A sötétzöld tenger nagy átmetszetű látó távolában, visszatükrözve a reá verő napfényt, tisztán állott. A szél csak csöndes, bár szeszélyes szellő alakjában hatott; könnyű habokba verve a gyöngye lejtésű hullámok fölszínét. Az alsóbb rétegű vitorlákat bizvást ki lehetett feszíteni.

Igazában szólva, nem is valódi hullámok voltak azok, a melyeket a szél fölvert, inkább csak nagyobb erejű árdagadás, mely szeliden vitte irányában a gőzöst.

Akár hullámozás akár áradás, az teljesen mindegy volt Tartelett tanárra nézve, a ki ép oly rosszul volt, mikor a tenger «nagyon viharos» volt, mint a mikor csak «kellemesen fodros» lett. Ott volt most is, félig fekvő helyzetben, kitátott szájjal a földélzeten, mint valami potyka, a ki a vízből kiemelkedve tátog.

A hadnagy, a tisztí hidon állva, látcsövével szemén, északkeleti irányba tekintgetett.

Godfrey közeledett hozzá.

- Nos hát, uram, - szólt vidáman, - ma ugy-e bár egy kissé jobb idő van, mint tegnap volt.

- Ugy van, Godfrey ur, - felelé a hadnagy, - most már csöndes a vizünk.

- S az «Álom» most már helyes irányban neki indulhat az utnak!

- Még nem!

- Még nem? És miért nem?

- Mert az utóbbi hanyattatás idején valószínűleg nagyon visszaverődött északkeletre, előbb tehát pontosan még kell határoznunk pozícióját. De most tiszta a napunk, a látó határ tökéletesen szabad. Délben a hajó helyzetének megállapítása kitűnően sikerül, s akkor a kapitány majd megszabhatja az irányt.

- És hol van most a kapitány?

- Eltávozott a földélzetről.

- Eltávozott?

- El... Őrmatrózaink a tenger távolában keleti irányban oly zátony-sziklákat véltek feltűnni, melyek nincsenek följegyezve a kapitány földabroszain. Ő tehát fölszereltette a gőzcsónakot s egy kormányos és három matróz kíséretében elment szemlét tartani.

- Régen?

- Mintegy másfél órája.

- Eh! - szóla Godfrey, - bánt, hogy nem értesítettek előzetesen. Oly örömem telt volna benne, ha vele tarthatok.

- Ön aludt, Godfrey ur, s a kapitány nem akarta fölébreszteni, - válaszolá a hadnagy.

- Sajnálom; mondja legalább azt meg, mely irányban ment a csónak?

- Abban az irányban! - felelé a hadnagy, északkelet fele mutatva.

- A messzelátóval nem lehet meglátni?

- Nem! még nagyon messze van.

- De már nem késhetik soká?

- Nem késhetik soká, - felelé a hadnagy, - mert a kapitány nagyon ragaszkodik hozzá, hogy mindig maga végzi a déli jelzést, s e célból pont tizenkettő előtt okvetlen a hajón kell lennie.

Erre Godfrey fogta magát s elhozatva tengeri messzelátóját, leült a hajó orránál az őrszem-matróz mellé. Meg akarta lesni a kapitány s a csónak közeledtét. A mi a csónak szemle útját illeti, az nem aggasztotta. Egész természetesnek találta, hogy az «Álom» nem merészkedhetik olyan tájakra, melyeken zátonysziklákat jeleztek s hogy Turcotte kapitánynak előbb azokat meg kell vizsgálni.

Két óra telt el így. Csak féltizenegy felé kezdett a láthatár szélén valami csekély füstforma feketeség, keskeny, mint egy vonal, megjelenni s a láthatártól különválni.

Nyilván a gőzcsónak volt, mely szemleutját befejezve, most már visszafelé indult a gőzöshöz.

Godfreyt mulattatta az, hogy jó messzelátójával nyomon kísérhette a csónakot; látta, mint vesz föl egyre szabatosabban kivehető vonalakat, hogy ölt a tenger felszínén úgy szólva alakot, hogy lesznek tisztábban kivehetőkké füstje felhői, melyek közé néha-néha egy-egy gőzszellentyű tisztább rétegű tartalma is elegyül. Kitünő, s rendkívül gyors kis jószág volt, s mert teljes gőzerővel haladt, csakhamar szabad szemmel is látható lőn. Negyedtizenkettőkor a csónakot hozzákapcsolták a gőzöshöz s a kapitány átugrott az «Álom»-ra.

- Nos, kapitány, mi az ujság? - kérde Godfrey, megszorítván kezét.

- Ah! jó reggelt Godfrey ur!

- Hát azok a sziklák?...

- Csak tévedés, - felelé a kapitány. - Semmi gyanusát sem láttunk. Embereink csalódtak. Bámultam volna, ha másként történt volna.

- Tehát jó utra térhetünk? - kérde Godfrey.

- Ugy van; a helyes irányban haladhatunk, de előbb hadd teszem meg a déli jelzést.

- És aztán felhuzhatjuk a gőzcsónakot? - kérde a hadnagy.

- Nem, - felelé a kapitány, - hátha még szükségünk talál rá lenni. Kapcsoltassa hátul a hajóhoz.

A kapitány rendeleteit teljesítették s a gőzcsónak, mely tovább is fűtve maradt, az «Álom» mögé kapcsolva haladt tovább a maga útján.

Három negyed óra múlva Turcotte kapitány iránytűjével kezében, megállapította a déli helyzetet s abból kifolyólag kiadta a követendő irányra nézve a rendeleteket.

Mikor ez megtörtént, még egy tekintetet vetvén a látó határra, hadnagyát hívta s magával vitte dolgozó szobájába, hol mindkettő jó sokáig tanakodott egymással.

Igen szép nap volt ez. Az «Álom» rohanva haladhatott vitorlái segítsége nélkül is, melyeket be kellett vonni. A szél gyöngé volt, s a gép okozta gyorsaságnál fogva alig lett volna e gyöngé szélnek a vitorlákra hatása.

Godfrey igen vigan volt. A hajózás nyugodt tengeren, gyönyörű időben, üdítőbben hatott rá, mint bármi más. Gondolatai messzebbre szárnyalók lőnek, lelke elégedettebb. És mégis, még ily kedvező viszonyok között is, Tartelett tanár ur csak nem volt képes felvidulni egy cseppet sem. Ha a tenger állapota nem is okozott neki közvetlen aggodalmat, lényének fizikai konstitúciója nem birt magához térni. Próbált enni, de sem étvágya, sem kedve nem volt hozzá. Godfrey megpróbálta, hogy leveszi róla azt a mentő övet, mely állandóan ott diszelgett testén; de ő határozottan ragaszkodott ahhoz. A vas és fa ilyen tákolmányán, - ugymond, - a melyet hajónak neveznek, az ember minden perczen koczkaztatja az életét.

Eljött az est. Sűrű gőzfelhők mutatkoztak, de nem szálltak le egészen a tenger színvonaláig. Az éjszaka sokkal sötétebbnek ígérkezett, mint a hogy a nappali szép időhöz képest várni lehetett.

Egészen véve, szikláktól nem igen lehetett tartani e tájon, melynek fekvését Turcotte kapitány gondosan felvette s pontosan megvizsgálta; de a megfeneklés mindig lehetséges s ettől különösen ködös éjjeleken tartani kell.

A födélzet lámpáit tehát mindjárt a nap nyugta után gondosan felkészítették s meggyújtották. Az alsó elővitorla kiálló árboczán fehér láng égett, az állás kötél tartó fáján pedig az irányjelzésre jobbról zöld, balról vörös. Ha tehát az «Álom» zátonyra jut is, elsülyed is, azt legalább mondhatja, hogy nem ő volt az oka. - Az igaz, hogy ez vigasztalásnak gyöngé vigasztalás. Sülyedni, ha mindjárt tökéletesen rendben levő hajón is, mégis csak annyi, mint sülyedni. Ha volt valaki a hajón, a kinek ez a reflexió eszébe jutott, az bizonyára nem lehetett más, mint Tartelett tanár.

E közben az érdekes ur egyre ingadozva lábain, eljutott kabinjába. Godfrey is lenn volt már szobájában. Egyikük biztosra fogta, a másik csak remélni merte, hogy jó éjszakát fog eltölthetni, mert az «Álom» most alig szenvedett a hullámveréstől.

A kapitány, átadva a kormányt hadnagyának, szintén szobájába tért, hogy pár órát pihenjen. Minden rendben volt. A gőzös nyugodtan, teljes biztonságban hajózhatott útján, mert a köd nem sűrűsödött, legalább eddig nem.

Godfrey husz percz múlva már aludt. Tartelett pedig, a ki rendes szokása szerint egészen felöltözve feküdt le, álmatlanságát nem árulta el, csak hosszú időközökben meg-megújuló sóhajai által.

Egyszerre - lehetett már egy óra éjfél után - éktelen láрма riasztotta fel álmából Godfreyt.

Kiugrott ágyából, egy másodpercz alatt magára rántotta nadrágját, ujjasát és saruit.

Ebben a pillanatban már rémitő ordítás hallatszott a födélzetről.

- Sülyedünk! Sülyedünk!

Godfrey egy szempillantás alatt kinn termett kabinjából s rohant a közös terembe. Ott valami alaktalan tömegbe botlott, a melyet nem ismert föl. Az bizonyára Tartelett volt.

Az egész személyzet a födélzeten volt, a kapitány és hadnagya rendelkezései után látva ide s tova futkosott.

- Megfeneklettünk? - kérde Godfrey.

- Nem tudom... hogy tudnám... ebben az átkozott ködben... - válaszolá a hadnagy... - Hanem annyit tudok, hogy sülyedünk.

- Sülyedünk? - válaszolá Godfrey.

És csakugyan az «Álom», mely fenekével bizonyára valami sziklához ért, érezhetőleg közelebb járt a vízhez. A tenger színe már majdnem egy vonalban volt a födélzettel. Alig lehetett kétség, hogy a gép tüztét a fűtőhely mélyén már eloltotta a betoluló ár.

- A tengerbe! a tengerbe Godfrey ur! - kiáltozott a kapitány. - Egyetlen veszteni való percz sincs. A hajó szemlátomást sülyed. Még a forgóba találja ragadni magát önt.

- Hát Tartelett?

- Őt csak bizza rám. Egyik oldala a hajónak még szabad.

- De hát ön?

- Nekem kötelességem azt parancsolja, hogy utolsónak maradjak a hajón s rajta is maradok! - szölt a kapitány. - Ön azonban meneküljön!

Godfrey még egyre habozott, hogy belé ugorják-e a tengerbe; azonban a víz már az «Álom» felső párkányáig hatolt.

Turcotte kapitány, a ki tudta, hogy Godfrey úgy tud uszni, akár csak egy hal; megragadta őt vállainál fogva s megtette neki azt a szivességet, hogy hanyattfővel bele lökte az árba.

Ideje is volt. Ha e nagy sötétség nincs, bizonyára látni lehetett volna, hogy a helyen, melyen az «Álom» állt, a másik pillanatban micsoda örvény keletkezett.

Godfreynek azonban még ép elég ideje volt, hogy a csöndes vizü tengerben néhány uszó tempóval eltávolodják a forgótól, mely vonja magához áldozatait, mint akár a Maëlstrom rejtélyes örvényei.

Mindez nem került összevéve egy perczbe sem.

Pár percz mulva, kétségbeejtő kiáltások közt, kialudt a földélzet minden tüze.

Nem lehetett többé semmi kétség; az «Álom» sziklába ütődött, léket kapott és elmerült.

Godfreynek azonban sikerült eljutni egy magas, széles, az árból kiemelkedett sziklára. Ott, hiába kiáltván segítségért a sötétben, nem hallván egyéb hangot csak a magáét, nem tudva, egy elszigetelt kőszálon áll-e, vagy valamely nagyobb szárazföld kiszögellő csucsán, lehet ő az egyetlen menekülő az átélt katasztrófából; nem volt mást mit tennie, mint megvárni a nap felkeltét.

NYOLCZADIK FEJEZET.

A melyben Godfreynek nagy oka van tüdődni az utazási mánia következményei felett.

Három hosszú órának kellett még eltelni, mielőtt a nap megjelenendő volt a láthatáron. Oly órák voltak ezek, melyekről elmondhatni, hogy századokig tartanak.

Kezdetnek e megpróbáltatás elég kemény volt; de egészben véve ismételnünk kell, hogy Godfrey már utazása kezdetén sem gondolt arra, hogycsak valami sétautra indul. Mikor a tengerre szállt, elgondolta magában, hogy most itt hagyja a nyugalmat és boldogságot, s kalandok után kergetőzve, ott alig találhatja azt fel. A bekövetkezett szerencsétlenség alkalmával tehát önérzet kérdése volt rá nézve, hogy megálljon a helyén.

Egyelőre tul volt a veszedelmen. A tenger, elvégre is, nem érhetne utól e szikla csucsán, melynek csak talpát nyaldosta a tajtékzó hullám.

De nem kellett-e attól tartania, hogy a dagály bekövetkezése alkalmával a víz mégis fölhatol egész menedékhelyéig? Nem, mert egy kis utánszámitással megállapíthatta, hogy a hajótörés maga is ép dagály idején történt.

De vajjon elszigetelt kőszál-e az, a melyen ő volt? vagy a tengeri sziklák egész sorával volt összeköttetésben ez óceáni vidéken? Miféle part lehet az, melyet Turcotte kapitány kivehetni vélt a sötétben? Mely szárazföldhöz tartozhatott? Az egészen bizonyos volt, hogy az «Álom» az előtte való napok alatt dühöngött zivataros idő alatt elsodortatott rendes utjáról. A hajó tartózkodási pontját helyrajzilag alig lehetett tehát pontosan megállapítani. Ez iránt annál kevésbbé lehetett kétség, mert két órával azelőtt a kapitány határozottan mondta, hogy térképein, azon a tájon, melyen gondolta, hogy hajója jár, nyoma sincs semmi hullámtörő sziklának, a mi aggodalmat kelthetne! De még ezzel sem érve be, maga ment meggyőződést szerezni, hogy csakugyan nincsenek-e a közelben ily állítólagos szirtzátonyok, a minőket őrmatrózai keletre látni véltek.

Pedig hát mégis helyesnek kellett lenni ezek észleletének s tán ha Turcotte kapitány utánnanéztében tovább megy, reájuk akad idején, s a katasztrófát elkerülheti! De mit használt most mindezen elmélkedés a mult eshetőségei felett.

A bevégzett tények után az volt a legfontosabb kérdés - valósággal élet vagy halál kérdése - Godfreyre nézve, hogy megtudja, van-e közelében bárminő száraz föld. Hogy a Csendes-tenger mely részén van, a felől okoskodni később is ráért. Mindenekelőtt, napfelkölte után azonnal, az után kellett látnia, hogy távozhassék a szikláról, mely felső részén nem volt husz lépésnél se hosszabb, se szélesebb. Azonban sehonnan nem szokás eltávozni a nélkül, hogy meg ne legyen az a másik hely, a hová onnan megyünk. De hátha ez a másik hely nem is létezik! Hátha a kapitány a sűrű köd közepette tévedt s e szirtzátony körül a végzetetlen tenger terül el köröskörül; s a meddig a szem lát, nincs más, mint az egy egészbe összeolvadó vitztükör és égboltozat képe!

A hajótörést szenvedett ifju gondolatai mindinkább e kérdés körül öszpontosultak. Látó erejét mindenkép megfeszítve, e koromfekete éjjel is igyekezett kivenni, nincs-e közelében partszakadéknak vagy sziklája folytatásának tekinthető valami fekete tömeg, a mi arra mutatna, hogy keletre a hullámtörő szirtfoktól, a melyre ő menekült, tényleg csakugyan van szárazföld.

Szegény Godfrey azonban nem látott semmit. Szemeit nem kápráztatta semmi földi világosság hatása, orrát nem izgatta semmi földi szag érzése, fülét nem örvendeztette meg semmiféle földi zaj. Még csak madár sem röppent el mellette a sötétben. Ugy látszott, hogy semmi nincs körülé, csak a végtelen sík tenger.

Godfrey nem titkolta el maga elől, hogy ezer eshetőség egy ellenében arra nyújt kilátást, hogy ő elveszett. Nem a világ teljes nyugalomban való körülhajózása várt immár ő reá, hanem az, hogy tudjon szembe nézni a halállal. És ő gondolatát békén, nyugalommal, de bátran emelte fel ama Gondviselés felé, mely a leggyöngébb földi teremtés érdekében is megtehet mindent, olyankor legkivált, mikor az ily földi teremtés nem tehet már magáért semmit.

A mi őt magát illeti, Godfrey belátta, hogy nem tehet mást, mint békén bevárni a nap fölkeltét, és ha a menekvés lehetetlen, belenyugodni sorsába; ellenben, ha csak némi kilátás is van a szerencsés megmenekülésre, mindent megkísérteni, hogy az sikerüljön.

Saját gondolatai komoly jellege által is csöndesítve, Godfrey leült a sziklára. Levetette tengervíz járta ruhái egy részét, gyapotujjasát, megnehezült saruit, újra neki készülve, hogy szükség esetén ismét usz hassék.

De hát lehetséges volt-e, hogy kivüle senki ne élte legyen tul hajótörést? Lehetséges volt-e, hogy az «Álom» személyzetéből egyetlen ember sem talált volna menedékre? Valamennyit magával ragadta volna az az ellenállhatatlan forgó, melyet a hajó sülyedése a tenger vizében előidézni szokott? Az utolsó, akivel Godfrey beszélt, Turcotte kapitány volt, a ki el volt szánva, hogy nem hagyja el hajóját, mig egyetlen matróz lesz rajta. Ugy szólván, maga a kapitány dobta őt a tengerbe, abban a perczben, melyben az «Álom»-nak már a földéltéig hatolt a víz.

De hát a többiekkel, a szerencsétlen Tartelettel s a boldogtalan khinaival, kiket bizonyára kabinjukban vagy a hajó fenekén ért a baj, mi történt azokkal? Mindazok közül, a kiket az «Álom» vitt, egyes egyedül ő menekült volna meg? Hisz a gözcsónak oda volt még kapcsolva vontató módra gözösükhöz! Néhányan a hajón levők közül, hajósok és utasok, idejében arra menekülhettek volna s a katasztrófát kikerülhették volna? Másrészt azonban attól is lehetett tartani, hogy a csónakot magával ragadta a nagyobb hajó pusztulása, és hogy most már az is a tenger fenekén van, messze lent a víz alatt.

Godfrey erre vonatkozólag ugy okoskodott, hogy ha e koromsötét éjben nem láthat is semmit, legalább hallhatóvá teheti magát. Semmi sem áll utjában, hogy e mély csönd közepette segítségért kiáltson. Talán társai valamelyikének hangja fog válaszolni az övére.

Több ízben, vontatott hanglejtéssel ismételt kiáltást hallatott, mely szükségkép elég messzire elhallatszott.

Semmi válasz nem érkezett szavára.

Ujra meg ujra kezdte, ismét és ismét, felváltva más-más irány felé fordulván hangjával.

Siri csend.

- Egyesegyedül vagyok! - suttogá magában.

Nemcsak hogy viszontkiáltás nem felelt szavára, de még csak tulajdon hangját sem verte vissza a viszhang. Pedig ha valami köszirt közelében lett volna, s ha nem messze tőle valami sziklacsoportozat lett volna, a milyenekkel a partvidékek rendesen el szoktak lépve lenni, bizonyosra fogta, hogy tulajdon hangja, belé ütközve az utjában álló akadályokba, viszhang alakjában visszakerülne hozzá. A szikla keleti oldalán tehát vagy sík szárazföldnek kell elterülni, a mely nem alkalmas arra, hogy viszhangot keltsen, vagy pedig a mi még valószínűbb

volt, semminő száraz föld nincs a közelben. E szerint a sziklazátony, a melyen ő a hajótörésből menekülést talált, teljesen elszigetelt kellett hogy legyen.

Három óra telt el lelki küzdelmek közepette. Godfrey egészen átfázva járt föl s alá a keskeny sziklán, a mozgásban keresve ellenszert a hideg ellen. Végre néhány fehér sugár világította meg az ég fellegeit. A láthatár virradásának első jelensége volt ez.

Godfrey arrafelé fordulva - mert csakis arrafelé volt lehetséges földet sejtene - látni erőlködött, hogy a félhomályban nem talál-e valami sziklaféle árnyékre. A felkelő nap első sugarait arra vetvén, kétségkívül csak élesebben emelte volna ki az ily sziklának körvonalait.

De a pitymalló szürkület homályán át még most sem lehetett semmit kivenni. Könnyű köd emelkedett a tengerből s a miatt nem lehetett tudni a menedék mivoltát. Minden illúzió lehetetlen volt. Ha Godfreyt a szerencsétlenség csakugyan a Csendes-tenger valamely elszigetelt sziklájára vetette, igen rövid idő alatt a halál, és pedig az éhhalál várt reá, a mit szükség esetén csak egy módon akadályozhatott volna meg, úgy, hogy a tenger fenekén keres kinjai elől menekülést.

Ő azonban egyre tekintgetett maga körül, s úgy tetszett neki, hogy látása rendkívül fokozódik, mert minden erejét abban összpontosította.

A hajnali köd végre oszladozni kezdett. Godfrey egymás után látta a sziklazátony egyes részeit, mint megannyi tengeri szörnyet, kidomborodni a tengerből. A feketélő kövek egész hosszú és szabálytalan, szeszélyesen meg-megszakgatott, minden forma s minden következtetés nélkül való láncolata volt ez, melynek iránya nyugatról keletnek tartott. Nyugati szélén feküdt a rengeteg szikla, a melynek csucsán Godfrey volt, legalább harmincz ölnyire a tájtól, a hol az «Álom»-nak el kellett sülyedni. A tenger azon a helyen kétségtelenül igen mély lehetett, mert a gőzhajóból nem látszott ki semmi, még csak árboczainak egyetlen csuca sem. Tán valami tengeralatti sziklacsuszamlás folytán, a hajót egészen örvény-fenekre sodorta szerencsétlensége.

Egy tekintet elég volt Godfreynek, hogy e részben tájékozza magát. Szabadulást ezen az oldalon nem kereshetett. Egész figyelme tehát a hullámtörő sziklák másik oldalára irányzódott, a mely, a köd oszladozni kezdvén, egyre jobban volt kivehető. Hozzá kell még tenni, hogy a tengeren e pillanatban apály volt s így az egyes szirtek vízmosta alapzata is teljesebben volt látható, a mint tekintetét feléjük irányozta. Némely helyütt elég nagy vízlepte tér választotta el őket egymástól, másutt azonban szemmel láthatólag csak sekély gázló. Ha azok valami parttal vannak összefüggésben, nyilvánvaló volt, hogy nem lesz nehéz odáig elhatolni.

E részben azonban semmi támpont nem mutatkozott. Erre nézve nem bizonyította semmi azt, hogy száraz föld van a közelben.

A köd egyre oszladozott, tágitván a látó kört abban az irányban, a mely felé Godfrey tekintetét irányozta. Vagy fél mértföldnyi tér lehetett, a mit most beláthatott. A szirtek mögött kezdett valami homokos talajt kivenni. E homok legalább is mutatta, hogy homokzátony van a közelben, s az iránt is alig lehetett kétség, hogy e zátony valami szárazföld partjával van összeköttetésben.

Godfrey elhatározta, hogy a vízből kiálló kőszirteken át megindul szárazföldet keresni.

Végre az alacsony homokbuczkák egész vonala következett egymást tarkázva; a távolban egy gránitsziklával, melynek határozottabban kiemelkedő körvonalai keletre mintegy elzárták a láthatárt. A nap ekkor már mind fölitta a reggeli gőzt, és tányéra teljes fényben ragyogott.

- Föld! föld! - kiáltá Godfrey.

És kinyújtotta kezeit azon táj felé, maga pedig térdre borult a sziklán, engedve keble érzelmeinek, melyeket Isten iránt hálakép érzett.

Csakugyan föld volt, a mit látott. A hullámtörő sziklák e tájon nem voltak egyebek, mint előretolt pontjai, mintegy kikötőbeli előfokai a szárazföldnek, mely legfőlebb két kis mértföldnyi távolban vonult el mögöttük. E föld főrésze homokos, alacsony part alakjában tűnt most szemébe, szeszélyes kanyarulatokkal, melyeket néhol apró buczkák váltottak fel.

A helyről, melyen Godfrey állott, tekintete bejárhatta ezt az egész tájat.

Északról s délről két egyenlőtlen nagyságu előhegy által határolva, összeségében nem lehetett több öt-hat mértföldnél. Ámde lehetséges volt, hogy valami nagyobb szárazföld részét képezi. De bárhogya is volt, e perczben e föld a menekülés eszköze volt. E részben Godfrey már nem kételkedhetett; a szikla, melyre vetődött, nem volt elszigetelt szirt, s remélni lehetett, hogy a földön, melynek ez mintegy kiszögellését képezi, lehetséges lesz kielégíteni első szükségleteit.

- Fel tehát! Menjünk a földre! - mondá magában.

De mielőtt a szikláról eltávoznék, még egyszer visszafordult. Szemei még egyszer kérdőleg tekintettek a tenger felé, a meddig csak a láthatár terjedt. Hátha valamit észrevesz a tengeren, az «Álom» valami fennuszó maradványát, vagy valami menekülőt?

Nem volt ott semmi.

Még csak a gözcsónak sem volt ott; azt is valószínűleg a közös pusztulás mélyébe ragadta az ár.

Godfrey azután arra gondolt, hátha társai közül valamelyik szintén a szomszédos sziklákra menekült, s azon várja be, mint ő, a nap keltét, hogy aztán a szárazföld keresésére indulhasson.

De sem a sziklákon, sem a szirtek alján nem volt senki. A hullámtörő bérczek e vonala époly elhagyatottnak látszott, mint a tenger.

De elvégre is, ha életben maradt menekülőkre nem talál, nem találja-e meg legalább az áldozatok egy részének a tenger által fölvetett tetemeit? Nem volt-e valószínű, hogy az örvényt határoló szikla-zátonyok mellett ott kell lennie Godfrey legalább egynehány utitársa élettelen testének?

De nem volt ott semmi. Pedig a teljes fényben ragyogó nap világánál most mindent tisztán áttekinthetett.

Godfrey egyedül volt! Nem számíthatott, csupán és egyedül csak önmagára a küzdelemben, mely reá várt, s a veszélyek ellen, melyek minden oldalról fenyegették.

E ténynyel szemben azonban, azt ki kell Godfrey dicséretére mondanunk, nem hagyta őt el bátorsága. Mivel az volt a legelső feladat, hogy megbizonyosodjék a föld minősége felől, melytől csekély távolság választotta el, eltávozott a sziklacsucsról s közeledni kezdett a parthoz.

A mikor és a hol az egyes sziklákat elválasztó köz nagyobb volt, semhogy rajta egy ugrással átjuthatott volna, a vízbe vetette magát, s majd lábolva, majd úszva, könnyen eljutott a legközelebbi sziklához. Ott pedig, a hol a köz nem volt ölnyinél nagyobb, ugrással segített magán. E nedves, tajtékos, csuszó mohokkal ellepett köveken való haladás nem volt könnyű. Pedig közel negyed mértföldnyi ut volt, a mit ily módon kellett megtennie.

Godfrey azonban ügyes és könnyű ember letére, végre is elérte a földet, a hol ha nem is várt reá a hirtelen halál, készen kellett lennie a nyomoruságos életre, mely sokkal rosszabb a halálnál. Az éhség, szomjuság, hideg, elrongyosodás, mindenféle veszedelmek, melyekkel szemben még csak védekező fegyvere sincs; puska nélkül, melylyel vadászhatna, fehérnemű nélkül, melyet magára vehetne, ugyancsak erős megpróbáltatások közé juttathatták.

Boldogtalan ember! Tudni akarta, föltalálná-e magát nehéz helyzetek viszontagságai között. No hát, most megtudhatja! Irigyelte Robinson sorsát. No hát, most módjában van meggyőződni, vajjon irigylésre méltó-e annak a sorsa.

Eszébe jutott az a nyugodt, boldog, könnyű san-franciscói élet, gazdag és szerető családja körében, melyet ő elhagyott, hogy kalandok után fusson; eszébe jutott nagybátyja Vilmos, és jegyese Fina, meg barátai, kiket bizonyára soha sem lát többé. Ezen emlékek földidézése összeszorította szívét s minden határozottsága s elszántsága daczára a köny kicsordult szemeiből.

Legalább csak magában ne maradt volna! Ha a hajótörést szenvedettek közül valaki, mint ő, szintén eljuthatott volna e partra, ha mindjárt nem is a kapitány vagy hadnagya, csak az utolsó hajómatróz, de sőt Tartelett tanár ur, bármily kevés tekintetre méltatta is különben ezen ur frivol egyéniségét: - most úgy tetszett neki, hogy a jövő eshetőségei sokkal inkább elviselhetők gyanánt tűnnének fel előtte. E részben még mindig remélni akart. Ha semmi nyomra nem akadt is a hullámtörő sziklákon, találhatott a szárazföld homokpartján. Hisz ép úgy mint ő, más is eljuthatott már oda, társat s menedéket keresve e vidékeken, úgy a mint ő keres.

Godfrey tehát újra végig nézett a tájon, északtól délig környöskörül. Nem látott egyetlen élő lényt sem. A föld e része nyilván lakatlan volt. Nyomát sem látta még csak kunyhóknak sem, sem pedig füstnek, a mi fölfelé szállt volna.

- Menjünk tovább! - szólt magában Godfrey. S neki indult a part mentének, északi irányban, mielőtt a homokbuczkák közt befelé indult volna, a honnét teljesebb képet nyerhetett a földről, a melyen járt.

Mindenfelé mély csend uralkodott. A homokban nem voltak nyomok láthatók. Pár tengeri madár szállongott a sziklák körül: ezek voltak csak az élő lények ebben a kihalt magányban.

Vagy negyed óra hosszat járhatott így Godfrey. Akkor fölfelé indult egy homokdombon, mely valamennyinél magasabb volt s náddal meg sással volt ellepve. Utjában azonban hirtelen megállapodott.

Valami szörnyű alaktalan, rendkívül puffadt tárgy vona magára figyelmét; olyas valami, mintha valami tengeri szörnyetegnek az utolsó vihar által a partra dobott teteme lenne. Alig ötven lépésnyire feküdt tőle, a part közelében.

Godfrey sietve megindult arra felé.

A mint hozzá közeledett, szive egyre gyorsabban kezdett dobogni. Mert ez az állati hulla mindinkább oly alakot öltött, mintha valami emberi test volna.

Mikor nem volt hozzá messzebb tiz lépésnyinél, Godfrey egyszerre megállt, mintha a földhöz szegezték volna s így kiáltott fel:

- Tartelett!

Mert az a valami ott a földön csakugyan a táncz és testtartás híres mestere volt.

Godfrey odarohant társához, hátha van még benne egy kis élet. A rá következő perczben kivette, hogy az a rendkívüli puffadtság az uszókészülék miatt látszik csak, s hogy ez az, a mi tengeri szörny alakot kölcsönöz az érdekes, de szerencsétlen tanárnak. Így, ámbátor Tartelett mozdulatlanul feküdt, remélni lehetett, hogy nem halt meg. Föl lehetett tenni, hogy az uszó készülék fentartotta a viz felett, míg a hullámverés kihajtotta a partra.

Godfrey dologhoz látott. Letérdepelt Tartelett mellé, leszedte róla uszó készülékét, s megdörzsölte egyik kezével emberül. Erre félig nyitott ajkai közül egy gyöngye sóhaj röppent el! Szívére tette kezét... A szív még dobogott.

Godfrey nevén szólította.

Tartelett fejével bólintott, aztán valami rekedt hörgést hallatott, a mit több összefüggéstelen szó követett.

Godfrey erősen megrázta.

Tartelett erre kinyitotta szemét, balkezét homlokára tette, jobbkezét kinyújtotta, s meggyőződött, hogy féltett kézi hegedűje és vonója, melyekhez annyira ragaszkodott, nem vészett el.

- Tartelett! kedves Tartelett! - kiáltá Godfrey fölemelve a fejét.

E fő, kevés megmaradt hajával, valami bólintásféle mozdulatot kockáztatott.

- Én vagyok! én! Godfrey!

- Godfrey? - felelé a tanár.

Erre aztán egyet fordult, térdre állt, körülnézett, mosolyogni kezdett, fölkelte... Végre valahára érezte, hogy szilárd talaj van lába alatt. Most már tudta, hogy nem egy hanyattatásnak és hullámverésnek kitett hajótalpon áll! Nem a tengeren van ő már! Hanem biztos földön.

S a mint ezt észrevette, azonnal visszanyerte egész nagyképüsködő főnhéjazását, a mit elutazásuk óta elvesztett; lábait azonnal a rendes pozícióba rakta, orrukkal kifelé, balkezébe kapta a hegedűt, jobbába a vonót, és ámbár a becsületesen átázott húrok ugyancsak rekedt hangot adtak, ő egész rendje és módja szerint mondogatta, akár csak otthon:

- Kezdjük el, kisasszony!

A jó ember Finára gondolt.

KILENCZEDIK FEJEZET.

A melyben bebizonyúl, hogy Robinsonnak lenni nem könnyökig tejjel.

Felismervén egymást, a tanár és tanítvány sietett egymás keblére borulni.

- Kedves Godfrey! - kiáltá Tartelett.

- Kedves Tartelett! - felelé Godfrey.

- Valahára mégis kikötőbe érkeztünk! - kiáltá a tánczmester oly ember hangján, a ki torkig van a hajózással s a szerencsétlenségekkel.

És ezt ő a «kikötőbe való megérkezésnek» nevezte.

Godfrey nem akart e tekintetben vele feleselni.

- Vegye le mentő övét, - szóla hozzá. - E készülék fullasztja és akadályozza mozdulataiban.

- Gondolja, hogy minden veszély nélkül letehetem? - kérde Tartelett...

- Minden veszély nélkül! - felelé Godfrey. - Vigyázzon csak a hegedűjére, kövessen engem s induljunk felfedező utunkra.

- Induljunk, - válaszolá a tánczmester, - azonban Godfrey, ha önnek nem lenne ellene kifogása, tanácsos lesz megállapodnunk az első vendégfogadónál. Majd meghalok éhen, s egy pár darab megspékelt hideg hus, rá néhány korty jóféle vörös bor egészen magamhoz térítene.

- No hát majd megállunk az első vendégfogadónál! - felelé, fejét csóválva Godfrey; - ha pedig az nem lenne kedvünkre való, mindenesetre megállunk az utolsónál.

- Aztán, - szolt tovább Tartelett, - valami járókelőtől rögtön megkérdezzük, hol van itt a táviró hivatal, hogy onnét sürgönyözzhessünk az ön nagybátyjának, Kolderup urnak. Perczig sem kétkedem, hogy e kitűnő férfiu sietni fog elküldeni a szükséges pénzt, a melylyel visszajuthatunk a Montgomery-utczába, mert nálam bizony egyetlen egy fillér sincs.

- Világos, hogy úgy teszünk, - felelé Godfrey; - az első táviró hivatalból, de sőt, ha ez országban nem találna lenni távirda, az első postahivatalból értesítjük nagybátyámat. Tehát csak előre Tartelett!

A tánczmester, leoldozván magáról uszó készülékét, mint valami vadászkürtöt a vállára vetette és mind a ketten megindultak a homokbuczkák mögött a partot határoló cserjés felé.

Godfreyt, kiben az, hogy Tartelettre reá akadt, némi reményt keltett, legjobban az érdekelte, hogy, kitudja, vajjon az «Álom» személyzetéből csak ők ketten éltek-e túl a hajótörést.

Negyedórával azután, hogy elhagyták a parti tisztást, két bátor menekülőnk egy hatvan-nyolczvan lábnyi homokhegyre lépdelt felfelé s éppen megérkezett annak tetejére. Onnét messze s széles vonalon belátták a parti vidéket s tekintetükkel megvizsgálhatták a keleti részt is, melyet eddig a partmenti dombok elrejtettek szemeik elől.

Két vagy három mértföldnyire ez irányban újabb halomsor emelkedett, s mintegy hátteret képezve, az azon tul fekvő tájakat újra elrejté a szem elől.

Észak felé a szárazföld keskenyedni látszott, azonban még nem lehetett kivenni, hogy nem áll-e valami előnyomuló hegyfokkal összeköttetésben. Délfelé egy víznyelv nyult be mélyen a partba s errefelé, a meddig a szem látott, az Oczeán végtelenségében veszett el a tekintet.

Ebből azt kellett következtetni, hogy ha a Csendes-tenger e földrésze félsziget; a földszoros, mely a szárazfölddel összekapcsolja, mindenesetre észak felé vagy északkelet felé keresendő.

De akárhogy volt is, arra felé, távol attól, hogy a táj, kietlen sivatag legyen, kellemes és üde zöld vidék tárult fel a szem előtt; nagy rétségek, melyek közt tiszta vizü patakok kigyóztak, magas és sűrű erdők, melyeknek fái a háttért egész a halmokig ellepték. Szóval, igen kellemes látvány volt.

De házakat, melyek nyomán városra, falura, de sőt csak egy telepre is következtetést vonni lehetett volna, egyetlen egyet sem láttak. Épületcsoportnak, a mely majorság, gazdaság, tehenészet vagy iparvállalat közellétét árulta volna el, nyoma sem volt. A levegőt nem tarkította füstfelleg s így nem gyanította, hogy tán a fák sűrűje közt van lakóház, a melynek kéményéből e füst fölfelé szállt. S a fák koronája fölött sehol nem emelkedett ki torony, sem a vizparton sehol nem fehérlett malom. De még házak híján kunyhó, pajta, azsupa vagy wigwam sem volt sehol. Nem, egyáltalán semmi ilyes nem volt. S ha az ismeretlen földön csakugyan laktak emberi lények, úgy az nem történhetett másképp, mint hogy barlanglakó volt valamennyi s nem a földön, hanem a földben tanyázott. Különben ut sem volt sehol, ösvény sem, gyalogut sem. Ugy tetszett, hogy emberi láb még soha nem járt sem e part homokján, sem e rétségek fűvén.

- Nem látom, merre van a város, - jegyzé meg Tartelett nagyot ágaskodva, hogy mentül messzebb lásson.

- Bizonyára azért, mert a tartomány másik részén lesz! - felelé Godfrey.

- De falut sem látok...

- Bizonyára a falu is másfelé lesz.

- De hát akkor hol vagyunk?

- Azt én nem tudom.

- Hogyan? ön nem tudja?... De csak remélem, Godfrey, hogy nem sokára meg fogja tudni?

- Ki tudná azt megmondani!

- De hát akkor mi lesz belőlünk? - kiáltott fel ég felé emelt kezekkel s kétségbeesett arcczal Tartelett.

- Hát Robinsonok leszünk.

E válasz hallatára Tartelett akkorát ugrott, hogy nincs az a komédiás, a ki előtte vagy utána akkorát ugrott volna.

Hogy Robinsonok legyenek! Ők! Hogy Robinson legyen! Ő! Utóda annak a Selkircknek, ki hosszú éveket töltött a Juan-Fernandez szigeten. Sorsosa De Foë Dániel és De Wyss kigondolt hőséne, kinek kalandjairól oly gyakran olvastak. Elszakadva, elhagyatva rokonaiktól, barátaiktól, ezer meg ezer mértföldnyi távolság által választva el minden hozzájuk hasonló lénytől; arra kárhoztatva, hogy talán még élüket is féltetniök kelljen, ma a vadállatoktól, holnap a vademberektől, kik minden perczben rájuk törhetnek elhagyatottságukban; minden gyámolítás nélkül szükölködő szerencsétlenek, kiket éhség kinez, szomj gyötör, kiknek nincs fegyverök, nincs semmi szerszámuk, alig van ruhájuk, s pusztá életükön kívül nincs egyáltalán semmijök!...

Nem! Ez lehetetlen!

- Ne beszéljen nekem ilyen kellemetlenségeket, Godfrey, - kiáltá Tartelett. - Ne tréfáljon ilyesmivel. Ha csak rá gondolok ennek lehetőségére, közel érzem halálomat. Ugy-e, csak rám akart ijeszteni?

- Ugy van, jó Tartelett, csak meg akartam ijeszteni; nyugtassa hát meg magát; mindenekelőtt pedig lássunk hozzá ahoz, a mi a legsürgősebb.

Az első feladat az volt, hogy valami sziklamélyedést, barlangot, szóval bármi odut találhasanak, melyben eltölthetik az éjt; azután utána kellett látni, hogy valami ehető csigafélét találjanak, a mivel úgy a hogy kielégíthessék gyomruk igényeit.

Godfrey és Tartelett tehát megindultak lefelé a homokbuczka tetejéről, s a sziklás táj felé haladtak.

Godfrey nagyon kitartó és buzgó volt kutatásában; Tartelett alig volt képes magát vonszolni. Godfrey előre, hátra, jobbra, balra tekintgetett, fürkészett; Tartelett három lépésre sem látott orra előtt.

Godfreyt most főleg egy kérdés foglalkoztatta.

- Ha itt emberi lakók nincsenek, vannak-e legalább állatok? - Az állatok alatt házi, illetőleg ehető szárnyas vagy négylábu állatokat értett, mert a vadaknak, melyek mindenütt bőven vannak a tropikus égalt alatt, ugyancsak kevés hasznát vehette volna.

Azért kutatott oly buzgalommal, hogy e részben valami jel nyomra vezethesse.

A parton néhány madárcsoportot vett észre; dobosgémek, bölömbikák, tantálmadarak, csörgő ruczák repdestek, lármáztak, kiabáltak a levegőben megzavarva a csendet, a mi által bizonyosan tiltakozni akartak birodalmukba való eme betörés ellen. Godfrey jogosan következtethette, hogy a hol madár van, fészek is van, a hol pedig fészek van, ott tojás is van. S mert e szárnyasok népes csapatokban tanyáztak együtt, azt kellett hinnie, hogy a sziklák hasadékaiban ezerszámra fog akadni rendes tartózkodási helyeikre. Távolabb néhány vízi gém és szalonkacsoport mocsár közellétét árulta el.

Madarakban tehát nem volt hiány; a nehézség csak abban volt, hogy puska nélkül hogyan lőjjenek le közülök. Egyelőre azonban legjobb volt őket tojás állapotukban felhasználni, s ily kezdetleges, de tápláló alakban csillapítani étvágyukat.

De ha erre rá is szánják magukat, s tojást találnak is bőviben, hogy főzzék azt meg? Hogyan sikerül tüzre szert tenniük? Fontos kérdés volt ez, melynek megoldását későbbre hagyták.

Godfrey és Tartelett egyenesen visszafordultak a parti sziklák felé, melyek fölött seregesen röpködtek a tengeri madarak.

Ott kellemetes meglepetés várt rájuk.

A parti szárnyasok közt, melyek a part homokjában játszadoztak, s melyek a vízi növények gyökerei körül futkostak, nagy csodálkozásukra ott láttak vagy tizenkét közönséges amerikai tyukot s két vagy három amerikai kakast is. Nem csalódás volt ez, mert közeledtükre fülhasgató «kukuriku»-tól hangzott fel a lég, mintha csak üdvözlőükre szóló himnusz lenne.

Távolabb pedig, a sziklák közt elosonva, s a homokhegyek első emelkedéseinek levő zöldelő bokrok és növények felé törekedve, négylábu állatokat pillantott meg Godfrey. E részben sem lehetett kétség. Vagy tizenkét amerikai nyul, kecske, öt vagy hat juh, ugyanannyi zerge volt ott, nyugodtan harapdálva a szájuk elé akadó növényzet ehető részeit.

- Tartelett! Tartelett! Nézze csak! - kiáltá Godfrey. S a tánczmester oda nézett, de nem látott semmit, a váratlan helyzet annyira kiforgatta lényéből.

Godfrey rögtön arra gondolt s e részben alighanem helyesen okoskodott, hogy mindezen állatok, csirkék, agutik, juhok, kecskék, alighanem az «Álom» élelmezésére szánt állatok lehetnek.

Mert csakugyan, a mint a hajó sülyedt, a szárnyas állatoknak könnyű lehetett átröppenniök a sziklára s onnan a partra. A négylábu állatok uszva szintén könnyen eljuthattak a part széléig.

- Így tehát, - elmélkedett Godfrey, - a mit szerencsétlen társaink közül senki se tett meg, ez állatok, pusztán és egyedül ösztönük által vezettetve, meg tudták tenni. Mindazok közül, kiket az «Álom» vitt, a szerencse nem szolgált másnak, csak az állatoknak.

- No meg nekünk! - felelé naívnál Tartelett.

Pedig bizony a mi őt illeti, ő is mint valami állat, öntudatlanul, a nélkül, hogy lelke erélye a legkisebb mértékben is segítségére szolgált volna, menekült csak meg.

Különben az mindegy volt. A két hajótöröttre nézve mindenesetre nagy szerencse volt, hogy ezen állatok a partra jutottak. Összefogdosni, ápolni könnyű feladatnak tetszett, s ha az itt való tartózkodás hossza nyulnék, a fajukkal járó gyors szaporaságnál fogva nem látszott lehetetlennek, hogy szert tehetnek egész nyáj négylábura és egy egész udvar baromfira.

Godfrey azonban e nap be akarta érni azzal a táplálékkal, a mit tojás és csiga alakjában a part nyújthat. Tartelett tanár és ő neki estek tehát tojást és csigát keresni a sziklák között. Nem hiába fáradtak. Találtak csigát, kagylót, melyet meg lehetett enni s az öblöt észak felől elzáró sziklák közt találtak néhány tucsat tojást is, melylyel akár egy pár vendéget is megvendégelhettek volna. Az éhség kergette őket, s így nem igen finyáskodhattak ez első ebédjük megválogatásban.

- De hol veszünk tüzet? - kérdé az egyik.

- Azt már magam is szeretném tudni! - felelé a másik.

Ez a legfontosabb kérdések egyike volt, s arra birta a két hajótöröttet, hogy megtapogassa a zsebét.

A tánczmester zsebei majdnem egészen üresek voltak. Nem volt azokban semmi, csak egy pár csere-hur hegedűje számára meg egy darab gyanta a vonó számára. Mindenki beláthatja, hogy ezzel bajos dolog lenne tüzet gyújtani.

Godfrey sem volt sokkal jobban ellátva. Azonban ő legnagyobb örömmel akadt rá zsebe fenekén egy kitűnő késre, melyet bőrtokja megóvott a tenger vizével való érintkezéstől. Ez aczéllal, fúróval, kerti késsel és fűrészszel ellátott jószág megbecsülhetetlen szerszámnak ígérkezett a jelen körülmények között. Ezen a késen kívül azonban Godfreynek és Tartelettnak nem volt egyebe, csak a két keze. S Tartelett keze soha sem próbált egyebet, mint hegedülni. Godfrey tehát úgy vélekedett, hogy csakis saját kezeire marad ő utalva.

Azonban mégis azt hitte, hogy hasznát fogja venni Tartelett kezeinek is, legalább a részben, hogy felhasználja tűz élesztésére, két faág gyors összedörzsölése által. Parázs alatt keményre sütött pár tojás ugyancsak jól esett volna villás reggelire, dél felé.

A mig tehát Godfrey azon fáradt, hogy a sziklák közt a madarak védekezése dacára megdézsmálja azok fészkeket, a tánczmester elment fát keresni, és egy szikla aljában néhány, bizonyára a tenger által kidobott fadarabot talált. Meggyőződván, hogy a napon már teljesen kiszáradtak, hozzálátott, hogy egyszerű, de folytonos és tartós dörzsölés által lángra gyulaszsa azokat.

A mit a polinéziai vadak rendesen megtesznek, miért ne sikerülhetne ez a mi derék tánczmesterünknek is, a ki, legalább a saját maga véleménye szerint, messze fölötte áll azoknak?

Dörzsölte hát a két fadarabot, hogy karja és csuklója izmai szinte kificzamodtak belé. Szegény ember, egész dühbe jött, olyan hévvel látott feladatához. De vagy a fa milyensége nem volt megfelelő, vagy nem volt elegendő száraz, vagy pedig a tánczmester kezei nem voltak hozzá szokva az ilyen műveletekhez; a két fadarabot lángra gyújtani nem sikerült, hanem annál jobban sikerült kimelegíteni önnön magát. Homlokáról csak úgy párolgott az izzadság okozta gőz, a mit nem egy izben szeretett volna maga is a fa kigyuladásából származott füstnek nézni, - de hiába.

Mikor Godfrey tojás-zsákmányával visszaérkezett, Tartelettet nyakig veritékben uszva találta; annyira átizzadva, a mint tánczmesteri produkciói közben még soha.

- Nem megy? - kérdé tőle.

- Nem, Godfrey, - válaszolá a tánczmester - s kezdem hinni, hogy ez a tűzélesztési mód nem egyéb világcsaló mesénél.

- Dehogya is az, - válaszolá Godfrey; - csak hogy ehhez is, mint minden máshoz, érteni kell.

- Mi lesz most már ezekkel a tojásokkal?

- Lenne még egy mód, - felelé Godfrey. - Ha az ember zsinegre kötné, azon hirtelen megforgatná, a forgatást hirtelen abba hagyná, e forgás gyorsasága meleggé változnék, és akkor...

- A tojás meg lenne főzve?

- Azt hiszem; - föltéve, hogy a forgás jelentékeny s abbahagyása hirtelen. De hogy lehetne e forgást hirtelen abba hagyni, anélkül, hogy össze ne törjék a tojás? Én nem is töröm ezen a fejemet, hanem egyszerűbb módot választok, kedves Tartelett.

S így szólva, minden további sok teketória nélkül egyik végén feltört egy tojást, s aztán ajkához emelve egész ügyesen felhajtotta annak tartalmát.

Tartelett nem tudta magát rászánni, hogy példáját kövesse s így be kellett érnie a csigareggelivel.

Most még az kellett, hogy barlangot, sziklaüreget keressenek, a melyben eltölthessék az éjszakát.

- Nincs arra példa, - jegyzé meg a tánczmester, - hogy két jóra való Robinson azon melegében ne találjon valami lyukat, a melyből később lakást készíthet magának.

- Hát csak keressünk! - válaszolá Godfrey.

Ha eddig nem is volt rá példa, meg kell vallani, hogy a hagyomány most az egyszer nem bizonyult be igaznak. Hiába kutatták át mindketten az öböl északi részének sziklás tájait: semmi barlang, semmi üreg; még csak egy lyukra sem akadtak, mely menedéket ígért volna. Itt tehát minden ily reményről le kellett mondani. Godfrey ennél fogva elhatározta, hogy elmegy a háttérben látszó nagyobb erdőség széléig, mely a homokos part mögött terült el.

Lementek tehát Tartelettel együtt a homokbuczkák első rétegéről és viaszátáltak a zöldelő part azon része felé, a hol pár órával előbb egymásra akadtak.

Kellemes és különös meglepetés volt rájuk nézve, hogy a hajótörés többi menekültjei önkényt követték őket. Kakasok, tyukok, bárányok stb. nyilván ösztönük által vezéreltetve el nem maradtak volna nyomukból semmi áron. Valószínűleg igen elhagyatottaknak érezték magukat e parton, hol sem fű, sem egyéb élelem nem kínálkozott nekik valami bőven.

Godfrey és Tartelett - kik most szótlanul haladtak egymás mellett - háromnegyed óra múlva megérkeztek a fák alá. Lakóhelynek s embereknek nyomát sem találták; teljes volt a magány, csend, elhagyatottság. Bizvást azt lehetett gondolni, hogy e vidéken soha sem járt még ember.

Egyes csoportokban igen szép fák emelkedtek itt; negyedmértföldnyivel beljebb pedig egész erdő volt, a legváltozatosabb növényzettel.

Godfrey valami vastag törzsű, lyukas odvas vén fát keresett, a melybe meghúzódhatnának éjszakára. Hiába. Egész estig kutatott, de sehol nem találta, a mit keresett.

Akkor - az éj beálltával - erőt vett rajtuk az éhség, mindkettőjüknek meg kellett elégedni a csigavacsorával, a mivel az imént a parton bőven ellátták magukat. Aztán lesújtva a fáradságtól, egy fa tövénél szépen lefeküdtek s - a mint mondani szokás - isten nevében elaludtak.

TIZEDIK FEJEZET.

A melyben Godfrey úgy tesz, a mint bármely más hajótörött ember az ő helyében tett volna.

Az éjszaka minden zavaró esemény nélkül folyt le. Godfrey és Tartelett - izgalom és fáradtság által megtörve - oly nyugodt álomban töltötték az éjszakát, mintha csak a montgomery-utcai palota legkényelmesebb szobájában puhára vetett ágyban pihentek volna.

Másnap, június 27-én, a kelő nap sugaraival, a kakas éles kukorikolása ébresztette fel őket.

Godfrey mindjárt felébredt s tisztában volt helyzetével; Tartelettnak ellenben sokáig kellett dörzsölni a szemét s nyújtóztatni a derekát, míg tájékozni tudta magát arra nézve, hogy hol is van ő voltaképen.

- Vajjon a mai reggelink is olyan lesz-e, mint a tegnapi ebédünk volt? - kérdé azonnal.

- Aligha nem, - felelé Godfrey, - azonban remélem, hogy estére már jobb vacsorára tehetünk szert.

A tánczmester meg nem állhatta, hogy jelentőségteljesen ne rázza a fejét. Hová lett a thea s a finom kétszersült, a mit eddig minden reggel fölébredésekor oda hoztak neki az ágyához? S e nélkül a reggeli izelítőül szolgáló étkezés nélkül, a mihez már úgy hozzászokott, borzadt rá gondolni, hogy tudja ő majd bevárni a villás-reggeli idejét, a miből pedig, ki tudja, lesz-e még valaha valami.

Azonban határozni kellett. S Godfrey most ugyancsak érzé a felelősség súlyát, mely egészen és egyedül csak reá nehezedett, mert azt látta, hogy társára egyáltalán nincs mit számítania. Abban az üres gömbben, a mely Tartelettnak koponyául szolgált, tiszta képtelenség volt, hogy valaha egyetlen gyakorlati eszme is megszülessék. Godfreynek kellett tehát gondolkodni, tervezni és cselekedni mindkettőjük helyett.

Először is, mielőtt bármit határozná, Finára gondolt, szép menyasszonyára, a kit oly balga módra vonakodott nevére tenni; azután bátyjára, Vilmosra, kit oly okatlanul elhagyott. Azután oda fordult Tarteletthez.

- Hogy egy kis változatosság legyen a dologban, - szóla, - ime itt van megint egy pár csiga és néhány tojás.

- És megint csak nyersen?

- Hát biz úgy! - szóla Godfrey. - Szerencse, hogy ez is van. Mit szólna ön, Tartelett, ha ez sem lenne?

- Azt mondanám, hogy semmiből semmi sem lesz, - felelé szárazon Tartelett.

De nem volt mit tenni; be kellett érni ezzel a nagyon is egyszerű étellemmel. Jól laktak tehát belőle.

Godfrey ezután természetesen arra gondolt, hogy jó lesz folytatni az előtte való nap megkezdett kutatást és tájékozást.

Mindenekelőtt az volt fontos, hogy, a mennyire lehet, pontosan kitudják, az Oczeán mely részében sülyedt el az «Álom»; hogy ebből kiindulva aztán hozzáláthassanak emberlakta hely kereséséhez a partvidéken; vagy legalább megállapíthassák, mely tájról lehet várni segélyül érkező hajót, a melyen visszatérhessenek hazájukba.

Godfreynek úgy tetszett, hogy ha elérheti azt a második hegy- vagy inkább domblánczolatot, melynek festői vonala ott emelkedett az erdőség mögött, erre nézve okvetlenül tájékozást szerez. Már pedig, hogy azt elérhesse, szemmérték szerint, alig volt szüksége többre pár óránál. Elhatározta ennél fogva, hogy a délelőtti kora óráit e tájkatató vizsgálatnak fogja szentelni.

Godfrey körültekintett. A szárnyas állatok szemet keresgéltek a fűben; a bárányok, kecskék, agutik pedig ott legelésztek a cserjés szélén.

Arra nem igen gondolhatott, hogy ezt az egész nyáját magával vigye vizsgáló útjában. Hogy pedig el ne széledjenek innen s e tájról, nem volt más mit tenni, mint megbizni Tartelettet, hogy maradjon itt velük.

Tartelett hajlott a szóra s beleegyezett, hogy pár óráig pásztora lesz e nyájnak.

Csak egyetlen megjegyzést tett.

- De hátha ön el talál tévedni, Godfrey?

- Attól ne tartson, - felelé a fiatal ember. - Csak ezen az erdőn kell, és pedig egyenes vonalban, áthatolnom, s mert ön nem fog eltávozni e tisztásról, egész könnyen fogunk ismét találkozni.

- Tehát ne feledkezzék el, hogy Vilmos bátyjához táviratozni kell és néhány száz dollárt kell tőle kérni.

- Táviratozni... vagy legalább is levelet írni fogunk neki, - válaszolá Godfrey - ez iránt már tisztában vagyunk. - A mig maga nem tájékozódott egészen az iránt, hogy hol van, nem akarta Tartelettet kiábrándítani e részben ápolat illuzióiból.

Ezzel, megszorítván a tánczmester kezét, neki indult az erdőnek, melynek ágbogas sűrűjén alig hatolt át a nap néhány sugara. Pedig a napsugarak irányának kellett vezető gyanánt szolgálni az ifju utasnak a kimagasodó dombláncz felé, mely most még, mint valami függöny, elzárta előle az egész keleti láthatárt.

Ösvénynek természetesen nyoma sem volt. A föld azonban még sem volt az, a mit szüz földnek szokás nevezni. Egy kis körültekintés után Godfrey kezdte észrevenni, hogy itt-ott állatnyomok vannak.

Kétszer vagy háromszor egy-egy pillanatra azt is látni vélte, hogy gyors lábu kérődző állatok, dāmuvadak vagy amerikai szarvasok, jöttének zajára menekülnek előle; vadállatoknak azonban, például tigrisnek vagy jaguárnak színét sem látta s azon egyáltalán nem sajnálkozott.

A fáknak, úgy mondhatnók, emeletes részét, vagyis a törzs első szétválásától kezdve az ágak legtetejéig terjedő lombozatot, szerfölött ellepték a szárnyasok. A madárvilág nagy változatban volt itt képviselve; vadgalambok százankint röpködtek, s a bokrok közt halászsasok, erdős fajdok, arakárik ültek; mig a magasban, a tisztások felett, két vagy három szakálas keselyű lebegett, olyan szemekkel, mint valami kokárda; de mindezek közt egyetlen egy sem volt, a mely tájékozást nyújtott volna a felől, mely világtájon, s mely szélességi fok alatt fekszik ez a vidék.

Épúgy ez erdő fától is hiába kért volna az ember tájékozást. Körülbelül ugyanazon fajok voltak köztük, melyek az Egyesült-Államok azon részében találhatók, mely Alsó-Kalifornia, a Monterey- s az új-mexikói öböl közt elterül. Tölgyek, magnoliák, tengeri fenyők, mindez többszörös, négy-ötféle változatban, a mint azt Dél-Karolinában is találhatni; továbbá a nagy tisztásokon olajfák, gesztenyefák, mirtus, létis stb. oly bokrok, melyek nyilván a mérsékelt éghajlat déli felére mutatnak, az iránt azonban megtagadják a választ, ennek mely táján

fekszik ez a hely. Általában a fák közt elégséges tér volt, hogy el lehetett köztük menni, a nélkül, hogy az ember akár tűzzel, akár baltával kényszerült volna utat vágni magának és a felső ágak közt könnyen talált magának rést a tengeri szellő is, míg a nap sugarai nagy foltokban vetették itt-ott a földre megtört világukat.

Igy indult útjának Godfrey, rézsut szelve át e nagy fák alatt az erdőt. Arra, hogy valami elővigyázati rendszabályokat kellene követnie, nem is gondolt. Teljesen uralkodott rajta az a vágy, hogy mentül hamarabb elérjen az erdő keleti szélén levő magaslatokhoz. Az erdő és fák ág-bogai között a napsugarak iránya szerint igyekezett a legrövidebb utat választani, hogy mentül hamarabb célhoz jusson. Még az utmutató madarakra sem figyelt, melyeket azért neveznek így, mert mindig az ember előtt röpködnek, és megállnak, visszatekintgetnek, meg tovább röppenek, mintha csak egyenesen az utat akarnák megmutatni. Még ez sem szórakoztatta.

Lelkének ezen elfogódottsága igen megmagyarázható volt. Hiszen csak egy órája volt már hátra, hogy sorsa eldőljön. Rövidebb idő, mint egy óra alatt, meg kellett tudnia, vajjon lehet-e innen eljutnia a szárazföld valamely lakható részébe?

Godfrey abból indulván ki, a mit az «Álom» által követett irányról s az eddigi tizenhét napi hajózás alatt megtett utról hallott; úgy okoskodott magában, hogy annak a japáni vagy a khinai partnak kell lenni, a melyhez a hajó eljutott. Másrészt a nap helyzete, mely mindig déli irányban látszott tőle, nyilván arra mutatott, hogy az «Álom» nem jutott túl a déli öv körén.

Két órával elindulása után Godfrey a megtett utat, beleszámitva egy pár kerülőt, melyre, az erdő sűrűsége itt-ott kényszerítette, mintegy öt kis mértföldre becsülte. A magaslatok második sorozata már nem lehetett messzire. A fák már kezdtek ritkulni, egyes csoportokat alkotván erre arra, s ezek felső ágai közt a nap sugarai is könnyebben áttörtek itt és ott. A talaj is kezdett lassan dombosodni, egyre gyorsabban, úgy, hogy az emelkedés szinte meredekké vált.

Godfrey meglehetősen el volt fáradva, de azért volt benne akarat, hogy lépteit ne lassítsa. Sőt futásnak ered, ha éppen a talaj emelkedő volta nem akadályozza.

Nem sokára elég magas pontra jutott, hogy végig láthasson a zöldelő boltozaton, mely mögötte elterült, s melyből magasabbra csak néhol emelkedett ki egy-egy fa.

De Godfrey nem is gondolt most arra, hogy visszafelé tekintsen. Szemei egész mereven odaszegeződtek a kopasz hegyre, mely tőle négyszáz vagy ötszáz lábnyira emelkedett előtte és fölötte. Ez volt a gát, mely a kilátást kelet felé mintegy, elfogta. Ennek egy kis magaslata, mely előre nyomult, kiemelkedett az egész vonalból, s kilátást nyújtott az összes halmok felett.

- Oda, oda kell eljutnom! - mondogatá magában Godfrey. - Ez az a pont, melyet el kell érnem. Ez ennek a hegynek a csucspontja! És vajjon mit fogok onnét látni?... várost-e?... falut-e? vagy talán a sivatagot?

Godfrey tulságosan fel volt izgatva, hanem azért folyton haladt, néha-néha kezével szorítva le szívé, hogy heves dobogását csilapítsa. Lihegő lélekzetvétele kissé fárasztotta, de nem volt rá türelme, hogy megálljon pihenni, s úgy jusson levegőhöz. Ha félholtan rogy is össze a hegycsucsán, melyet még vagy száz lábnyi kapaszkodással kellett elérnie, nem akart veszteni egyetlen percet sem az odavaló igyekvésben.

Még néhány percz, és célhoz jutott. A hegyoldal e részen elég meredeknek tetszett előtte; emelkedése 30-35 foknyi szög közt lehetett. Kézzel-lábbal segített magán; beléfogódzott a gyepek kopár gyökerébe s a néhány bokor ágaiba, melyek egész a tetőig, bár elszórva, mindenfelé voltak találhatók.

Még egy utolsó erőfeszítés és feljutott a hegycsucs felső magaslatára, s ott mintegy fensíkon a földre hasalva, tekintetével mohón nyelte a kelet felé megnyíló kilátást. A tenger volt, a mit láthatott; vagy husz mértföldnyi távolban a tenger és égboltozat körvonalai olvadtak együvé tekintete előtt.

Megfordult...

Nyugaton is a tengert látta, délen is azt, északon is!... Mindenütt, mindenfelől a véghetetlen hatalmas tengert!

- Tehát sziget!

Midőn e szót kiejtette, szíve elszorult. Eddig nem is jutott eszébe a gondolat, hogy szigetre is juthatott. Pedig úgy volt! A földlángzót, melyen át hazajuthatott volna, a tenger választotta el. Ugy érezte magát, mint az oly ember érezheti, kinek csónakját álmában hajtja el a partról a szél s a ki felébredve látja, hogy sem evezője, sem vitorlája nincs, a mivel visszatérjen a szárazra.

Godfrey azonban gyorsan magához tért. Nem volt mást mit tennie, mint belenyugodni helyzetébe. A menekülés és a megélés módjait illetőleg pedig, minthogy a külső körülmények nem mutatkoztak kedvezőknek, annál inkább rá volt utalva a saját erejére és kezdeményezésére.

Mindenekelőtt az volt a teendő, hogy, a mennyire csak lehet, egész pontosan megállapítsa, hogy hol fekszik ez a sziget, melyet tekintetével egész területén végigjárt. Körületét körülbelől 60 négyszög mértföldre becsülte, mert hossza északról délre vagy husz, szélessége nyugatról keletré vagy tizenkét kis mértföld lehetett. A zöldelő erdő, melynek sűrű növényzete egész a hegycsucs aljáig terjedt, körülbelől közepén feküldhetett a szigetnek; alsó része, a cserjével és bokrokkal, a mint láttuk, kinyult a tengerpartig.

A sziget többi része csupa rétság volt, itt-ott hatalmas fákkal, vagy pedig pusztaság homokdombokkal, melyek elágazásaikkal szeszélyesen be-benyultak egészen a tengerig s ott ugyszólván előfokot képeztek. Nem alkottak azonban elég széles öblöket; legfőlebb két-három halászbárka fért volna beléjük. Csak az volt az egyetlen szélesebb s terjedelmesebb parti mélyedés, a melynél az «Álom» tényleg hajótörést szenvedett. Ez lehetett vagy hét-nyolcz kis mértföld széles. Hajómenedéknek ez sem igen kínálkozott; legfőlebb azon esetben, ha a szél keletről fű.

De hát miféle sziget volt ez? Mely földrajzi alakuláshoz tartozott? Valamely szigetcsoportnak volt-e a része? Vagy csupán a Csendes-tenger magában álló egy földszeme volt?

Annyi bizonyos volt, hogy a meddig a szem látott, nem volt ott sziget, sem nagy, sem kicsiny, sem sík, sem hegyes.

Godfrey megfordult és végig nézett a láthatáron. Az egész körvonalon, a melyben a tenger s az ég összeolvadt, nem látszott semmi, de semmi. Ha tehát akár föl, akár lefelé, volt is valami sziget vagy szárazföld, az csak jelentékeny távolságban lehetett.

Minden geográfiai ismeretét összeszedte emlékezetében Godfrey, hogy kisüsse, micsoda sziget lehet az, a melyre jutott. Tünődése a következőkre vezette. Az «Álom» tizenhét napon át majdnem folytonos következetességgel délnyugatnak haladt. Ha már most naponkint huszonnégy óra alatt százötven, egész száznyolczvan kis mértföldnyi haladást tételezünk föl, úgy fogjuk találni, hogy az «Álom» eljutott egész az ötvenedik hosszúságu fokig. Másrészt az megállapítottak volt vehető, hogy nem jutott túl az egyenlítő vonalán. Ennélfogva a sziget,

vagy azon szigetcsoport helyzetét, a melyhez az tartozott, a százhatvan és százhetvenedik északi fok közt kell keresni.

De a Csendes-tenger e részén, a mennyire Godfrey visszaemlékezni tudott, nem ismert földabroszairól más szigetcsoportot, csak a Sandwich-szigeteket, ezeken kívül lehettek azonban ott különálló, ismeretlen szigetek is, s nem tudhatta, nem egy ilyenre vetette-e (valahol a Mennyei birodalom partjai közelében) a sors.

Különben mindez úgy szólván úgyis mindegy volt. Nincs benne mód, hogy az Oczeán valamely más részén kellemesebb, vendégszeretőbb földet kereshetett volna magának.

- Ha már egyáltalán meg nem tudhatom e sziget nevét, - mondá Godfrey, - legyen Fina nevére keresztelve, annak emlékezetére, a kit soha nem kellett volna elhagynom. Adja az isten, hogy e név szerencsét hozzon nekem is, meg e szigetnek is.

Azután igyekezett azt kitudni, vajjon a sziget azon részein, melyeken még nem járt, vannak-e lakosok.

A hegycsúcsról semmi olyasmit nem fődözhetett föl, a mi emberi nyomot árult volna el, s a meddig szeme látott a mezőségen, nem volt lakóház, sem a tengerparton haláskunyhó, sem az erdőszélen tanya.

A milyen pusztá volt a sziget, olyan volt a körülötte levő tenger is; a távolság, a meddig a szem látott, a csúc magasságánál fogva jelentékeny volt s ebben a távolban nem látszott egyetlen egy hajó sem.

Ezt a szemlét is befejezván, Godfreynek nem maradt más hátra, mint lejönni a hegy lábához s az erdőn át visszafelé indulva, fölkeresni Tartelettet. De mielőtt eltávozott volna e helyről, figyelmét megragadta néhány rendkívül vastag törzsű facsoport, mely a rétség északi határán emelkedett. Óriási fák voltak ezek. Koronájuk messze tulemelkedett mindazokon, melyeket Godfrey eddigelé látott.

- Tán czélszerű lesz, - mondá magában, - e tájon telepedni meg; annál is inkább, mert, ha nem csalódom, amott egy patakot látok, mely bizonyosan a hegység valamely forrásából ered s végig folyik a réten.

Ennek kikutatását másnapi feladatai közé sorozta.

Délfelé a sziget egy kissé másforma volt. Az erdők és rétségek helyét arrafelé csakhamar elfoglalta a tengerpart sárgáló homoktelepe, a mely közt a partvidéken néhol festői sziklák emelkedtek.

Nagyon meg volt lepetve Godfrey, midőn valami gyöngye füst-félét vélt észrevenni, mely e sziklás táj felett a levegőbe emelkedett.

- Talán társaink közül vannak ottan - kiáltott fel. - De nem! Ez lehetetlen. Miért távoztak volna tegnap óta több mértföldnyire a kikötőtől, a hajótörés helyétől? Vagy valami halászfalu van ott? Ha pedig az nem, tán benszülöttek tanyája?

Godfrey a legnagyobb figyelemmel vizsgálódott. Igazán füst volt-e az a valami, mit a szellő szép lassan nyugat felé hajtott? Ebben bizony könnyen tévedhetett. Már is tényleg oszladozni kezdett a füst s néhány percz múlva mit sem lehetett látni belőle.

Ez is egy meghiusult remény volt.

Godfrey még egyszer arra felé tekintett, de miután nem látott semmit, lekúszott a meredekről, lement a hegytetőről s újra neki indult az erdőnek.

Egy óra alatt áthaladt rajta s elért a tisztásra.

Ott várt reá Tartelett, két és négylábu nyája közelében. Vajjon mi foglalkoztatta a mi makacs tánczmesterünket? Még mindig és folyton ugyanaz a munka. Mindkét kezében, a balban is, meg a jobban is, volt egy-egy fadarab, s ugyancsak dolgozott rajta, hogy lángot gerjesszen belőlük. Dörzsölte, jobb sorsra érdemes kitartással folyton dörzsölte azt a két botot.

- Nos, - kérdé már messziről, a mint meglátta Godfreyt, - volt a táviró-hivatalban?

- A táviró-hivatal be volt zárva! - felelé Godfrey, a ki még nem merte föltárni a helyzetet.

- Hát a postán?

- Az meg nem volt nyitva. Azonban reggelizzünk inkább. Mert én mindjárt éhen halok!... Azután is beszélhetünk még.

S Godfreynek és társának e reggel is be kellett érni nagyon is sovány nyers tojás és csiga lakomájukkal.

- Igen egészséges életmód! - ismétlé Godfrey egyremásra Tartelettnek; a ki azonban nem volt ezen a véleményen és csak úgy foghegygyel evett.

TIZENEGYEDIK FEJEZET.

A lakás kérdését, úgy a hogy lehet, megoldják.

A nap már meglehetősen előre haladt. Ennélfogva Godfrey elhatározta, hogy másnapra halasztja az új elhelyezkedés gondját. De a sürgető kérdezősködésre, melylyel a tánczmester az ő szemleútja eredménye iránt zaklatta, meg nem állhatta, hogy végre is meg ne mondja, hogy egy szigetre vetődtek ki, a melynek neve Fina szigete, s hogy mielőtt arra gondolhatnának, hogy innen eltávozzanak, inkább arra kell igyekezniök, hogy módot találjanak a megélésre.

- Sziget! - kiáltá Tartelett.

- Az bizony!... sziget!

- Melyet a tenger vesz körül?...

- Természetesen.

- De miféle sziget?

- Mondtam már, hogy a neve Fina szigete, s ön érteni fogja, miért adtam éppen ezt a nevet neki!

- Nem én, egyáltalán nem értem, - felelé keserves arcot vágva Tartelett; - s egyáltalán nem látok kettejük közt semmi hasonlatosságot. Hisz Fina kisasszonyt mindenfelől szárazföld veszi körül.

E mélabus megjegyzésre elhallgattak; aztán intézkedtek, hogy az éjszakát, a mennyire csak lehet, kevésbé kellemetlen állapotban töltsék. Godfrey visszatért a tengerpartra, hogy új csiga- és tojáskészlettel lássa el magát, mert egyelőre más híján ezzel kell beérni; azután engedve a fáradtság hatalmának, egy fa lábánál elaludt, míg Tartelett, a kinek nem volt elég filozófiája, hogy belenyugodjék a dolgok új állapotába, a legelégedetlenebb tépelődéseknek adta át magát.

Másnap, június 28-án, mindketten talpon voltak, mielőtt még a kakas megzavarta volna álmukat.

Aztán reggeliztek, - megint csak ugyanoly szegényesen, mint előtte való nap. Csak a patak friss vizét helyettesítette igen előnyösen egy kevés tej, a mit a kecskék egyikéből fejtek.

Oh érdemes Tartelett! hol volt a sok mindenféle finom édes pálinka, égetett vörös bor, a «portwine», meg a «sherry», a miből ő inni nem szokott ugyan, de a mit a nap bármely órájában feltálaltathatott volna magának San-Francisco ebédlőiben és kávéházaiban? Közel volt hozzá, hogy irigyelje a szárnyas állatokat, a juhokat s a többieket, melyek kielégítették szomjúságukat, a nélkül, hogy a friss forrásvizekhez akármi szeszes vagy cukortartalmu pótlékot kívántak volna! E szerencsés állatoknak nem kellett tűz, hogy táplálékuk elkészüljön; nekik elég volt a gyökér, fű, fűmag, s reggelijük mindig idején kész volt s annak rendje szerint feltálaltatott a természet zöld asztalán.

- Induljunk! - mondá Godfrey.

És csakhamar utnak eredtek mindaketten, követve háziállat-kiséretüktől, a mely csakugyan semmiképp sem akart tőlük elszakadni.

Godfreynek az volt a terve, hogy elmegy s átkutatja a sziget északi részén a part azon táját, melyen azok a rendkívül nagy facsoportozatok voltak, melyeket a hegytetőről látott. El-

határozta azonban, hogy az utat odáig mindenütt a tengerpart mentén haladva teszi meg. Hátha a tengervíz dagálya a hajótörés valamely maradványát vetette ki valahol! Hátha a part homokjában az «Álom» volt személyzetéből, utitársaiból, akad egynehánynak holttetemére, a kiknek illő lesz keresztényi módon való eltakarításáról gondoskodni! Arról, hogy élve találjon valakit, ha mindjárt az utolsó matrózt is, a partra menekülve, mint a hogy ő elmenekült; arról most már, harminczhat órával a katasztrófa után, reményben is lemondott.

Áthaladtak hát a homokdombok első vonalán. Godfrey és társa csakhamar odaértek aztán a part sziklás részéhez, s azt ugyanoly elhagyatottnak találták, mint a hogy elhagyták. Ott, óvatosságból, magukat újra ellátták tojással és csigával, attól tartván, hogy hátha a sziget északi részén még ennek a kezdetleges tápláléknak is híján lesznek. Aztán az utolsó dagály által szárazon hagyott parti iszap mentén haladva megindultak észak felé, tekintetükkel megvizsgálva mindent, a mit beláthattak.

De nem találtak semmit, egyáltalán semmit!

Határozottan el kell ismerni, hogy ha a balvégzet a két embert, a ki az «Álom» hajótöréséből megmenekült, a Robinson sorsára juttatta: kegyetlenebb volt irántuk, mint elődjük iránt. Annak, mint tudva van, a hajótörést szenvedett hajóból sikerült megmenteni egy pár darabot. Első szükségleteit abból kielégíthette, maradványait felhasználhatta. Élelmi szereket kapott, legalább egyelőre; továbbá ruhát, szerszámokat, fegyvereket, szóval mindent, a mire az élet első szükségletei kielégítése céljából szüksége lehetett. Itt szó erről sem volt. Azon a sötét éjszakán a hajó eltűnt a tenger mélyében s a parti sziklára még csak egyetlen deszka sem jutott belőle! Semmit sem lehetett tehát belőle megmenteni vagy megszerezni, még csak egy gyújtót sem, ...és különösen a gyújtó volt az, a mi nekik hiányzott.

Tudom, hogy kényelmes szobában, jól befutott, lobogó lángu s izzó parázsú kandalló előtt ülő nagyképű emberek igen könnyen osztogatják az ilyen olcsó tanácsot:

- De hiszen semmi sem könnyebb, mint tüzet élesztetni! Nem kell hozzá csak két kő... Egy kis száraz széna... Egy darab égő kanócz... (De honnan vegye az ember ezt az égő kanóczot!)... vagy pedig egy késnyél... vagy pláne két fadarab, a mit polinéziai szokás szerint összedörzsölünk...

Az ám; - csak tessék megpróbálni.

Ilyen tünődések közt indult meg Godfrey útjára, s ez volt, a mi leginkább foglalkoztatta. Meglehet, hogy kandallója előtt ülve, s érdekes uti rajzokat olvasgatva, maga is ilyenformán okoskodott. De a midőn a gyakorlati foganatosításra került a dolog, meg kellett győződnie, hogy nem megy az ilyen könnyen; s nagy fejtörést okozott neki az a körülmény, hogy hátha egyáltalán nem fog tudni tűzre szert tenni.

E gondolatokba elmélyedve haladt útján, megelőzve Tartelettet, kinek minden gondja arra volt irányozva, hogy nagy lármával együtt tudja tartani a birkákból, kecskékből s szárnyasokból álló nyáját.

Tekintetét egyszerre csak valami almaféle kis gyümölcs élénk színe vonta magára. Cserjék ágain csüggött az, mely cserjék százankint álltak a homokdombok alján. Azonnal felismerte, hogy az ahhoz a «manzanilla» nevű gyümölcsfajhoz tartozik, a melyből az indiánok Kalifornia némely részén oly szíves örömet táplálkoznak.

- Végre valahára lesz hát valamivel fölfrissíteni tojásételünket, - kiáltá örvendezve.

- Aztán meg lehet ezt enni? - szóla Tartelett, a ki rendes szokás szerint ugy kezdte a dolgot, hogy keserves arcot vágott.

- Próbálja meg! - felelé Godfrey.

Godfrey maga is hozzálátott a manzanilla megkóstolásához. És pedig meglehetősen mohón harapott bele.

Olyanforma volt az, mint a vadalma; savanyúsága azonban egyáltalán nem tette kellemetlenné. A tánczmester is csakhamar követte tanítványa példáját s egyáltalán nem volt elégedetlen az új étellel, legalább az előbbiekhöz viszonyítva. Godfrey arra számított, hogy lehetséges lesz ebből a gyümölcsből valami forralt italt készíteni, a mi mindenesetre kellemesebb lesz a tiszta víznél.

Tovább folytatták utjukat. A homokbuczkás talaj csakhamar véget ért, s folytatása szép rétség volt, melyet egy szelid folyású patak szelt át. Ez ugyanaz volt, melyet Godfrey a hegycsúcsról látott. A nagy fák, azok valamivel távolabb csoportosultak. Mire a két szigetjáró mintegy kilencz kis mérőöldnyi gyalogolás, összevéve négy órai út után odaérkezett, a dél már valamivel elmúlt.

Ez a része a szigetnek valóban olyan volt, hogy érdemes volt meglátni, fölkeresni, megszeretni és elfoglalni.

Manzanilla s más egyéb bokrok által határolt tisztás és buja növényzetű mezőség mögött vagy husz óriási fa állt, melyek egész nyugodtan kiállhatták volna a versenyt a kaliforniai őserdők legszebb példányaival. A fák félkörben állottak. A gazdag fű, mely lábaiknál elterült, néhány száz lépésnyire ellepve még az ott folyó rio (patak) partjait is, arrébb bokroknak, néhol szikláknak, dombos emelkedéseknek adott helyet, s a tenger felé huzódva, egész tisztásra vált. Ezek az óriási fák, melyeket Nyugat-Amerikában egyszerűen «nagy fák»-nak szokás nevezni, a fenyők legszebb fajtájához tartoztak. Ha valaki angol embertől kérdi, mi e fák közelebről megkülönböztető elnevezése, azt fogja válaszolni: «Wellington-fenyő»; ha viszont amerikai embertől kérdezzük ugyanezt, az ő felelete úgy fog hangzani: «Washington-fenyő.»

E két név között tehát szabadon lehet választani.

Nevezzék azonban akár a waterlooi hidegvérű győző, akár az amerikai köztársaság örökemlékü felszabadítója nevére e fákat; annyi bizonyos, hogy azok a kaliforniai és nevadai növényvilág eddigelé ismert leghatalmasabb válfajai.

Ezen országok némely vidékein egész erdők vannak e fából; a mariposai és calaverai erdők e részben a legnevezetesebbek, s ezekben vannak fák, a melyek körülete hatvan és nyolczvan láb közt váltakozik s magasságuk eléri a háromszáz lábat. Volt egy, a yosemite-i völgy bejáratánál, melynek körülete pláne száz láb volt, s magassága, a mig fennállt, mert most már csak a földre fektetve dicsekszik hajdani óriás voltaival, elérte volna a straszburgi székes-egyház magasságát, a mely tudvalevőleg négyszáz láb.

Sok ily fának egész külön neve s e név alatt nagy híre van. Amerika messze országaiban emlegetik az Erdők Anyját, az Erdők Csodáját, a Favágó Kunyhóját, a Két Ostort, továbbá Emmát, Mariskát, Brigham Youngot és feleségét, a Három Gráciát, a Medvét stb., mely nevek alatt mind a növényvilág egy-egy csodás nevezetessége lappang. Egy ily fa tövén ketté fűrészelt törzsére egy egész kioszkot építettek, s ez a kioszk akkora volt, hogy abban tizenhat pár egész kényelmesen tánczolhatta a franczia négyest. Mindezen óriások közt a valódi óriás azonban az, mely egy, az állam birtokához tartozó erdő közepén, Murphyhez mintegy tizenöt mértföldre áll, a melynek neve az Erdők Atyja. Mintegy négyezer éves sequoia-fenyő ez, s magassága négyszázötvenkét láb, tehát magasabb, mint szent Péter templomának keresztje Rómában, magasabb, mint a gizehi nagy piramis, s végre magasabb, mint a roueni székes-

egyház egyik főtoronyán álló harangláb, melyeket mostanában a világ legmagasabb építészeti alkotásainak tartanak.

A természet szeszélye ez óriásokból vagy huszat e szigeten helyezett el, valószínűleg még abban az időben, a mikor Salamon király építeni kezdte azt a híres templomot, mely romjaiból nem épült fel többé soha. A legnagyobb közülök lehetett vagy háromszáz láb magas, a legkisebb kétszázötven. Egy párnak törzse a vénség folytán megkorhadva, óriási ivvé odvasodott, s az ez által képződött nyíláson egész csapat lovas katona áthaladhatott volna. Grodfreyt rendkívül meglepte e természeti tünemény, mely általában csak a tenger színe fölött öt-hatezer lábnyi magaslatokon szokott jelentkezni. Ugy tetszett egy pillanatra előtte, hogy ez egyetlen látomány fölé utja veszedelmeivel. Ritkaság valami ahhoz foghatót látni, mint e fák világosbarna oszlopszerű törzse, mely átmérőjének észrevehető kisebbedése nélkül emelkedik a földtől egész elágazása kezdetéig. Ágaik maguk is vastag hengeralakúak s körülbelül nyolczvan, száz láb magasságban nőttek ki a törzsből, s oly szélesek, gazdagok és ágabogások, mint bármely közönséges nagy fának koronája, úgy, hogy minden ilyen fa valósággal egy egész erdőt hordoz magán.

Ez óriási fenyők közül különösen egy volt az, mely Godfrey figyelmét szerfelett felkeltette. Törzsében megodvasodva, azon egy hatalmas nyílás volt, körülbelül négy-öt láb szélességben s tiz láb magasságban, melyen át mintegy a belsejébe lehetett hatolni. Az óriási fa törzsének belseje teljesen eltűnt; rétegei fehérlő s szétmálló fűrészporszerű hulladéokban lepték el a talajt; de ha a törzs nem is állt már egyébből, csak a pusztá héjból, még így is századokon át élélhetett.

- No, ha nem találtunk barlangot vagy sziklamélyedést, - kiáltá Godfrey, - van itt egész kész lakás, mondhatnám faház, vagy torony, a minőt hiába keresnénk emberlakta vidéken. Ebben könnyen találunk födelet és védelmet. Jöjjön csak Tartelett és nézze meg!

S a fiatal ember, maga után vonva idősebb társát, bement a fenyő belsejébe.

A talajt finom növény-képződményű por lepte el a fa átmérője nem volt kevesebb husz angol lábnál. A magasságot, a melyben a nyílás és a fa odva véget ért, nem lehetett kivenni a sötétség miatt. Fölülről azonban semmi világosság nem hatolván be, biztosra lehetett venni, hogy semmi hasadás, hézag és üreg ott nincsen, a melyen át az eső vagy szél behatolhatna. Most már hát tudni lehetett, hogy a két Robinson itt türhető védelmet fog találni az időjárás minden viszontagságai ellen. Semmiféle barlang nem lett volna sem biztosabb, sem szárazabb, sem zártabb. A körülményekhez képest jobb helyiséget kívánni sem lehetett.

- Nos Tartelett, - szóla Godfrey, - mi véleménynel van ön ezen istenadta lakóház felől?

- Csak az a kár, hogy kályha nincs benne, - jegyzé meg Tartelett.

- Mielőtt kályhára gondolnánk, - válaszolá Godfrey, - azt kellene tudnunk, hogy sikerül-e egyáltalán tűzre szert tennünk.

A logika ebben a válaszban tagadhatatlanul kifogástalan volt.

Godfrey ezután hozzálátott a fák környékének átvizsgálásához. Amint mondtuk, a rétség egészen ez óriás-fák aljáig huzódott s annak mintegy ezek képezték határvonalát. A kis patak, zöldfü lepte ágyában tovaftutva, e kissé száraz földréteg közt jóleső üde légjárást idézett elő. Partján a legkülönbözőbb bokrok tenyésztek, köztük igen sok manzanilla bokor is, mi által biztosítva volt a szükséges mennyiségű vadalmazsüret.

Távolabb, a hegy felé, elszórva ismét állott néhány facsoport, tölgyek, hársak, iharfák, igen gazdag fű közepette; de ámbár ezek is hatalmas fák voltak, azokhoz a «Mammuth-fenyőkhöz» képest csak kis bokroknak látszottak. Ezek árnyéka a lemenő nap fényénél elért majdnem egészen a tengerig. A rétség tulsó felét bokrok lepték el, zöldes lepellel borítva el a tájt, a meddig a szem látott. Ezt a vidéket Godfrey másnap akarta bejárni.

És ha neki tetszett e táj, nem kevésbbé voltak azzal megelégedve a házi állatok. A kecskék, zergék, tengeri nyulak, bárányok mindjárt elfoglalták ezen uradalmat, a mely fölös mennyiségben szolgáltat rágicsálni való gyökérrel s ropogtatni való füvel. A csirkék pedig mohón kerestek szemet és férget a patak partján. Mindenfelé jelentkezett már az állati élet; s bégetés, megegés, kotkodácsolás zajától viszhangoztak a nagy fák, melyek hosszú világ életükben aligha hallottak valaha ilyesmit.

Godfrey visszatért e fák közé s gondosabban kezdte vizsgálni azt, a melyet lakóhelyül kiszemelt. Ugy látta, hogy, ha nem is lehetetlen, de igen nehéz feladat lenne felmászni első ágaiig, legalább kívülről, mert törzsén semmi fogózkodó vagy kapaszkodó hely nem kínálkozott; remélte azonban, hogy belülről majd módot talál a felmáshzás lehetővé tételére.

Veszedelem esetére ugyanis igen hasznos lehetett, ha menedéket lehet keresni ama sűrű lomboszat között, melyet ez óriási törzs magán hordott. De ez is azon feladatok közé tartozott, melyeknek teljesítését későbbre hagyta.

Mert mire vizsgálódása véget ért, a nap már nagyon ott járt az égbolt alsó részén. A végleges megtelepedés minden előkészületét tehát másnapra halasztották.

Ezt az éjet pedig, vacsora után, melyen a csemege helyét a vadalma pótolja, hol tölthették volna el jobban, mint abban a növényi porban, mely a fenyő belsejének talaját ellepte.

Isten nevében nyugalomra hajtották tehát fejüket; Godfrey azonban előbb bátyjára, Kolderup W. Vilmosra gondolva, «Vilmos fájának» nevezte el azt az óriási fát, a melynek hasonmásai Kalifornia s a szomszédos államok erdeiben mind az amerikai köztársaság valamely nagy polgárának nevét viselik.

TIZENKETTEDIK FEJEZET.

A mely egy pompás és szerencsés villámcsapással végződik.

Miért is ne vallanók be? Godfrey kezdett e reá nézve elannyira új helyzetben egész új emberré válni. Szeles, könnyelmű, megfontolatlan, semmivel sem törődő, egyik napról a másikra élő ember volt ő az előtt. A holnap gondja soha még eddig meg nem zavarta nyugalma. A montgomery-utcai dúsgazdag palotában, hol tíz óra hosszat szokott egyhuzomban aludni, soha, még csak egy rózsalevél lehullása sem zavarta meg álmában.

No másképp fordult most a sorsa. Ezen az ismeretlen szigeten, teljesen és mindenfelől elkülönözve látván magát a világ többi részétől; reá kényszerítve, hogy számoljon a megélés körülményeivel, bizony olyan lett a sorsa, hogy nálánál sokkal gyakorlatibb emberrel is megtörténhetett volna, hogy nem tudja, mit tévő legyen. Azt egész biztosra vette, hogy mikor az «Álom» eltűnése kitudódik, azonnal keresésére fognak indulni. De mik voltak ők ketten? Ezerszer kevesebb, mint egyetlen gombostű egy nagy szénaboglyában, kevesebb, mint egy homokszem a tenger fenekén. Kolderup bátyja, mesés szerencséje nem szolgáltatathatott e tekintetben kellő megnyugtatót.

Ennélfogva, ámbár most már annyira-mennyire elfogadható menedékük volt, Godfrey álma igen szaggatott és izgatott álom volt. Agyveleje folytonos munkában volt, mint az előtt soha. A legkülönbözőbb gondolatok zsibongtak benne: a multa vonatkozólag melynek elmúltát keservesen megbánta, a jelenre vonatkozólag, melyből a szabadulás eshetőségei foglalkoztatták s a jövőre vonatkozólag, melynek kilátásai szerfölött aggasztották.

De e nehéz megpróbáltatások közt józan belátása és erélye kezdett lassan-lassan kibontakozni a lankadság azon ködéből, a melybe eddigelé el volt rejtve. Godfrey elhatározta, hogy harcolni fog balsorsa ellen s mindent el fog követni, hogy emberséggel szabaduljon e kalandból. Ha egyszer végére ér, a lecke nem lesz elveszve jövőjére nézve.

Kora hajnalban talpon volt, hogy új s teljesebb elhelyezkedésükön munkálkodjék. Az élelmi szerek, főleg pedig a tűz kérdése volt az, a mely minden egyebet megelőzött; csak ezután következett az, hogy tudjanak szerszámokat s bármilyen fegyvereket készíteni, hogy tudjanak tiszta ruhára szert tenni, a nélkül, hogy legalább egy ideig a polinéziaiak módjára kelljen «öltözködniök».

Tartelett még aludt. Az árnyék homályában nem lehetett látni, de hallani lehetett. Ez a szegény ember, megmenekülve a hajótörésből, s szintoly szeles maradván negyvenöt éves korában, mint a milyen növendéke is mindeddig volt, nem ígérkezett valami nagy segítségnek. Sőt úgy kellett vele számolni, mint új teherrel, mert különböző szükségleteinek kielégítése Godfreyt terhelte, - de utóvégre mégis csak társ volt ő is.

Többet ért, mint a legértelmesebb kutya ért volna, ámbár, tagadhatatlanul annak talán több hasznát vehette volna. De ez a teremtség tudott beszélni, habár össze-vissza; fecsegni, habár komoly dolgokról soha sem; és panaszkodni, a mi leggyakrabban megesett. Bármint volt is, szavaiban mégis csak emberi szó ütötte meg Godfrey fülét. S az mégis csak többet ért, mint Robinson Kruzoé papagája. Tartelett társaságában még se tekinthette magát teljesen elhagyatottnak, pedig rá nézve semmi sem lett volna annyira leverő, mint a tökéletes egyedüllét tudata.

- Robinson Péntek előtt, s Robinson Péntek után: mily különbség! - gondolta magában.

E nap, június 29-ike reggelén Godfrey azonban nem haragudott azért, hogy egyedül van; legalább átkutathatja az óriás fák csoportja közelében fekvő környéket. Hátha sikerül neki valami ehető gyümölcsöt vagy gyökeret találni s azt az éhes tánczmester nagy gyönyörűségére haza hozni. Tartelettet hagyta tehát aludni és útnak indult.

A tengert és partját még könnyű köd lepte el; észak és kelet felől azonban, a napsugarak behatása alatt, kezdett az engedni, hogy nem sokára egészen szétfoszolja. Igen szép nap érkezett.

Godfrey, egy derekas botot vágván magának, mintegy hét mérföldnyire elsétált a tengerparton azon irányban, a merre még nem járt.

A tengerpartra érve először is megreggelizett, és pedig kagylóból, csigákból, különösen pedig kitűnő kis osztrigákból, melyek itt roppant nagy számban voltak.

- Az igazat megvallva, - szolt magában, - most már nem kell attól tartani, hogy éhen halunk. Tízezer számban van itt az ehető osztriga, a mivel a gyomor legkövetelőbb igényeit is ki lehet elégíteni. Ha Tartelett panaszkodik, annak oka az, hogy nem szereti e héjas állatokat. No hát szeresse meg!

Annyi bizonyos, hogy az osztriga, ha teljesen nem is helyettesítheti a kenyeret és a húsételt, mindenesetre igen tápláló eledel, főleg nagy mennyiségben fogyasztva. Könnyű emésztetű étel lévén, minden veszély nélkül lakhatik jól vele az ember, a nélkül, hogy kockáztatná, hogy később megbánja.

Godfrey reggelijét befejezve újra fölvette botját és rézsut irányban megindult délkeletnek, a patak tulsó partján akarván visszatérni. Ez uton el kellett jutni a rétségen át egész a facsoportig, melyet tegnap a bokrok és a cserje mögött látott, s melyet gondosabban meg akart szemlélni.

Godfrey tehát ebben az irányban haladt vagy két mérföldnyire. A patak partján mendegélt, melyet sűrű és mint a bársony, oly sima fű lepett el. Jöttére a vízi madarak egész csoportjai röppentek fel nagy zajjal, csudálkozva tekintve vissza ez új lényre, a ki megzavarta birodalmuk nyugalma. A patak áttetsző vizében a legkülönbözőbb fajú halak uszkáltak; a patak szélességét e helyen mintegy négy öt yardnyira lehetett becsülni. Nyilvánvaló volt tehát, hogy szükség esetén nem lenne nehéz benne halat fogni. Hanem hát a halakat is meg kellene előbb sütni: s így e részben is a tűz nagy kérdésével állt szemben.

Szerencsére azonban a cserjék első sorához érve, Godfrey azonnal talált kétféle gyümölcsöt vagy gyökeret, melyek közül az elsőhöz szintén szükséges volt ugyan a tűz, hogy ehetővé válják, de a második élvezhető volt természetes állapotában is. Az amerikai indiánok e két növény nyel állandóan táplálkoznak.

Az első a «kámász» nevű bokorról való, a mely még a minden művelésre alkalmatlan földeken is megterem. Hagymához hasonló gyökereiből gazdag lisztféle táplálékot készítenek, mely szerfölött bővelkedik egészséges tápláló erőben; különben úgy is meg lehet enni, mint a burgonyát. De akár így, akár úgy, mindakét esetben némi főzésnek vagy sütésnek kell alávetni.

A másik bokorféle alatt bizonyos hosszukás gumók teremnek, a melyeket a benszülöttek más vidékeken «yamf»-nak neveznek. Ebben kevesebb ugyan a tápláló anyag, mint a kamaszban, mindazonáltal a jelen viszonyok közt sokkal többet ért annál, mert ezt nyersen is meg lehetett enni.

Godfrey, nagyon meg levén elégedve azzal, a mit talált; minden további késedelem nélkül összeszedett néhányat e kitűnő gyökérből s gyümölcsből, s nem feledkezve meg Tartelett reggelijéről sem, csomóba kötve hátára vetette azt, s megindult vissza a Vilmos-tanya felé.

Mondani is fölösleges, hogy ott - főleg yamf-szállítmányára való tekintettel - igen szíves fogadtatásra talált. A tánczmester mohón nyeldeste az új táplálékot, úgy, hogy növendékének kellett közbelépni, hogy magát mérsékelje.

- Ejh! - felelé, - ma legalább módunkban van ily gyökeret enni; ki tudja, kapunk-e holnap ilyet is?

- Bizonyosan kapunk holnap is, holnapután is és mindig; - felelé Godfrey. - Csak oda kell menni, a honnét ezt hoztam és fölszedni.

- No úgy már jól van Godfrey; de hát ezzel a kámászszal mit csináljunk?

- Abból majd lisztet készítünk s kenyeret sütünk, mihelyt egyszer tűzünk lesz.

- Tűz! tűz! - kiáltott fejét csóválva a tánczmester. - De hát hogyan teszünk szert tűzre?

- Azt még magam sem tudom, de valahogy majd csak szert teszünk! - felelé Godfrey.

- Az ég adja, hogy igaza legyen, kedves Godfrey! Ha meggondolom, hogy oly sok ember van, kinek csak egy kis kénese kell saruja talpához dörzsölni és van tüze, a mennyi kell: egész dühbe jövök! Nem! soha sem hittem volna, hogy balsorsom valaha még ily nélkülözésre kényszerít. A Montgomery-utcán nem tehet az ember három lépést, hogy ne találkozzék valakivel, a ki égő szivarából a legnagyobb készséggel szolgál tűzzel, míg itt...

- Itt, Tartelett, nem vagyunk San-Franciscóban, sem a Montgomery-utcán, s azt hiszem, okosabb lesz reményünket nem a járókelők előzékenységébe vetni!

- De hát igaz is, - békételenkedék Tartelett - mire való már az, hogy a sütés-főzés nélkül nem jó se a kenyér, se a hus? Miért nem rendelte úgy a természet, hogy az ember élelem gyanánt beérhetné kevesebb ceremóniával is, talán magával a levegővel is!

- Az is talán meg fog történni nem sokára! - felelé Godfrey jó kedvvel.

- Azt hiszi?

- Azt tudom, hogy a természettudósok foglalkoznak e problémával.

- Igazán? És mire alapítják ez új táplálkozási mód létesítésére irányzott kutatásaikat?

- Arra az okoskodásra, - felelé Godfrey, - hogy az emésztés és lélekezés összeköttetésben levő működései a szervezetnek, hogy tehát egyik talán pótolhatná a másikat. Azon napon tehát, melyen a chemia kiviszi, hogy az ember táplálkozására szükséges elemek légzési uton beszívhatók legyenek, a nagy kérdés meg lesz oldva. Nem kell egyéb, csak a levegőt kell tápláló erejűvé tenni. S akkor, a helyett, hogy megenné az ember az ebédjét, be fogja azt szivni. Ennyi az egész!

- Milyen kár, - zúgolódott Tartelett, - hogy e nagyszerű találmány még nincs alkalmazásban. Én a magam részéről szíves örömet fölszívnék néhány tuczat rántott libamájat s egy szelet borjuszügyet, étvágy csinálónak.

És Tartelett elmerült gondolataiba, maga elé képzelvén e zamatos lég-ebédet, úgy, hogy szája önkénytelen harapásra nyílt, tüdeje neki tágult, s egyáltalán elfelejtette, hogy nem csak ily képzelt légi ebédje nincsen, hanem egyáltalán alig van magát mivel táplálni.

Godfrey ébresztette föl elmélázásából s szolította vissza a valódi életbe.

Arról volt szó, hogy a Vilmos-tanya belsejét mentül teljesebben fölszereljék.

Az első feladat e részben az volt, hogy a jövőendő lakóházat minél teljesebb tisztogatásnak vessék alá. Legelőször is több mázsányit ki kellett hordani abból a növényporból, mely belül a földet ellepte, s melybe az ember majd térdig besüppedt. Két órai munka alig volt elégséges e nehéz feladat teljesítésére; végtére azonban a szoba mégis csak megszabadult ettől a porladozó rétegtől, mely a legcsekélyebb mozdulásra felhővé kavardott.

A talaj most kemény volt, szilárd, és összetartó, mintha csak padlózva lett volna a sequoia-fenyő azon széles gyökereivel, melyek fölszínén kigyóztak. Ha hepehupás volt is e parket, annál szolidabb volt. Fekvő helyül két sarkot szemeltek ki; ágy gyanánt természetesen néhány maroknyi, előre jól megszáritott széna szolgált. A mi a többi butorokat illeti, különösen padot, szekrényt, asztalt, nem látszott lehetetlennek, hogy ilyeneket is készítenek maguknak, mert tudvalevőleg Godfreynek meg volt kitűnő kése s abban fűrész és furó. És csakugyan szükséges is volt ez, mert rossz idő esetén a fa belsejében kellett maradni, ott enni és dolgozni. Világosságban nem volt hiány, elég gazdagon özlött az be az ajtón. Később, ha nagyobb biztonság okáért kíváncsiaknak mutatkoznék, hogy a nyílás elzárható legyen, Godfreynek szándéka volt megkísérteni, hogy egy vagy két lyukat vág fölül a fa törzsén, a mely aztán ablak gyanánt szolgálhat.

Azt, hogy a törzs odvassága mily magasságban szűnik meg, Godfrey nem tudta megállapítani világ nélkül. Csak annyit konstatálhatott, hogy egy tiz-tizenkét lábnyi pózna, ha feje fölött megforgatná, nem találna még semmi akadályra.

Ez a kérdés azonban még nem tartozott a sürgősebbek közé. Megoldását bizvást későbbre lehetett hagyni.

Igy telt el a nap; mire az e napra szánt munkát elvégezték, bizony beesteledett. Godfrey és Tartelett, igen ki lévén fáradva, nagyon kitűnőnek találták ágyukat, mely nem állt másból, mint száraz fűből, a mely bőven állott rendelkezésükre; alvóhelyüket azonban ugyancsak védelmezni kellett a szárnyasoktól, melyek szintén nagy hajlandóságot mutattak, hogy a Vilmos-fa belsejében válaszszak tanyájukat. Ebből Godfrey arra a gondolatra jutott, hogy czélszerű lesz valamelyik szomszéd óriásfában egy tyukketreczet csinálni; addig azonban kénytelen volt a Vilmos-fa szobájába való bejárást ágakkal elzárni a betolakodó vendégek elől. Szerencsére a birkák, nyulak, kecskék nem éreztek ilyen hajlandóságot. Ez állatok nyugodtan kívül maradtak s meg sem próbálták, hogy áttörjenek az elégtelen korláton.

A következő napokon a fölszerelés munkáival s élelem-beszerzéssel bajlódtak, tojást és csigát, yámfgyökeret, manzarillaalmát szedtek, s minden reggel elmentek osztrigáért a tengerpartra; ez jó sok időt vett igénybe és az órák gyorsan teltek. A háztartási szerek tekintetében még mindig szűken voltak. Egy pár mélyebb kagyló volt csak, a mit hol pohárnak, hol tányérnak használtak. Az igaz, hogy a táplálkozás ama módja mellett, a melyre a Vilmos-fa vendégei szorítva voltak, most nem is kellett több. A patak tiszta vizében lehetett mosdani, s ott lehetett tisztára mosni a fehérneműt is, a mi Tartelettnak volt a mulatsága. Nem igen fáradhatott bele, mert mindössze csak két ingük, két zsebkendőjük s két pár harisnyájuk volt.

A meddig a ruhamosás tartott - a mosás alá kerülő darabok képezvén összes fehérneműkészletüket - a két megmenekült hajótörött kénytelen volt csak nadrágban és ujjasban lenni; de a nap oly melegen sütött, hogy meg nem fázhattak, aztán a kimosott ruha is gyorsan száradt.

Ilyen módon, a nélkül, hogy esőtől, szélről szenvedtek volna, megérték július 3-át.

Helyzetüket mindinkább kezdték elfogadhatónak találni, legalább ahhoz a vigasztalan állapothoz képest, a melyben a szigetre jutottak.

Azonban nem volt szabad megfeledkezni a szabadulás lehetőségéről sem, a mi csak kívülről következhetett be. Ezért Godfrey minden istenáldotta reggel végig tekintett a tengeren azon irányban, mely a hegyelőfoktól keletre s észak-nyugat felé terült. A Csendes-óceán e része mindig elhagyatott volt. Semmi hajó sem járt arra, még csak halászbárka sem, még csak egy kis füstfelleg sem, mely a láthatáron kóvályogva elárulta volna, hogy erre nem messze egy gőzhajó jár. Ugy látszott, hogy Fina-szigete kívül fekszik minden kereskedelmi uton, s nem megy el mellette semminő személyszállító összekötő vonal. Nem volt tehát mit tenni, mint türelmesen várni, s bízni a mindenhatóban, ki soha nem hagyja el a gyöngéket.

Koronkint, midőn a megélés közvetlen szükségletei időt adtak arra neki, főleg Tartelett nyugtalansága következtében, Godfrey gyakran foglalkozott a tűz fontos és aggasztó kérdésével. Taplója szerencsétlenségre nem volt. Megkísérlette azt valami hasonló anyaggal pótolni. Valószínűnek tetszett, hogy a sok mindenféle gombanemű közt, a mely a vén fák odvában nő, akad olyan is, a mely hosszú szárítás után gyúlékony anyaggá változik.

Több ily gombát kerestek tehát s kitették a napra, a míg csak nem porlottak a szárazságtól. Azután Godfrey valami tűzköszörű kőből, kése hátával, melyet most aczélnak használt, kiugratott egy pár szikrát, a mely rá is pattant arra a szárított gombára... De hiába... A szivacsos anyag nem gyuladt meg.

Erre az a gondolata támadt Godfreynek, hogy majd azt a növényport használja fel, a melyet a Vilmos-fa belsejében talált, s mely valószínűleg már sok száz éve száradt.

Azzal sem ment semmire.

Mindenből kifogyván, szikra kiveréssel megpróbált lángra gyújtani még valami szivacsféle növényt is, a mire a parti sziklák közt akadt.

E részben sem volt szerencsés. A szikra, melyet a kő kiütött, rá ugrott ugyan arra az anyagra, de rajta azonnal elaludt. Godfrey és Tartelett igazán kétségbeestek. Lehetetlen volt tovább ellenniök tűz nélkül. A gyümölcsbe, gyökérbe, csigába már teljesen beleuntak, s félni lehetett, hogy gyomruk is egész képtelennek fog bizonyulni a mindig egyféle táplálék emésztésére. Mélabus tekinteteket vetettek - főleg a tánczmester - a birkákra, nyulakra, csirkékre, melyek ott lábatlankodtak a Vilmosfa közelében. A nyáluk folyt erre a látományra. Szemeikkel kis híja, hogy nyersen föl nem falták őket.

Nem! ez nem tarthatott így soká.

Azonban egy váratlan - sőt, ha úgy tetszik, mondhatjuk gondviselészerű, - körülmény jött segítségükre.

A július 3-ról 4-re virradó éjjel az idő, mely pár nap óta már változóban volt, fullasztó meleg után, melyet a tengeri szél sem volt képes mérsékelni, hirtelen viharra fordult.

Godfreyt és Tartelett éjjeli egy óra tájban hangos égdörgés ébresztette föl, melyet a villámok egész tűzijátéka kísért. Eső még nem esett, hanem az sem késhetett már soká. Erős záporra kellett készen lenni, mert a felhőrétegek a gőzök hirtelen lecsapódása folytán ugyancsak megtelhetek.

Godfrey fölkel s kiment, hogy az ég állapotát megfigyelje.

A villámok fényében a lógó fellegek úgy tűntek fel, mintha nem is valami nagyon magas boltozatot képeznének a nagy fák lombozata fölött, melyek levelei valami khinai faldiszitmény finom részletei gyanánt tűntek most fel.

Egyszerre, az általános égzendülés közepett, egy lángolóbb villám csapott át a levegőn. A dörrenés nyomon követte, s a Vilmos-fán, tetejétől aljáig, végig szaladt a villamos folyam.

Godfrey, egy szomszédos törzshöz félig odavágódva, hirtelen felugrott, míg körölte ugyancsak kezdett szakadni a zápor. A villám azonban meggyújtotta a felső lombozat száraz ágait. S a mint az eső csapkodta, úgy szólva lángban uszó víz hullott le a földre.

Godfrey egy kiáltására ott termett társa:

- Tűz! Tűz!

- Tűz! - válaszolá Tartelett. - Áldva legyen a mindenek ura, a kinek köszönhetjük.

S mindketten rohantak a lehulló cserje felé, melynek egy része még lángolt, más része csak izzott. Hirtelen összeszedtek egy kevés száraz fát, a mi nem hiányzott az óriás fa tövéből, melynek alsó részét csak érintette a villám. Aztán bementek száraz lakásukba, de akkorra a fa felső égését tökéletesen eloltotta, a szakadó zápor, a nélkül, hogy - mint félni lehetett - a Vilmos-fa egész felső koronája elégett volna.

TIZENHARMADIK FEJEZET.

Godfrey a sziget más pontján újra füstöt lát.

Ez a vihar aztán igazán a maga idejében jött. Godfrey és Tartelettnak nem kellett, mint Prometheusznak, a menyekig kalandozni, hogy onnan lelopják az égi tüzet. Pedig valóban az ég volt, amint Tartelett megjegyezte, oly előzékeny irántuk, hogy egy villám szárnyán tüzet bocsátott rendelkezésükre. Most már csak gondozni kellett, hogy fentartsák.

- Nem is hagyjuk ám elaludni! - kiáltá Godfrey.

- Annál kevésbbé, mert élesztésére fában ugyan nem szenvedünk szükségét, - mondá Tartelett, kinek elégedettsége hangja örömtől való elfulladásában nyilvánult.

- De hát ki fogja rakni?

- Én! Virrasztani fogok, ha kell, éjjel-nappal, - felelé Tartelett, egy lángoló ágot igazgatván.

S így tön egész a nap fölkelteig.

Száraz fa, a mint mondtuk, nagy bőségben volt az óriás fenyők környékén. Hajnal hasadtával Godfrey és a tánczmester fogták magukat s összehordva egy egész máglyányi farakást, hozzá láttak, hogy hasznát vegyék a villám adta tűznek. Tűzhelyül az egyik fa lábánál, két kiemelkedő gyökér közt szemeltek ki alkalmas helyet, a hol csakhamar vígan lobogott a tűz. Tartelett, neki hevülve, tüdeje egész erejével szitotta a lángot noha erre egyáltalában nem volt szükség. E foglalkozása közben a legneveztésebb állásokat foglalta el, szélkakas módjára hajolt jobbra-balra, a szerint, a mint a szellő erre vagy arra hajtotta a füstöt, mely könnyű felhőkben oszlott el a felső lombozat között.

De nem azért kívánczoltak ők oly nagyon a tűz után, hogy legyen mit bámulniok s legyen minél melegedniök. Sokkal kellemesebb céljuk volt nekik azzal. Nem kevesebb remény biztatta őket, mint az, hogy most már véget vethetnek azoknak a nyers csigából és gyökérből álló lakomáknak, melyek eddig egyedüli táplálékukat képezték. A reggel egy része tehát arra volt szánva, hogy e tekintetben segítsenek valamit.

- Először is eszünk egy vagy két csirkét! - szóla Tartelett, a kinek már a gondolatra is harapásra nyílt a szája. - Aztán jön egy pár nyulczomb, juhpörkölt, kecsketokány, néhány vad madár, aztán két vagy három édesvízi hal, s végül jó csomó tengeri hal.

- Ne siessünk olyan nagyon, - felelé Godfrey, kit e szerény étlap igen jó kedélyhangulatba hozott. - Hogy az ember éhségét csillapítsa, nem szabad azt kockáztatni, hogy csömört kapjon. Kiméljük azt, a mink van Tartelett! Két csirke, hogy mindegyikünknek jusson egy - isten neki; s ha a kenyérnek híját találnók érezni, remélem, hogy a kámászyökér, annak rendje és módja szerint elkészítve, tökéletesen pótolni fogja.

S két ártatlan szárnyas csakugyan áldozata lett étvágyuknak; leölték, lekoppasztották, megtisztogatták, aztán a tánczmester fanyársra huzván őket, csakhamar ott pirultak a lobogó lángon.

Ez alatt Godfrey azzal foglalkozott, hogy a kámászyökereket oly állapotba hozza, hogy azok is kiegészítő részét képezzék ennek az első komoly jelentőségű reggelinek, melyet Fina szigetén elköltendő volt. Hogy a kámász ehetővé váljék, úgy kell vele elbánni, mint az indiánok szokták, a mit az amerikaiak majd mindnyájan tudnak, mert a nyugati vidékeken ugyancsak gyakran láthatják.

Godfrey következőleg járt el.

Összeszedett egy csomó lapos követ a parton s aztán belerakta a parázsba, hogy mentül hamarabb izzóvá válják. Tartelett valószínűleg azt gondolta ugyan magában, hogy kár ezt a szép tüzet arra használni, hogy kemény köveket süssenek benne, de mivel hogy az semmiben sem akadályozta csirkéi pirulását, nem tett kifogást a művelet ellen.

Mig a kövek izzottak, Godfrey kiszemelt egy tisztás helyet, honnan mintegy négyszög-yardnyi területen még a fűvet is eltávolította; aztán hosszú kagylóhéjakat keresvén elő, mintegy tiz hüvelyknyi mélyen leásott a földbe. E lyuk mélyére azután száraz fából tüzet rakott, a fát meggyújtotta s a közben ott hagyott földet izzó melegre hevítette.

Mikor a fa elégett, eltisztították onnan a hamut, s a kámászgököket, melyeket előbb megtisztítottak, meghámoztak, szépen elhelyezték a földben, s egy réteg forró földdel terítették le; aztán fölibe rakták az izzó köveket s azokon új tüzet gyújtottak, mely csakhamar lobogó lánggal égett.

Igy valóságos kemencze képződött, melyben csakhamar neki pirult a kámász s mintegy félóra múlva az egész művelet befejezettnek volt tekinthető.

A kő és földréteg alatt ugyanis, a melyet aztán eltisztogattak, a kámász gyökerei egész nagy átalakuláson mentek keresztül. Ha az ember összezuzta volna őket, lisztet kapott volna, a melyből igen könnyű lett volna valami kenyérfélét sütni. Így, mostani állapotukban is igen tápláló természetű burgonyaízük volt.

Ezen alkalommal csak ilyen minémiségükben tálták fel őket s képzelhetni, hogy a két menekült jó kedvűen lakmározott belőlük. Hát még a két csirkéből! Meg is ették csontig mind a kettőt. Még kevésbé kimélték a kámászt, mert nem kellett attól tartani, hogy elfogy. Hisz közel volt a mező, a hol bőségesen termett. Csak le kellett hajolniok, hogy százsámra szedhessék.

Befejezván a lakomát, Godfrey azzal foglalkozott, hogy lisztet készített s kamaszból, a minek az a jó tulajdonsága van, hogy bármennyig eltehető, s kenyérnek bármikor használható.

Ez a nap ily foglalkozás közben, telt el. A tüzet mindig nagy gonddal táplálták. Különösen éjszakára raktak sokat rá; Tartelett azonban ennek dacára éj idején többször fölkelte, eltisztította a hamut, s új ágakat rakott rá, hogy annál vígabban égjen. Aztán lefeküdt, de minthogy azt álmodta, hogy a tűz elaludt, csakhamar felugrott, s újra kezdte a munkát, míg csak meg nem virradt.

Az éjszaka különben minden baj nélkül eltelt. A tűz pattogásához csakhamar hozzájárult a kakas kukorikolása is, a mire aztán Godfrey fölébredt; nem sokára azután fölkelte társa is, a ki csak nem rég aludt el. Godfreyt legelőször is az lepte meg, hogy a Vilmos-fa belsejében lég-huzamot érez, még pedig fölülről. Ebből azt következtette, hogy a sequoia üres és odvas egész felső ágaiig s ott is nyílás van rajta fölfelé, a mit ha védve és földve akarnak maradni, tanácsos lesz bedugni.

- Ez mégis különös! - szöla magában Godfrey. - Hogy történhetett, hogy én a mult éjszakákon nem éreztem ezt a lég-huzamot. Tán a villám okozta volna?

S e kérdésekre felelni akarván, elhatározta, hogy kívülről meg fogja vizsgálni a nagy fa törzsét.

E vizsgálat után Godfrey tökéletesen tisztába jött az iránt, mi történt a vihar alatt.

A villám nyoma tisztán látható volt a fán, melyet az elektromos áram széles vonalban megfosztott héjától, törzsétől kezdve egész gyökeréig. Ha a villamos szikra, a sequoiának nem külsején szalad végig, hanem belsejébe nyomul, Godfrey és társa menthetetlenül elvesznek. A nélkül, hogy sejtették volna, komoly veszedelemben forogtak.

- Igaz, hogy azt szokták mondani, - szölt Godfrey, - hogy vihar idején nem tanácsos fa alá menekülni. Meg is tehetik ezt azok, a kik máshová menekülhetnek. De hogy kerüljük mi ki ezt a veszedelmet, mikor éppen a fában lakunk? No de majd meglássuk!

Aztán megvizsgálta közelebbről a villám útját a törzsön.

- Az világos, - így okoskodott magában, - hogy ott, a hol a villám a fába becsapott, erősen szét kellett hasítania az egész törzset. De akkor, minthogy e hasadás által okozott nyíláson behatol a lég, ez a fa egész törzse magasságában átodvasul, s éltető erejét már csak héja és külseje révén nyeri. E körülményt mindenesetre jó lesz számításba venni.

S Godfrey fogta magát s egy oly ágat keresett, a melyet fáklya gyanánt használhat.

Egy fenyőbokr elszáradt fája alkalmasnak mutatkozott e célra; ágain bőven volt a gyanta, s lángra lobbantva, igen tiszta fénynyel égett.

Ezzel aztán bement az odúba, mely lakásokul szolgált. A homályra hirtelen következőn a viláosság, könnyű volt felismerni, milyen a Vilmos-fa belső alakulása.

Szabálytalanul át meg átszelt csöves nyílás emelkedett egyenesen vagy tizenöt lábnyira a föld felett. Magasabbra emelvén fáklyáját, Godfrey egész tisztán kivette e kéményszerű mélyedést, melynek folytatása a homályba vészett el. Föl lehetett tenni, hogy a fa egész törzsén végig huzódik az a kémény; de más részt a sötétség meg arra mutatott, hogy kell lenni közbe-közbe még érintetlen maradt bütyköknek is. Ezek segítségével remélni lehetett, hogy, ha könnyen nem is, lehetséges lesz felkúszni a törzs tetejéig.

Godfrey, ki folyton a jövőre gondolt, elhatározta, hogy késedelem nélkül utána lát, mire mehet e tekintetben.

Kettős célja volt. Először is légmentesen el akarta zárni ezt a nyílást, a melyen keresztül szél és eső behatolhattak, s ez által a Vilmos-fában való tartózkodást lehetetlenné teheték; - aztán meg arról is meg akart bizonyosodni, hogy veszedelem - teszem vadállatok vagy benszülöttek támadása - esetén, a sequoia felső ágai ez uton nem szolgálhatnának-e menedék gyanánt.

Próbálni mindenesetre meglehetett. Ha a szűk lyukban valami legyőzhetetlen akadályra talál, hát akkor szép csöndesen visszatérhet.

Fáklyáját két nagy gyökér közé beléerősítvén a talajba, kezdett az üreg falán fölfelé mászni. Hasadások és hézagok ebben nagy segítségére voltak. Aztán ügyes, erős, hajlékony, izmos ember volt, s a testgyakorlatban mint minden amerikai, jártas. Csupa játék volt ez neki. Az egyenlőtlen üregben csakhamar szűkebb helyre ért, a melyen csak már lábát, térdét, hátát összehuzva kúszhatott, mint valami kéményseprő. Csak attól félt, hogy az üreg annyira talál keskenyedni, hogy kénytelen lesz visszatérni.

Ámde sikerült egyre fölebb hatolnia. A hol valami kényelmesebb pontot talált, ott megállapodott, hogy magát kipihenje.

Három percz múlva azután, hogy a földről felkúszott, ha nem is érkezett fel hatvan lábnyi magasra, nem lehetett már messze attól, s így csak vagy husz lábnyi magasság volt, a melyen még át kellett hatolni.

Csakugyan kezdé is már érezni, hogy üdébb lég hatol az arczába; mohón nyelte is azt, mert egészben véve nem valami kellemes volt itt átfurakodni.

Pár pillanatig megnyugodván, s lerázván magáról a faport, mely reá hullott, Godfrey újra megindult fölfelé a nyiláson, mely lassan-lassan keskenyedett.

E pillanatban azonban figyelmét valami zaj vonta magára, a melyet igen alaposan gyanusnak tartott. Mintha valami sziszegést hallott volna a fa belsejében. Azután pedig valami fütty-féle hangzott fülébe.

Godfrey megállt.

- Mi lehet ez? - kérde magában. - Valami állat talán, a mely a sequoiába menekült? Hátha kigyó?... Nem!... Hisz kigyót még egyáltalán nem láttunk ezen a szigeten... Inkább lehet valami madár, a mely menekülni akar.

Godfrey nem is csalódott s a mint főlebb mászott, tisztábban kivehető vijjogás, aztán pedig szárny csattogás hatolt hozzá; a miből meggyőződhetett, hogy csakugyan valami szárnyassal van dolga, mely e fában fészkel, s melyet nyugalmából felzavart.

Tüdeje egész erejével el kezdte hessegetni, és csakhamar csakugyan ki is riasztotta. Hallotta, a mint fölrepül, s az is lehallszott, a mint már az ágakat és leveleket verdeste szárnyaival. Közel kell hát lenni a felső nyílásnak.

És csakugyan, néhány pillanat mulva Godfrey is kiűthette fejét a fatörzsből az ágak közé, s egy kis erőfeszítés után egész kényelmesen elhelyezkedhetett a fa ágai között, nyolczvan lábnyi magasan a föld színe felett.

Egész erdő volt ezen a fatörzsön. A lombozat némely ágon oly sűrű volt, mint az őserdők cserjés bozótja, melyen lehetetlennek látszott keresztül hatolni.

Godfrey azonban, igaz, hogy nagy fáradtsággal, de átkúszott egyik ágról a másikra, hogy, a mennyire lehet, magasra jusson.

Közeledtére seregesen röppentek el a madarak, ijedten csiripelve e szokatlan megzavartatásra s a szomszéd fákon települtek le, melyek felett a Vilmos-fa koronája magasan uralkodott.

Godfrey egyre feljebb mászott, a mig csak tudott, s nem állt meg, csak akkor, midőn a legfelső ágak már kezdtek hajladozni sulya alatt.

A meddig szeme látott, viz vette körül Fina szigetét, mely úgy terült el alatta, mint valami domborművü térkép.

Tekintete sietve járta körül a tengert. Üres és elhagyatott volt az minden irányban. Ujra meggyőződött tehát, hogy a szigetnek a Csendes-tenger kereskedelmi utjain kívül kell feküdni.

Godfrey nagyot sóhajtott; azután tekintete a szigetre irányzódott, erre a szűk földterületre, a melyhez élete kötve volt, mindenesetre hosszú időre, talán örökre.

Godfrey a legnagyobb meglepetéssel vette észre, hogy - ez alkalommal észak felé - ismét oly füstöt lát, mely hasonlít ahhoz, a melyet már egyszer észrevenni vélt délfelől. A legnagyobb figyelemmel vizsgálódott tehát arra felé.

A tiszta és nyugodt levegőben igen határozott körvonalokban kivehető, felső részén megoszlott kékes füst szállt egyenesen fölfelé.

- Nem! nem csatlakozom! - kiáltá Godfrey. - Ott füst van, s ennek folytán tűznek is kell lenni, a melyből a füst ered! Ezt a tüzet pedig nem gyujthatta meg más, mint... Mint?.. az ég tudja, kicsoda?

Godfrey erre a legtökéletesebb szabatossággal utána látott, hogy megállapítsa a helyet, a honnét a füst felszállott.

A füst a sziget észak-keleti részén emelkedett fel, a magas sziklák közül, melyek a partot szegélyezték. E részben minden tévedés lehetetlen volt. Legalább ötezer lábnyira volt a Vilmos-fától. De ha az ember északkeleti irányban átvágott a mezőn, s azután a tengerpart mentén haladt, okvetlen el kellett jutni azokhoz a sziklákhöz, melyek fölött a füst lebegett.

Egészen kikelve magából, Godfrey a fa tetejéről a törzshöz vissza sietett. Ott egy pillanatra megállt, letépett néhány fenyőágat és levelet, aztán újra belékuszott az üregbe, s tőle telhető sietséggel csúszott le benne egész a föld színéig.

Néhány szót szólt Tartelettnak, arra figyelmeztetvén, hogy ne aggódjék távolléte miatt, azután rohanva megindult északkelet felé, hogy eljusson a tengerpartra.

Mintegy két órai futás volt ez, előbb a tisztás mezőségen át, itt-ott egy-egy ritkás csallitban, felfutó természetű bokrok mellett, aztán meg a tengerparti sűrű mentén. Végre eljutott az utolsó sziklalánczhoz.

De a füstöt, melyet Godfrey a fa tetejéről látott, hiába kereste tekintetével, mióta a fáról leszállott. De mert tisztán s világosan kivette az irányt, a honnét a füstnek föl kellett szállni, azt minden nehézség s tévedés nélkül feltalálhatta. Szorgosan hozzá látott tehát a kutatáshoz. Átvizsgálta teljesen a tengerpart ezen részét. Nézdelt erre-arra, kiáltozott...

Egy hang sem felelt hívására. Emberi lény a parton nem mutatkozott egyetlen egy sem. S egyetlen sziklán sem volt nyoma akár mostanában égő tűznek, akár hamunak, a mi arra mutatott volna, hogy ott előbb tűz volt, a melyet a tengeri növények s a szél által partra hajtott tengeri sás táplálhattak volna.

- Pedig lehetetlen, hogy tévedtem volna, - ismétlé magában mindegyre Godfrey. - Valóságos füst volt az, a mit láttam. És mégis...

Azt lehetetlen levén föltennie, hogy szeme káprázott; Godfrey arra gondolt, hátha valami meleg forrás, valami időnkint felbuggyanó szökőviz van e szigeten, s igyekezett erre rá akadni, s így győződni meg, hogy a füst ettől eredt.

Semmi sem szólt az ellen, hogy a szigeten akár párosával találkozzék a természet ilyféle játéka. S ez esetben a füstoszlop egy egyszerű geológiai tünemény könnyen érthető jelensége lett volna. Godfrey, eltávozván a tengerpartról, a Vilmos-fa felé visszamentében körülményesebben megvizsgálta a tájat, mint jövet. Néhány négy lábu állatot is látott, egyebek közt amerikai őzet, de jöttére ezek mind oly sietve rohantak el, hogy lehetetlen lett volna őket elérni.

Vissza ugy négy óra tájban érkezett. Már vagy száz lépésnyi távolból hallotta a kis hegedű vékonyka czinczogását, s oda érve a fához, Tartelettet mint valami Vesztaszüzet, a gondjaira bizott tűz felett való gondos örködésben találta.

TIZENNEGYEDIK FEJEZET.

A melyben Godfrey talál valamit, a minek mind ő, mind társa nagyon megörül.

Békén tűrni azt, a min az ember nem változtathat: ez a filozófia olyan alaptétele, mely ha nem is alkalmas arra, hogy az ember nagy dolgokat hajthasson végre, mindenesetre kiváló mértékben gyakorlati igazság. Godfrey tehát elhatározta, hogy jövőre ehhez alkalmazza egész magatartását. Mivel már ezen a szigeten kellett élnie; a legokosabb, a mit tehetett, az volt, hogy lehető jól éljen, s így várja be a pillanatot, a mikor majd alkalom kínálkozik a menekülésre.

Minden idővesztegetés nélkül azon igyekeztek tehát, hogy egy kissé lakályossá tegyék a Vilmos-fa belsejét. Kényelemről nem lehetvén szó, a tisztaság szempontja volt az, a mely ezen intézkedésekben őket vezette. A száraz fűágyaljat lehető sokszor frissel cserélték föl; edényük nem volt ugyan más, mint kagyló, de ez aztán oly tiszta volt, hogy keresni kellett volna azt az amerikai fogadót, a hol ilyet lehet találni. Tartelett ur, ezt dicsérőleg kell kiemelni felőle, kitünőleg tudott mosogatni. Godfrey pedig kése segítségével egy nagy darab levált s egyenesre hajlitott fahéjból egy asztalt csinált a szoba közepére. Mellette fatuskók szolgáltak ülő helyek, gyanánt. Evés közben most már nem kellett letérdepelniök, ha az idő nem engedte, hogy a szabadban egyenek.

Még egy dologgal volt sok bajuk, több talán, mint az ember hinné: ruházatukkal. Pedig ugyancsak kimélték, a mijök volt. Ezen éghajlatt alatt s ezen a tájon semmi nehézség sem állta útját, hogy félig meztelenül járjanak. És elvégre is, nadrágjuk, ujjasuk, ingük, fehérneműjük sorsa az volt, hogy előbb-utóbb felmondja a szolgálatot. Mivel pótolják aztán? Arra szorulnak-e majd, hogy a kecske és juh bőrét vegyék magukra ruha gyanánt, ha előbb husukat elfogyasztották? Erre is késznek kellett lenniök. De addig is azt a kevés ruhát, a mijük volt, lehető gyakran kimosatta Godfrey. Tartelett volt, a kire ez a munka háramlott, s ő megmutatva, hogy ha kell, tud mosóné is lenni, általános meglelégedésre végezte el ezt is.

A mi Godfreyt illeti, őt kiválólag a fölszerelés és élelmezés kérdései foglalkoztatták. Ő volt a konyhai s éléskamra felvigyázója. Naponkint pár órai foglalkozást adott neki az, hogy ehető gyökereket s manzanilla-gyümölcsöt szedjen; aztán időbe került a halászat is, a mit sásból font hálóval próbálgatott, majd a patak csergő vizében, majd a tengerpart sziklás üregeiben, melyeket a dagály elért. Eszközei igen kezdetlegesek voltak ugyan, de időnkint mégis került egy-egy jóízű hal vagy más vízi állat a Vilmos-fa asztalára, nem, is említve a sok csigát, a mit kézzel s minden vesződés nélkül bőven lehetett szedni.

Azonban be kell vallani, s minden ember első pillanatra kénytelen belátni, hogy az összes konyhaszerek közt ez a leglényegesebb, - a fazék, az egyszerű, vas vagy cserépfazék még mindig hiányzott. S hiányát vajmi keservesen érezték! Godfrey nem tudott módot találni, hogy e mindennapi edényt, a melynek használata oly általános, valamivel pótolja. Nem lehetett marhahúst, forrázott húst és főtt halat készíteni, csupa sült és piritott holmival kellett beérni. A husleves soha sem szerepelt étlapjuk élén. Tartelett eléggé kesergett e miatt; de nem lehetett baján segíteni.

Godfreyt különben más dolgok is foglalkoztatták. A közelben levő fákat sorba nézegetvén, akadt egy második hatalmas fenyőre is, a melynek alsó része, megodvasodva a vénségtől, szintén elég nagy nyilással s hézaggal bírt.

Ezt használta fel tyukketrecznek s a szárnyasok csakhamar oda is szoktak. A kakas és a tyukok rendszeren oda jártak éjszakára, az utóbbiak az abba belé hányt száraz fűbe rakták tojásaikat, s nem sokára csírkékre is lehetett számítani. Minden este bezárták őket, hogy megvédelmezzék a ragadozó madarak elől, melyek a fák tetejéről leskelődtek az olcsó zsákmányra, s melyeket ily elővigyázat híján csakhamar teljesen kipusztíthattak volna.

A mi a házi nyulakat, birkákat, kecskéket illeti, ezek számára eddigelé fölösleges volt bármiféle tanyát vagy istálót keresni. Majd ha a rossz idő beáll, azokról is gondoskodni kellett valahogy. Addig pompás életük volt a rétség buja legelőjén, a hol bőviben volt szénaféle és ehető gyökér, melyen különösen a sertésfélék kaptak mohón. Egy pár kecske a szigetre vettetésük óta meg is ellett; tejüket azonban nem fejték ki, hogy annál hamarabb és teljesebben fölnevelhessék gidáikat.

Mindennek az lett a következése, hogy a Vilmos-fa környéke szerfölött megélénkült. A házi állatok, ha jóllaktak, a nap meleg óráiban oda siettek védelmet keresni a forróság ellen. Attól, hogy messze eltévelyegjenek, vagy hogy vadállatok zsákmányaivá legyenek, nem igen kellett tartani; ugyanis az eddigi tapasztalatok után, bizonyosnak látszott, hogy Fina szigetén nincsen semmiféle ragadozó állat.

Igy folytak a hajótöröttek dolgai; jelenük körülbelül nyugodt és biztos, jövőjük azonban még mindig aggasztó volt, a midőn olyasmi történt, a mi által sorsuk jelentékenyen javult.

Julius 29-én volt.

Godfrey a reggeli órákban a tengerpart azon részén bolyongott, amely a sziget nagy révét alkotta s a melyet ő Álom-révnek nevezett el. Azon fáradozott, hogy megtudja, hogy ez a rész is oly gazdag-e kagylóféleiben, mint az északi. Meg talán azt is remélte, hogy hátha mégis talál valamit, a mit a víz a partra vetett; annyira különösnek tetszett előtte, hogy eddig a dagály semmit sem dobott a hajó romjaiból a partra.

Ennélfogva e napon elkószált az öböl legészakibb pontjáig, mely egy homokos fensíkban végződött. Ott figyelmét egy különös alaku szikla vonta magára, mely tengeri fű és hinár közül a part végső szélén emelkedett ki.

Valami előérzet azt sugta neki, hogy siettesse lépteit. Mekkora volt meglepetése s mekkora volt egyuttal öröme, mikor azt vette észre, hogy a mit ő sziklának nézett, az voltaképp nem más, mint valami, a homokba félig eltemetett láda.

Az «Álom» rakományából való volt-e ez a láda? e helyen volt-e hajójuk elmerülése óta? Vagy talán valami újabb tengeri szerencsétlenség vetette partra? Nehéz lett volna eldönteni. Mindenesetre, bárhonnan jött is e láda, s bármi is lehetett benne, nekik csak hasznukra lehetett.

Godfrey megvizsgálta kívülről. Czimzésnek nyoma sem volt rajta. Sem név, sem kezdőbetű nem volt rajta, a mint az amerikai utazó ládákon, többnyire egy-egy fémlapba vésve, rendszeren szokott lenni. Abban reménykedett, hogy talán belül lesz valami írás, a miből megtudhatja, honnét jutott ide, miféle nemzetiségű, milyen nevű ember volt a tulajdonosa. Azt nyilván lehetett látni, hogy légmentesen záródik, s így remélni lehetett, hogy tartalmát nem tette hasznavehetetlenné az, hogy a tenger vizében feküdt. Erős faláda volt, vastag bőrfedéllel beborítva, minden sarkán rezes pántokkal védve, minden oldalán széles szíjjakkal lekapcsolva.

Bármily türelmetlen volt is Godfrey megtudni, mi van a ládában, arra nem gondolt, hogy feltöri, hanem - felpattantván zárát - föl akarta nyitni. E ládát az Álom-rév végéről a Vilmostanyára bevinni már sulyánál fogva is lehetetlennek látszott, s így az Godfreynek eszébe sem jutott.

- Majd kiüritjük a helyszínén, - szólt magában Godfrey, - s annyiszor fordulunk, a mennyiszer kell, hogy elhordhassuk mindazt, a mi benne van.

A part e kiszögellő része az óriási fák csoportjától mintegy négy mértföldnyire lehetett. Időbe és fáradságba került tehát minden forduló, de hát idejük volt bőven, a mi pedig a fáradságot illeti, ha a láda tartalma megéri, azt sem volt okuk kimélni.

De hát mi lehetett e láda tartalma?... Godfrey, mielőtt a Vilmos-fához visszatérne, legalább meg akarta próbálni, hogy felnyitja.

Először is a szijakat bontotta tehát fel, s a midőn ez sikerült, lehető kiméletesen fölfeszítette a réz-kalapot, a mely a zárt elfedte. De hogy boldoguljon most ezzel a zárral?

Ez volt a feladat legfontosabb része. Vésője, a mivel a zárt lepattanhatta volna, ép úgy nem volt, mint fogója, melylyel szegeit kihuzhatta volna. Azt pedig, hogy kését esetleg összetörje s e kísérletnél használhatatlanná tegye, semmikép sem kockáztathatta. Arra szánta hát magát, hogy keres egy követ s azzal megpróbálja leverni a lakatot.

A parton töméntelen mindenféle alaku szarukő volt, a melyek szinte kínálkoztak kalapácsnak.

Godfrey kikeresett egy ökölnagyságu követ, s azzal hatalmasan rácsapott a réz závárra.

Legnagyobb meglepetésére, a retesz, mely az alsó závárra belekapcsolódott, ez ütésre egyszerre és hirtelen kiugrott.

Vagy a hányattatás közben kellett a závárnak megpattannia, vagy azt kellett föltenni, hogy nem is volt kulccsal bezárva. Godfrey szíve erősen vert, a midőn a láda födelét fölnyitotta.

Végre nyitva volt hát s meg kell vallani, hogy ha Godfreynek erővel kellett volna feltörni, az nem lett volna könnyű munka.

Valóságos vasas láda volt. A külső fedél alatt még egy második ajtó nehezedett rá czinkből, elzárva a tengeri víz elől minden utat. Bármily kényes volt tehát tartalma, bizvást lehetett remélni, hogy tökéletes épen maradt meg benne minden.

S milyen használható tárgyak voltak abban a ládában! Midőn kiszedte őket, Godfrey meg nem állhatta, hogy örömeiben föl ne kiáltson. Ez a láda bizonyosan valami szerfölkött praktikus emberé lehetett, a ki számított arra, hogy oly országba tévedhet, a hol egyedül saját segédforrásaira lesz utalva.

Első sorban volt benne mindenféle fehérnemű; ingek, asztalkendők, terítők, lepedők; aztán ruhaneműek: vászon ujjasok, pamut és vászon harisnyák, gatyák, mellények, minden a leg-tartósabb anyagból; volt azon fölül benne két pár erős saru, vadász-csizma és nemez-kalap.

Másodszorban következtek a konyhaszerek és kényelmi cikkek; ott volt köztük az annyiszor óhajtott leveses fazék, forraló csésze, kávé és thea-készítő, néhány csésze, kés és villa, egy kis tükör, s mindenféle kefék; volt azonfelül három csomag, a mely pálinkával és táfiával volt tele, a több fontnyi thea és kávé.

Harmadszor a szerszámok jöttek: furó, kézi fűrész, vaspántok, kalapács, fejsze stb. Negyedszer a fegyverek. Két vadászkés volt bőrtokban, egy vadászfegyver és két duplapuska, három hatlövetű revolver, vagy tiz font puskapor, több ezer gyutacs s igen nagy golyó- és sörétkészlet. A fegyverek mind angol gyártmánynak látszottak. Ezek mellett volt még egy kis zseb-gyógytár, aztán egy messzelátó, egy iránytű s egy kronométer óra.

Volt ott azonfelül még néhány kötet angol könyv, néhány csomó tiszta papiros, irón, toll, tinta, egy naptár, egy New-Yorkban kiadott biblia s a szakácművészet egy teljes kézikönyve.

Valóban el lehetett mondani, hogy a fenforgó körülmények közt ez a láda megbecsülhetetlen tartalmu volt.

Godfrey nem is tudta fékezni örömét. Hogy ha hajótörést szenvedettek részére előre kívánt volna összeállítani fölszerelést, akkor sem lehetett volna az teljesebb.

Biz ez megérdemelte, hogy köszönetet rebegjen érte a gondviselésnek, s ő hálával telt szívvvel nem is késett teljesíteni ebbeli kötelességét.

Aztán öröme telt abban, hogy kincseit szép rendben kirakta a partra. Sorba vizsgált minden egyes tárgyat; de írást, a melyből kiderithette volna, hogy kinek tulajdonához tartozott előbb ez a málha, vagy legalább hogy minő hajóra volt fölrakva, nem talált.

A környékre különben a tenger nem vetette ki semminő újabb hajótörés romjait. A parton, a sziklákon semmi ilyesnek nem látszott nyoma. Azt kellett tehát föltenni, hogy e ládát - hosszabb vagy rövidebb hanyattatás után a tengeren - a dagály vetette ide. Súly és teriméje összehasonlításából kiindulva, csakugyan fel lehetett tenni, hogy a láda uszhatott a tenger felszínén. A Fina-sziget két vendége tehát egy időre anyagi tekintetben biztosítottak látszott minden szükség és szenvedés ellenében; bőven voltak szerszámaik, fegyvereik, eszközeik, ruháik; a szerencsés véletlen gazdagon ellátta őket mindezekkel.

Magától értetődik, hogy Godfrey távolról sem gondolt arra, hogy mind e töméntelen tárgyat egymaga átvigye a Vilmos-fához. Többszörös utra kellett elhatároznia magát; egyuttal azonban a részben is döntött, hogy sietni kell, mert a rossz időjárás már küszöbön volt.

Godfrey tehát a különböző tárgyak legnagyobb részét visszarakta a ládába. Csak egy puskát, bizonyos mennyiségű puskaport és töltést, egy vadászkést, a látó csövet, s a leveses fazekat vette magához.

Aztán gondosan újra lecsukta, leszorította a ládát s siető léptekkel megindult visszafelé a tengerparton.

El lehet gondolni, hogy fogadta őt vagy egy óra mulva Tartelett! Szegény tánczmester, mily meglepéddel hallgatta új gazdaságuk részletezését. Különösen a leveses fazék volt az, a mi egészen magán kívül ragadta, úgy hogy a szó szoros értelmében összeverte bokáját s diadalmas tánczléptekre emelte lábait. De még korán volt. Ennélfogva Godfrey reggeli után azonnal vissza akart térni az Álom-öbölbe. Nem volt maradása mindaddig, míg csak mindent biztonságba nem helyezett a Vilmos-fánál.

Tartelett nem tett ellenvetést s készen nyilatkozott az indulásra. Még csak a lobogó tűz miatt való aggodalom sem tartóztatta vissza. A puskaor segítségével mindenütt könnyű tűzre szert tenni. Azt azonban kívánta a tánczmester, hogy távollétük alatt a leveses fazékban hadd forrjon egy kis vizecske.

Hirtelen megtöltötték a fazekat édes vízzel, bele nyomtak egy fertály amerikai nyulat, aztán vagy tizenkét yamf-gyökeret, amelynek a főzeléket kellett helyettesíteni, s megjavították az egészet egy pár csipet sóval, a mit a sziklák között találtak.

- Ha föl talál forni, magától is kifut a habja! - mondá Tartelett, - a ki nagyon elégedettnek látszott művével.

S könnyű léptekkel mindaketten megindultak az Álom-öböl felé, a legrövidebb utat választva.

A láda még mindig helyén volt, Godfrey óvatosan nyitotta ki. Tartelett csodálkozó érzelmnyilvánításai közt, hozzáláttak a különböző tárgyak kiszedéséhez.

Godfrey és társa, valósággal teherhordó állatokká idomulva, első utjuk alkalmával a fegyvereket, töltést s a ruhák egy részét vitték el a Vilmos-fához.

Azután mindketten megpihentek a fáradalom után asztaluk előtt, melyen ott párolgott az amerikai nyulleves, melyet egyhangulag kitűnőnek találtak. Husára nézve pedig a tánczmester menten kijelentette, hogy annál valami izletesebbet gondolni sem lehet. Oh csodás hatása a nélkülözésnek!

Másnap, 30-án, Godfrey és Tartelett már hajnalhasadáskor dolog után láttak s három forduló elég volt, hogy a ládát kiürítsék s tartalmát haza hordják. Az est beállta előtt szerszámok, fegyverek, eszközök, szóval minden el volt szállítva, elrakva, behordva a Vilmos-fához.

Végre augusztus 1-én magát a ládát is, ámbár nem minden vesződség nélkül, elczipelték a part mentén lakásukhoz, a hol azután ruhaszekrény lett belőle.

Tartelett most már, kedélye egész változékonyságával, mindent rózsaszínben látott. Nem fog tehát az olvasó előtt különösnek tetszeni, ha elmondjuk neki, hogy e napon hegedűjével kezében oda állt növendéke elé, s mintha most is a Kolderup-palota szalonjában lennének, s komoly arczczal így szólt hozzá:

- Nos kedves Godfrey, nem gondolja-e, hogy itt volna az ideje újra hozzá látnunk táncztanulmányainkhoz?

TIZENÖTÖDIK FEJEZET.

*A melyben az történik, a mi minden, akár igazi, akár képzelt
Robinson életében legalább egyszer meg szokott történni.*

A jövő képe most már kevésbé komor színben tűnt fel előttük. Azonban míg Tartelett, teljesen a jelennek élve, mind e felszerelés, szerszámok és fegyverek birtokában nem látott egyebet, mint módot arra, hogy ez elszigetelt életet kissé kellemesebbé tehessék; Godfrey már arra gondolt, hát hogyha lehetséges volna ezek segítségével eltávozni Fina szigetéről. Hátha sikerülne most már neki, valami elég szolid járó művet létesíteni, a melylyel eljuthatnának vagy valami szomszédos száraz földre, vagy valamely a sziget látkörében elhaladó hajóhoz?

Mielőtt azonban a sor erre került volna, Tartelett eszméinek valósítása volt az, a mi a legközelebbi hetek alatt őket foglalkoztatta.

Legelőször is osztályozták a ruhaneműeket s nagy kedvteléssel néztek a viszonylag gazdag ruhatárra, mely a Vilmos-fában létesült; de egyuttal azt is elhatározták, hogy azzal a kimélettel fogják használni mindezt a ruhát, a melyet a jövő bizonytalansága parancsolt. Elfogadták általános szabálynak, hogy e részben is csak a legnélkülözhetetlenebb igényeket elégítik ki. A tánczmester nem minden ellentállás nélkül vetette magát alá e határozatnak.

- Mire való ez a zsugoriskodás? - kérdé. - Az ördögbe is, kedves Godfrey, hiszen nem vagyunk mi vad emberek, hogy félig meztelen járjunk.

- Pedig úgy kell tennünk, mintha vadak lennénk, - felelé Godfrey, vállat vonva Tartelett zugolódására.

- Legyen hát, a mint ön akarja, ámbár meg fogja látni, hogy eltávozzunk e szigetről, mielőtt még elhasználtuk volna ezt a sok ruhát!

- Nem tudom én, Tartelett! mindenesetre jobb, ha fölösleges marad, mint ha a nélkülözhetetlen se lesz meg.

- De vasárnap, legalább vasárnap, csak szabad lesz egy kevésbé nagyobb gonddal, s több fényüzéssel öltözködni?

- No hát nem bánom! Vasárnap, sőt ünnepnapokon is legyen az ön kedve szerint Tartelett! - felelé Godfrey, nem akarva tulságosan elkedvetleníteni könnyü vérü társát. De mivel ma még csak hétfő van, egész hetünk van hátra, mielőtt arra gondolhatnánk, hogy magunkat felciczomázzuk.

Önként érthető, hogy Godfrey azon naptól kezdve, a melyen a Fina szigetére vetődtek, minden reggel gondosan följegyezte a napokat, s így, a lábában talált naptár segítségével mellett, könnyen és biztosan meg lehetett állapítani, hogy csakugyan hétfő van.

Azután fölosztották egymás között a napi teendőket, arra-valóságukhoz képest. A tűzre most már nem kellett éjjel-nappal vigyázni, mert hisz módjukban volt, ha kell, s ha, el talál aludni, ujat is gyujtani. Tartelett tehát abba hagyhatta e foglalkozást, mely pedig annyira kedvére való volt. Ezután - s a cserének nem örült valami nagyon - a yamf és kámász-gyökér szedése lett a dolga, kivált az utóbbié, amely a kenyér pótlására szolgált rendes ételmezésükben. A tánczmester úrnak tehát mindennap el kellett sétálni ezek megszedése végett egész a cserjésig, mely a Vilmos-fa mögött, az ott elterülő rétség végén volt. Egy két mértföldnyi ut volt biz az, hanem hát hozzá kellett szokni. Azonfelül időközben még azzal foglalkozott, hogy osztrigákat és csigát szedett, a miből igen nagy mennyiséget fogyasztottak.

Godfrey gondját teljesen a házi állatok s a tyúkketrecz rendben tartására fordította. A mészáros-mesterség nem igen felelt ugyan meg hajlamainak, de csak belé törődött ebbe is valahogy s leküzdte ellenszenvét. Az ő buzgalma révén a leveses fazék igen gyakran fölkerült az asztalra s abban mindannyiszor valami párolt hus, a mi az eddigi egyhangu étlaphoz képest meglehetősen változatosságot nyújtott. A Fina-sziget erdeiben zsibongott a vad s Godfrey készült is reá, hogy mihelyt egyéb, sürgős teendőit elintézi, megkezdje a vadászatot. Biztosra vehette, hogy puskájának, porának és töltéseinek jó hasznát fogja venni; előbb azonban azt akarta, hogy az elhelyezkedés a Vilmos-fában tökéletesen be legyen fejezve.

Szerszámai segítségével könnyű volt bent a Vilmos-fában, valamint körüle kívül néhány padot felállítani. A tuskókat a balta segítségével megvékonyították s az asztalt is megformásítván, méltóbbá tették az ételekhez, edényekhez s terítékekhez, a melyekkel Tartelett ur fel szokta ékesíteni. A fekvő helyet is úgy rendezték, hogy faszegélylyel vették körül, mi által száraz levél-ágyneműjük is sokkal kínálatosabbá vált. Ha vánkosuk, derékaljuk nem is volt, most már legalább a takaró nem hiányzott. A különböző konyhaszer sem hentergett többé a földön, hanem rendes helyet talált a Vilmos-fában belül elhelyezett polczokon. A mi értékesebbjük volt, a ruhaneműt, fehérneműt stb., azt gondosan eltették a fülkébe, melyeket a Vilmos-fában vájtak, a lemálló port gondosan eltávolítván a keletkező odvakból. A belső bútýkók szinte kínálkoztak a sequoiában alkalmas fogasok gyanánt, a melyekre fegyvereket, szerszámokat aggattak, úgy hogy ezek valóságos faldisz gyanánt szolgáltak a szobában.

Godfrey a szobát be is akarta zárni, hogy éjnek idején, ha egyéb élő lény nincs is a szigeten, az állatok se hatolhassanak be hozzájuk s ne zavarhassák őket álmukban. A kis kézi fűrészszel nem gondolhatott arra, hogy nagy, gerendaszerű törzseket deszkákká szabdalhasson, nem volt hát mit tennie, mint e részben is a fahéjhoz fordulni, a melyet nagy darabokban s kénye-kedve szerint hasogathatott le. Ekkép elég biztos ajtóra tett szert, a melylyel a Vilmos-fa bejáráját betámaszthatta. Egyidejűleg azonban egymással szemben két kis ablakot is vágott a fa héján, hogy a világosságnak legyen hol behatolni a szobába. Éjszakára magával a kivágott farészszel elzárták az ablakokat; nappal azonban most már nem kellett folyton gyantás faágakat égetni, a mi nagyon befüstölte a tanyát.

Hogy mi tévő lesz arra nézve hogy a hosszú téli estékre alkalmasabb világító eszközre tegyen szert, azt jóformán maga Godfrey sem tudta. Sikerül-e neki a birkák fagyújából valami gyertyafélét mártani, vagy be kell-e érni gondosabban használt gyantás fával: mindez oly kérdés volt, melynek megoldását a jövőre kellett bízni.

Az is sokat foglalkoztatta, hogyan lesz lehetséges kályhát csinálni a Vilmos-fa belsejében. A míg a szép időjárás tartott, a Vilmos-fa két gyökere közt egy mélyedésben rakott tűz eleget tett a konyha igényeinek; de ha majd beköszönt a rossz idő, s az eső zuhatag módjára szakad, hogyan lesz akkor lehetséges a hideg ellen küzdeni, mely bizonyos időszakban rendkívüli nagy is lehetett; s a mellett módot találni, hogy a tűz rakása által keletkezett füstnek alkalmas kijárója legyen. E fontos kérdést mindenesetre meg kellett oldani; hogy hogyan, az a jövő titka volt.

Hasznos munkát végzett Godfrey az által is, hogy, a sequoiák mellett levő tisztásnál a patak két partja között összeköttetést létesített. Sikerült neki, ámbár nem minden vesződség nélkül, czövekeket verni a vízbe, s azok fölé egy pár gerendát erősítve, átjárót csinálni, mely bürü gyanánt szolgált. Így át lehetett menni az északi partra, a nélkül, hogy el kellett volna kerülni a part elsőkélyesedésének helyére, a mi mintegy két kis mértföldnyi ut megkimélésével járt.

De ha Godfrey mindent megtett is, hogy az élet a Csendes-tenger e szigetén, - ha ő és társa kénytelenek lennének sokáig, hogy ne mondjuk örökre ott élni! - a mennyire lehet türhető legyen; másrészt nem akart elhanyagolni semmit, a mi a szabadulást előmozdíthatta.

A Fina-szigete nem feküdt a rendes hajóközlekedési vonalak útjában, ez már egészen bizonyos volt. Nem volt rajta semmi szállítmány-felrakó kikötő, sem élelmezési hely. A hajókat semmi sem ösztönözhetette tehát, hogy tudomást vegyenek róla s fölkeressék. Az azonban nem volt lehetetlen, hogy valamely hadi vagy kereskedelmi hajó a sziget látási távolában talál elmenni. Szükségesnek mutatkozott tehát módot keresni, hogy figyelmét fölkeltsék s tudassák vele, hogy e szigeten emberek laknak.

E czélból Godfrey czélszerűnek tartotta, az észak felé emelkedő hegyfok végpontján zászlóárbocztot állítani fel, s e végre feláldozta a csomagban talált kendők egyikének felét. Ezenfelül, mert attól tartott, hogy annak fehér színe csak igen csekély körtávolban lesz látható, megpróbálta zászlaját megfesteni a homokbuczkák alján tenyésző bokorfák egyikének bogyoival. A szín, melyet nyert, élénk vörös volt, s bár lemoshatlanná - a szükséges khemiai szerek híján - nem tudta tenni, megnyugodott a dologban; mert hiszen ha az eső, szél vagy nap hatása alatt a lobogó elvesztené színét, segíthetett rajta úgy, hogy újra festette.

E különböző munkálatok mintegy augusztus 15-éig foglalkoztatták. Több hét óta az időjárás állandóan szép volt; mindössze kétszer vagy háromszor köszöntött be időközben a vihar, nagy patakokban zuditva a talajra az eső vizet, melyet az sietett nagy szomjasan elnyelni.

Godfrey ebben az idő tájban kezdte gyakorolni a vadász-mesterséget. De ha ő maga gyakorlott vadász volt is, e részben egyáltalán nem számíthatott Tartelettre, ki teljes világ-életében soha még egyetlen puskát sem süttött el.

Godfrey tehát hetenkint több napot szánt a vadászatra. Madarakra s gerinczes állatokra felváltva vadászott, s ha a zsákmány nem is volt valami szerfölött nagy, a Vilmos-tanya szükségleteit mégis kielégítette. Fűrjek, foglyok, néha vadkacsák és szárcsák szerencsés változatosságot honosítottak meg a tanya rendes étlapján. Két vagy három antilopot is elejtett a fiatal vadász, s a tánczmester, azért, hogy elejtésükben nem volt része, nem kevesbé szívesen fogadta őket, a mint mártásos hus és nyárson sült alakjában az asztalra kerültek.

De vadászatai közben sem feledkezett el Godfrey arról, hogy lehető legteljesebb tájékozódást biztosítson magának a szigeten. Behatolt a sűrű erdők mélyébe, melyek a sziget középső részét foglalták el. Követte a patakot egész forrásáig, a melyet nyugatról ömlő vizek tápláltak. Ujból fölment a hegycsúcs tetejére s a keleti part felé eső hegyháton lement a sziget azon részére, a melyen még nem járt.

- Mindezen kutatások nyomán, - ismétlé gyakran magában Godfrey, - biztosra lehet venni, hogy Fina-szigetén nincs semmi ártalmas állat, sem vad, sem kigyó, sem ragadozó. Én legalább nem láttam egyet sem. Pedig ha lenne itt olyasmi, lövéseim zajára okvetetlenül föl kellett volna riadniok. És ez igen szerencsés körülmény. Ha a Vilmos-tanyát ilynemű támadások ellen kellett volna védelmezni, bizony nem tudom én, hogy sikerült volna-e az.

Azután egy más, igen természetes következtetésre térve át, így folytatá magában:

- Azt is biztosra lehet venni, hogy e szigeten lakók nincsenek. A puskadörrenésre benszülöttek vagy ide menekült hajótöröttek egyiránt figyelmesekké lettek volna s összeszaladnak. Mi lehetett tehát az a megmagyarázhatatlan füst, a mit én kétszer észrevenni gondoltam?

Annyi bizonyos volt, hogy tüzet, vagy annak nyomát nem látott a szigeten sehol. A mi pedig azt illeti, hogy hátha, a mint eleinte gondolta, meleg források okozták azt a füstöt; a Fina-szigetének alakulása sehol nem mutatván vulkanikus nyomokat, e föltevés sem látszott valószínűnek. Ugy kellett tehát lenni, hogy mind a kétszer ugyanazon káprázat játszott vele.

Egyébiránt az a füst vagy gőz-látomány nem is ismétlődött többé. Sem akkor, a midőn Godfrey másodszor fölment a hegység kiemelkedő csúcsára, sem akkor, midőn ismételve felmászott a Vilmos-fa koronájára, nem látott semmi olyat, a mi figyelmét felkölthette volna. Végre tehát egészen elfeledte ezt a jelenséget.

A felszerelés eme munkálatai s a vadászati kirándulások közben több hét eltelt. Minden nap valami javulást hozott sorsukban.

Vasárnaponként, a hogy előre megegyeztek, Tartelett legszebb ruháit öltötte fel. E napon nem foglalkozott egyébvel, csak azzal, hogy a nagy fák alatt sétálgatott és hegedűjén játszott. Közbe-közbe megpróbált egy lejtő lépést, önmagát oktattván a tánczban, ha már növendéke nem akarta folytatni a táncztanfolyamot.

- Ugyan mire való volna már az? - felelé Godfrey a tánczmester ebbeli sürgetőzéseire. - Képzeld ön, képzeld-e ön oly Robinsont, a ki leczkéket vesz a tánczból s a helyes testtartásból?

- Már hogy ne képzelnék! - válaszolá komolyan Tartelett. - Miért lennének pusztán a Robinsonok fölmentve az illedelem ezen kiegészítő kötelezettsége alól? Nem másokért, de magáért kötelessége az embernek jó formákhoz szoktatni tagjait.

Godfreynek erre nem volt mit felelni. De azért még sem adta meg magát s így a szegény Tartelett arra maradt szorítva, hogy az «öntánczmesterkedésben» lelje örömét.

Szeptember 13-ika a legnagyobb, legszomorubb csalódások egyike által lett emlékezetessé, a mi csak szerencsétleneket, kiket valamely hajótörés egy pusztaszigetre kivet, egyáltalán érhet. Godfrey figyelmét, a melyet, - a mint mondtuk, - jó ideje nem foglalkoztatott már a sziget egy pontján sem füst vagy gőz; e nap délutánján három óra felé valami hosszabb gőzvonal kötötte le, a melynek eredetére nézve egyáltalán nem volt oka kétségeskedni.

Sétálni volt a Lobogó-Pontra, a mint azt a hegyfokot nevezni szokta, a melyre a zászlóárbock ki volt tűzve. S a mint onnan messzelátójával széttekintett, a látó távol szélén füstöt vett észre, melyet a nyugati szél a sziget irányában hajtott.

Godfrey szíve hangosabban kezdett dobogni.

- Hajó! - kiáltott fel.

De vajjon ez a hajó, ez a gőzös a sziget látkörén belől fog-e elhaladni? S ha ott halad is el, fog-e annyira közeledni, hogy jelek által figyelme a szigetre irányozható s oda vonható legyen?

Vagy tán e füst, a hogy feltűnt, el is fog ismét tűnni hajóstul mindenestül a légkör éjszakenyugati vagy délnyugati irányában?

Két óra hosszat gyötörték Godfreyt a legváltakozóbb izgalmak, melyeket könnyebb elgondolni, mint leírni.

A füst koronként fokozódott. Sűrűsödött, a mint a gőzös tüzelése erősbült, s ritkult, sőt majdnem teljesen eltűnt, a midőn a szénkészlet fogytán volt. De a hajó nyilván egyre közeledett. Négy óra felé felső árbockosára láthatóvá lett a tenger és az égbolt között.

Nagy gőzhajónak kellett lenni, mely északnyugati irányban halad. - Godfrey ez iránt gyorsan és teljesen tájékozta magát s egyuttal biztosra vette, hogy ha a hajó útját ebben az irányban folytatja, mulhatatlanul meg kell közelítenie Fina szigetét.

Godfrey először arra gondolt, hogy elszalad a Vilmos-fához s értesíti Tartelettet. De mi hasznát veheti annak? Hogy egy ember látja-e a hajót vagy kettő, teljesen egyre megy; a fontos az volt, hogy őt lássák meg. Helyén maradt tehát, kezében a messzelátóval, s el volt határozva, a gőzös egyetlen mozdulatát sem szalasztani el.

A hajó egyre közeledett a part felé, ámbár iránya nem egyenest arra felé tartott. Öt óra felé már tisztán kivehető volt a hajó három árbocza. Sőt meg tudta különböztetni Godfrey már a zászló színét is, a mely rajta volt.

Amerikai színek voltak.

- De hisz, - szólt magában, - ha én látom az ő zászlójukat, lehetetlen, hogy a hajó földézetéről ők is észre ne vegyék az én zászlómat. A szél úgy lengeti, hogy távcsővel könnyen meg-láthatják. Ha jelet adnék vele, le és föllóbálgatván, bizonyára megértenék, hogy összekötte-tésbe kívánok jutni a hajóval! Ugy van! Egyetlen veszteni való percz sincs.

A gondolat jó volt. Godfrey rohant a Lobogó-Pont szélére s kezdte lóbálgatni zászlaját, mint a hogy üdvözlést szokás váltani; azután félig meghajtva, rézsutos irányban tartá, a mi tengeri szokás szerint azt jelenti, hogy segítségre van szükség. A hajó még legalább három kis mérfölddel közeledett a parthoz, de zászlója csak mindig mozdulatlanul állt helyén s nem felelt a Lobogó-Pont üdvözléseire.

Godfrey összeszorulni érezte szívét. Bizonyára nem látták meg!... Pedig már fél hét volt; az esteledés ideje bekövetkezett.

Ekkor a hajó nem lehetett már távolabb a szigetfoktól két mérföldnyinél s még egyre rohanva közeledett arra felé. De a nap e pillanatban épen leáldozott. S az éjszaka első árnyaival le kellett mondani az észrevétetés minden reményéről.

Godfrey újra lóbálgatni kezdé zászlaját. Most is siker nélkül. Nem feleltek neki.

Erre több ízben kilőtte puskáját, abban a reményben, hogy - bár a távolság nagy - hátha a szél oda viszi a hangját... A hajóról semmi dörrenés nem felelt vissza.

E közben kezdett beállani az éji homály. A hajóárbocz is csakhamar eltűnt benne. Bizonyos volt, hogy kevesebb mint egy órai idő alatt túlhalad a sziget vonalán.

Godfrey nem tudta mit tevő legyen. Arra a gondolatra jött, hogy meggyújt egy csomó rőzsét, mely a Lobogó-Pont mellett hanyódott. Először száraz leveleket csomóra szedve lobbantott lángra, aztán reá tette a rőzsét, mely úgy lobogott, mint valami rengeteg fáklya.

Hiába! A hajóról nem feleltek tüzeléssel vissza, s Godfreynek szomoruan kellett visszatérni a Vilmos-tanyára, a hol tán még elhagyatottabbnak érezte magát, mint eddig.

TIZENHATODIK FEJEZET.

A melyben olyasmi történik, a minek nem szabad meglepni az olvasót.

Godfrey szerfölött le volt hangolva. Ez a nem remélt kilátás a menekülésre, mely aztán oly végzetesen megghiúsult, fog-e ismétlődni még egyszer? Remélhette-e, hogy ismétlődik? Nem! Föltehető volt, hogy e hajó közönyösségében, mely elhaladt Fina-szigete látó körében, a nélkül, hogy csak a legcsekélyebb hajlandóságot is mutatott volna azt figyelemben részesíteni, - osztozkodni fog mind a többi hajó is, mely a Csendes-tenger ez elhagyatott részére téved. Miért is közelednék a többi jobban e ponthoz, mint ez közeledett, mikor a szigetnek még kikötője sem volt?

Godfrey erre következett éjszakája igen szomorú éjszaka volt. Minden pillanatban felriadt álmából, s azt képzelte, hogy a távolból ágyúszót hall; aztán eltűnődött rajta, hát hogyha a gőzösről mégis észre találták venni a tüzet, mely a parton még most is lobog, s hátha most ágyúlövessel akarják tudtul adni közeledésüket.

Godfrey hallgatózott... De mindez nem volt egyéb, mint tulizgatott agyvelejének káprázatos játéka. Mire a nap fölkel, úgy tetszett előtte, mintha ez az egész hajóútomány nem lett volna egyéb álmónál, mely már az este vette kezdetét.

De nem! Az mégis egész bizonyos volt, hogy a Fina-sziget mellett - alig két kis mértföldnyire attól - hajó mutatkozott; de, fájdalom, ugyan olyan bizonyos volt az is, hogy reá sem hederített a szigetre.

Erről a csalódásáról Godfrey egy szót sem szólt Tartelettnak. Ugyan mi haszna lett volna abból, ha szól? Különböznék ez a könnyelmű kedély soha sem gondolt, csak a legközelebb következő huszonnégy órára. Ennélfogva a szigetről való szabadulás lehetőségének gondolata egyáltalán nem foglalkoztatta. Esze ágában sem volt, hogy a jövő még nagy események válságait zudíthatja nyakukba. Neki már kezdett emlékezetében elmosódni San-Francisco. Ő reá persze nem várt ott menyasszony, sem dúsgazdag nagybácsi. Ha ő most a föld e zugában tánczleczkét nyithat, teljesen boldognak érezte volna magát, ha mindjárt nem is lett volna egyetlen egynél több tanítványa.

Pedig a tánczmesternek nem volt igaza, midőn azt gondolta, hogy e szigeten, a melyen nincsenek sem vadállatok, sem vademberek, semmi oly eseménytől sem kell tartani, a mi által biztonságuk megzavartatnék. Még ugyanaz nap olyas valami történt, a mi által optimizmusa kemény próbára lett téve.

Délután négy óra felé Tartelett rendes szokása szerint osztrigát és csigát szedni ment a Lobogó-Pont mögött fekvő partvidékre, a midőn egyszerre Godfrey azon vette észre, hogy lélekszakadva rohan vissza a Vilmos-tanya felé. Gyér haja egész üstökké merevült feje tetején.

- Mi a baj? - kiáltá nem minden aggodalom nélkül, társa elébe szaladva Godfrey.

- Ott!.. ott!.. - felelé Tartelett, egyik ujjá hegyével a tájra mutatva, mely észak felé, a Vilmos-tanya óriási fái közt, keskeny szegélyben ide látszott.

- De mi van ott? - kérde Godfrey, kinek első dolga volt oda sietni a sequoiák előtti cserjéshez.

- Csónak!

- Csónak?

- Az bizony!.. s rajta vademberek!.. Egész ármádia vadember!.. Talán emberevők..!

Godfrey a jelzett irány felé nézett...

Egész ármádia egyáltalán nem volt ott, mint a hogy a szegény fejét veszített Tartelett mondta; de csak a mennyiség tekintetében tévedt.

A tengeren tényleg volt egy kis csónak, e pillanatban elég csöndesen haladva vagy fél kis mértföldnyire lehetett a szigettől, valahol a Lobogó-Pont irányában.

- S miből következteti, hogy emberevők? - kérde Godfrey, a tánczmesterhez fordulva.

- Hát abból, hogy a Robinsonok szigetére rendszeren előbb vagy utóbb emberevők szoktak érkezni.

- Nem inkább valami kereskedő hajónak csónakja az talán?

- Hajónak a csónakja?

- Igen, egy gőzösé, mely tegnap délután szemem láttára ment el a sziget mellett.

- S ön erről nekem mit sem szólt! - kiáltott fel Tartelett, kétségbeesetten emelve föl a kezét.

- Ugyan már minek szoltam volna, - felelé Godfrey, - mikor azt kell hinnem, hogy az a hajó visszahozhatatlanul eltűnt. Ámde ez a csónak ahhoz tartozhatik. Majd meg fogjuk látni.

S gyorsan visszatérve a Vilmos-fához, kihozta onnét messzelátóját s újra elfoglalta helyét a cserjésben.

Onnét egész figyelemmel szemlélhette a csónakot, a melyről viszont szintén szükségkép észre kellett venniök a Lobogó-Pont zászlaját, melyet gyöngén lobogtatott az enyhe szellő.

Godfrey levette szeméről a messzelátót.

- Vadak!.. Csakugyan!.. Igazán vadak!

Tartelett rogyini érezte inait s egész testén a rémület reszketése vett erőt.

A csónak, a melyet Godfrey már tisztán kivett, csakugyan vadak csónakja volt s közeledett a sziget felé. Ugy volt e ladik készítve, mint a polinéziaiak ladikjai szoktak lenni, elől hajlított nádon elég nagy vitorlával, hátul kormányfával, a mely az egyensúly megőrzését lehetővé tette még a szél ellenkező behatása daczára is.

Godfrey tökéletesen ki tudta venni még a csónaknak formáját is; prao volt e hajócska, a mi arra mutatott, hogy Fina-szigete nem lehet messze a maléziai partoktól. De nem malájok voltak, a kik a csónakon közeledtek; fekete arczu, félig meztelen alakok voltak ezek, lehettek vagy tizenketten.

Nagy volt hát a veszedelem, hogy meg találják őket látni. Bezzeg sajnálta most Godfrey, minek is tűzte ki azt a zászlót, melyet a hajóról nem látott meg senki, de melyet a vademberek bizonyosan megláttak. S most már késő lett volna eltávolítani. És ez igazán kellemetlen körülmény volt. Ha bizonyosnak is látszott, hogy e vadak, midőn eltávoztak valamely szomszédos szigetről a célból, hogy ide jöjjenek, ezt a szigetet lakatlannak gondolták; mint a hogy az is volt az «Álom» hajótörése előtt: most ott lebegett a zászló, s ez nyilván elárulta, hogy emberi lények vannak a szigeten. S hogy rejtőzzenek el, ha ki találnának kötni?

Godfrey nem tudta, mire határozza magát. Egyelőre az volt a feladat, hogy szemmel tartsa, kikötnek-e a vadak a szigetre vagy nem. Ehhez képest kellett aztán később határozni.

A messzelátóval szemén tekintetével követte a csónakot; látta, a mint eléri a hegy előfokát, aztán megkerüli, majd a part mentén leeev, s végtére kiköt a parthoz, tulajdon annak a pataknak torkolatánál, a melynek vize két kis mértfölddel fölebb a Vilmos-tanyának tett jó szolgálatokat.

Ha tehát e vadak arra gondoltak, hogy a víz mentén bejönnek a szigetre, nagyon rövid idő alatt oda érkehetnek hozzájuk, a nélkül, hogy megakadályozhatták volna őket.

Godfrey és Tartelett rohanva siettek vissza lakó helyükhöz. A feladat mindenekelőtt az volt, hogy némely intézkedéseket tegyenek, a melyek által a hirtelen meglepetés ellenében magukat biztosíthatják, s időt nyerhetnek védekezésük előkészítésére. Godfrey egyesegyedül e felett tündökölt. A mi a tánczmestert illeti, az ő eszméinek egészen más menete volt.

- Itt van ne! - mondá magában, - sorsát senki el nem kerülheti. Így volt a végzet könyvében megírva. Lehetetlen volt, hogy máskép történjék. Senki nem lehet a nélkül Robinsonná, hogy egy szép nap csónak ne kössön ki szigetén, s azon előbb vagy utóbb be ne köszöntsének a kannibálok! Mi még nem vagyunk itt, csak három hónapja s ő emberevő uraságaik máris jelentkeznek. Igazán belátom, hogy sem De Foë, sem Wyss nem túloztak semmiben. Tessék már most, ezek után, Robinsonnak lenni.

Érdemes Tartelett! senkinek sem «tetszik» Robinsonná lenni; mindenki akarata ellen lesz azzá, s alig lehetett volna találóbbszavakat használni a helyzet jellemzésére, mint azt, hogy sorsotokat az angol és svájci elbeszélő sorsával hasonlítotad össze!

A Vilmos-fához való visszaérkezés után Godfrey azonnal a következő elővigyázati intézkedéseket tette. Először is a nagy fa előtt gyújtott tüzet eloltották s a hamut szétszórták, betemették, hogy nyoma se maradjon; kakasok, tyukok és csirkék már bevonultak tyukketreczükhöz, hogy ott töltsék az éjt s így be kellett érni azzal, hogy a ketreczül szolgáló hely bejáróját tele rakják bokrokkal, úgy hogy az, a mennyire lehet, el legyen rejtve a szem elől; a mi egyéb állatjuk volt, amerikai nyul, bárány, kecske, azokat szétkergették a rétségben, ámbár igen kellemetlen volt, hogy ezeknek is nincs valami istállóféldjük, a mibe be lehetne őket zárni; a szerszámokat, eszközöket behordták a házba, semmit sem hagytak kívül, a mi arra mutathatott volna, hogy erre emberek jártak. Aztán, Godfrey és Tartelett bemenvén a Vilmos-házba, magukra zárták annak ajtaját szinte légmentesen. Ez az ajtó, mint tudva van, a fenyő lehasított héjából készült, úgy, hogy a törzs héjával egészen egymásba illett, minélfogva remélni lehetett, hogy tán elkerüli a benszülöttek figyelmét, főleg ha azok nem vizsgálják a fát tüzetesen. Ugyanigy jártak el az ablakokkal is, melyekre szintén ráillesztették tábláikat. S aztán minden tüzet kioltottak a lakásban, mely így egész sötétben maradt.

Oh milyen hosszú éjszaka volt ez! Godfrey és Tartelett figyeltek a legcsekélyebb, kívülről jövő zajra is. Egy száraz ág zizegése, a szél süvöltése megreszkettette őket. Azt vélték, hogy lépteket hallanak a fák körül. Ugy tetszett nekik, mintha kerülgetnék a Vilmos-fát. Akkor Godfrey, fölkapaszkodván az egyik ablakhoz, kissé kinyitotta tábláját, s nagy aggodalommal eltelve kinézett a homályba.

Még semmi sem volt ott.

Azonban Godfrey csakugyan léptek zaját hallotta a földről. Hallása e részben nem tévedhetett. Még egyszer kitekintett, s akkor látta, hogy csak a kinn maradt kecskék voltak, melyek ótalmat kerestek a fák alatt.

Különben, ha a benszülöttek valamelyike föl találná fedezni lakó helyüket, Godfrey tisztában volt magával a felől, hogy mi tévő lesz. Maga után hívja Tartelettet a felső nyíláson keresztül s felkapaszkodik vele a felső ágak közé, hol jobban módjukban lesz ellenállani. Puska és

revolver állván rendelkezésükre, s töltnyük is bőven levén, remélhették, hogy ellent fognak állhatni tiz tizenkét vad ember támadásának, a kik tüzelő fegyver nélkül vannak. Föltéve, hogy nyilakkal s dárdákkal föl is lesznek fegyverkezve, nem volt valószínű, hogy alulról jövő támadásuk sikeres lehessen a felülről jövő s puskatüzzel intézett védelem ellenében. Ha meg betörnének a lakóház ajtaján, s belülről akarnának feljutni a fa lombozatához, ezt ugyancsak megkeserülhetnék, mert a szűk nyílást, melyen át kell hatolniok, a felül levők egész kényelmesen védelmezhetnék.

Különben Godfrey egyáltalán nem beszélt erről az eshetőségről Tartelettnak. Szegény embert eléggé megrémítette már a csónak megérkezése. Az a gondolat, hogy tán kénytelen lesz, mint valami madár a fészkébe, fölmenekülni a fa lombjai közé, nem lett volna alkalmas arra, hogy őt megnyugtassa. Ha majd a dolog sürgőssé válik, akkor Godfrey maga után remélte vonhatni Tartelett, a nélkül, hogy időt engedne neki bővebb reflexiókra.

Az éj a félelem s remény váltakozó érzelmei közt telt el. Semmi közvetlen támadás jelei nem mutatkoztak. A vadak még nem hatoltak elő a sequoiacsoporthoz. Tán a nap keltét várták, hogy bekalandozzák a szigetet.

- Bizonyosan úgy lesz, - mondá Godfrey, - minthogy zászlónk nyilván elárulja előttük, hogy a szigeten laknak! De ők mindössze csak tizen-tizenketten lehetnek s így óvatosságra vannak utalva. Nem tudhatják, hogy mindössze is két hajótöröttel lesz dolguk. Ezért nem kalandoznak erre, csak napkölte után, ha ugyan meg nem telepednek...

- Ha ugyan nap költe előtt vissza nem hajóznak, - felelé Tartelett.

- Hogy visszahajóznának? De akkor mit kerestek volna éjnek idején Fina szigetén?

- Azt nem tudom - felelé a tánczmester, ki rémületében semminő más magyarázatot nem tudott adni a vadak ideérkeztének, mint emberhus után való vágyódásukat.

- Bármint legyen is, - folytatá Godfrey, - holnap reggel, ha a vadak nem jönnek a Vilmos-fához, mi megyünk elibük.

- Mi?

- Ugy van! Mi. Egyáltalán nem oly ajánlatos, hogy szétváljunk, mert ki tudja, hogy nem kell-e majd együtt menekülnünk az erdő mélyébe s ott elrejtőzni egy pár napra, míg a csónak el nem távozik. Mindez a mellett szól, hogy együtt maradjunk, Tartelett!

- Csitt! - vágott közbe remegő hangon a tánczmester. - Ugy tetszik, mintha kívülről zajt hallanék.

Godfrey újra felkapaszkodott az ablakhoz, de csakhamar ismét leszállt.

- Nincs baj, - mondá. - Még mindig nem látok semmi gyanusát. Csak barmaink térnek vissza a fák alá.

- Tán mert kergetik őket! - kiáltá Tartelett.

- Ellenkezőleg, igen nyugodtának látszanak, - felelé Godfrey. - Hajlandó vagyok hinni, hogy pusztán a hajnali harmat hidege ellen menedéket keresni jönnek a fák alá.

- Ah jaj! - sóhajtott Tartelett oly elkeseredett hangon, hogy a helyzet komoly veszedelmei nélkül Godfreyt bizonyára hangos kacajra készítette volna, - ime ezek a dolgok mind nem estek volna meg rajtunk, ha nyugodtan otthon maradunk a Kolderup-palotában, a Montgomery-utczán.

- A nap nem sokára fenn lesz, - szólt aztán Godfrey. - Egy óra múlva, ha a vadak addig nem jelentkeznek, eltávozzunk a Vilmos-fából s a sziget északi része felé indulunk, «megvizsgálni az ellenséges tábor környékét.» Tudja ön a puskát fogni, Tartelett?

- Fogni?... Azt tudom!

- De akkor a meghatározott irányban el is tudja sütni?

- Meglehet!... Ámbár még nem próbáltam s nem sok a bizodalmam, hogy az én puskám golyója kárt tegyen valakiben...

- Ki tudja, hátha maga a puskadurranás elégséges lesz a vadak megriasztására.

Egy óra múlva elég világos volt már arra, hogy a szem a sequoiák környékén túl is ellát-hasson.

Godfrey erre egymásután, de óvatosan levette az ablaktáblát mind a két ablakról. A délre nyílán át mit sem látott, a mi rendkívüli lett volna. A házi állatok nyugodtan legeltek a fák alatt s egyáltalán nem voltak megriadva. Ezt megtekintve, Godfrey gondosan lezárta ezen ablakot. Az észak felé vágott nyíláson a tekintet egész a tengerpartig elhatolhatott, Mintegy két kis mértföldnyi távolságban észre lehetett venni a Lobogó Pont árboczának csúcsát is; de a patak torkolatát, azt a helyet, a hol a vadak előtte való este kikötöttek, nem lehetett látni.

Godfrey előbb messzelátója nélkül tekintett körül, a Vilmos-fa környékét akarván mindennek előtt e tájról szemügyre venni.

Minden tökéletesen nyugodt volt.

Erre Godfrey, elővevén messzelátóját, végig tekintett a partvidék félkörén, egész a Lobogó-Pont előhegyéig.

Tán, a mint Tartelett mondotta, a vadak - az éjet a szigeten töltve - szépen visszahajóztak, nem is kutatva a szigeten az után, laknak-e rajta vagy nem. Különösnek látszott, - de mégis megtörténhetett.

TIZENHETEDIK FEJEZET.

A melyben Tartelett tánczmester ur puskája valósággal csodát tesz.

Godfrey egyszerre meglepetve kiáltott fel, minek hallatára a tánczmester felpattant helyéből. Nem lehetett többé kételkedni, a vadaknak immár kellett tudniok, hogy a szigeten emberi lények laknak, mert a zászló, mely a sziget előfokára ki volt tűzve, - bizonyára általuk eltávolítva, - nem lobogott többé ott a Lobogó-Pont árboczfáján.

Megjött tehát a percz, a melyben végre kell hajtania a szándékolt tervet; elmenni, körültekinteni, s megnézni, vajjon a vadak a szigeten vannak-e, s ha igen, mit csinálnak.

- Induljunk, - szóla társához.

- Induljunk? - Csakugyan? - felelé Tartelett.

- Jobb szeretne ön talán itt maradni?

- Önnel, Godfrey... bizony jobb szeretnék!

- Nem úgy, de egyedül!

- Egyedül? - Soha!

- Akkor hát jöjjön!

Tartelett, belátván, hogy Godfreyt semmi sem fogja megtántorithatni határozatában, rá szánta magát, hogy vele megy. Arra, hogy egymagában ott maradjon a Vilmos-fánál, egyáltalán hiányzott benne a mersz.

S így a «rekognoszczirozó hadművelet» nem sokára megindult, természetesen gonddal s óvatossággal, a mennyire lehetett oly helyeken, a honnét őket nem láthatták. Az erdő s a pagony legsűrűbb helyein, vigyázva haladt előre Godfrey s nyomában a tánczmester.

Mielőtt elindultak volna, Godfrey megvizsgálta, hogy rendben vannak-e fegyvereik. A két puskát aztán megtöltötték golyóra s az egyik a tánczmester kezébe került, kit e fura szerszám nem kevésbé látszott zavarba hozni, mint bármely pomotui benszülöttet hozott volna. Aztán övére föl kellett még csatolni egy vadászkést, a melyhez hozzá volt már kapcsolva a golyós táská is. Az a gondolat is eszébe ötlött az érdemes tánczmesternek, ne vigye-e magával hegedűjét, valószínűleg úgy okoskodván, hogy a vadak semmiesetre sem lesznek érzéktelenek e hangszer czinczogása iránt.

Godfreynek nem kis fáradságába került, hogy lebeszélje erről az ép oly nevetséges, mint gyakorlatiatlan eszméről.

Hat óra lehetett reggel. Az óriás fák koronái már a nap első sugaraiban sűtkéreztek.

Az ajtót kinyitva, Godfrey pár lépést tett előre, s azután körülnézett a fák környékén.

Tökéletes magány mindenfelé.

Az állatok visszatértek a rétre. Mintegy negyedmértöldnyi távolban legelészték, egész nyugalmasan. Maguktartásában semmi nem mutatott a legcsekélyebb nyugtalanságra sem.

Godfrey intett Tartelettnek, hogy jöjjön hozzá. A tánczmester, harczias szellemre valló fölszerelése daczára meglehetősen esetlenül, szót fogadott neki, ámbár nem a nélkül, hogy némi habozást mutasson.

Ekkor aztán Godfrey betette az ajtót, s vigyázott, hogy az tökéletesen beleillesztődjék a sequoia héjába s így mintegy észrevehetetlenné váljék. Aztán oda vetve a fa lábához egy csomó ág-bogot, megindult a patak felé, az levén szándoka, hogy annak medre mentén lemegy, ha kell, egész a torkolatig.

Tartelett követte, azonban a hány lépést tett mindannyiszor aggodalmas tekintettel nézett maga körül, a meddig csak látása terjedt; de abbeli félelmében, hogy magára talál maradni, még sem tudta magát rászánni, hogy visszamaradjon.

Elérkezve a facsoportot övező pagony szélére, Godfrey megállt. Kivette tokjából messze-látóját, s a legnagyobb figyelemmel nézett végig az egész parton, mely a Lobogó-Pont előfokától kezdve egész a sziget éjszakkeleti kiszögelléseiig elterült.

Egyetlen élő lény sem mutatkozott; még csak füst sem szállt a légben, a mi emberek ott léte-re mutatott volna.

Az előfok szélső csúcsa szintén elhagyatott, magányos volt; arra azonban egész biztosan lehetett számítani, hogy ott egész sereg ujonan taposott nyomot fognak találni. A mi a zászlót illeti, e részben Godfrey nem csalódott. Az árboczfá ott állt ugyan az előfok szélső szikláján, de a lobogó nem volt többé rajta. A benszülöttek e pontra érve nyilván hatalmukba kerítették a vörös szövetet, mely fölkeltette érdeklődésüket; aztán valószínűleg szépen visszatértek hajójukhoz, a patak torkolata táján.

Godfrey megfordult, hogy tekintetével a nyugati parton egészen végig láthasson.

Nem volt az egyéb, mint egy teljes sivatag, a Lobogó-Ponttól kezdve az Álom-öböl-ig.

Egyébként a tenger egész fölületén nem látszott hajó sehol. Ha a vadak visszamentek csónakukra, azt kellett következtetni, hogy most azzal a part mentén, a sziklák alatt eveznek és pedig olyan közel, hogy nem lehet őket látni.

Godfrey azonban egyáltalán nem akart, nem akarhatott bizonytalanságban maradni. Rá nézve szerfölött fontos volt, hogy megtudja, vajjon a vadak eltávoztak-e a szigetről vagy nem.

Arra pedig, hogy magának ez iránt meggyőződést szerezhessen, szükséges volt eljutni arra a pontra, a melyre a csónak előtte való nap eljutott, vagyis a patak torkolatához, mely egy szoros mélyedésben volt.

Ezt azonnal megkisértették.

A kis víz két partja, néhol fák által is árnyékolva, mintegy két kis mértföldnyi távolságban bokrokkal és cserjékkel volt borítva. Azontul, mintegy öt-hatszáz ölnyire egész a tengerig, a patak partja egészen pusztá volt. E körülmény lehetővé tette, hogy a fölfedeztetés veszedelme nélkül meglehetősen közel jussanak a partraszállás helyéhez. De lehetséges volt az is, hogy a vadak épen a patak mentén kezdtek már beljebb hatolni a szigetre. Így tehát, nehogy a véletlen meglepje őket, csak rendkívüli óvatossággal lehetett előbbre haladniok.

Godfrey azonban - és pedig nem ok nélkül - úgy okoskodott, hogy a vadak - a hosszú hajózás által kifárasztva - ily kora reggel aligha hagyták el partraszállásuk helyét. Talán az is meglehet hogy ott alusznak, vagy csónakukban, vagy a földön. Ez esetben azt is meg kell fontolni, nem lesz-e tanácsos őket meglepve megtámadni.

Tehát késedelem nélkül hozzáláttak tervük foganatosításához. A fő az volt, hogy ne előztessék meg magukat. Ily körülmények között legtöbbször annak kedvez a szerencse, a ki meg tudja lepni a másikat. Fegyverekkel ellátva lévén, meggyőződtek, rendben van-e a töltés, s megvizs-

gálták revolvereiket is; aztán Godfrey és Tartelett megindult a tenger felé, a patak bal partján haladva.

Körülöttük minden csöndes volt. Egész csoport madár röppent egyik partról a másikra, kergetve egymást a felsőbb ágak között a nélkül, hogy bármi megriadást mutatnának.

Godfrey ment elül, s minden bizonyítgatás nélkül elhihetjük, hogy társának nem kis fáradságába került nyomában maradni. Egyik fától a másikig haladva, így közeledtek a tengerpart felé, nem kockáztatva, hogy észrevétesse. Majd bokrok és cserjék rejtették el őket a tulsó part felől; majd meg még fejük is eltűnt a magas fűben, melynek mozgása magában véve éppen nem árulhatta el senkinek, hogy ember, és nem állat közeledik. Mindazonáltal egy nyíllövésre vagy egy paritytyadobásra minden perczen készen kellett lenni. Az óvatosság tehát szerfölött ajánlatos volt.

Tartelett azonban, minden jó tanács dacára, a melyben vajmi bőven volt része, esetlenül lépvén bele némely földön kúszó növény indáiba, kétszer, háromszor is elbukott, a minek zajával könnyen elronthatott volna mindent. Godfrey már kezdte sajnálni, minek is hozta magával ezt az esetlen embert. Igazán szólva, úgy sem lehetett valami nagy segítségére szegény: Kétségtelenül többet ért volna, ha ott hagyja a Vilmos-tanyán, vagy - föltéve, hogy ebbe nem egyezik bele - ha elbujtatja valahol az erdőben. De most már késő volt.

Egy órával azután, hogy a nagy fák csoportjától elindultak, Godfrey és társa nem járt be többet egy kis mértföldnél, mert a járás ebben a magas fűben s a bokrok által sövényyszerűleg elállt irányban nem volt könnyű. S mindeddig sem egyikök, sem másukuk nem látott semmi gyanúsat.

A tájon, a melyre most érkeztek, mintegy száz ölnyi vonalon hiányzott minden fa, így a patak egész tisztás helyen folyt, s a vidék meglehetősen feltárult a szem előtt.

Godfrey megállt. Gondosan végig tekintett a réten a patak jobb- és balfelén.

Még mindig nem látott semmit, a mi nyugtalaníthatta volna; még mindig nem mutatott semmi arra, mintha a vadak a közelben lennének. Igaz, hogy a vadak - tisztában kellvén lenniök az iránt, hogy a szigeten laknak - szintén nem közeledhettek, csak a legnagyobb óvatossággal; föl lehetett tenni róluk, hogy ha ők fölfelé haladnak a patak mentén, ezt ugyanoly elővigyázatossággal teszik, mint a hogy Godfrey teszi rekognoszcirozó útját lefelé. Majdnem bizonyosra lehetett hát venni, hogy ha csakugyan a környéken bolyongnak, ők is felhasználják a fák, bokrok, cserjék nyújtotta biztonságot, a mi a bujósdira önként kínálkozott.

Különös, de egész természetes jelenség volt, hogy Tartelett, azon mértékben, a mint egyre messzebb jutottak, a nélkül, hogy ellenségre akadtak volna, mindinkább megszabadult aggodalmaskodásától s kezdett lenézéssel beszélni ezekről a «nevetséges emberevőkről». Godfrey ellenkezőleg egyre tartózkodóbb lőn. A tisztás helyen gyorsan áthaladván, a fák és bokrok között megkétszerezett vigyázattal haladt tovább.

Egy órai út után eljutottak arra a vidékre, a hol a partot már csak egészen törpe növényzet szegélyezte, s a hol a fű növéseinek silányabb volta már a tenger szomszédságára mutatott.

Ily körülmények között igen nehéz volt elbújni, ha csak az ember a földön csuszva nem halad előre.

Godfrey csakugyan így tett, s mondta Tartelettnak, hogy ő is úgy tegyen.

- Ejh! Nincsenek már itt vadak! Nincsenek emberevők! Elhordták az irhájukat! - szóla a tánczmester.

- De vannak! - felelé élénken, bár fojtott hangon Godfrey. - Itt kell lenniök. Hasaljon le! Legyen készen tüzelni, de ne süsse el fegyverét, a míg én nem rendelem.

E szavakat Godfrey oly parancsoló hangon mondta, hogy a táncmester, lábait roskadozni érezvén maga alatt, minden fáradtság s erőlködés nélkül azonnal a kívánt helyzetbe jutott.

S ezt ugyan jól tette.

Mert Godfrey csakugyan nem minden ok nélkül beszélt úgy, a hogy beszélt.

A helyről, a melyen most mind a ketten voltak, nem lehetett sem a tengerpartot, sem azt a vidéket látni, a hol a patak a tengerbe szakad. Ezt az okozta, hogy mintegy száz lépésre tőlük egy beszögellő hegyoldal teljesen elzárta a kilátást; e kis közön túl azonban nyilván kivehető volt valami sűrű füst.

Godfrey a füre hasalva, ujját fegyvere kakasán tartva, végig nézett a parton.

- Vajjon nem ugyanily természetű volt-e az a füst is, - szólt magában, - a melyet már két izben láttam? A vadak már kikötöttek volna a sziget éjszaki és déli részén is egyszer s az általuk gyújtott tűz füstje lett volna az, a mit láttam? De nem! Az nem lehetséges, mert egy helyütt sem találtam se hamut, se a tüzhely nyomát, se kormot. Most azonban nem tudom, mit gondoljak arról, a mit látok.

S ügyesen csuszva, a mit Tartelett legjobb tehetsége szerint utánczolt, a nélkül, hogy fejét a fűből kiemelte volna, eljutott odáig, a hol a patak a beszögellő hegy mögé kanyarodott.

Innét tekintetével kényére beláthatta az egész partot, a melyről a patak a tengerbe ömlött.

Majd hogy el nem kiáltotta magát ijedtében... Keze görcsösen ragadta meg a táncmester vállát, hogy minden további mozgásban megakadályozza... Fölösleges volt tovább menni... Godfrey már látta, a mit látni kívánt!

Ott voltak a vadak!

A part alacsony sziklái között nagy tűz volt rakva, melyből hatalmas füstoszlop gomolygott az ég felé. E tűz körül, azt minduntalan újból fa ráakásával élesztgetvén, ott jártak és keltek a vademberek, kik előtte való este a parton kikötöttek. Csónakjuk egy nagy köhöz volt erősítve, s az emelkedő dagály által a part felé huzva, a visszaütődő hullámveréstől ott ringott a vizen. Godfrey tisztán kivehetett mindent, a mi a parton történik, a nélkül, hogy messzelátóját kellett volna használnia. Nem volt messzebb a tűztől kétszáz lépésnyinél, úgy, hogy még pattogását is hallotta. Azonnal meggyőződött, hogy hátulról való megtámadástól nem kell tartania, mert a feketék, kiket csónakjukban megszámlált volt, mind együtt voltak előtte.

Tizenketten voltak, s közülök tiz részben azzal foglalkozott, hogy a tüzet éleszsze, részben azzal, hogy követ mélyesszen a földbe, azzal a nyilvánvaló szándékkal, hogy polinéziai szokás szerint máglyát rakhassanak. A tizenegyedik, a ki, úgy látszik, főnökük volt, a parton sétált és tekintetét gyakran a sziget belseje felé fordítá, mintha onnét támadástól tartott volna.

Vállain Godfrey fölismerte azt a vörös szövetet, melyet ő lobogónak készített, s mely most e vad öltözkéiben szerepelt.

A mi a tizenkettedik feketét illeti, az a földön feküdt szorosan megkötözve.

Godfrey teljesen tisztában volt azzal, mily sorsra van kárhoztatva ez a szerencsétlen. Azt a máglyát azért készítették, hogy ezt feláldozzák. A tűz azért lobogott, hogy ezt az embert megsüssék!.. Tartelettnak előérzete igazat sugott tehát, midőn ez embereket már tegnap mint emberevőket emlegette.

Meg kellett azonban vallani azt is, hogy a Robinsonok kalandjai legyenek bár igazak vagy képzeltek, mind csupán egymás utánzatai. Tagadhatatlanul, Godfrey és ő most ugyanabban a helyzetben voltak, mint De Foë Dániel hőse, midőn vadak kötöttek ki szigetén. Az is, ők is a kannibálság egy iirtóztató jelenetének tanúi kényszerültek lenni.

Godfrey nem habozott s elhatározta, hogy ugyan úgy fog eljárni, mint elődje. Nem! Azt nem tűrhette, hogy szeme láttára gyötörjék halálra ezt a foglyot, kire az emberevők bősziült étvágya várt. Jól el volt látva fegyverrel. Két puskája, - négy lövés, - két revolvere, - nyolcz lövés, - megfelelő fegyvernek ígérkezett a tizenegy vad ellen; kikre nézve azt is várhatta, hogy a tüzelő fegyver első dörrenése elég lesz, hogy megszabadjanak. E részben elhatározván magát, a legteljesebb hideg vérrel várta az alkalmas pillanatot, a melyben egy puska lövéssel hatásosan közbeléphet.

Nem sokáig kellett várnia.

Alig telt el husz percz, a főnök közeledett a máglyához, aztán egy mozdulattal a fogolyra mutatott. A vadak lesték tekintetét és parancsát.

Godfrey fölkel. Tartelett, nem tudva miért, csak példáját követve, szintén fölkel. El sem is tudta gondolni, mit akar társa, a ki tervéről neki semmit sem szolt.

Godfrey nyilván azt gondolta, hogy a vadak őt meglátván, okvetetlen ott hagyják áldozatukat, vagy azért, hogy hajójukra meneküljenek, vagy hogy reá rohanjanak...

Egyáltalán nem így történt. Sőt úgy látszott, hogy észre sem vették, mert a főnök e pillanatban egy még jelentősebb mozdulatot tett!.. Három társa erre oda ment a fogolyhoz, feloldta kötelékeit s kényszerítette, hogy a tűz felé menjen.

Még ifju ember volt ez a szerencsétlen, a ki most utolsó óráját elérkeztnek látván, ellent akart állani. El lévén szánva, hogy, ha kell, drágán adja el életét, azon kezdte, hogy eltaszította magától kíséreit; de azok csak hamar földre nyomták s főnökük egy kőbalta-féle szerszámot ragadván fel, oda rohant felé, hogy szétzúzza a fejét.

Godfrey közbekiáltott, s kiáltását azonnal dörrenés követte. Egy golyó fityölt el a légben s annak okvetetlen halálosan kellett találni a főnököt, mert az lerogyott a földre.

A lövés zajára a vadak, mintha még soha löporos fegyvert nem láttak volna, egy pillanatra ámulva megállapodtak. S észre vevén Godfreyt, azok, a kik a foglyot tartották, önkénytelenül eleresztették.

Ez a szegény ördög azonnal kapta magát s rohant azon táj felé, a hol nem remélt szabadítóját látni.

S ebben a pillanatban egy második lövés dördült el.

Tartelett volt, úgy sütvé el puskáját, hogy azt sem látta, merre lö, mert ovatosságból jó előre behuntya a szemét. Kapott is puskája tusától oly derekas pofont, a minő széles e világon nem érte még soha a táncz s jó testtartás egy érdemes tanárának ékes arczatát sem.

Ám - ilyen a véletlen - a főnök közelében a lövésre egy második vad rogyott össze.

Ennek elestét általános rémület követte. Azt gondolták-e a többiek, hogy a bensziültek valami egész csapatával van dolguk, a melynek nem fognak tudni ellenállani? Vagy e két fehér ember láttára egyszerűen megrémültek-e, tapasztalván, hogy olyan fegyverük van, a melylyel úgy ölhetnek, mintha az istennyila állna rendelkezésükre? Elég az hozzá, hogy felkapták két sebesültjüket, magukkal vitték őket s rohantak csónakuk felé. Oda érkezvén, ugyancsak siettek használni evezőiket, hogy kiérjenek a kis partnyilásból, s kibonthassák vitorlájukat, hogy

kedvező szél által hajtva a part mentén mentül elébb elhagyhassák a Lobogó-Pontot is, nyilván, hogy kiérhessenek a sík tengerre.

Godfreynek eszébe sem jutott őket üldözni. Mi haszna lett volna, ha többet megöl közülök. Megmentette, a kit fel akartak áldozni; őket magukat megszalasztotta, s ez volt a fő. És mindez oly körülmények közt történt, hogy nem kellett attól tartani, hogy ezek az emberek valaha még vissza merjenek jönni Fina-szigetére. Minden a legjobb rendben ment tehát s nem volt egyéb hátra, mint örvideni a diadalnak, melynek jó részét Tartelett nem késett önmagának tulajdonítani.

TIZENNYOLCZADIK FEJEZET.

A melyben egy vad ember erkölcsi és szellemi neveléséről van szó.

Ez alatt a fogoly oda ért megmentőihez. Egy pillanatra megállt, azon természetes félelemnél fogva, a melylyel e reá nézve felsőbbnek tetsző lények iránt viseltetett; rögtön utána azonban annál gyorsabb léptekkel rohant feléjük. Oda érkezve a két fehér elé, lehajolt egész a földre; aztán megfogván Godfrey lábát, oda tette azt saját fejére, ezzel akarván jelezni, hogy szolgájának ismeri magát.

Az ember bizony könnyen azt hihette volna, hogy még ez a polinéziai ifju sem nevedezett föl a nélkül, hogy ne olvasta volna Robinson Kruzoét!

Godfrey azonnal fölemelte a szegény ördögöt, a ki egészen elképedve állt előtte. Aztán jól a szeme közé nézett.

Vagy harminczöt éves ember lehetett, s ruha gyanánt mindössze egy pár darab rongyot viselt, a mivel ágyékait elfödte.

Vonásaiból, valamint feje alkatából azonnal föl lehetett ismerni, hogy az afrikai feketék fajához tartozik. A polinéziai szigetek elcsenevészett törzsével, mely a koponya összelapultságánál, s a karok hosszúságánál fogva annyira közel áll a majomhoz, egyáltalán nem lehetett őt összetéveszteni.

De hát hogy történhetett, hogy egy szudáni vagy abissziniai néger a Csöndes-tenger valamely szigetének lakosai hatalmába került? Ezt csak úgy lehetett volna megtudni, ha ez a fekete beszélt volna angolul, vagy azon két-három európai nyelv valamelyikén, a melyen Godfrey értett. De csakhamar kiderült, hogy e szerencsétlen nem beszél, csak valami teljesen érthetetlen szójárást, bizonyára azon benszülöttek nyelvét, a kiknek valószínűleg igen ifju korában hatalmába került.

Godfrey ugyanis azonnal angol nyelven intézett hozzá kérdéseket: De választ nem kapott. Akkor aztán jelek által nagy nehezen megértette vele, hogy nevét kívánja tudni, Némi sikertelen erőlködés után a néger, a ki különben igen értelmes, sőt igen becsületes ábrázatu ember volt, a hozzá intézett kérdésre ez egyetlen szóval felelt:

- Karéfinotu.

- Karéfinotu! - kiáltá Tartelett. - Nézze meg az ember a bolond feketéjének a nevét... Inditványozom, hogy nevezzük «Szerdá»-nak, mert ma szerda van, s a Robinson szigeteken ez a rendes gyakorlat. Tagadom, hogy ily körülmények között joga lenne magát Karéfinotunak hivatni.

- De ha ez a neve, - felelé Godfrey, - ugyan miért ne tarthatná meg azt továbbra is?

S e pillanatban érzé, hogy egy kéz nyul melle felé, míg a fekete arcának egész kifejezése azt a kérdést látszott intézni hozzá, hogy hát viszont mi az ő neve.

- Godfrey! - válaszolá.

A fekete megpróbálta utána mondani e nevet, de ámbátor Godfrey több ízben ismételte előtte, nem sikerült neki azt érthető módon kiejteni. Azután a tánczmesterhez fordult, mintegy annak neve után tudakozódván.

- Tartelett, - felelé az édeskés hangon.

- Tartelett! - ismétlé Karéfinotu.

Ugy kellett lenni, hogy e név betűcsoportosítása megfelelt az ő nyelve és torka ügyében levő hangoknak, mert előszörre mindjárt tisztán, kivehetőleg ejtette ki.

A tánczmester rendkívül büszke volt erre. A mit elvégre tőle nem is vehetett rossz néven senki.

Godfrey azonban hasznát akarta venni a fekete nyilvánvaló értelmességének s azért igyekezett vele azt megértetni, hogy szeretné tudni, mi neve ennek a szigetnek. Azért két kezével reá mutatott az előtte elterülő erdőkre, rétekre, halmokra, aztán az azokat környező tengerpartvidékre s szemeivel kérdőleg tekintett felé.

Karéfinotu nem értvén meg azonnal, mit akarnak tőle, ismétlé kezeivel Godfrey mozdulatait, megfordult maga körül, s tekintetét megjáratatta az egész környéken.

- Arnéka! - szólt végtére.

- Arnéka? - ismétlé Godfrey, s kérdését mintegy jobban megértetendő, reá toppantott lábával a sziget földére.

- Arnéka! - felelé újra a fekete.

E válaszból Godfrey semmivel sem lett okosabb, sem a sziget földrajzi elnevezését, sem a Csendes-tengerben való fekvését illetőleg. Ez a név egyáltalán nem tartozott azok közé, melyeket szigetnév gyanánt hallott valaha; bizonyára a benszülöttek által használt táj-elnevezés volt, melyet a térkép-felvevők nem ismertek.

E közben Karéfinotu nem szünt meg rábámulni a két fehér emberre; nem minden elképedés nélkül járatatta tekintetét hol egyiken, hol másikon, mintegy emlékezetébe akarva vésni a kettőt egymástól megkülönböztető vonásokat. Közben-közben mosolyra fordultak ajkai, s ilyenkor előtűntek pompás fehér fogai, melyeket Tartelett nem minden bizalmatlanság nélkül szemlélt.

- Tulajdon kezemben törjék el a hegedűm, - szóla, - ha e fogak nem ropogtattak valaha emberi hust!

- Attól azonban nem kell többé uj társunknak tartani, hogy őt sütik és eszik meg, - felelé Godfrey. - És szegény ördögre nézve, valljuk meg, egyelőre ez a fő.

Karéfinotu legnagyobb figyelemmel a fegyvereket nézegette, melyeket Godfrey és Tartelett viseltek, a vállukon levő puskákat szintugy, mint az övükbe dugott revolvereket.

Godfreynek kedvére való volt ez a kíváncsiság. Ebből nyilván következtethetett arra, hogy feketéjük soha nem látott lőporos fegyvert. Tekintete egész tisztán árulta el az érdeklődést az iránt, mik lehetnek ezek a villámot lövelő vascsövek, melyek egyikének csak imént ő maga is megmentését köszönhetette. S ez az érdeklődés a legnagyobb mértékben természetes is volt. Godfrey ebből kiindulva, igen józan számítással igyekezett mentül nagyobb hatalomnak tüntetni föl előtte azt, a mivel a fehér emberek rendelkeznek. Megtöltötte puskáját, aztán egy madárra irányzá Karéfinotu figyelmét, mely mintegy ötven lépésnyi távolban a rétség felett lebegett, arcához kapta fegyverét, célzott vele, elsütötte: - a madár lehullott.

A lövés dörrenésére a fekete oly merész ugrást kockáztatott, hogy Tartelett tánczmester létere meg nem állhatta, hogy művészete szempontjából ne bámuljon rajta. A vad pedig, legyőzván rémületét s látván, hogy a madár, melynek a lövés szárnyát érte, ott bukdácsol a fűben, fogta magát s gyorsan, mint egy vadászkutya, oda rohant a madárhoz, aztán nagy arczfintorgatással, félig vidáman, félig elképedten, visszahozta azt gazdájához.

Midőn ezt Tartelett látta, neki is kedve kerekedett megmutatni Karéfinotunak, hogy a Nagy Szellem őt is megáldotta a villám hatalmával. Észrevevén egy halászmadarat a mint a patakhoz közel nyugodtan üldögélt, egy vén törzsön, rá fogta a puskáját.

- Nem! Ne lőjjön Tartelett! - szólt azonnal Godfrey.

- És miért ne?

- Gondolja csak meg! Hátha véletlenségből el találja hibázni azt a madarat, mennyire alább szállítja a feketének hatalmunkban vetett hitét.

- De hát mért hibáznám el? - kérde Tartelett nem minden megbántódás nélkül. - Vajjon előbb a csatában, mikor teljes világéletemben először sütöttem el puskát, messzebből mint száz lépésről nem találtam-e mellen az egyik emberevőt?

- Igaz, tagadhatatlan, hogy eltalálta, - felelé Godfrey; - magam is láttam, a mint elesett; de azért, Tartelett, tegye meg a kedvemért, közös érdekünkben, s ne kísértse másodszor is a szerencsét.

A tánczmester elkedvetlenedve s megsértve, mégis hajtott az okos szóra; puskáját nagy mogorván vállára vetette, s azután mindketten követve Karéfinotutól, megindultak a Vilmos-fához hazafelé.

Az volt még csak a meglepetés Fina-szigetének új vendégére nézve, a midőn meglátta, hogy a sequoia belsejében mily szerencsés találékonysággal van berendezve minden. Előbb mindenre nézve ki kellett tanítani, megmutatván neki gyakorlatilag, oly módon, hogy előtte használták őket, mire valók az egyes szerszámok, eszközök, edények. Ugy kellett lenni, hogy Karéfinotu eddig az emberi nem legalsóbb rendbeli vadjai között időzhetett, mert még a vas is ismeretlennek látszott előtte. Megfoghatatlannak találta, hogy a vasszék nem gyulad meg, midőn izzó parázs fölé teszik, minduntalan vissza akarta rántani; a mi felett Tartelett, a ki a készülő levesre való fölügyeletet magára vállalta, szerfölött boszankodott. Egy tükörrel szemben, melyet oda mutattak neki, bámulása alig ismert határt; forgatta előre, hátra, mintegy látni akarva, hogy nincs-e saját egyénisége ott a háta mögött.

- De hisz ennek alig van annyi esze, mint egy jóra való majomnak! - kiáltott Tartelett, lenézőleg tekintvén a vadra.

- Oh nem, Tartelett, - felelé Godfrey, - ez az ember sokkal több a majomnál, mert lássa, oda néz a tükör mögé, a mi arra mutat, hogy gondolkodik, a mire pedig egy állat sem képes.

- No jó, megengedem tehát, hogy több a majomnál, - szóla Tartelett, oly mozdulattal vonogatva vállát, mely nyilván mutatta, hogy nem valami nagyon van meggyőződve, - azt azonban határozottan merem állítani, hogy ennek az emberi lénynek nem fogjuk semmi hasznát venni.

- Én pedig biztos vagyok az ellenkezőről, - felelé Godfrey.

Ételek dolgában, a föltálat ebéddel szemben, nem mutatkozott finnyásnak Karéfinotu úr. Először megszagolgatta, aztán foga hegyével megkóstolgatta az elébe adott ételeket, s mire az ebéd véget ért, azt tapasztalták, hogy a nyulleves, szárcsa pecsenye és ürüczomb, a miből kámász és yamf kíséretében a lakoma állt, alig volt elégséges étvágya kielégítésére.

- Látom, hogy jó étvágya van szegény ördögnek! - szóla Godfrey.

- Magam is úgy tapasztalom, - felelé Tartelett, - s azért jó lesz vigyázni, nehogy fölébredjenek a ficzkóban a kanibáli hajlandóságok.

- Ugyan menjen Tartelett! Hisz ha volt is valaha kedve emberhúst enni, módunkban lesz leszoktatni róla!

- Én nem merném biztosra venni, - felelé a tánczmester. - A ki egyszer az ilyesmibe bele kóstolt!...

Mig a két fehér ember így beszélgetett, Karéfinotu a legnagyobb figyelemmel hallgatott reájuk. Szemeiben az értelmesség tüze ragyogott. Látni való volt, hogy szeretné megérteni, a mit jelenlétében mondanak. Aztán ő is beszélni kezdett, nagy folyékonysággal, de szakadozott, eltagolt hangokkal, jóformán kiáltásszerű szólamokkal, melyekben, mint a polynéziai nyelvek és szójárások legtöbbszörében, az *a* és *u* hangok voltak a túlnyomók.

Elvégre is ezen oly gondviselészerűen megmentett fekete egy új társ volt magányukban, a kitől várni lehetett, hogy - a legváratlanabb véletlen által hatalmukba ejtve - odaadó szolgálja, valóságos rabszolgája lesz a Vilmos-fa gazdáinak. Erős, ügyes, tevékeny férfinak látszott; semmi munkától vissza nem riadt. Igen nagy hajlandóságot s képességet mutatott mindent utánózni, a mit lát, hogy mások tesznek. Godfrey ezt felhasználva, látott hozzá neveléséhez. A házi állatok gondozását, gyökerek és gyümölcsök szedését, a nyulak és agutik kiválasztását, melyek a konyhára voltak szánva, egyszeri megmutatás után igen pontosan el tudta intézni s némi utmutatás után a manzanilla gyökeréből is el tudta készíteni az almaborféléit, a mit szomjuk enyhítésére a víz mellett használtak.

Bármit gondolt is magában Tartelett, Godfrey nem tudott semmi bizalmatlanságot sem érezni e vad iránt, s úgy látszott, hogy ezt nem is lesz oka megbánni. Ha volt valami, a mi aggasztotta, az az volt, hogy hátha az emberevők, kik Fina szigetének fekvését most már egészen határozottan ismerték, vissza találják oda tért.

Az első napokban ágyat rögtönöztek Karéfinotu részére a Vilmos-tanya szobájában; ő azonban, ha csak az eső nem esett, szívesebben aludt kívül, valamelyik fa tövében, mintha csak azt tartotta volna feladatának, hogy mint őrszem őrködjék a lakóház felett.

A szigetre való jöttét követő tizenöt nap alatt Karéfinotu több ízben elkísérte Godfreyt vadászatra. Meglepetése mindig szerfölött nagy volt, midőn a távolból eltalált vadakat lehullani látta, azután pedig oly hévvel és buzgalommal teljesítette a vadászkutya dolgát, hogy nem volt akadály - bozót, bokor, patak, - a mi ebben feltartóztathatta volna. Lassan-lassan Godfrey egész komolyan hozzá szokott e vad szolgálhoz. Csak egy tekintetben mutatkozott Karéfinotu minden tökéletesedésre képtelennek: az angol nyelv megtanulása tekintetében. Bárhogy erőlködtek is, nem sikerült vele elsajátíttatni a legközségesebb használatú szokat sem; pedig Godfrey és főleg Tartelett, a ki fejébe vette, hogy kifog vastagfejűségén, e részben mindent elkövettek.

Igy telt az idő. Azonban, ha a jelen, hála a körülmények kedvező alakulásának, eléggé elviselhetőnek mutatkozott is, s ha semminő közvetlen veszély nem is fenyegette őket, Godfrey lelkében mégis minduntalan fölmerült a gondolat, vajjon soha világ életében nem sikerül-e e szigetről eltávoznia s valami uton-módon visszatérni hazájába! Nem volt nap, hogy ne gondolt volna Vilmos bátyjára s jegyesére. Mély elkeseredés vett rajta erőt, midőn észrevette, hogy a rossz idő, mely barátai, családja és az ő egyénisége közé még az eddigieknél is áthághatlanabb akadályokat vet, nyilván közeledőben van.

Szeptember 27-dikén új esemény szakította meg napjaik rendes folyását. Több lett ugyan vele a dolguk, de egyuttal bő tartalékra tettek szert táplálék dolgában.

Godfrey és Karéfinotu csigák szedésével foglalkozott az Álom-öböl legszélsőbb partján, midőn egyszerre csak az apró szigetek megszámlálhatatlan raját vették észre a távolban, melyet a szél s a dagály lassacskán a part felé hajtott. Egész uszó szigettengernek látszott e raj, mely felett ott szárnyalt néhány széles szárnyu madár, melyet néhol tengeri kányának neveznek.

Mi lehetett ez a tömeg, mely hullámszerűen uszott, fölemelkedve, majd meg lebukva a hullámok járása szerint.

Godfrey el nem tudta képzelni, a midőn Karéfinotu egyszerre csak hasra vetette magát; aztán fejét behuzva vállai közé, kezét, lábát maga alatt mozgatva, utánozni igyekezett valamely állat járását, mely lassan kúszik a földön.

Godfrey reá nézett, de nem értett meg semmit e különös testgyakorlatból. Egyszerre azonban így kiáltott fel:

- Tán teknősbékák?

Karéfinotu nem csalódott. Mintegy fél négyszögmértföldnyi területen, sok milliónyi teknősbéka volt ott, lassan közeledve a parthoz. Mielőtt száz ölnyre értek volna a szigethez, legnagyobb részük lebukott a víz alá s eltűnt; míg a tengeri kányák, melyek előbb hátukon meg-megpihentek, támaszpontjukat elvesztve magasra repültek fel a levegőbe. Néhány száz teknősbéka azonban szerencsésen kivetődött a partra is.

Godfrey és a fekete rohantak e tengeri zsákmányra, melynek mindegyik darabja legalább három-négy láb átmérőjű volt. Az egyetlen mód, a melylyel a teknősbékákat meg lehetett akadályozni abban, hogy vissza ne menjenek a tengerbe, az volt, hogy hátukra fordították őket; Godfrey és Karéfinotu tehát hozzá láttak e nehéz és fárasztó munkához.

A következő napokat azután azzal töltötték, hogy behordják zsákmányukat. A teknősbéka húsát, mely frissen és szárítva is kitűnő, mindkétféleképp használhatták. Godfrey, a télre való tekintetből, legnagyobb részét besózva eltette, hogy gondoskodva legyen szükségletükről. De azért egy ideig kitűnő teknősbéka levest is élveztek, a mi nem egyedül Tartelettnak esett jól.

Ezen az incidensen kívül életük egyhanguságát nem zavarta meg semmi. Mindennap ugyanazon órákban ugyanaz volt a foglalkozásuk. Nem lesz-e életük még szomorúbb, ha majd a rossz időjárás bekövetkezése arra kényszeríti Godfreyt és társait, hogy bezárkózzanak a Vilmos-tanyára? Godfrey aggodalommal eltelt szívvvel nézett ezen idő elé. De nem volt mód, hogy állapotukon segítsen.

Időközben folytatta a Fina-sziget bebarangolását s midőn sürgetőbb dolga nem akadt, vadászni járt. Karéfinotu legtöbbször vele ment s a háznál Tartelett maradt. Ő - ámbátor első lövése oly mesteri módon sikerült - elvégre is nem volt vadász.

Egy ily vadászkirándulás közben történt oly váratlan kaland, mely a jövőre nézve jelentékenyen megzavarta a Vilmos-fa lakosainak biztonságát.

Godfrey és feketéje vadászni voltak a központi nagy erdőben, mely a Fina-sziget főhegységét képező emelkedések lábánál terült el. Reggeltől kezdve mindössze két vagy három antilopot láttak a hegyoldalban, de sokkal távolabb, semhogy a siker legkisebb reményével rájuk lőhettek volna.

Minthogy pedig Godfrey, ki nem pecsenye-vadra jött ki ez alkalommal, s nem akart csak azért lövöldözni, hogy lövöldözzön, rászánta magát, hogy most az egyszer zsákmány nélkül tér haza. Nem is annyira húsát sajnálta az antilopoknak, mint inkább bőrüket, a melynek jó hasznát remélte vehetni.

Már három óra volt délután. Reggeli után, melyet fekete társával egy fa alatt költött el, szintén nem volt szerencsésebb, mint reggeli előtt. Fölkészültek már mindketten, hogy ebéd idejére visszatérnek a Vilmos-fához, a midőn, az erdő szélén való elhaladásuk közben, Karéfinotu egyszerre csak hátra ugrott; aztán Godfreyhez rohant, megragadta vállánál fogva s oly erővel vonszolta maga után, hogy nem tudott ellenállani.

Húsz lépéssel arrébb Godfrey megállt, lélekzetet vett s Karéfinotu felé fordulva, kérdőleg tekintett felé.

A fekete kiterjesztett karral, rémült arcczal mutatott egy mozdulatlan állatra, mely vagy ötven lépésnyire volt tőlük.

Szürke medve volt, melynek karmai egy fa törzsét tartották átölelve, mely nagy fejét alulról fölfelé emelgeté, mintha rá akarna rohanni a két vadászra.

Godfrey a mint ezt meglátta, arcához kapta puskáját s czélozásra is alig vevén magának időt, azonnal, mielőtt Karéfinotu megakadályozhatta volna, reá lőtt.

Érte-e a golyó a hatalmas talpast? Valószínű. Megölte-e? Azt biztosan nem lehetett tudni. Karmai elbocsátották a fatörzset s a fa lábához hanyatlott.

Nem volt tanácsos felé közeledni. E szörnyű állattal minden közvetlen mérkőzés a legszomorúbb eredményekre vezethetett volna. Köztudomásu, hogy a kaliforniai erdőkben a szürke medvék megtámadása igen gyakran a professzionatus vadászoknak is életébe kerül.

A fekete tehát karon ragadta Godfreyt s sietve vonszolta a Vilmos-fa felé. Godfrey érezvén, hogy itt tanácsos az óvatosság, engedte magát vezetetni.

TIZENKILENCZEDIK FEJEZET.

A melyben a már is veszedelmes állapothoz még újabb bonyodalmak járulnak.

A kiket balvégzetük Fina-szigetére vetett, azoknak - be fogja látni az olvasó - elég okot adhatott az aggodalomra, hogy a szigeten ily veszedelmes vadállatra bukkantak.

Godfrey - meglehet, hogy rosszul tette - nem akarta eltitkolni Tartelettől azt, a mit tapasztalt.

- Medve! - kiáltott a tánczmester, oly arczczal tekintve maga körül, mintha a Vilmos-fa köröskörül lenne véve ily vadállattal. - Medve? Mire való már itt a medve? Hiszen a mi szigetünkön eddig nem volt medve! S ahol egy medve van, lehet több medve is, s még sok más vérszopó állat is, teszem jaguár, párducz, tigris, hiéna és oroszlán!

Tartelett már azt képzelte, hogy a Fina-sziget egy egész elszabadult állatsereglet megrohanásának van kitéve.

Godfrey azt felelte, hogy semmit nem szabad túlozni. Annyi bizonyos, hogy ő látott egy medvét. Hogy történhetett, hogy eddigelé, mikor át meg át kutatta a sziget erdeit, soha nem akadt szeme elébe ily állat, azt nem tudta megmagyarázni s az valóban megmagyarázhatatlan is volt. De ettől addig a következtetésig, hogy most már erdők, rétek zsibongnak a mindenemű ragadozó állattól, még igen messze volt az út. De mégis ajánlatosnak tartotta az óvatosságot, s azt, hogy csak jól fölfegyverkezve távozzanak hazulról.

Szegény Tartelett! E naptól kezdve a félelem, izgalom, rémület, az oktan aggodalmaskodás új élete vette kezdetét reá nézve, a mely a legnagyobb mértékben fölkelte benne a honvágyat.

- Nem! - ismétlé untalan, - ez már mégis sok! Ha vadállatok vannak a szigeten, akkor én köszönöm a mulatságot és inkább haza megyek.

Csak lehetett volna!

Godfreynek és társainak ettől fogva ugyancsak résen kellett állani. Támadástól most már nemcsak a tengerpart s a rét felől, hanem a sequoia-csoportban is tartaniok kellett. Ennélfogva komoly rendszabályokhoz nyultak, hogy véletlen megrohanás ellenében biztosítsák lakóhelyüket. Az ajtót lehetőleg megerősítették, hogy a vadállatok támadását kiállhassa. A mi a házi állatokat illeti, Godfrey szeretett volna nekik istállót készíteni, a mibe legalább éjszakára bezárhassák őket, de ez nem volt könnyű dolog. Beérték tehát azzal, hogy a mennyire lehetett, a Vilmos-fa közelében tartották őket, egy kerítésfelébe szorítva, a melyből nem távozhattak. De ez a kerítés sem elég erős, sem elég magas nem volt, hogy egy medvét vagy hiénát megakadályozhatott volna, hogy rajta átugorják vagy áttörjön.

Mivel azonban Karéfinotu, minden ellenkezés daczára, éjszakának idején mindig kinn örködött, Godfrey remélte, hogy minden direkt támadást megakadályozhatnak.

Karéfinotu, midőn így mintegy előörsi szolgálatot teljesített a Vilmos-fánál, tagadhatatlanul veszélynek tette ki magát; de bizonyosan felfogta, hogy az által szolgálatot teljesít élete megmentői irányában; s így, bármint ellenezte is Godfrey, ragaszkodott ahhoz, hogy ő ott kinn tölti az éjét.

Egy hét telt el, a nélkül, hogy a veszedelmes látogatók közül a környéken egy is mutatkozott volna. Godfrey különben nem távozott a lakóháztól többé, csak ha éppen szükséges volt. Míg a bárányok, kecskék s más állatok a szomszédos réteken legeltek, mindig szemmel tartották

őket. Legtöbbször Karéfinotu volt a pásztoruk. Puskát nem vitt magával, mert, úgy látszott, a tüzelő fegyverrel való bánást nem sajátította el, hanem övébe mindig volt dugva egy vadász-kés s jobbáiban mindig volt egy bárd. Így fölfegyverkezve az erőteljes fekete nem habozott volna rá rohanni egy tigrisre, vagy bármely más veszedelmes állatra se.

Azonban, mivel sem medvét, sem más, vele fajrokon állatot többször nem láttak, Godfrey kezdett megnyugodni. Lassan-lassan újra megkezdte körutjait s vadászatait; messze a sziget belsejébe azonban nem ment. Ilyenkor, ha a feketét magával vitte, Tartelett jól bezárkózott a Vilmos-fába és ki nem bújt volna onnét, ha mindjárt arról lett volna is szó, hogy tánczleczkét adjon valakinek! A mikor azonban Godfrey maga távozott el hazulról, Tartelett urnak társasága maradt, s ő egész buzgalommal látott annak oktatásához.

Tartelettnak eleintén abban főtt a feje, hogy megtanítja Karéfinotut angolul a leghasználatosabb szavakra; erről azonban le kellett mondania, annyira képtelennek bizonyult a fekete kiejtő tehetsége minden ilyen kísérlet megvalósítására.

- Ugy hát, - szólt magában Tartelett, - ha mestere nem lehetek, tanítványa leszek!

S most már abban mesterkedett, hogy ő tanulja meg a szójárást, melyen Karéfinotu beszél.

Hiába mondta neki Godfrey, hogy annak bizony édeskevés hasznát fogja venni, Tartelett nem tágitott. Addig lábatlankodott, míg csak meg nem értette Karéfinotival, hogy azt akarja, megtudni tőle, hogyan nevezik az ő nyelvén azokat a tárgyakat, melyeket kezével megjelöl.

S úgy kellett lenni, hogy Tartelettnak mint tanítványnak kiváló képességei voltak, mert nem került bele tizenöt nap, s tudott már vagy tizenöt szót! Tudta, hogy Karéfinotu «brisi»-nek nevezi a tüzet, «aradu»-nak az eget, «mervirá»-nak a tengert, «durá»-nak a fát stb. S oly büszke volt e tudományára, mintha polynéziai nyelvtudományával száz aranyat nyert volna az akadémián.

Ekkor történt, hogy a háladatosság nemes érzelmeiből kiindulva, Tartelett elhatározta, hogy ha már nem viszonzhatja mestere irányában tett szolgálatait, úgy, hogy angolul tanítja meg, viszonzni fogja az által, hogy az európai tánczművészet szabatos elveit s kecses mozdulatait fogja vele elsajátíttatni.

Godfrey meg nem állhatta, hogy jóízűen ne kaczagjon, midőn ezt meghallotta. Utóvégre időtöltés volt ez is, s vasárnaponkint, midőn nem volt egyéb dolga, örömet volt jelen a tánczleczkéken, melyeket a hirneves san-franciskói Tartelett rendezett. Volt is rajta mit látni. Szegény Karéfinotu vért izzadott, hogy el tudja sajátítani a táncz elemi szabályait. S nem is volt ő ügyetlen, sem jó akarat híján; csakhogy, mint minden fajbelijének, neki is hátranyomott válla, kidülledt hasa, csámpás térde és lába volt. Próbáljon aztán valaki Kampillit csinálni egy ilyen testalkatu vadból!

A tánczmester azonban ennek daczára egész hévvel látott feladatához. S maga Karéfinotu is, ámbár sokat gyötrődött vele, buzgó volt és kitartó. El sem képzelhetni, mily kinjába került neki, lábait az első pozícióba rakni. Hát még mikor abból a második, aztán a harmadik pozícióba kellett átmennie!

- Ide nézz, tökfejű! - kiáltá Tartelett, kinél az oktatás és példaadás mindig együtt járt. - Kifelé a lábbal! még jobban kifelé. Egyik láb sarkát a másik láb hegyéhez! El egymástól a két térdet, számár! Előre a vállat! ügyetlen. Egyenesen tartsd a fejedet!... gömbölyűen karjaidat!

- De hisz lehetetlenséget kíván tőle! - szólt közbe Godfrey.

- Értelmes embernek semmi sem lehetetlen! - volt Tartelett állandó válasza.

- De testalkata nem hajlékony ilyesmire!

- Majd hajlékony lesz, fogadok! Hajlékonynya kell lennie! Aztán legalább, később, e vadember nekem fogja köszönhetni, hogy illendően fog fölléphetni a szalonokban s társaságokban.

- Ugyan Tartelett! teljes világéletében nem lesz ennek alkalma szalonokban föllépni.

- Honnan tudja ön azt, Godfrey, - felelé lábujjhegyre ágaskodva Tartelett. - Nem az új társadalmi rétegeké-e a jövő?

Ez volt Tartelett minden vitatkozásának vége. Aztán kezébe vette kis hegedűjét és vonóját, s oly ugráncsi dallamokat csalt ki belőle, hogy Karéfinotu majd kiugrott a bőréből. Mikor ezeket hallotta, nem kellett olyankor biztatni. Igaz, hogy nem törődött a khoreografia mély értelmű szabályaival, hanem ugrott, tombolt, czigánykereket hányt, a hogy isten tudnia adta.

És Tartelett, elmélázva, a mint látta, hogy Polynésia e gyermeke ily ösztönöknek enged, kérdezte magában, vajjon e kissé tán tulságosan is jellegzett mozdulatok, ámbátor a művészet elveivel egyáltalán meg nem egyeznek, nem egyeznek-e meg az emberi természettel jobban amazoknál?

Mi azonban hagyjuk a táncz és testtartás mesterét bölcséleti tünődései közt, s térjünk vissza gyakorlatibb s a helyzethez is jobban illő kérdésekhez.

Az erdőben s a vadonban tett utolsó kirándulásai alkalmával, akár egyedül ment Godfrey, akár Karéfinotával, nem látott több vadállatot. Sőt még nyomukra sem akadt. A patak partjain, a hova okvetetlen el kellett nézniök szomjukat oltani, hiába kereste lépteik nyomát. S éjszakának idején sem hallott semmi bőgést, sem gyanus ordítást. Azonfölül a házi állatokon sem mutatkozott a nyugtalanság semminő jele sem.

- Ez mégis különös, - mondá néhányszor magában Godfrey, - pedig nem csalatkoztam! Sem én, sem Karéfinotu! Valósággal medve volt az, a mit láttam! S valósággal medve volt az, a mire lőttem! S föltéve, hogy agyon lőttem, ez a medve lett volna a talpasok családjának utolsó képviselője a szigeten?

Egyáltalán megmagyarázhatatlan volt a dolog. Mert ha agyonlőtte a medvét, akkor meg kellett volna találania testét ott a közelben. Pedig hiába keresték. Lehetett-e hinni, hogy a medve, halálosan találva, elvánszorogjon valami rejtekbe, az erdő mélyére? Ez még végtére lehetséges volt; de akkor is, azon a helyen, a hol meglőtték, vérnyomoknak kellett volna lenni, pedig nem voltak.

- Bármint legyen is, - gondolá magában Godfrey, - az nem sokat változtat a dolgon; nekünk résen kell állani!

November első napjain az ismeretlen világtáj eme részén beköszöntött a rossz idő. Több órán át hűvös, hideg eső esett. Igen valószínű volt, hogy később bekövetkeznek azok a felhőszakadások, melyek hosszú heteken át szoktak tartani s a tél esős részének tartozékai az ilyen természetű vidékeken.

Godfreynek ennél fogva arra kellett gondolni, hogy a Vilmos-fa belsejében tűzhelyet állítson, mely nélkülözhetetlen volt úgy a lakás fűtése céljából, mint azért, hogy legyen biztos helyük, a hol zápor és szél ellen védve megfőzhessék ebédjüket.

A tűzhelyet még csak könnyű volt megcsinálni a szoba valamelyik szögletében nagy kövek között, úgy, hogy a kövek egy részét élire, a másikat lapjára helyezték. A nagy kérdés az volt, hogyan tudják a füstöt kivezetni, mert hogy a sequoia egész törzsén át, a fölülről levő nyíláson bocsássák kifelé, az nem látszott tanácsosnak.

Godfrey arra a gondolatra jött, hogy abból a hosszú és széles bambuszból készít kéményt, mely a patak partján több helyütt nőtt.

El kell ismerni, hogy erre vonatkozó fáradozásaiban igen jó hasznára szolgált Karéfinotu. A fekete, ámbár csak hosszas mutogatás után, megértette, hogy mi az, a mit Godfrey akar. Elkísérte tehát, a midőn a Vilmos-fától két mértföldnyire távozott, hogy bambuszt keressen, s mikor a legvastagabb bambuszokat kiválogatták, ő segített a tűzhely felállításában. A köveket elrakták a földön, a szoba mélyén, az ajtóval szemben; a bambuszok belét kiszedték, csomóiknál ketté vágták őket, s egyiket a másikba illesztvén, valóságos kéményt csináltak belőlük, mely elég hosszú volt, hogy a sequoia héján vágott egy nyíláson kiérjen a szabadba. Ez hát elég jónak ígérkezett, csak arra kellett vigyázni, hogy a tűz bele ne kapjon a bambusz-kémény végébe. Godfrey csakhamar örvendő látta, hogy lángol a vidám tűz a Vilmos-fa belsejében, a nélkül, hogy füstje megmételjezné a levegőt.

S jól tette, hogy erről gondoskodott; még jobban tette, hogy sietve gondoskodott.

November 3-tól november 10-ig ugyanis az eső felhőszakadásszerűen esett egyfolytában. Szabadban lehetetlen lett volna égne tartani a tüzet. E szomorú napok alatt folyton a lakásban kellett maradni. Csak a legsürgősebb teendőket lehetett ellátni a nyáj s a baromfiól körül.

Ily körülmények közt megtörtént, hogy kámász-készletük elfogyott. Pedig ez volt élelmi cikkekik közül az, mely a kenyeret képviselte, s hiányát így vajmi keserűen érezték.

Godfrey tehát november 10-én kijelentette Tarteletnek, hogy mihelyt az idő egy kissé derül, ő és Karéfinotu elmennek kámászt szedni. Tartelett, ki soha sem nagyon sietett két mértföldes sétákat tenni, vállalkozott, hogy majd itthon marad házőrzőnek.

Este felé az égről kezdtek eltakarodni a nehéz felhők, melyeket a nyugati szél a hó eleje óta összehajtott; az eső is szünni kezdett, s az esti szürkület beállta előtt még a nap néhány sugarát is megláthatták. Remélni lehetett, hogy más nap tiszta idő lesz, a melyet felhasználhatnak.

- Holnap reggel kimegyek a házból, - szóla Godfrey - és Karéfinotu velem jó.

- Jó lesz! - felelé Tartelett.

Estére kelve, vacsora után, minthogy a kitisztult égen már ott ragyogott egy pár csillag, a fekete minden áron újra el akarta foglalni őrállását a szabadban, melyet a megelőző esős éjszakák alatt elhagyott. Godfrey meg akarta vele értetni, hogy jobb lesz, ha a lakásban marad, s hogy - nem mutatkozván azóta semmi újabb vadállat - fölösleges minden túlvitt elővigyázat, de Karéfinotu nem tágitott, s végtére is engedni kellett óhajításának.

Másnap, a mint Godfrey előre sejtette, szép idő volt, s az eső előtte való este óta nem esett. Midőn hét óra felé a Vilmos-fából kilépett, a nap első sugarai aranyozták meg az óriási fák csucskoronáját.

Karéfinotu őrállásán volt, a hol az éjt töltötte. Már várt gazdájára. Csakhamar jól fölfegyverkezve s nagy zacskókkal ellátva, mind a ketten elbucsuztak Tartelett-től, s a patak felé indultak, annak partján akarván fölfelé haladni egész a kámász-bokrokig.

Egy óra múlva meg is érkeztek oda, a nélkül, hogy velük bármi kellemetlen esemény történt volna.

A bokrok gyökerét hamarjában kiásták s a két zsákot megtöltötték. Ez mintegy három órát vett igénybe, úgy hogy körülbelül tizenegy óra lehetett, amidőn Godfrey és társa megindult vissza a Vilmos-fához.

Egymás mellett haladtak, beérvén azzal, hogy egymásra nézzenek, mert beszélgetni nem tudtak; ép a patak egy kanyarulatához értek, a mely felett nagy fák álltak, egyik parttól a másikig nyujtván természetes lugast alkotó ágaikat. Godfrey itt hirtelen megállt.

Most ő volt az, a ki Karéfinotunak egy mozdulatlan állatot mutatott, mely egy fa lábánál állt, míg szemei különös fényben ragyogtak.

- Tigris! - kiáltá.

S nem csalódott. Valóságos tigris volt, széles szügyű állat, mely hátulsó lábaira támaszkodott s a fa törzsébe megfogódzva készen állt, hogy előre ugorjék.

Godfrey egy szempillantás alatt ledobta gyökeres zsákját. Jobb kezébe kapta puskáját, felhuzta, arcához emelte, célzott, és lőtt.

- Hurrá! hurrá! - kiáltá.

Nem lehetett benne kétség, a golyó találta a tigrist, mely hátra ugrott. De sebe tán nem volt halálos s így megtörténhetett, hogy a golyó által csak jobban feldühödve, újra rájuk támad.

Godfrey újra célzásra kapta fegyverét. Második golyója készen állt, hogy végezzen az állattal.

De Karéfinotu, mielőtt Godfrey visszatarthatta volna, hirtelen oda rohant arra a tájra, a melyen a tigris eltűnt, s vadászkesét fenyegetőleg emelte ellene.

Godfrey utána kiáltott, hogy álljon meg, jöjjön vissza!... De hiába. A fekete, el levén szánva, hogy habár élete koczkáztatásával is, végez az állattal, mely talán csak sebet kapott, - nem hallotta, vagy nem akarta hallani gazdája szavát.

Godfrey tehát utána rohant...

Midőn a parthoz ért, ott látta Karéfinotut a mint iszonyatos küzdelmet vívott a tigrissel; torkon ragadta, úgy fojtogatta s végül bátor, nem remegő kézzel szíven döfte azt.

A tigris erre a partról a patakba zuhant, a melynek az utóbbi esőzések által megdagasztott vize a zuhatag erejével ragadta magával. Az állat hullája csak egy perczig uszott a patak felszínén, azután óriási sebességgel elmerült, s eltűnt a tenger felé.

Előbb egy medve! most meg egy tigris! nem lehetett többé kételkedni, hogy a szigeten igen veszedelmes vadállatok vannak!

Godfrey azután, elérvén Karéfinotut, meggyőződött, hogy a fekete küzdelmében csak pár jelentéktelen karczólást kapott. Erre, a jövő eshetőségei miatt aggodalmasan, megindult vissza a Vilmos-fa felé.

HUSZADIK FEJEZET.

*A melyben Tartelett minduntalan s mindenféle hangváltoztatban
csak azt hajtja, hogy haza szeretne menni.*

Midőn Tartelett megtudta, hogy nemcsak medvék vannak a szigeten, hanem tigrisek is, kesergése újból megkezdődött. Most már ki sem mer menni az ember! Ezek a vadállatok előbb-utóbb rá találhatnak a Vilmos-fához vezető útra is! Azután sehol sem lesz többé biztonság! A tánczmester rémületében nem kívánt kevesebbet, mint legalább is várerődítéseket kőfalakkal, sánczokkal, viárkokkal, töltésekkel, bástyákkal, övezettel, a mi a sequoia facsoportját biztos menedékké tette volna. S minthogy erre nem lehetett kilátás, minden áron haza akart, vagy akart volna menni.

- Magam is szeretnék! - felelgeté neki kurtán Godfrey.

S a viszonyok, a melyek közé a Fina-sziget vendégei most jutottak, csakugyan egész mások voltak, mint eddigelé. Az élet föntartásaért, az élet első szükségleteiért vívott küzdelmük, hála érte a szerencsés körülményeknek, tényleg sikerült nekik. Abban is reménykedhettek, hogy a rossz időjárás, a tél viszontagságai ellen sikeresen megküzdének; de hogy vadállatok vérengző támadásai ellen magukat védelmezhessék, a mire pedig minden pillanatban készen kellett lenniök, arra valóban hiányzott minden eszközük, hiányzott még a lehetőség is.

A helyzet tehát, így összebonyolódva, egyre komolyabb lett s attól lehetett tartani, hogy csakhamar egészen tarthatatlanná lesz.

- De hát, - ismétlé szüntelen Godfrey, - hogy történhetett, hogy négy egész hónap alatt egyetlen egy vadállatot sem láttunk a szigeten, s most tizenöt nap alatt egy medve és egy tigris ellen kellett harcolnunk?... Mi lehet ennek a magyarázata?

A dolog érthetetlennek látszhatott, de valóságát, annyit be kell ismerni, nem lehetett kétségbevonni.

Godfrey, kinek hideg vére és bátorsága a megpróbáltatásokkal szemben egyre növekedett, még most sem csüggedt el. Miután most félelmes állatok fenyegették a kis telepet, főfeladat volt minden késedelem nélkül azt támadásaik ellen biztonságba helyezni.

De hát micsoda rendszabályokhoz nyuljanak? - Először is elhatározták, hogy kirándulásaik az erdőben s a tengerparton ritkábbak lesznek; s hogy soha nem távoznak el hazulról, csak jól fölfegyverezve, és csakis olyankor, a midőn anyagi szükségleteik beszerzése céljából az elkerülhetetlen lesz.

- Ebben a két esetben elég szerencsések voltunk, - mondogatta gyakran Godfrey; - de ki tudja, máskor is ily szerencsésen szabadulhatnánk-e. Ennélfogva nem szabad a veszedelmet kockáztatni, csak ha épen elkerülhetetlen!

Azonban még a kirándulások abbahagyása magában nem volt elegendő; minden áron gondoskodni kellett arról, hogy a Vilmos-fa - úgy a lakóhely, mint a tyukketrecz s a környék a házi állatokkal - a mennyire csak lehet, meg legyen védelmezve, s hogy a vadállatok esetleges támadása ne okozzon helyrehozhatatlan pusztulást.

Godfrey tehát, ha már Tartelett fura tervei szerint nem is erősíthette meg a Vilmos-fát, legalább arra gondolt, hogy egymás közt összeköti a négy-öt nagy sequoiát, mely azt körülvette. Ha sikerülne neki elég erős és magas kerítést rögtönözni egyik fa törzsétől a másikig,

aránylag biztosan érezhetnék magukat a mögött, - legalább minden hirtelen támadás ellen meg lennének védelmezve.

Godfrey gondosan szemügyre vevén a hely színét, úgy találta, hogy e gondolat megvalósítható, ámbár tagadhatatlanul igen nagy munka lesz. Ha még a legszűkebb határok közé szorítják is, legalább háromszáz láb kerületű kerítést kellett felállítani. Ebből megítélhetni, mennyi fát kellett kiválasztani, levágni, megnyesni, helyreszállítani, hogy a kerítés elkészüljön.

Godfrey nem riadt vissza ettől a nehéz munkától. Közölte terveit Tartelettel, a ki helyeselte azokat, s tevékeny és kitartó segédelmet ígért; fontosabb volt azonban, hogy sikerült Karéfinotuval is megértetni a dolgot, a ki rögtön kész volt hozzáfogni a munkához. Hozzá is láttak késedelem nélkül.

A folyó egyik szögleténél, mintegy egy mértföldnyivel a Vilmos-fa felett, egy kis tengeri fenyő-erdő volt, a melynek fái - közép nagyságu példányok - deszkák és oszlopok híján igen alkalmasoknak kínálkoztak arra, hogy minden előleges kifaragás nélkül felhasználhatók legyenek a kerítés elkészítésére.

Godfrey és két társa másnap, november 12-én hajnalban megindult ebbe az erdőbe. Ámbár jól fel voltak fegyverkezve, mégis csak a legnagyobb óvatossággal haladtak előre.

- Nem érnek ezek a kirándulások semmit - mormogá magában Tartelett, kit ez újabb erőfeszítések mindjobban elkeserítettek. - Jobb volna haza menni.

Godfrey már nem vett fáradságot magának arra, hogy feleljen neki. Ez alkalommal nem voltak tekintettel hajlamaira, nem hivatkoztak még csak értelmére sem. Karjai ereje volt az, a mire közös jólétük érdekében szükség volt. S reá kellett szánnia magát ez egészében bizony nagyon kelletlen munkára.

Különben a Vilmos-fától az erdőig való egy mértföldnyi ut közben nem történt semmi szerencsétlenség. Az ut mentén a cserjéket gondosan átkutatták, a közel fekvő rétet gondosan szemmel tartották; de nem találtak semmi gyanúsat. A házi állatok, melyeket ott legeltettek, nem mutattak semmi rémületet. A szárnyasok is ott kaparásztak helyükön minden nagyobb láрма nélkül, mint rendesen.

Csakhamar hozzáláttak a dologhoz.

Godfrey igen helyesen úgy okoskodott, hogy a bekerítéshez nem fog előbb hozzá, csak mikor minden fa, a melyre szüksége van, le lesz vágva. Biztosabban lehet dolgozni - úgy okoskodott - ha a munkát egy helyütt csoportosítják.

Karéfinotu e nehéz vállalkozásban igen nevezetes szolgálatokat tett. A fejsze s a fűrész kezelésében csakhamar rendkívüli ügyességre tett szert. Ereje lehetővé tette, hogy akkor is folytathassa munkáját, midőn Godfrey kénytelen volt azt félbe hagyni, hogy pár pillanatra megpihenjen; s midőn Tartelett, lehanyatló kézzel, összetörődött testtel, annyira kifáradt, hogy még hegedűjét se lett volna ereje fölemelni.

Pedig a táncz és testtartás e szerencsétlen mesterének, ki így a favágó szerepére süllyedt, Godfrey ugyis a feladat kevésbé nehéz részét szánta: az ágak lenyесését a már levágott szálfákról. Ennek daczára, ha Tartelett napszáma nem lett volna is több egy féldollárnál, bizony ingyenbe kapta volna annak legalább négy-ötödét.

Hat napon át, november 12-től 17-ig, a munka nem szünetelt. Kora reggel kimentek a helyszínére, magukkal vitték a napi élelmet, s csak estére tértek vissza a Vilmos-fához. Az idő nem volt valami nagyon szép. Az égen gyakorta jelentkeztek sűrű felhők. Változékony idő

járt, hol napos, hol esős. Zápor idején a favágók, úgy, a hogy lehetett, megvonták magukat a fák alatt, azután újra hozzáláttak a munkához.

November 18-án, minden fa levágva, lenyesve, elkészítve, ott feküdt már a földön, készen a Vilmos-fához való szállíttatásra. Ez idő alatt megint nem mutatkozott a patak közelében semmiféle vadállat. Önkénytelenül fölmerült a kérdés, maradt-e még több is a szigeten, s a halálosan talált medve és tigris nem volt-e itt bármily valószínűtlennek lássék is - fajuk utolsó képviselője.

Bármint legyen is, Godfrey nem akart lemondani a tervről, hogy szilárd kerítést készít, a mely biztosítja mind a tigrisek és medvék, mind pedig a vademberek hirtelen való támadásai ellen. Különben is a munka nehezen már túl voltak, mert csupán az volt hátra, hogy a kész anyagot elszállítsák arra a helyre, a hol azt feldolgozzák.

Azt mondtuk, hogy a munka nehezen már túl voltak, ámbátor ez a szállítás rendkívül nehéznek látszhatott. Az is lett volna, ha Godfreynek nem lett volna egy igen gyakorlati terve, a mely által jelentékenyen megkönnyebbedett a dolog, az t. i., hogy a patak vizét, mely a legutóbbi esőzések által egészen megáradt, használja fel a fa elszállítására. Ugy gondolta, hogy kisebb szállítmányokká, tutajokká köti össze a szálfákat s szép módjával leusztatja a sequoia-csoport felső csucsaig, a melyet a patak rézsut érintett. Ott a kis hid által képezett gát önkényt megállítja a tutajokat. S e ponttól a Vilmos-fáig alig volt 25 lépés. Ha volt valaki, a kinek szerfölött tetszett ez a terv, Tartelett volt az, a tánczmester, a ki most már visszanyerhetni remélte oly nagyon kompromittált emberi nyugalmit és méltóságát. Még 18-án összeállították s vízre bocsátották az első szállítmányt. Minden baj nélkül megérkezett az a gátig. S nem telt bele három nap, 20-ka estéig, minden levágott fa helyére jutott.

Másnap az első oszlopok, két lábnyira beverve a földbe, emelkedni kezdtek, hogy a Vilmos-fát környező sequoiák közt a kapcsolatot fentartsák. Hogy szilárdabban álljanak, fölül hajlítható, de erős ágakkal kötötték össze őket egymással.

Godfrey nagy örömmel látta, mint halad a munka s alig várta, hogy vége legyen.

- Ha egyszer a kerítés meglesz, - mondá Tartelettnak, - akkor egészen otthon leszünk.

- Egészen otthon csak akkor leszünk, - felelé szárazon az érdekes tanár, - ha majd a Montgomery-utcában leszünk, a Kolderup-palota szobáiban.

S ezt a véleményt nem igen lehetett megtámadni.

November 26-án a kerítés három negyedrésze már fel volt állítva. Körülvette az, a sequoiákat egymással összekapcsolván, azt a fatörzset is, melyben a tyukketrecz volt elhelyezve s a melyből Godfrey istállót akart készíttetni.

Még három vagy négy nap, s a kerítés egészen kész lesz. Akkor aztán csak az lesz hátra, hogy biztos ajtót készítsenek s a Vilmos-fa minden hirtelen támadás elől teljesen el lesz zárva.

Azonban másnap, november 27-én, e munkát oly körülmények szakították félbe, a melyeket részletesebben elő kell adnunk, mert azon megmagyarázhatatlan jelenségek közé tartoztak, a minőket már többször is tapasztaltak a Fina-sziget lakosai.

Reggeli nyolcz óra tájban Karéfinotu felmászott a belső nyíláson át a sequoia koronájáig, hogy légmentesebben zárja el a lyukat, melyen a hideg és eső jelen állapotában könnyen behatolhatott; ebbeli munkája közben azonban egyszerre csak különös kiáltást hallatott.

Godfrey, ki a kerítésnél dolgozott, oda tekintett, s látta, hogy a fekete igen kifejező kézmozdulatokkal arra biztatja, hogy jöjjön fel ő is.

Godfrey úgy okoskodott, hogy fontos ok nélkül Karéfinotu nem zavarná meg őt munkájában s azért magához vevén messzelátóját, felmászott a fa odvában, kibujt a lyukon, s csakhamar ott volt a fa tetején, egyik leghatalmasabb ágon.

Karéfinotu, kezét a Fina-sziget északkeleti gömbölyű nyulványa felé tartva, figyelmeztette Godfreyt, hogy ott valami füst van, a mely úgy emelkedik a levegőbe, mint valami hosszú seprő.

- Már megint! - kiáltá Godfrey.

S messzelátóját a kérdéses irányba szögezvén, csakhamar megbizonyosodott, hogy most minden csalódás lehetetlen, hogy az csakugyan füst, még pedig oly füst, mely igen jelentékeny tűzhelyről kell hogy származzék, mert ily távolságból - közel öt kis mértföldről - tisztán kivehető. Godfrey a fekete felé fordult. Az tekintetével, mozdulataival, egész magatartásával meglepetésének adott kifejezést. Nyilván ő sem csodálkozott kevésbbé e jelenségen, mint maga Godfrey.

Különben pedig, a meddig a szem látott, a tengeren nem volt semmiféle hajó, a mi arra mutatott volna, hogy mostanában a parton emberek - vadak vagy európaiak - kötöttek volna ki.

- De most már igazán utána kell járnom a tűznek, melyből e füst ered! - kiáltá Godfrey.

S a sziget északkeleti részére, majd a sequoia lábához mutatva, meg akarta Karéfinotával értetni, hogy percznyi késedelem nélkül arra a tájra akar sietni.

Karéfinotu megértette. Többet tett, mint pusztán megértette: fejével helyeslőleg intett.

- Ugy van, - mondá magában Godfrey, - ha emberi lény van ott, meg kell tudni, ki ő, honnét jött! meg kell tudni, hol és miért rejtőzik! Mindnyájunk biztonságáról van szó.

Egy percz múlva Karéfinotu és ő lesiettek a fáról. Aztán Godfrey elmondván Tartelettnak, a mi történt s elmondván, hogy mit szándékozik tenni, felszólította, hogy tartson velük az északi part felé.

Hogy tiz mértföldnyi utat tegyen, ez nem valami csábító gondolat volt a tánczmester úrra nézve, a ki lábait, mint egyénisége legbecsesebb részét, pusztán arra valónak tartotta, hogy azt nemes mesterségében fárasztja el. Azt felelte tehát, hogy inkább a Vilmos-fánál marad.

- Ugy hát magunk megyünk, - mondá Godfrey, - este előtt azonban ne várjon haza.

És ketten elindultak.

Karéfinotu és Godfrey némi élelmiszereket vevén magukhoz, hogy útközben megreggelizhessenek, búcsút vettek a tánczmestertől, kinek egyéni véleménye az volt, hogy nem fognak találni semmit és hiába fárasztják magukat, - aztán útnak indultak.

Godfrey magával vitte puskáját és revolverét; a fekete pedig a baltát és a vadászkést, mely kedvencz fegyvere lett. Átmentek a szálfá-hidon, s a patak jobb partjára jutottak; onnét a rétségen át a tengerpart azon része felé tartottak, a honnét a sziklák közül a füstöt látták emelkedni.

E pont inkább keletre volt, mint az a környék, a melyen Godfrey második ilyenmű kutatása közben tudvalevőleg hiába járt. Mindketten igen gyorsan haladtak, de azért gondosan vigyáztak, biztos-e útjuk, s a bokrok mögött s a cserjében nem lappang és leskelődik-e valamely oly állat, a melynek támadásától tartaniok kell.

Nem akadt útjukba semmi olyas, a mi bennök aggodalmat kelthetett volna.

Délben, miután ettek, egy pillanatig sem pihenve megérkeztek mindketten az első szikla-réteghez, mely a part felé vonult. A füst még mindig látható volt s negyed mértföldnyinél kisebb távolságban lebegett. Folyton egyenes irányban haladva, mulhatatlanul el kellett oda jutniok.

Siettették tehát lépteiket, azonban fokozódott vigyázattal, nehogy valami meglepetés vagy baj érje őket.

Két perc múlva a füst eloszlott, mintha csak hirtelen kioltották volna.

Godfrey azonban szabatosan megjegyezte a helyet, mely fölött a füstöt utolszor látta. Egy szikla csúcsa fölött emelkedett ez, egy bizar alaku szikla fölött, mely tört piramisszerű formájánál fogva könnyen fel volt ismerhető.

A kis negyedmértföldön gyorsan áthaladtak; a sziklacsoportot megkerülték, s azzal Godfrey és Karéfinotu eljutottak a tengerpartra, alig ötven lépésnyire a sziklától.

Rohantak feléje... senki sem volt ott!... De ezuttal alig eloltott zsarátnokot, félig megszenesült üszköt találtak ott, nyilvános jelül annak, hogy ott csakugyan tűz volt.

- Itt valaki járt! - kiáltá Godfrey. - Itt járni kellett valakinek, és pedig alig pár percczel ezelőtt! Meg kell tudnom, ki volt az?...

Bekiáltott a sziklák közé... Semmi válasz... Karéfinotu éles ordítást hallatott... Senki sem felelt.

Neki láttak mindketten a szomszédos sziklák átkutatásához; keresték, nincs-e ott valami barlang vagy üreg, mely valamely hajótöröttnek, vagy benszülöttnek és vadnak tanyául szolgálhat...

Hiába járták be a tengerpart szikláinak összes szakadékait. Sehol sem találtak oly helyet, a mely azt mutatta volna, hogy ott laknak, vagy laktak. Még csak embernyomot sem találtak.

- És mégis, - ismétlé Godfrey, - most egész bizonyos, hogy a füst, a melyet láttunk, nem valami forrás gőze volt. Tűz égett ott, fából és fűből gyuladt tűz, a mely nem alhatott ki magától!

Minden keresés hiába volt. Két óra felé tehát, nyugtalanul s elkedvetlenedve, hogy hiába jártak, Godfrey és Karéfinotu megindult visszafelé a Vilmos-fához.

Godfrey - igen természetesen - mély gondolatokba merülve mendegélt. Ugy tetszett neki, hogy valami rejtett hatalom uralma alá jutott. Ennek a füstnek ismételt megjelenése, vadállatok mutatkozása, nem árulta-e el mind, hogy rendkívüli állapotok következtek be?

S ebbeli sejtelmében nem kellett-e még jobban megerősítenie, midőn egy óra múlva, a mint a rétségen haladtak át, ott valami különös zajt hallott, olyan tompa zörgés-félét. Karéfinotu hirtelen visszarántotta őt és pedig bizony éppen jókor, mert egy kígyó, mely a fűben kúszott, épen reá akarta magát vetni.

- Kígyók! most meg már kígyók is vannak a szigeten! A medvék s tigrisek után még csak ez volt hátra! - kiáltá.

Csakugyan kígyó volt; abból a fajtából, mely könnyen fölismerhető a zajról, melyet kúszása okoz, csörgő kígyó, még pedig a legmérgesebb fajtájú s a maga nemében valódi óriás.

Karéfinotu oda vetette magát Godfrey s a kígyó közé, mely nem sokára eltűnt a sűrű bozótban.

De a fekete üldözni kezdé s nem sok idő múlva elérvén, egy fejszeapással leütötte a fejét. Mire Godfrey utána ment, az állat két darabban hentergett a véráztatta földön.

Azután több kigyót is láttak még a réten, melyet csak a patak választott el a Vilmos-fától s ezek sem voltak kevésbé veszedelmesek, mint az első.

Kigyók egész özöne lepte-e el hamarjában e szigetet? Fina szigete versenytársává volt-e leendő a hajdani Tenosnak, mely az őskorban kigyóiról lett nevezetessé s a viperának nevet adott.

- Menjünk! menjünk! - kiáltá Godfrey, intvén Karéfinotunak, hogy siettessék lépteiket.

Nagyon nyugtalankodott. Szomoru előérzet bántotta s nem tudott fölötte uralkodni.

Ennek uralma alatt, valami közel bekövetkező szerencsétlenségtől tartva, nagyon igyekezett, hogy mentül hamarabb visszaérjen a Vilmos-fához.

S mikor a patakon átvezető hidhoz ért, csakugyan meggyőződött, hogy ösztöne igazat mondott.

Kétségbeesett kiáltozás hangzott az óriás-fák felől. A rémület hangján kiáltoztak segítségért; hogy ki kiáltozott, az iránt nem lehetett kétség.

- Tartelett! - kiáltá Godfrey. - A szerencsétlent megtámadták!... Gyorsan, gyorsan!

A hidon áthaladván, husz lépéssel arrább meglátták Tartelettet, a mint teljes erejéből futott.

Feltátott szájjal üldözte egy krokodil, mely a patakból jött elő. A szegény ember, fejét veszítve, a rémülettől örülten, a helyett, hogy jobbra vagy balra kitért volna, egyenes irányban szaladt, így kockáztatva, hogy az állat elérí... Egyszerre megbotlott, elesett... El volt veszve.

Godfrey megállt. E fenyegető veszedelemmel szemben hideg vére egyetlen pillanatra sem hagyta el. Lekapta válláról puskáját, s szemén fölül célba vette a krokodilt.

A fegyver elsült s jól irányzott golyója eltalálta a szörnyeteget, mely egyet vetett magán s aztán mozdulatlanul elterült a földön.

Karéfinotu rohant Tartelett felé s fölsegítette... A tánczmester az elszenvedett rémület - de minő rémület! - árán megmenekült.

Esti hat óra volt.

Egy percz múlva Godfrey és társa visszatért a Vilmos-tanyára.

Mily keserű gondolatok foglalkoztathatták őket az esteli alatt. Az álmatlanság mily gyötrelmesen hosszú órái következtek be a Fina-sziget lakosaira, kiknek most ellenük fordult a szerencse.

A mi a tánczmestert illeti, ő szorongattatásaiban nem talált csak három szót, a mely kifejezte minden gondolatát, s a melyet untalan ismételt is:

- Haza szeretnék menni!

HUSZONEGYEDIK FEJEZET.

A mely Karéfinotunak egy igen meglepő megszólalásával végződik.

Az ezen éghajlat alatt legnagyobb mértékben szigorú téli időjárás végre bekövetkezett. A hideg első jelei már mutatkoztak, s számolni kellett az ezután szükségkép gyorsan beálló fagy következményeivel. Godfreynek tehát nagyon is igaza volt, hogy tűzhelyet rakatott a fa belső részében. Magától értetődik, hogy a deszkakerítés is elkészült, s most már erős ajtó védte az elkerített hely bejáráját.

A következő hat hét alatt, tehát december közepéig, sok igen csúnya nap volt, amelyen nem lehetett kimenni. Először is rettenetes viharok köszöntöttek be. Gyökereikig megrázták az óriási fenyők csoportját s elborították a földet letépett ágakkal, melyeknek különben a tűzhely szükségleteinél jó hasznát vették.

A Vilmos-fa vendégei most már oly melegen öltözködtek, a mint csak lehetett; a ládában talált gyapotkelméket használták, valahányszor élelmi szerek gyűjtése céljából ki kellett a házból menniök; de az idő csakhamar oly gonosz lett, hogy minden ily vállalkozás lehetetlenné vált.

A vadászatot egészen abba kellett hagyniok s a hó csakhamar oly viharos bőséggel lepte el a földet, hogy Godfrey bizvást azt hihette volna, hogy a sarktenger valamely vendégszeretetlen tájára vetődött.

Tudva van különben, hogy Amerika északi része, melyen az északi szelek úgy süvöltenek át, hogy semmi föl nem tartóztatja őket, a földgömb leghidegebb tájai közé tartozik. A tél áprilison túl is el szokott tartani. Rendkívüli elővigyázatra van szükség, hogy az ember megoltalmazhassa magát ellenében. Mindez azt a gondolatot kelté, hogy hátha Fina szigete sokkal feljebb fekszik, mint Godfrey föltételezte.

Ennek következtében a Vilmos-fa belsejét, a mennyire csak lehetett, kényelmesen be kellett rendezni; azonban ennek dacára is a hideg és eső miatt kegyetlen sokat szenvedtek. A konyha tartalékkészlete szerencsétlenségre nem volt elég, a szárított tekenősbékahús lassan-lassan fogyni kezdett; több izben reá kellett szánni magukat, hogy föláldozzanak egy egy birkát, nyulat vagy kecskét, a melyeknek száma a szigetre érkezésük óta nem valami nagyon szaporodott.

S ez új megpróbáltatásokkal mily keserves gondolatok gyötörték Godfrey lelkét!

Hozzájött még az is, hogy tizenöt nap hosszat makacs láz gyötörte. Ha a kis patika nincs, a melyből könnyen kikereshette a szükséges orvosságokat, bizony, ki tudja, fellábadhatott volna-e. Tartelett vajmi kevésbé volt alkalmas arra, hogy e betegsége alatt illő ápolásban részesítse. Különösen Karéfinotu figyelmessége segítette elő gyógyulását.

És aztán azok az emlékek, az a sok maró önvád! Hiszen helyzetéért, a melynek végét be sem láthatta, nem okozhatott senkit, csak önmagát! Magánkívüli állapotában hányszor szólította Finát, a kit immár soha sem vélt viszontláthatni, és Vilmos bátyját, a kitől örökre elválasztott-nak hitte magát! Oh minő másnak bizonyult a Robinsonok eme pályája, melyből gyermek-ségének álmái egész ideált alkottak! Most a valóság egész kiábrándító hatásával uralkodott lelkén! Soha, soha nem remélhetett többé visszajuthatni régi tűzhelyéhez.

Igy telt el ez a szomorú december hónap; Godfrey csak e hó vége felé kezdett egy kissé új erőhöz jutni.

Tartelett ellenben, az ég különös kegyelméből, mindéig jól érezte magát. Hanem azért jajgatott szüntelen és kesergett végtelen. Mint Kalipso tanyája Uliasz elűzése után, a Vilmos-fa «nem hangzott többé énekétől», - még csak hegedűjétől sem, a melynek húrjait megfagyasztá a hideg.

Meg kell még jegyezni, hogy Godfrey legtöbbet aggódott a felett, hogy hátha újra veszedelmes vadállatok támadnak rájuk, s hátha a vademberek is, kik a Fina-sziget helyzetét nyilván ismerték, újra s nagyobb számban visszatérnek. Ezek támadása ellen az elkorlátolás vajmi kevés védelmet nyújtott volna.

Mindent jól megfontolva, a sequoia felső ágai között található menedék nyújtott még legnagyobb biztonságot. Azon igyekeztek tehát, hogy az odaváló feljuthatást minél könnyebbé tegyék. A szűk nyílást, melyen a koronára való kijutás előtt át kell bújni, mindig könnyen megvédelmezhetik.

Karéfinotu segítségével sikerült Godfreynek a fa egyik bütykétől a másikig szabályos közökben rendes létrafokformát helyezni el s ezek mellett gyökérből készített kötél függvén, a felmászás jelentékenyen gyorsítható lett.

- No lám, - mondá e munka elvégeztével mosolyogva Godfrey, - most megvan már a téli szállásunk ide lenn, meg a nyaralónk oda fenn.

- Jobb szeretném, ha pusztán egy pinczénk lenne is, csak az a Montgomery-utczán lenne, - felelé Tartelett.

Eljött Krisztus születésének ünnepe, a szép karácsony, melyet oly fényesen szoktak megülni az amerikai Egyesült államokban. Nyomban azután elkövetkezett új év napja, melyhez annyi gyermekkori emlék tapadt, s mely most ködös, esős, havas, hideg, komor időjárásával oly kelletlen kilátások közt nyitotta meg az esztendőt.

Hat hónapja volt már, a mióta az Álom hajótöröttjeinek semmi érintkezése nem volt a külvilággal.

Az év kezdete egyáltalán nem mutatkozott szerencsésnek. Készen kellett lenni, hogy Godfrey és társai újabb s az eddigieknél is szörnyűbb megpróbáltatásokat lesznek kénytelenek elszenvedni.

A hó január 18-ig nem szűnt meg esni. A nyáját ki kellett eresztetni, hogy legelhessen oda kinn s gondoskodják, úgy a hogy tud, élelméről ő maga.

Nap lementével igen nedves éj borult a tájra s a sequoiák komor vidéke a legteljesebb sötétség leplébe burkolódott.

Godfrey s Karéfinotu, bent a Vilmos-fában, ágyukon elterülve hiába igyekeztek aludni. Godfrey, egy fenyőág határozatlan fényénél, a bibliában levelezett.

Tíz óra felé valami távoli, lassan-lassan közeledő moraj hallatszott a sziget északi részéből.

Nem lehetett tévedni. A vadaktól származott e zaj, melyek a környéken bolyongtak s e jelenségben a legborzasztóbb az volt, hogy ez uttal a tigris és a hiéna üvöltése az oroszlan s a párducz ordításával egy borzasztó hangversenynyé olvadt össze. Godfrey, Tartelett és a fekete mondhatatlan aggodalom által megszállva hirtelen fölkeltek. Ha a vadállatok eme megmagyarázhatatlan támadásával szemben Karéfinotu osztozott is társai félelmében, meg kell jegyezni, hogy csodálkozása legalább is akkora volt, mint félelme.

Két halálveritokes órán keresztül mindhárman talpon voltak. Koronkint meg-megújult az üvöltés, nem valami nagy távolban. Aztán megint elhallgatott, mintha a vadállat-csorda, nem ismervén a vidéket, melyen jár, találmra szétoszlott volna. Ha így történt, remélhették, hogy a Vilmos-tanya talán megszabadul a támadástól.

- Mindegy! - gondolá magában Godfrey, - ha csak a legutolsóig ki nem írtjuk e bőszt állatokat, nem lesz többé nyugtunk e szigeten.

Kevéssel éjfélt után az ordítás fokozott erővel s ezuttal már megint közelebb megkezdődött. Nyilvánvaló volt, hogy az üvöltő csorda közeledik a Vilmosfához.

Ez most már semmi kétséget nem tűrő bizonyosságnak tetszett. Pedig hát hol vették magukat ezek a vadállatok? Mostanában nem juthattak a szigetre. Előbb ott kellett már lenniök, mint a hogy Godfrey oda vetődött. Már pedig, ha ott voltak, hogy történhetett, hogy ez az egész falka úgy el tudott rejtőzni, hogy Godfrey kirándulásai és vadászatai közben, a mikor bejárta a közép-erdő rengetekeit s a sziget legtávolabb eső vadonát is, soha nem látta még csak nyomukat sem. Mely rejtélyes barlang okáta rájuk ezt az oroszlan-, hiéna-, tigris és párducz-özönt? Minden eddigi megmagyarázhatatlan jelenség között valóban ez volt a legmegmagyarázhatatlanabb!

Karéfinotu nem akarta, nem tudta hinni, a mit hallott. Nála ez az ordítás a legnagyobb mértékű elképedést idézte elő. A lobogó tűz lángjánál, mely a Vilmosfa belsejét megvilágította, fekete ábrázata a legkülönösebb elfintorodást lehetett észlelni. Tartelett szegény reszketett, jajgatott, siránkozott a maga szögletében. Kérdezősködni szeretett volna Godfreytől mind a felől, a mi történik; de annak se kedve, se gondja nem volt rá, hogy feleljen. Nagy szerencsétlenség előérzete bántotta; s törte a fejét, miképen szabaduljon attól.

Egyszer vagy kétszer ő és Karéfinotu kiment egész a kerítésig. Az volt a céljuk, hogy megnézik, elég erősen be van-e támasztva az ajtó belülről.

Ép mikor künn voltak, nagy zajjal rohant egy csorda a Vilmos-fa felé.

Csak a birkák, kecskék s a többiek voltak. A vadállatok ordítását hallván, bizonyára elfogta őket a rémület, s közeledésüket érezve, bódultan hagyták oda legelőjüket s menedéket keresni rohantak a kerítés mögé.

- Ki kell nekik nyitni az ajtót! - kiáltá Godfrey.

Karéfinotu fejével bólintott. Nem volt rá szükség, hogy Godfrey az ő nyelvén beszéljen, hogy most megértse, mit akar.

Az ajtót kinyitották, s a rémült nyáj rohant a kerítés mögé.

Hanem ebben a perczen, a kinyitott ajtó mögül, egyszerre csak szemek villogása tűnt elő, a melyek izzó fényét a sequoia csoport által fokozott sötétség még feltűnőbbé tette.

Már nem volt idő az ajtót bezárni. Odavetni magát Godfreyre, bevonszolni a lakásba, s annak ajtaját magukra rántani: mindez Karéfinotura nézve egy pillanat műve volt.

Ujabb ordítás mutatta, hogy három vagy négy vadállat benyomult a kerítés mögé.

S ekkor e rettenetes ordításba a bégetés és mekegés szivszakgató hangversenye vegyült. A házi állatok nyája, megfogva, mint valami csapdában, ki volt szolgáltatva e vérszopók kegyetlenségének.

Godfrey és Karéfinotu, felkúszván a sequoia héján vágott két kis ablakig, látni iparkodott, hogy mi történik künn a sötétben.

A vadak, - még nem tudhatták, oroszlánok, párduczok vagy tigrisek-e - nyilván megtámadták a nyáját s megkezdték pusztításukat.

E perczben vak rémülete esztelen ösztönétől indítatva, Tartelett felkapott egy puskát s találomra ki akart lőni az egyik ablakon.

Godfrey megakadályozta.

- Nem! - mondá. - E sötétségben szó sem lehet arról, hogy a lövés egyéb legyen üres pufogatásnál! Már pedig nem szabad elvesztegetni a töltést! várjuk meg a nappalt!

Godfreynek igaza volt. A golyók csak úgy érhatték volna a házi állatokat, mint a vadállatokat, sőt bizonyosabban azokat érték volna, mert többen, számosabban voltak. Megmenteni őket most már lehetetlen volt. Hanem ha talán feláldozzák őket, el lehet érni, hogy a vadak jól laknak, s eltávoznak a bekerített térről napkelte előtt. Akkor aztán lenne idejük, gondoskodni arról, hogy védelmezzék magukat új támadás eshetősége ellenében.

Aztán meg e sötét éjjel s mindaddig, a míg lehetséges volt, tanácsosabbnak tetszett, hogy ne árulják el a vadállatok előtt, hogy emberi lények is vannak a közelben, a kiket bizony-bizony még többre találnának becsülni minden állati zsákmánynál. Nyugodtan maradván, tán kikerülnek minden egyenes támadást a Vilmos-fa ellen.

Tartelett képtelen lévén akár ilynemű, akár másféle okoskodást megérteni, Godfrey beérte azzal, hogy egyszerűen elvette tőle fegyverét. A tánczmester erre levetette magát ágyára s átkozni kezdte az utazást, az utazókat, s a félbolondokat, kik nem tudnak nyugodtan házi tűzhelyük mellett maradni.

Két társa újra elfoglalta figyelő állását az ablaknál. Innen voltak tanúi, a nélkül, hogy beavatkozni módjukban lett volna, annak az irtóztató öldöklésnek, mely künn a sötétben végbe ment.

A bárányok és kecskék vészjósló bégetése lassan-lassan szünni kezdett, akár azért, mert nagyobb részük már össze volt marczangolva, akár, hogy kimenekültek a kerítés mögül, a hol aztán nem kevésbé biztos halál várt rájuk. Helyrehozhatatlan veszteség fenyegette e részben is, a kis gyarmatot; de Godfrey most nem ért rá, hogy a jövőn tünődjék, eléggé fenyegető volt a jelen, hogy az vegye igénybe minden gondolatát.

Nem lehetett semmit tenni, semmit megpróbálni a pusztítás e művének megakadályozására.

Esti tizenegy óra lehetett, midőn a dühöngő ordítás egy pillanatra szünni kezdett.

Godfrey és Karéfinotu még egyre figyelve néztek kifelé; úgy tetszett nekik, mintha egyre nagy árnyak vonulnának el a kerítés mellett, míg a távolból újabb léptek zaja ütötte meg füleiket.

Nyilván némely vad, a melynek szagló érzékét későn ütötte meg a vérbűz, mely a Vilmos-fa környékén eltölté a léget, most sietett csatlakozni a falkához, mely már előbb odakapott. S ott jártak és keltek, meg-megkerülvén a fát, s dühökben rekedt és tompa dörmögést hallatván. Ez árnyalakok egy része a földön kúszott, mint megannyi óriási macska. Hogy az elpusztított nyáj nem elégítette ki éhségüket, az már bizonyosnak látszott.

Sem Godfrey, sem társai nem mozdultak. Teljes csendben maradván, remélhették, hogy talán kikerülhetnek minden direkt támadást.

Egy szerencsétlen lövés azonban hirtelen elárulta itt létüket s a legnagyobb veszedelmet zúdította nyakukra.

Tartelett teljesen magánkívül való állapotban hánykódván, fölkelt ágyáról. Felragadott egy revolvert a mielőtt még Godfrey és Karéfinotu megakadályozhatta volna, nem tudva, mit tesz, s azt hívén hogy egy tigris készül reá ugrani, elsütötte a pisztolyt. Golyója átfúrta a Vilmos-fa ajtaját.

- Szerencsétlen! - kiáltá Godfrey, Tartelettre vetvén magát, a kitől a fekete sietett elvenni a pisztolyt.

Már késő volt. A riasztó lövésre kívülről erőteljesebben kezdődött újra az ordítás. Borzasztó körmök kaparása hallatszott a sequoia kérgén. Iszonyu lökések rázkódtatták meg az ajtót, mely sokkal gyöngébb volt, semhogy ily támadásnak ellenállhatott volna.

- Védelmezzük magunkat! - kiáltá Godfrey.

És puskájával kezében, golyótartójával övében, újra elfoglalta helyét az ablaknál.

Legnagyobb meglepetésére, Karéfinotu ugyanúgy tett, mint ő. Ugy van, ugy! a másik puskát - pedig még soha sem bánt vele - a fekete fogta a kezébe, zsebeit tele rakta töltésekkel, s az ablaknál állást foglalt ő is.

Azután megkezdődött a tüzelés e nyílásokon keresztül. S a lövések villámánál Godfrey egyfelől s Karéfinotu másfelől láthatták, minő ellenségekkel van dolguk.

Oda kinn, de a kerítésen belül, dühökben ordítva, a lövések zajától neki bősztülve, a golyóktól, melyek részben találtak, a földre terítve s ott hemperelve, legalább husz vadállat népesítette meg a Vilmos-fa környékét; oroszlánok, tigrisek, hiénák és párduczok vegyest. Ordításukra, mely elhangzott a messze távolba, föl lehetett tenni, hogy még több vadállat fog ide seregleni. Már is hallani lehetett messziről valami távoli ordításfélét, mely egyre közeledett a Vilmos-fához. Egész nagy állatsereglet volt, a mely így egyszerre reá szabadult erre a szigetre.

Godfrey és Karéfinotu azonban, nem gondolván többé Tartelettre, a kinek nem lehetett semmiben hasznát venni, nem pazarolták a töltést, s csak biztosra lőttek. Nem akarván elvesztegetni egy töltést sem, mindig bevárták, míg egy árny jött az ablak elé és akkor lőttek. És találtak, mert a lövés zaját azonnal fájdalmas ordítás követte, melyet a pórul járt vadállat hallatott.

Mintegy negyedóra múlva mintha minden megszűnt volna. A vadállatok abba hagyták a támadást, mely többnek közülök máris életébe került, vagy pedig a reggelre vártak, hogy akkor kedvezőbb viszonyok között kezdhessék újra támadásukat.

Bármint lett légyen is, sem Godfrey, sem Karéfinotu nem érzett kedvet arra, hogy elhagyja állását. A fekete oly jól kezelte fegyverét, hogy ügyességre méltó párja volt Godfreynek. Ha ez csak pusztán utánzási tehetségének volt köszönhető, el kellett ismerni, hogy ez a tehetség nem mindennapi.

Reggeli két óra felé újabb támadás következett be, minden eddigi támadásnál dühösebb. A veszedelem egyre fenyegetőbb lett, a Vilmos-fa belsejében való állások kezdtek tarthatatlanokká válni.

A sequoia lábánál újabb, dühösebb ordítás hallatszott. De az ablakok egyenes irányban levén vágva, sem Godfrey, sem Karéfinotu nem nézhetek maguk alá, s nem tudhatták mi történik ott, s ennél fogva a siker reményével nem is lőhettek támadóikra.

Most a Vilmos-tanya ajtajára irányozták támadásukat a vadak, s bizony nem lehetett benne kétség, hogy az támadásuknak s karmaiknak előbb-utóbb engedni fog.

Godfrey s a fekete leszállt a földre. Az ajtó már ropogott a külső támadásoktól. A sequoia résein meleg állati lehellet szaga hatolt át.

Godfrey és Karéfinotu megpróbálták, hogy megtámasztják az ajtót az ágyak körül használt karókkal, de tartani lehetett tőle, hogy ez sem lesz elegendő.

Nyilvánvalónak tetszett, hogy csakhamar be fog dőlni ez az ajtó, mert az állatok új erővel rohantak neki, főleg mióta a puskalövések nem árthattak nekik.

Godfrey tehát tehetetlenségre volt kárhozthatva. Ha ő és társai a Vilmos-fa belsejében maradnak addig, míg a támadók oda behatolnak, nyilvánvaló volt, hogy fegyvereik elégtelenek lesznek a védelemre.

Godfrey keresztbe fonta karjait. Láta, hogy az ajtó mindinkább enged, hogy széleinél egyre nagyobbul a rés. De nem segíthetett. Az elcsüggedés egy pillanatában szinte kétségbeesetten emelte homlokához kezét. De csakhamar újra magához tért.

- Nincs más menekvés! Föl kell menni a fára! Mindnyájunknak.

S rámutatott a szűk nyílásra, mely a Vilmos-fa belsejéből a tetőre vezetett.

Karéfinotu és ő, magukkal vivén pusájukat s revolvereiket, ellátták magukat töltésekkel is.

Még csak az volt hátra, hogy Tartelettet rábírák, hogy kövesse őket a magasba, a hova eddigelé soha nem vitte rá a lelke, hogy föl merjen hatolni.

Tartelett ur azonban nem volt sehol. A míg társai tüzeltek, szépen - felmászott a fára, a maga eszétől.

- Menjünk hát mi is! - monda Godfrey.

Ez volt az utolsó menedék, a vadállatok támadása ellen mindenesetre biztos. Ha mindjárt valamelyik tigris vagy párducz meg is próbálná, hogy felhatoljon a sequoia koronájára, könnyű lenne ellene a védelem a szűk nyílásnál, a melyen át kell bujnia.

Godfrey és Karéfinotu nem voltak még harmincz lábnyi magasban, a midőn a Vilmos-fa belsejéből vad ordítás hangzott fölfelé.

Ha csak pár pillanattal tovább időznek oda lenn, végük van. Az ajtó betörött.

Mindketten siettek fölfelé mászni, s végre elérték az odu felső nyílását.

Oda fönt rémült vészkiáltás fogadta őket. A Tartelett kiáltása, a ki már azt hitte, hogy valami párducz vagy tigris mászott fel idáig. A szerencsétlen tánczmester kétségbeesett rettegés közt kapaszkodott egy ágba, szörnyen aggódván, hogy le talál zuhanni.

Karéfinotu oda ment hozzá, kényszerítette, hogy vállát hozzá támaszsa egy fölötte emelkedő ághoz, a melyhez aztán övénel fogva erősen hozzá kötötte.

Azután, míg egyrésről Godfrey helyezkedett el úgy, hogy a nyílás felett bizton uralkodhassék; a másik felől Karéfinotu foglalt helyet, hogy minden támadót keresztűzbe foghassanak.

Azután várakoztak.

Igy minden valószínűség szerint remélniök lehetett, hogy semmi támadás nem fog ellenükben sikerülni.

Godfrey azonban ennek daczára látni akarta, hogy mi történik odalent, de az éj még sokkal sötétebb volt, semhogy ez sikerülhetett volna. Ennélfogva hallgatózni kezdett, s a szakadatlanul felhangzott üvöltésből csakhamar meggyőződhetett arról, hogy a támadóknak még eszük ágában sincs eltakarodni a csataterről.

Egyszerre, úgy reggeli négy óra felé, nagy világosság lett észlelhető a fa tövéénél. Csakhamar kisugárzott az ablakon és az ajtón is. Egyidejűleg bántó füst hatolt fölfelé, s a felső nyíláson kitódulva, terjedni kezdett a fa ág-bogai között.

- Még mi nem történik velünk! - kiáltá Godfrey.

E jelenség könnyen megmagyarázható volt. A vadállatok, feldulván a Vilmos-fa egész belsejét, szétszórták a tűzhelyen volt zsarátnokot. Annak paraszától csakhamar tüzet fogtak a szobában levő különböző tárgyak. A láng megkapta a törzs héját is, mely rendkívül szárazságánál fogva szerfölött gyúlékony volt. Az óriási tűlevelű tövén kezdve lángba borult.

A helyzet tehát rettenetesebb lett, mint eddig bármikor volt.

E pillanatban, a tűz felhatoló világánál, mely élénken sütött a fa alja környékére, látni lehetett a vadállatokat, a mint a Vilmos-fa lábánál dühöngtek.

Ugyan e pillanatban borzasztó robbanás hallatszott. A sequoia, roppantul megrázva, gyökereitől fogva legfelsőbb ágai csúcsáig megreszketett.

A lőpor-készlet tartaléka robbant fel a Vilmos-fa belsejében, s a levegő, erőszakosan megrázódva, úgy tódult ki a fa odujának felső nyílásán, mint a gáz szokott robbanás alkalmával.

Godfreyt és Karéfinot ez a robbanás majd ledobta elfoglalt helyéről. S ha Tartelett hatalmasan oda nincs kötve az ághoz, bizonyára menten lezuhant volna a földre.

A vadállatokat megrémítette e robbanás, s többé kevésbé megsebesítve, futásnak és menekülésnek eredt valamennyi.

De ugyanakkor a hirtelen robbanás által erőre kapott tűz még az eddiginél is nagyobb arányokat öltött. Mint valami óriási kemenczének máglyája, úgy ápolta s élesztette azt, a mint emelkedett az óriási fának mind hatalmasabban égő anyaga. E széles és hatalmas lángok, a mint a belső részeket nyaldosva terjedtek, csakhamar kihatoltak a törzsön kívül is, s rendkívüli pattogás közt, mely revolver-lövöldözéshez hasonlított, vették hatalmukba az óriási fa lehulló lombozatából nagy mennyiségben ott levő száraz ágakat. Vakító fény világította meg most már nem csupán az óriási fák környékét, hanem az egész partot is, a Lobogó-Ponttól egész az Álom-öböl déli fokáig.

A tűz nemsokára megfogta a sequoia alsó ágait is, s fenyegetően közeledett azon részhez, a melyen Godfrey s két társa menedéket talált. E tűzben kellett tehát megégniök s nem volt egyéb menekülésök, mint a fa tetejéről a lángok elől leugrani a földre?

Igy is, úgy is bizonyos halál várt reájok.

Godfrey számot vetett magával, nincs-e még más lehetőség is a menekülésre? Nem volt! Az alsó ágak már tűzben voltak, s sűrű füst zavarta s elhomályosítá a nappal első világát, mely keletről jelentkezni kezdett.

E pillanatban óriási reccsenés hallatszott. A sequoia, gyökerein egészen elégve, nagyot reccsent, meghajolt s összedőlt.

De dőlésében a fa reá zuhant a vele szomszédos fák lombozatára. Hatalmas ágai összeakadtak azokéival s így rézsut feküdve, lógva maradt, mintegy negyvenöt foknyi szöveget alkotva a földhöz.

Abban a pillanatban, melyben az óriási fa összerogyott, Godfrey és társai veszve hitték magukat!...

- Január tizenkilenczedike! - kiáltá ekkor egy hang, melyet Godfrey, rémületében is elámulva, azonnal megismert...

Karéfinotu volt!... úgy van, Karéfinotu, a ki e szavakat mondta, és pedig angolul, holott eddig úgy látszott, hogy sem nem ért, sem nem beszél angolul.

- Mit mondasz?... - kiáltá Godfrey, ki az ágak között egészen oda kúszott hozzá.

- Azt mondom, - felelé Karéfinotu, - hogy a mai nap az, a melyen az ön Vilmos bátyjának meg kell érkeznie, s ha nem érkezik meg, akkor ugyan pórul járunk.

HUSZONKETTEDIK FEJEZET.

A mely úgy végződik, hogy a sok mindenféle, a mi megmagyarázhatatlannak tetszett, mind magyarázatra talál.

E pillanatban, s mielőtt még Godfrey válaszolhatott volna, a Vilmos-fához közel puskalövések hallatszottak.

Ugyanakkor felhőszakadáshoz hasonló viharos eső kezdé ontani záporát, mintegy megakadályozva, hogy a tűz, mely már fölemésztette a Vilmos-fa alsó ágait, tovább terjeszsze lángját s átkapjon a szomszéd fákra is.

Mit kellett Godfreynek gondolnia ez egymást érő megmagyarázhatatlan jelenségekről? Karéfinotu angolul beszélt, mintha csak Londonból került volna ide, őt nevén szólította, nagybátyja ideérkezését emlegette, s azután csakugyan puskalövések hallatszottak.

Azt kérde magától, nem örült-e meg, de alig volt ideje e kérdésekre felelni.

Ebben a perczen ugyanis - alig öt perc mulva az első puskalövések után - egy csoport tengerész jelent meg, oda bujván a fa alá.

Godfrey és Karéfinotu ennek láttára siettek lecsuszni a törzsön, melynek belső részei még égtek.

Abban a pilanatban, melyben Godfrey a földre ért, nevén hallá magát szólíttatni és pedig két oly hang által, melyet legnagyobb zavara daczára is lehetetlen volt föl nem ismernie.

- Godfrey öcsém! szerencsés jó napot kívánok!

- Godfrey! kedves Godfrey!

- Vilmos bátyám!... Fina!... Ti vagytok? - kiáltá kábultan Godfrey. Három másodperc alatt karjai közt volt az egyiknek s karjai közé szorítá a másikat.

Ugyanakkor, Turcotte kapitány rendeletére, a ki a kis tengerész-csapat parancsnoka volt, két tengerész felkúszott a fára Tartelettet megszabadítandó. Le is hozták ő kelmét, minden tisztelettel és kimélettel, mely egyéniségét megillette.

Azután a kérdések, feleletek, magyarázatok egymást érték.

- Vilmos bátyám! ön az?

- Mi vagyunk, Godfrey!

- S hogy akadtak rá Fina-szigetére?

- Fina-szigetére? A Spencer-szigetre, akarod mondani - felelé Kolderup W. Vilmos. - Nem volt nehéz ide találnom. Hat hónapja, hogy megvettem!

- A Spencer-szigetet?...

- A melyet te, kedves Godfrey, az én nevemről neveztél el, ugy-e bár? - kérde az ifju leány.

- E név tetszik nekem, s azt továbbra is érvényben fogjuk tartani, ámbár mostanáig s a geografusok előtt bizony csak Spencer-sziget, mely nincs messzebb San-Franciskótól három napi utnál. Jónak láttam, hogy ide küldjelek Robinsonságot tanulni.

- Oh bátyám, édes Vilmos bátyám, mit mond ön? - kiáltá Godfrey. - Az igazat mondva, még csak azt sem felelhetem, hogy nem érdekelttem meg. De akkor Vilmos bátyám, hogyan történhetett az «Álom» hajótörése.

- Nem volt igazi a hajótörés! - felelé Kolderup W. Vilmos, ki soha nem volt még ily jókedvű.
- Az «Álom» szép csendesen, az utasításokhoz képest, melyeket Turcottenak adtam, sülyedni kezdett, mert megtöltötte vízzel víztartó-fenekét. Te persze azt hitted, hogy egészen elsülyed; a kapitány azonban, mikor látta, hogy te és Tartelett szerencsésen partra juttok, szépen hátrafelé indult s három nap múlva San-Franciskóban volt. Most, az előre megállapított napon, ugyanaz a hajó hozott bennünket a Spencer-szigetre!

- E szerint a hajótörés alkalmával a személyzetből senki sem veszett el? - kérde Godfrey.

- Senki... ha csak az a szerencsétlen khinai nem, a ki a hajóra szökött, s a kit aztán nem találtak.

- De hát az a vad-csónak?

- Nem volt igazi, én készítettem!

- Hát a vadak rajta?

- Nem voltak igazi vadak! Szerencsére lövéseitek nem is érték őket.

- És Karéfinotu?

- Nem volt igazi Karéfinotu, hanem hű szolgám Brass Jup, a ki, mint látom, csodálatosan jól játszott a reá bízott Péntek-szerepet.

- S a mellett kétszer megmentette az életemet, mikor medve és tigris tört reám.

- Nem volt az igazi, sem a medve, sem a tigris! - válaszolá kaczagva Kolderup W. Vilmos. - Ki volt tömve mind a kettő, s úgy került a szigetre, a nélkül, hogy te láttad volna, Brass Jup-pel és társaival.

- De hisz mozgatták a fejüket és karmaikat.

- Mozgatták ám, csak hogy egy készülék segítségével, melyet Brass Jup éjnek idején, pár órával a veled való, előre készített találkozás előtt felhuzott.

- Hogyan? Így történt volna? - kérde Godfrey kissé szégyenkezve, hogy így rászédette magát.

- Biz ez így történt! Nagyon jó dolgod volt a szigeten, kellett gondoskodni egy kis izgalomról is.

- De akkor, - felelé Godfrey, okosabbnak látva, hogy nevéssen, - ha így gondolkozott ön, Vilmos bátyám, miért küldött ide egy egész ládát, a melyben volt minden, a mire szükségünk lehetett?

- Egy ládát? felelé Kolderup W. Vilmos. Micsoda ládát? Nem küldtem én semmiféle ládát! Véletlenül történt volna?...

S így szólván, oda fordult Fina felé, ki fejét elfordítva, lesütött szemekkel állt ott.

- No persze!... Egy ládát!... Most már értem... Hanem akkor Fina kisasszonynak czinkostársa is volt...

S oda fordult Turcotte kapitányhoz, ki nem állhatta meg, hogy nagyot ne kacagjon.

- Biz az úgy volt, Kolderup ur. Azt én néha napság még csak meg tudom tenni, hogy ellene szegülök önnek, de Fina kisasszonynak... soha. Vagy négy hónappal ez előtt, mikor elküldött, hogy nézzem meg a szigetet, a kérdéses ládát bizony én tettem ki a partra.

- Fina, én kedves Finám! - szóla Godfrey megszorítván a lány kezét.

- Pedig Turcotte megígérte, hogy soha nem árul el! - felelé pirulva az.

S Kolderup W. Vilmos ur, nagy fejét rázva, hiába igyekezett titkolni, hogy mélyen meg van hatva.

De ha, a mint e magyarázatokat hallotta, Godfrey mosolygott is rajtuk, volt valaki, a ki nem nevetett: Tartelett, a tánczmester. Ő halálosan meg volt sértve az által, a mit most hallott. Hogy ő, a tekintélyes állás daczára, melyet az izlés szolgálatában elfoglal, ily felültetés tárgya legyen! Ezt nem fogadhatta el. Ezért egész méltósággal előre lépve így szólt:

- Kolderup Vilmos ur, remélem, azt nem fogja állítani senki, hogy az az óriási krokodil, mely engem majd hogy föl nem falt, szintén kitömött s masinára járó krokodil volt?

- Micsoda krokodil?

- Igaz, uram, - szólt közbe Karéfinotu, a kit ezentul jobb lesz valódi nevén, Brass Jupnek neveznünk, - az már valódi krokodil volt, a mely Tartelettet megrohanta s az is bizonyos, hogy ezt már nem én hoztam magammal.

Erre aztán Godfrey elbeszélte, a mi legutóbb történt; mily tömegesen jelentkeztek egy idő óta a vadak, és pedig igazi oroszlánok, tigrisek, párduczok, aztán micsoda kigyó-seregre akadtak egyszerre, holott az előtt, négy hónapon át, semmi ilyesnek még csak nyomát se látták a szigeten.

Kolderup W. Vilmos, meglepetve az által, a mit hall, semmit nem értett az egészből. A Spencer-szigetet régen ismerték már, s tudva volt felőle, hogy nincs rajta semmi vadállat, sőt az még az árverési hirdetésben is benne volt.

Az is megfoghatatlannak tetszett neki, a mit Godfrey arról beszélt, hogy a sziget több pontján füstöt látott, melynek okát hiába igyekezett kideríteni. Hallván e részleteket, nagyon felébredt kíváncsisága, mert látta, hogy itt más is játszott közbe, mint az ő akarata.

Tartelett viszont egyáltalán nem akarta a magyarázatok érvényét elfogadni. Ő egy szót sem hitt abból, hogy a hajótörés, a vadállatok, a vadak nem voltak igaziak; s kiváltképen arról a dicsőségről nem akart lemondani, a melyet az által szerzett, hogy, a midőn először sütött el egy puskát életében, mindjárt le is lőtt egy polinéziai vezért. Hogy ez a vezér voltaképp a Kolderup-palota egy szolgálja volt, s hogy csak úgy nem volt neki kutya baja, mint magának a tánczmesternek, ezt Tartelett ur semmiképp el nem hihette.

Mindent elmondtak, mindent megmagyaráztak, kivéve a valódi vadállatok s az ismeretlen füstgomoly kérdését. Ezek még Vilmos urat is komoly zavarba hozták. De, mint gyakorlati ember, erőt vett kíváncsiságán s elhatározott akarattal e kérdések megfejtését későbbre halasztá s öcscséhez fordulva így szólt:

- Godfrey! te mindig úgy szeretted a szigetet, hogy azt hiszem, csak megelőzőm kérésedet, ha azt mondom, hogy ez a sziget a tied, a tied egyedül! Neked ajándékozom. Azt teheted szigeteddel, a mit akarsz. Eszem ágában sincs erővel vinni el róla. Légy Robinson egész életeden át, ha arra van kedved...

- Én! - kiáltá Godfrey, - az egész életemen át!

Fina közeledett hozzá.

- Godfrey? - kérdé. - Igazán itt akarsz maradni a szigeten?

- Inkább meghalok! - mondá oly hangon, melynek őszinteségében nem lehetett kételkedni.

De aztán csak meggondolta magát.

- Vagy igen, - szóla, megfogván a leány kezét, - mégis itt maradok, de csak három föltétel alatt; az első az, hogy te, kedves Fina, itt maradsz velem; a második, hogy Vilmos bátyánk is hozzánk csatlakozik, s a harmadik, hogy az «Álom» lelkésze ide jő s még ma összeesket bennünket.

- Az «Álom»-nak nincs lelkésze, Godfrey! - felelé Vilmos nagybátyja, - hanem van még lelkész San-Franciscóban elég, s azt hiszem, olyat is találunk köztük, a ki vállalkozik rá, hogy e kis szivességet nekünk megtegye. Azt hiszem hát, hogy a te gondolatodnak adok kifejezést, midőn azt mondom, hogy holnap indulunk hazafelé.

Vilmos ur és Fina erre azt akarták, hogy Godfrey mutassa be nekik szigetét. Bejárták tehát azt, a sequoiák csoportjától kezdve, a patak mentén, egész a kis hídig.

A Vilmos-tanyát persze már nem mutathatta be. A tűz fölemésztette ezt a fatörzsbe vájt lakást teljesen. Bizony, ha Kolderup W. Vilmos meg nem érkezik, télvíz idején, minden készletük tönkremenése után, vérengző vadállatokkal szemben, Robinsonjainknak igen szomorú lett volna a sorsa.

- Vilmos bátyám, - mondá Godfrey, - ha e szigetnek Fina nevét adtam volt, engedje megmondanom, hogy viszont a fát, melyben laktunk, Vilmos-fának neveztem el.

- Jól tetted! - felelé bátyja, - Viszünk is a hajtásából haza, s elültetjük friskói kertemben.

E séta közben is láttak távolról vadállatokat, melyek azonban az «Álom» jól fölfegyverzett és számos matrózcsoportjával szemben nem gondolhattak támadásra. Itt létük azonban bizonyos volt és megfoghatatlan.

Azután felszálltak a hajóra; Tartelett azonban engedelmet kért, hogy az ellene való támadás bizonyítékául magával vihesse «krokodilját», a mit meg is engedtek neki.

Estére az egész társaság együtt volt az «Álom» szalonjában s vidám lakomával ünneplé Morgan Godfrey megpróbáltatásainak végét, s Hollaney Finával való eljegyzését.

Másnap, január 20-án, Turcotte kapitány vezetése alatt az «Álom» utnak indult. Reggel nyolcz órakor Godfrey nem minden meghatottság nélkül látta nyugat felé mint valami árnyat eltűnni a szigetet, a melyen öt hónapon keresztül oly iskolát végzett, melynek leckéit soha sem felejtetheti el.

A tenger pompás, a szél kedvező volt. S az «Álom» mint a nyíl haladhatott célja felé. Hisz most nem kellett rászédnie senkit. Nem kellett számtalan kerülőt és fordulót csinálnia, mint első útja alkalmával. Éjjel nem kellett visszamennie azon az uton, melyen nappal előre haladt.

Ennélfogva január 23-án délben a hajó meg is érkezett San-Franciscó óriási kikötőjébe, s oda sorakozott a hosszú rakodó part többi hajói mellé.

De mit láttak ottan?

A hajó fenekéről kimászott egy ember, a ki az «Álom»-ra - a Fina-sziget mellett töltött éjszaka után - újra uszva jutott, s szerencsésen másodszor is elbujt.

És ki volt ez az ember?

Seng-You, a khinai, a ki az utat visszafelé is ugyanugy tette meg, mint első ízben.

Seng-You közeledett Kolderup W. Vilmoshoz.

- Bocsásson meg Kolderup ur, - szólt udvariasan. - Mikor felszálltam az «Álom»-ra, azt hittem, hogy egyenesen Shanghaiba megy, a hova én vissza akartam költözni; látván, hogy az «Álom» visszatért San-Franciscóba, legyen szabad nekem is kiszállanom.

Elámulva a khinai hirtelen megjelenésén, nem tudtak mit felelni neki s mosolyogva néztek rá.

- De hát, - szóla végre Kolderup W. Vilmos, - csak nem voltál hat hónapon át ott a hajó fenekén?

- Nem! - felelé Seng-You.

- Hát hol voltál?

- A szigeten!

- Te! - kiáltá Godfrey.

- Én!

- Az a füst tehát?...

- Tüdre csak szükség volt!

- S nem igyekeztél közeledni hozzánk, közös életmódunkban osztozkodni?...

- A khinai szeret magában élni, - felelé nyugodtan Seng-You. - Beéri önmagával s nincs szüksége senkire.

S aztán köszönt Kolderup W. Vilmosnak, kilépett a hajóról s eltűnt.

- Ilyen fából vannak faragva a valódi khinaiak! - kiáltá Kolderup Vilmos. - Nézz reá Godfrey, s lásd, van-e benned valami hozzá hasonló. Hanem az mindegy, angol-szász fajunknak elég gondot fog adni még ez a nép.

- Most már értem a füstöt, - mondá Godfrey, - hanem a vadállatok csak nem függnék össze Seng-You ottlétével.

- És az én krokodilom! Magyarázzák meg az én krokodilomat! - türelmetlenkedék Tartelett.

Kolderup W. Vilmos, érezvén, hogy e részben olyasmi történt, a mi túl ment az ő szándokán, zavartan emelte kezét homlokára, mintegy letörlendő onnan a gondot.

- Később majd megtudjuk ezt is. Minden kiderül, csak jól kell keresni tudni! - szóla.

Pár nap mulva nagy pompával ünnepelték Kolderup W. Vilmos öcscsének s gyámleányának esküvőjét. El lehet képzelni, hogy a dúsgazdag kereskedő barátai mennyire kitéltették az ifju párt.

Az egész szertartásban Tartelett ur kitűnő, előkelő, méltóságos magatartást tanusított s növendéke is méltó volt mesteréhez, a táncz és helyes testtartás tanárához.

Tartelettnak ezenközben egy eszméje támadt. Nem viselhetvén krokodilját mellű gyanánt, a mit eléggé sajnált, elhatározta, hogy kitömeti. Ekkép az állat tátott szájjal, előrenyuló karmokkal, a szoba menyezetére akasztva, az ő szobájának legkiválóbb ékességül ígérkezett.

Az állatot tehát elküldték egy híres kitömőhöz, a ki néhány nap mulva elkészítve, visszahozta azt.

Az egész társaság sietett megbámulni a szörnyeteget, mely Tartelettet szemelte volt ki pecsenyéjének.

- És tudja-e ön, Kolderup ur - mondá a kitömő átnyujtva számláját, - honnét került ez az állat?

- Nem tudom én! - felelé a gazdag kereskedő.

- Pedig reá volt akasztva a jel.

- A jel! - kiáltá Godfrey.

- Itt is van! - felelé a hires kitömő.

S odanyujtott egy kis rézlapot, a melyre lemoshatatlan tintával e szavak voltak írva:

Hagenbeck küldeménye Hamburgból

Taskinar J. R. részére, Stocktonba.

A mint Kolderup W. Vilmos e szavakat elolvasta, óriási kacajba tört ki. Most már értett mindent.

Taskinar J. R. ellenfele, kit az árverésben is legyőzött, ő volt az, a ki, hogy boszut álljon, összevásárolt a világ mindkét részén jól ismert hires állatszállítótól mindenféle szörnyü vérengző, meleg és hidegvérü állatokat, s azokat éjnek idején kirakatta a Spencer-szigetre. Drágába került neki, de legalább sikerült megzavarnia vetélytársa birtokának nyugalmit, mint a hogy tettek annak idején - ha hagyománynak hinni lehet - az angolok Martinique szigetével, mielőtt Franciaországnak visszaadták volna.

A Fina-sziget emlékezetes eseményei közül immár egy se volt megmagyarázhatatlan.

- Derék dolog! - kiáltá Kolderup W. Vilmos. - Magam sem tudtam volna különb boszut kisütni, mint ez a vén Taskinar!

- De, - mondá Fina, - ezekkel a rettenetes állatokkal a Spencer-sziget...

- A Fina-sziget - vágott közbe Godfrey.

- Tehát a Fina-sziget, - folytatá mosolyogva a fiatal asszony, - most már teljesen lakhatatlan.

- Ejh! - szólt az öreg Vilmos. - Hát mielőtt oda menénk lakni, megvárjuk, míg az utolsó oroszán felfalja az utolsó tigrist.

- És akkor, kedves Fina, nem fogsz félni ott tölteni velem egy nyarat? - kérdé Godfrey.

- Veled, kedves férjem, - válaszolá Fina - nem félek én sehol, s mert úgy sem tetted még meg utadat a világ körül...

- Megteszszük, együtt! - kiáltott Godfrey! - S ha a balszerencse valaha igazán Robinsonná tenne...

- Oly Robinson leszel, a kivel vele lesz örökre hű felesége!

-&-